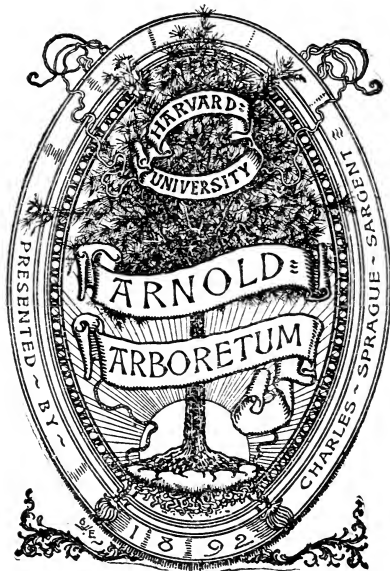

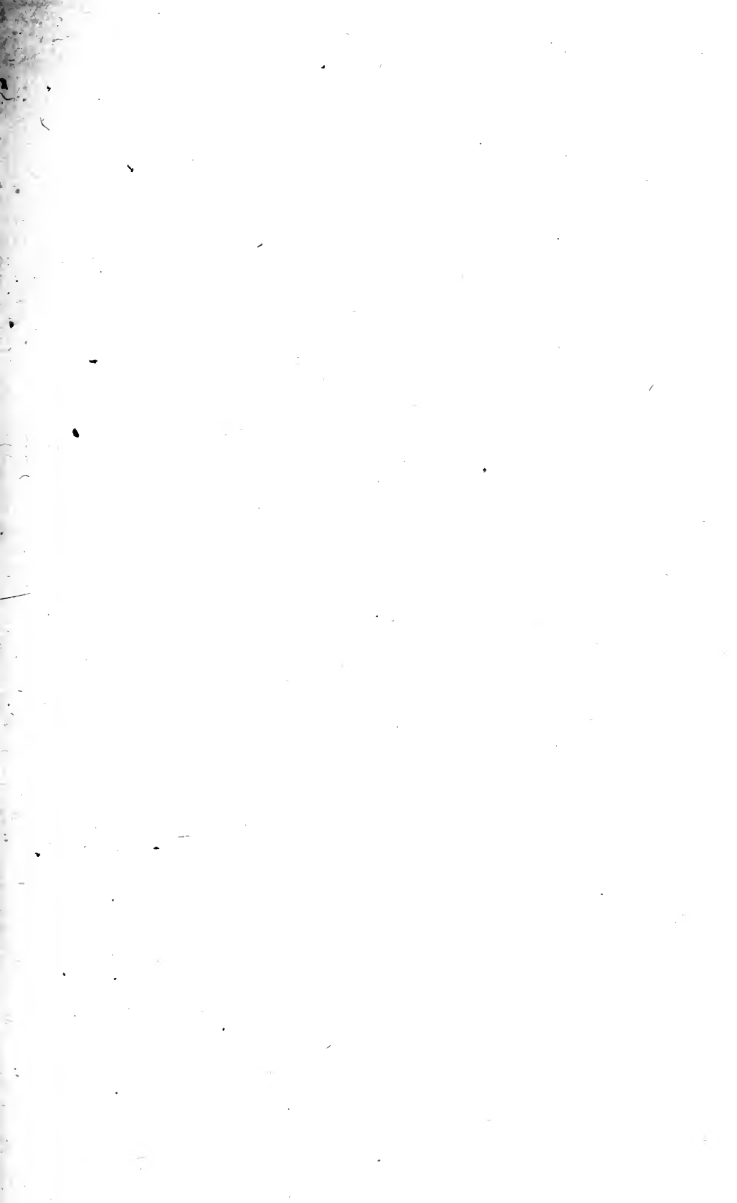

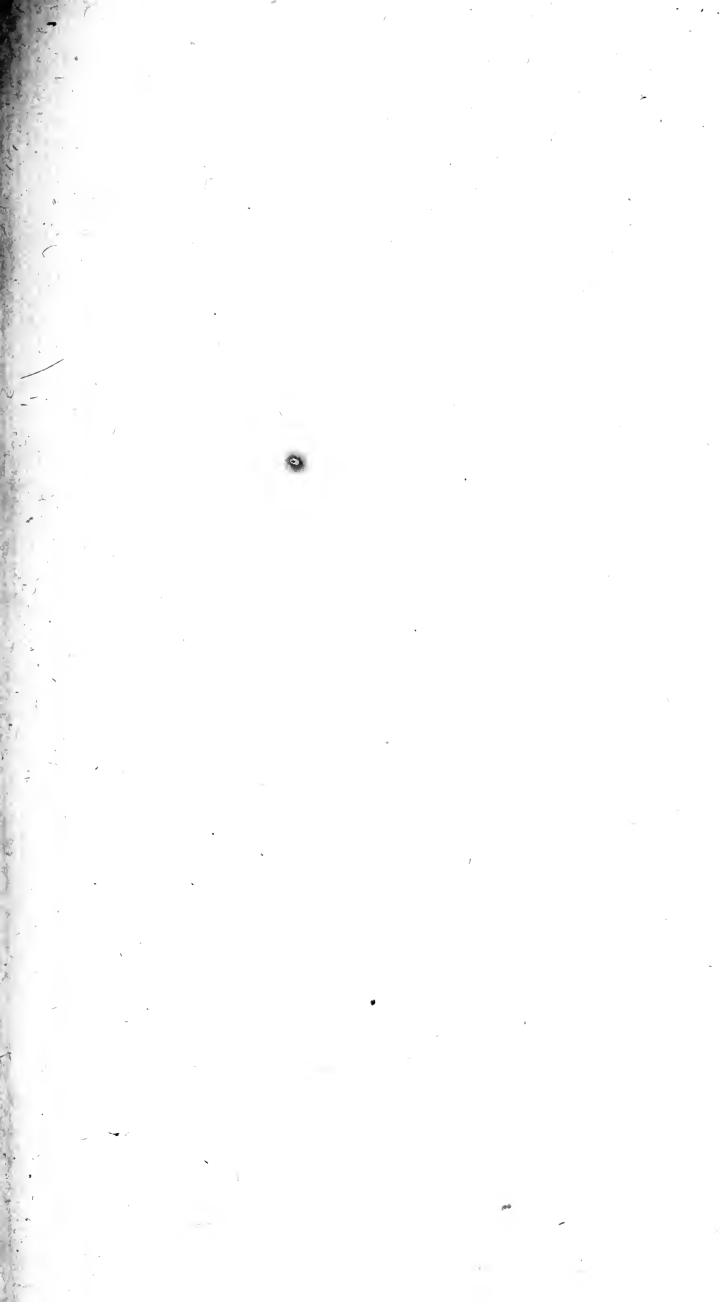
3 2044 107 272 379

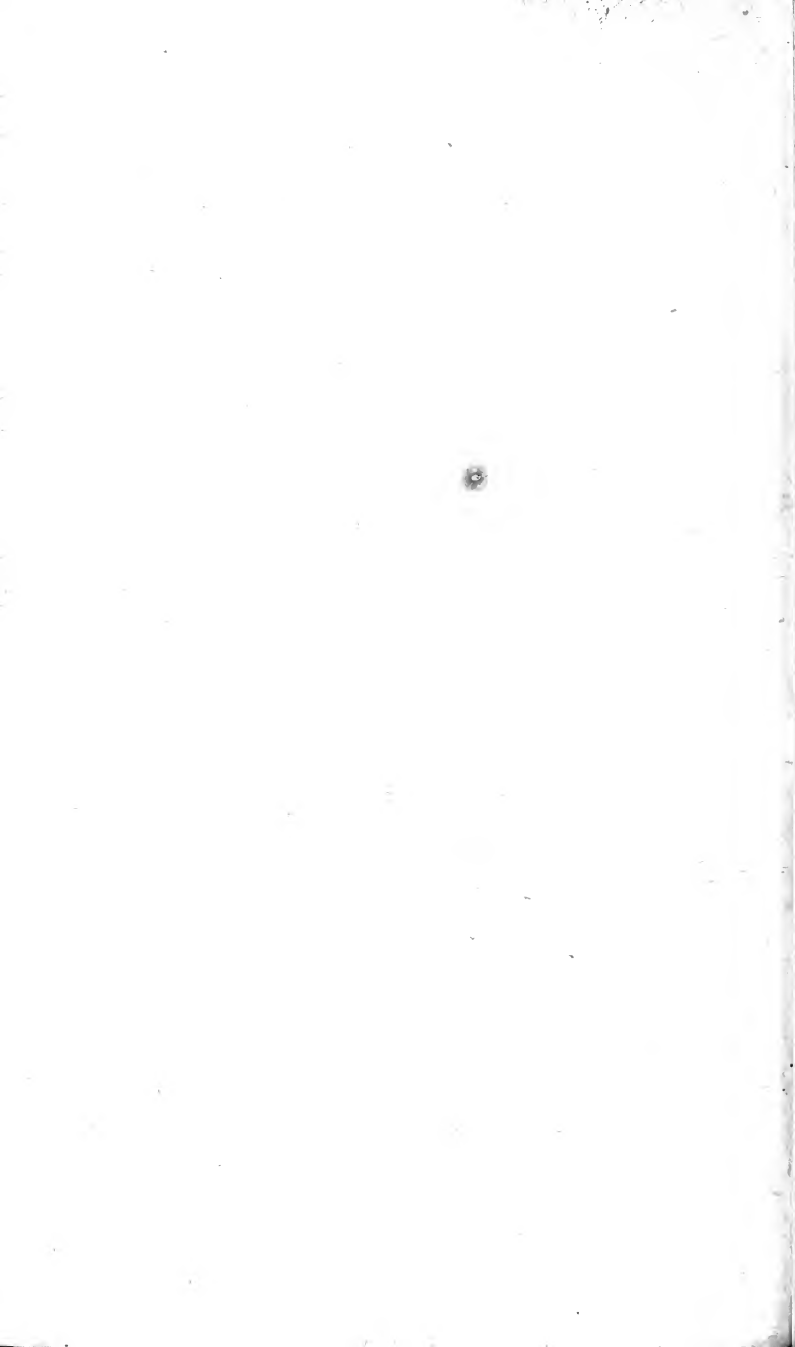
Qdi
Se 6

KORTE VERHANDELING

VAN DE

BOOMEN, HEESTERS

EN HOUTAGTIGE

KRUID-GEWASSEN,

Welke in de Nederlandsche Lugtstreek de winterkoude kunnen uitstaan, en dienen tot beplanting van Lust-hoven, Laanen, Haagen, Wild-en Wandel-Bosschen, enz. Opgeëld na de Letter-order der latynsche naamen, aanwyzende wat Klas en Rang zy hebben in het famenstel der planten van den Heer en Ridder LINNÆUS.

W A A R B Y

Overal de natuurlyke groei plaats, aankweeking, de hoedanige grond, stand-plaats, de bekwaame afstand waar op zy moeten geplant worden en het huishoudelyk gebruik der zelve, beknopt en klaarlyk is aengetoond.

Met een afbeelding van de kenteekens der Klaffen.

T O T M E C H E L E N,

By PETRUS JOSEPHUS HANICQ, Boekdrukker.

MDCCLXXXIX.

Met Goedkeuring.

Nov. 1909

21153

VOORBERIGT.

DE Boom-en Heester-gewassen zyn een van de vermaakelykste en belangrykste deelen van de natuurlyke Historie, en hunne aankweeking het voornaamste voorwerp van de Land-bouw. Zy verdienen vermenigvuldigd te worden, zoo door haare groote nuttigheid en onvermydelyke noodsaakelykheid in het menschelyk leven, als door haare fraayheid, die zy tot ciersel der Tuinen, Wandel bosschen, enz. bezorgen; en dewyl de lust tot het voortteelen en planten van alle slag van in- en uitlandse Boom-gewassen in deze Nederlanden byna algemeen is, en het voordeel welk noodwendig moet geven een uitgestrekter kennis der zelve, zoo heeft dit ons bewogen en aangemoedigt, van eene kortbondige verhandeling op te stellen, van de *Boomen* en *Houtagtige kruid-gewassen*, die in onze

lugtstreek de winter-koude kunnen verduuren, en dienen tot beplanting van *Luft-hoven*, *Laanen*, *Haagen*, *Prieelen*, *Wild-en Wandel-Boschen*, enz.

Wy hebben de zelve na de alphabetische order van haare latynsche naamen geschikt. De engelsche en fransche naamen zyn daar by gevoegd, voor de geene dewelke begeerig zyn uit die landen eenige planten, zaaden, enz. te doen komen: deze zyn tusschen twee haakjes ( ) gesteld. By de nederduitsche naamen, hebben wy de verschillige benaamingen gegeven zoo zy op verscheide plaatzen bekend zyn en genoemd worden.

By elk geslagt staat aangeteekent in wat klas en Rang het zelve is in het samenstel der Planten van wylen de Ridder V O N L I N N É, in zyn leven vermaard Leeraar in de Genees-en Kruidkunde te Upsal in Zweeden, welke in het algemeen meest aangenomen en gevolgd word; en om daar van een klare bevatting te geven, heeft men hier ag-

ter een afbeelding by gevoegd, waar na wy den Leezer wyzen.

Wy hebben by ieder foort gesteld haar natuurlyke groei - plaats, dat is, in wat lugt-streek of gewest elk van zelfs in't wild voortkomt; nogtans hier uit moet men niet besluiten, dat de zelve ook in andere landschappen niet kan groeijen. Alleenlyk sjaat aan te maken, dat men om de korthed, de voornaamste of bekendste plaatzen heeft aangewezen.

Verders, door *Boomen* verstaan wy zoodanige, die uit de wortel met een enkele houtige scheut opschieten, en zig in takken uitbreiden. Deze worden onderscheiden in *grootte* of *hooge Boomen*, die van 50 tot 80 en somtyds meer voeten hoog worden: *Boomen*, die de hoogte van 30 tot 40 voeten groeijen; en *laage* of *kleine Boomen*, welke maar tot de hoogte van 20 tot 30 voeten komen, indien verstaande dat zy geplant zyn in de grond die hun eigen is, andersins zullen zy nooit

die hoogte bereiken. De geene met bonte bladen en met dubbelde bloemen blyven doorgaans ook kleinder als die, welke niet bont of dubbeld zyn.

Heesters noemen wy die, welke uit eenen wortel verscheide telgen uitgeven en met veele zyd-takken groeijen, en dus nooit de hoogte en dikte van een Boom verkrygen. *De klimmende Heesters* zyn, die zig by iets anders vast hegten of omwinden.

Houtagtige kruidgewassen zyn zulke, die uit de wortels met veele dunne houtige steelen en met veele zyd takken voortspruiten, en zig niet hoog boven de aarde verheffen.

Men toond wyders aan wat kleur de bloemen van elke *Boom, Heester*, enz. geven en in welke maand zy in bloem staan.

Vervolgens handelen wy van de voortteeling of aankweeking dezer gewassen en haare verschillige waarneemingen, welke door de Letters *a, b, c, d, e, f*, onderscheiden worden.

De Letter *a*, doet zien de wyze

van te vermeerderen 't zy door 't *zaad*, *uitloopers*, *scheuring*, *steeking* en *inlegging*.

Door 't *zaad* kunnen de meefte gewaffen voort - gekweekt worden , en deze zullen veel fraaijer en tot eene grooter hoogte groeijen : doch alle planten' geven by ons geen ryp zaad , byzonderlyk die uit warmer geweften komen , en die dubbelde bloemen vortbrengen , derhalven heeft de natuur ors andere middelen aangewezen, welke zyn :

Door *uitloopers* of jonge *scheuten*, die uit de wortels van de Boomen of Heefsters, het zy digt by de ftam of eenige afstand daar van daan komen uit te fpruiten , welke eige wortels gefchorten hebbende , van het moeder-gewas afgefteeken worden.

Door *scheuring* of *verdeeling* van de wortel-fpruiten der houtagtige kruidgewaffen , welke in verfcheide deelen als afgefcheurt worden.

Door *steeking*, dat is, met een afgefneeden tak , die niet al te oud en te hard , nog ook al te jong en te week

is een halven voet diep in d'aarde te steeken , waar in hy wortels spruit , en een plant op zig zelfs word. De week-bastige takken spruiten het gemaklykft en geven het gauwft wortels , en die een harde bast en hout hebben zeer langzaam en bezwaarlyk; echter die met hars of terpentyn bezet zyn , kunnen door *stek* niet ligt voortgekweekt worden.

De vermeerdring do or *inlegging* gefchied met een jonge tak die aan 't moeder-gewas vast blyft , en niet te hoog boven de grond is , omtrent een half voet diep in de aarde te leggen , welke vervolgens wortels spruit , en na een of twee jaaren afgesneeden en verplant word.

Om deze wortel-spruiting te bevorderen , zoo vereifcht het , voornaamlyk aan de hard-houtige takken , dat men wat meer als op de helft dwers in de tak een fneedje geeft na boven tot by een lid of knoop , ter langte van een halve duim ; dan buigt men de

kloof van elkander en legt de tak boogswys in d'aarde. Indien de tak in het inleggen niet in de grond houdt, moet de zelve met een houtte haakje, bekwaam van grootte, en tot dat einde van een Boompje gefneeden, neergedrukt en in de kuil vastgehaakt worden.

Wanneer de takken te hoog boven de aarde zyn, dat zy niet ingelegd kunnen worden, dan zal men bakken of potten gebruiken, die na benedenwaarts tot op de helft van de bodem met een reet van een halve duim breed doorgesneeden zyn. Deze bak of pot moet gezet worden op een onbewegelyke paal of stelling, om niet door de winden gellingert te worden: ook moet den Boom, ingeval hy buigzaam en zwak is, op d'eene of d'andere wyze vast gemaakt worden; men vult de bak of pot met goede aarde, en men legd de tak in, op de zelve manier als hier vooren gezegt is.

Daar is nog een middel van vermeerdering, welke is door *Okulatie* en

Enting; d'eerste word verrigd van het midden van Juny tot het einde van Augustus, na de vervroeging van het faifoen, en na de byzondere foorten van Boomgewaffen. De tweede word gedaan in February; Maart, April: maar dewyl de manier van deze te doen zoo algemeen bekend en zoo dikwyls beschreven is in de verscheide boeken over het land bouwen en tuinieren, zal het onnoodig zyn iets meer van te melden.

De letter *b.* wyft aan de tyd van *Zaaying*, *Scheuring*, *Steeking*, *Inlegging*, *Planting*. De bekwaamste daar toe is in Maart, April, of zoo draa de grond van de vorst bevryd, wat opgedroogd en bewerkbaar is. Ook kunnen de gewaffen, als zy niet te teder zyn, verplant worden indien het voor een droogen grond is, in't einde van October of in November, zoo ras de bladen vallen; doch indien het is voor een natten grond, geschied de planting het best in het voorjaar, en voor de altyd groene

Boomen is de maand Mei het geraadfaamft, fchoon men hun midden in den zomer veilig kan verzetten; maar dan moet men altoos, zoo veel het mogelyk is, graauw nat weer verkiezen, wanneer zy in weinige dagen op nieuw wortel vatten.

De letter *c.* geeft te kennen in wat *grond* of *aarde* de Boom-gewaffen 't liefst groeijen 't zy vette, magere, zandige, kleiagtige, drooge of vogtige, enz. volgens dat zy in haare natuurlyke groei-plaatfen in't wild gevonden worden. Nogtans de meefte konnen in allerley gronden tieren, als die niet te fchraal, op behoorlyke diepte omgeroert en los gemaakt zyn. De barre, flegte, magere of anderfins gebrekkige gronden, moeten by de delving door bekwaame mesting verbeterd, en de gebreken, zoo veel doenlyk is, weggenomen worden.

De letter *d.* beteekent welke *Stand-plaats* de gewaffen 't beft begeeren om weelig op te groeijen, 't zy een opene lugt en zon, of lommerige plaats, enz.

De letter *e.* toont aan de *afstand* of *tuffchenwydte*, waar op de Boomen, Heesters, enz. behooren geplant te worden. Evenwel moet men deze regel niet aanzien als een vaste wet, dewyl een Boom in goede vette aarde, of met zynen aart wel overeen komende, beter groeijen en grooter worden zal, als in slegtere; weshalven men noodwendig een zelfde soort van gewas, in de eene grond en plaats, wyder of digter dient te planten, als in de andere.

De letter *f.* begrypt eenige byzondere aanmerkingen, welke ten opzigte van het genoemd gewas, afzonderlyk dienen in agt genomen te worden.

Eindelyk by de meeste foorten heeft men in 't kort aangewezen tot welke *huishoudelyke gebruiken* zy't bekwaamst zyn.

KORTE VERHANDELING

Van de Boomen en Heester-gewassen, welke in de Nederlandse lugfstreek de winterkoude kunnen uitstaan, &c.

ABIES. (in 't Engelsch , *Fir Tree* ; in 't Fransch , *Sapin.*) Denne-boom , Mast-boom , Greene-boom.

Linné XXI. Klas , 9 Rang.

1°. *Abies alba*, foliis subtus argenteis, apice emarginatis, conis erectis. Denneboom, met bladen onderwaarts wit, en aan de tippen uitgesneden, met regt opstaande kegels. De zilveren Denneboom.

Groei-plaats. Omtrent Strasbourg, en in andere gewesten van Hoogduitschland. *Groote Boom.*

2°. *Abies Picea*, foliis subulatis mucronatis laevibus, bifariam versis. Denneboom, met elfvormige gespitsde gladde blaaden, tweezins gestrekt. De roode, of Noorweegse Pik-boom.

De zelve met lange kegels, of Cornwall's Denneboom.

De zelve met bleeke lange blaaden en grootere kegels.

A

Groei-pl. In Noorwegen, Sweeden, Moscovien, Polen, en in Hoogduitschland. *Groote Boomen.*

3°. *Abies Balsamea*, *foliis subtus argenteis, apice submarginatis, bifariam versis.* Denneboom, met van onder witte, en aan de punten iets uitgerande bladen, van tweederlei strekking. De Balsam Gileads Denneboom.

Groei-pl. In Verginien en Canada. *Boom.*

4°. *Abies Canadensis*, *foliis linearibus obtusiusculis submembranaceis.* Canadafche Denneboom, met liniaale stompagtige eenigzins vliezige bladen. De witte *Spruce* Denneboom met losse kegels.

Groei-pl. In Noord - America. *Groote Boom.*

5°. *Abies Mariana*, *foliis linearibus acutis, conis minimis.* Marylandfche Denneboom, met scherpe lang - smalle naalden, en zeer kleine schubvrugten.

Groei-pl. In de natte gronden van Noord - America. *Boom.*

6°. *Abies Americana*, *foliis linearibus obtusiusculis, bifariam versis.* Americaanfche Denneboom, met liniaale stompagtige bladen, tweevoudig gestrekt.

Groei-pl. In Noord - America. *Boom.*

Aankweeking. (*a.* Door zaad; ook door inlegging; (*b.* In Maart en begin van April; (*c.* Goede ongemeste vaste laage grond; N°. 1°. drooge diepe en N°. 5°. vogtige losse grond (*d.* opene plaats; (*e.* In d'entery 4 voeten; tot laanen 16 tot 20 voeten; tot boschjes, ter plaatze zaaien; en

N°. 2°. tot haagen op 2 voeten afstand planten. (*f.* Als zy 3 of 6 voeten hoog zyn verplanten , en met een klomp aarde om de wortel ; ook mag men de toppen niet korten ; en jaarlyks in September maar een reitakken digt aen de ſtam ſnoeyen.

Huishoudelyk gebruik. Deze Boomen geven Pik , Teer , Harst , Terpentyn , &c. als mede ſcheeps-maften , balken , planken , water-buizen , pompen , paalen , ſparren , &c. De takken dienen tot vat-hoepels , en de ſchors tot Leerbereiding.

ACER. (In 't Engelfch , *Maple Tree* ; in 't Franſch , *Erable.*) Ahorn , Eſch-doorn , Booghout , Erle-boom , Luithout , Maafhoute-boom , Schotze-Linde.

Linn. XXIII. Klas , 1. Rang.

1°. *Acer Pſeudo-Platanus* , *foliis quinquelobis* , *inæqualiter ſerratis* , *floribus racemofis*. Ahorn , valfelyk *Plataan* genoemd , met vyfkwabbige ongelyk getande bladen , en trofwyze bloemen.

De zelve met wit-bonte bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

Groei-pl. Op de bergagtige plaatzen van Duitſchland , Ooſtenryk , Zwitſerland , Frankryk , Italiën en elders. *Groote Boom* , met geel-groene bloemen in Mei en Juny.

2°. *Acer Campeſtre* , *foliis lobatis obtuſis emarginatis*. Veld Ahorn , met gekwabde ſtompe uitgegulpte bladen. De kleine Boſch-Ahorn.

De zelve met geel-bonte bladen.

Groei-pl. Op veel plaatzen van Duitſchland, en elders in boſchagtige gronden, aan Rivieren, Beeken, &c. *Kleine Boom*, met groenagtige bloemen in April en Mei.

3°. *Acer Negundo*, *foliis compositis, floribus racemosis*. Virginifche Ahorn, met ſamengeſtelde bladen, en troſfwyze bloemen. De Ahorn met Effchen bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

Eene verſcheidendheid van deze, genaamt *Karel-Wagers* Ahorn met bleeke bloemen.

Groei-pl. In Virginien en Carolina. *Groote Boom*, met groenagtige bloemen in April.

4°. *Acer Platanoides*, *foliis quinquelobis acuminatis acute dentatis glabris, floribus corymbosis*. Plataan-bladige Ahorn, met vyſkwabbige geſpitſte ſcherp-getande gladde bladen, en met kroontjes bloemen. De Noorweegſche Ahorn.

De zelve met wit-bonte bladen.

Groei-pl. In Noorwegen, Duitſchland; Frankryk en elders. *Groote Boom*, met geelgroene bloemen in April.

5°. *Acer Rubrum*, *foliis quinquelobis subdentatis subtus glaucis, pedunculis simplicissimis aggregatis*. Roode Ahorn, met vyſkwabbige eenigzins getande van onder blaauwagtige bladen, en enkele by-een ver-gaarde bloem-ſteeltjes. De Ahorn met ſcharlake bloemen.

De zelve met kleinder bladen en bleekroode bloemen.

Groei-pl. : In Virginien en Penſylvanien. *Boomen* met tweehuizige bloemen in April en Mei.

6°. *Acer Saccharinum*, foliis quinquepartito-palmatis acuminato-dentatis. Suiker gevende Ahorn, met vingerfwyze in vyven gedeelde spitstandige bladen.

Groei-pl. : In Pensylvanien. Boom, met groenagtige bloemen in April.

7°. *Acer Pensylvanicum*, foliis trilobis acuminatis ferrulatis, floribus racemosis. Pensylvanische Ahorn, met driekwabbege spits gekartelde bladen, en troswyze bloemen.

8°. *Acer Canadense*, foliis amplissimis tricuspdatum desinentibus, cortice jaspidem referente. Canadache Ahorn, met zeer breede driepuntig eindigende bladen, en een gespikkelde schors.

Groei-pl. In Pensylvanien en Canada. Laage Boomen, met groenagtige bloemen in April.

9°. *Acer Opalus*, foliis lobatis minime incisis, fructu racemoso. Opaal Ahorn, met kwabbege weinig ingefneede bladen, en trosagtige vrugten.

De zelve met diep ingefneede bladen.

Groei-pl. In Italiën, besonderlyk omtrent Roome. Hooge Boomen met groote bloemen, in April en Mei.

10°. *Acer Monspessulanum*, foliis trilobis integerrimis glabris annuis. Montpellierfche Ahorn, met driekwabbege ongetande gladde jaarlyks afvallende bladen.

Groei-pl. In Languedoc en Provence. Kleine Boom, met groenagtige bloemen in April en Mei.

11°. *Acer Creticum*, *foliis trilobis integerrimis subtus pubescentibus perennantibus*. Levantische Ahorn, met driekwabbege ongetande van onder wollige onafvallende bladen. De altyd groene Ahorn.

Groei-pl. In Candien. *Kleine Heester*, met groenagtige bloemen in April.

12°. *Acer Tataricum*, *foliis cordatis, indivisis serratis: lobis obsoletis, floribus racemosis*. Tartarische Ahorn, met hartvormige, onverdeelde bladen, die flauw gekwabd zyn, en trosfwyze bloemen.

Groei-pl. In Tartariën. *Hooge Boom*, met groote bloemen.

Aankweeking. (*a.* Door zaad kort na dat het ryp is te zaaien. ; Uitloopers, inlegging, steeking, okuleering op N°. 1°. (*b.* in November, Maart, April, d'oculeering op het einde July; (*c.* goede loffe, liefst zandige grond: (*d.* opene, de jonge lommerige plaats; (*e.* N°. 2, 10, 11, op eenen voet en half tot twee voeten tot haagen; op 4 tot 6 voeten tot Boschjes; de andere op 16 tot 20 voeten afstand planten; (*f.* Het zaad van N°. 2, 11, legt doorgaans een jaar in de grond eer 't opkomt.

Huish. gebr. 't Hout van N°. 1, 3, 4, is zagt, ligt, glad en wit, dienstig tot Timmerwerk, voor Draayers, Beeldhouwers, Schrynwerkers, Muzikaal-instrument-makers, enz.

De kwaften die aan N°. 2 groeyen, en de geaderde wortels zyn hoog geagt tot ingeleide werken. N°. 5, 6, geven in 't voorjaar, gewond wordende, een vogt, waar uit men Suiker kan bereiden.

ÆSCULUS, Linn. *Hippocastanum*, Tournef. *Castanea Equina*, Rai. (in't Engelsch, *Horse-Chestnut*; in't Fransch, *Marronier d'Inde*.) Paardè-kaftanje, Roskaftanje, Wilde-kaftanje-boom.

Linn. VII. Klas, 1. Rang.

1°. *Æsculus Hippocastanum*, *floribus heptandris*. *Hippocastanum vulgare*. Paarde-kaftanje-boom, met zeven-mannige bloemen. De gemeene Paarde-Kaftanje.

De zelve met wit-bonte bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

Groei-pl. In't Noorde van Asia, en in America; en van daar omtrent het jaar 1550 in Europa gebragt. *Groote Boom*, met witte roodagtig-gevlekte bloemen in Mei.

2°. *Æsculus Pavia*, *floribus octandris*. *Pavia* Paarde-Kaftanje-boom, met agtmannige bloemen. *Kleine Boom*, met bloedroode bloemen in Juny.

De zelve met geele bloemen.

De zelve met witte bloemen.

Groei-pl. In Carolina en Brasil.

Aankweeking. (a. Door gemeukt zaad; de bonte soorten en N°. 2. door inlegging, Zuiging en okuleering op de gemeene; (b. Maart, April; (c. goede maatige wat vogtige grond; (d. opene plaats; (e. op 20 tot 25 voeten afstand planten. N°. 2 digter; (f. om groote zwaare boomen te winnen de Kaftanjen ter plaatze planten.

Huish. gebr. Het hout van deze boomen is zeer week en sponzagtig, en derhalven van weinige waarde, nog tot timmer nog

tot brand-hout. De Kaftanjen, die zeer bitter zyn, worden gegeven aan de Paarden tegen den hoeft en naar-borftigheid. Men maakt'er ook Ameldonk af.

ALATERNUS, Tournef. *Rhamnus Alaternus*, Linn. (in't Engelfch, *Ever-green Privet*; in't Franfch, *Alaterne*.) Alatern, Scharlaken-Beziën-Boom, altyd groen Keel-kruid.

Linn. V. Klas, 1. Rang.

1°. *Alaternus Phyllica, foliis ovatis, marginibus crenatis glabris*. Gemeene of Phyllica-bladige Alatern, met eyronde gladde gekartelde bladen.

De zelve met geel-gemarmerde bladen.

2°. *Alaternus glabra, foliis subcordatis ferratis glabris*. Gladde Alatern, met eenigzins hartvormige zaagfwys' getande gladde bladen.

3°. *Alaternus angustifolia, foliis lanceolatis profunde ferratis glabris*. Smal-bladige Alatern, met lancetvormige diep zaagfwys' getande gladde bladen.

De zelve met zilveragtig-gezoomde bladen.

De zelve met goudagtig-gezoomde bladen.

4°. *Alaternus latifolia, foliis ovato-lanceolatis integerrimis glabris*. Breed-bladige Alatern met ovaal-lancetswyze effenrandige gladde bladen.

Groei-pl. De meefte groeyen in Languedoc, Provence, Italien; N°. 4. in Spanjen. *Heesters* van 16 tot 18 voeten hoog, met

groenagtige bloemen in July , August. en scharlaken beziën.

Aankweeking. (*a.* Door zaad ; Uitloopers ; inlegging ; steeking in potten en in de run-bak gezet ; (*b.* April , Mei ; d'inlegging in den Herfst en 't jaar daar na verplanten. (*c.* Goede losse drooge , wat zandige aarde. (*d.* Opene warme plaats ; (*e.* Op 8 of 10 voeten afstand ; (*f.* 'swinters de wortels , stengen en takken dekken. De bonte van N°. 3°. en N°. 4°. zyn tederder , en moeten s'winters altoos in huis.

A L N U S , Tournef. *Betula Alnus* , Linn. (In't Engelsch , *Alder Tree* ; In't Fransch , *Aune* , *Aunette* , *Vergne.*) Els , Elzenboom.

Linn. XXI. Klas , 4. Rang.

1°. *Alnus foliis subrotundis erectis plexif- que.* Els met tamelyk ronde opgeregte gevouwe bladen. De gemeene Els met zwarte knoppen.

De zelve met blauwe knoppen.

Groei-pl. Hier te Lande , ook in veele andere gewesten. *Boomen.*

2°. *Alnus foliis oblongis mucronatis planis atque pendulis.* Els met langwerpige scherp-puntige effen en hangende bladen. De witte Els met gryze bladen.

De zelve met hartvormige bladen.

De zelve met gefnipperde bladen.

Groei-pl. Op de vogtige plaatzen van Hoogduitschland , Frankryk , enz. *Boomen.*

3°. *Alnus pumila Montana* , *folio lato*

crispo glutinoso ferrato. Kleine Berg-Els, met breede gekronkelde, lymrige getande bladen.

De zelve met Olm-bladen.

Groei-pl. Op de Alpifche gebergten. *Heef-
ters.*

Aankweeking. (*a.* Door zaad ; Inlegging ; (*b.* in't voor-jaar ; (*c.* Gemeene vette wel vogte grond ; N°. 2°. wat drooger ; N°. 3. drooge ; (*d.* Opene plaats ; (*e.* op 3 of 4 voeten afstand planten rondom de Akkers en aan sloots-kanten ; op 6 of 8 voeten tot Boffchen , en op 12 tot 16 voeten tot laanen ; (*f.* omtrent half October 't zaad verzamelen ; ouder als 3 of 4 jaaren wafdom de Boompjes niet verplanten , nog de topfcheuten fnoeyen , maar alleen een weinig de einden der wortels inkorten.

Huish. gebr. Het Elzenhout is zagt , in de open lugt haaft bedurven , maar onder water , tot buizen , paalen roofter-werken onverganklyk. De Glasblazers , Brood-en-Paftei-bakkers , ftellen het voor alle ander hout. De Draayers , Klompmakers en kaffewerkeren zyn'er zeer gretig naar. Het laat zig wel zwart verwen. De takken dienen tot Hoppe-ftaken, Ladders, Mutfaarden , enz. De kolen van dit hout zyn tamelyk goed ; zy worden gebruikt tot het maaken van Bus-kruid. De fchors met oud roeftig yzer eenige dagen in water en edik geweekt , geeft een zwart koleur , nut aen Verwers , Hoedemakers en Leirbereiders ; ook om netten , Hoorn en Beenderen , gefchikt tot Messe-maakers werken , te verwen. De bla-

den dienen om s'winters de planten mee te dekken , en verrot zynde , maaken goed mest.

AMORPHA. (In't Engelsch , *Bastard Indigo* , *American Jupiter's Beard* ; In't Fransch , *Amorphe* , *Indigo bâtard* .) Amorphe , Heesteragtige Jupiters-baard , Bastard Indigo.

Linn. XVII. Klas , 4. Rang.

Amorpha fruticosa. *Barba Jovis Americana* , *Pseudo-Acaciae foliis* , *flosculis purpureis minimis*. Heesteragtige *Amorphe*. Amerikaanse Jupiters-baard , met bastard *Acacia* bladen , en zeer kleine paarfe bloempjes.

Groei-pl. In Carolina. *Heester* van 8 of 10 voeten hoog , met paarfe bloempjes en greele stippen , in Juny.

Aankweeking. (*a.* Door zaad ; inlegging ; uitloopers ; (*b.* Maart , April ; (*c.* Goede loffe zandige grond ; (*d.* Warme plaats ; (*e.* Op 4 of 6 voeten afstand planten ; (*f.* tegen de sterke winden beschutten en in de harde winter de wortels en uitspruitzels dekken.

AMYGDALUS. (In't Engelsch , *Almond Tree* ; In't Fransch , *Amandier* .) Amandel-boom.

Linn. XII. Klas , 1. Rang.

3°. *Amygdalus communis* , *foliis petiolatis ferratis* , *petalis florum emarginatis*. Gemeene Amandel-boom , met gesteelde zaagfwys' getande bladen , wiens bloem-bladen langer zyn als de kelk. De bittere Amandel-boom.

2°. *Amygdalus dulcis*, *foliis petiolatis*, *marginibus crenatis*, *corollis calice vix longioribus*. Zoete Amandel-boom, met gefteelde, aan de rand gekartelde bladen, wiens bloem-kranfen weinig langer zyn dan de kelk.

3°. *Amygdalus fativa*, *foliis lineari-lanceolatis acuminatis*, *marginibus crenatis*. Tamme Amandel-boom, met lang-finalle lancetsvormige spitze aan de zoomen gekartelde bladen.

Groei-pl. In't zuidelyke deel van Frankryk, in Italiën, Spanjen, Candien, en in veel andere warme gewesten. *Kleine Boomen*, met roode, N°. 2°. witte bloemen in Februarij en Maart.

4°. *Amygdalus Orientalis*, *foliis lanceolatis integerrimis argenteis perennantibus*, *petiolo breviori*. Oosterfche Amandel-boom, met lancetswyze effenrandige zilver-verwige blinkende bladen, die s'winters aanblyven, en met korte fteeltjes.

Groei-pl. In Syrien, omtrent Aleppo. *Kleine Boom*, met kleine roode bloemen in Maart, April.

5°. *Amygdalus nana*, *foliis petiolatis serratis*, *basi attenuatis*. Naantjes Amandel-boom, met gefteelde zaagfswys' getande bladen, die naar agteren fmaller zyn.

Groei-pl. In Noord-America. *Heefter*, van 2 of 3 voeten hoog, met roode bloemen in April.

6°. *Amygdalus pumilā*, *foliis venoso-rugosis*. Laage Amandel-boom, met aderagtig-gerimpelde bladen.

Groei-pl. In Africa. *kleine Heester*, met bleek roode bloemen in April.

Men heeft nog de volgende verscheidenheden.

Amandel-boom met weeke doppen en bittere vrugten.

..... met weeke doppen en kleine vrugten.

..... met dikke bittere vrugten.

..... met dikke zoete vrugten.

..... met wit-bonte bladen.

..... met geel-bonte bladen.

Amandel-Perfik-boom.

..... met dubbelde bloemen.

Aankweeking. (*a.* Door gemeukte Amandelen; zuiging of okulceering; N°. 5°. door uitloopers en inlegging; (*b.* zaaiën in Maart, April; verplanten in't begin van November; (*c.* Goede drooge ongemeste zand, of steenagtige grond; (*d.* wel ter zon gestelde plaats; (*e.* N°. 1 . . 4 op 10 of 12 voeten afstand planten, d'andere digter; (*f.* voor natte gronden op Pruim, en voor drooge op Amandel-of-Perfik-boom afzuigen of okuleeren. De zoete Amandel-boom is tederder als de bittere; N°. 4, en de bonte soorten s'winters dekken.

Huish. gebr. Men zal hier niet melden waar toe d'Amandelen worden gebruikt, zynde 't zelve van een-ieder genoegzaam bekend. Het hout is hard, en word gebezigt tot inleg-werken, tot hegten voor Schrynwerkers en Timmermans gereedschappen, enz. De bladen zyn een uitneemend voedsel voor de Schapen, het welk hun in wynig tyd vet.

A N D R O M E D A.

Linn. X. Klas , 1. Rang.

1°. *Andromeda polyfolia (major) pedunculis aggregatis, corollis ovatis, foliis alternis lanceolatis revolutis.* Grootte veelbladige Andromede, met vergaarde bloemsteeltjes, ey-ronde bloemen, de blaaden overhoeks lancetvormig en omgekruld.

Andromeda polyfolia minor. Kleinder veel-bladige Andromede.

Andromeda polyfolia minima. Aller-kleinste veel-bladige Andromede.

Groei-pl. In de veenige moerassen der noordelyke deelen van Europa, Lapland, Sweeden, Noorwegen, Switzerland, Engeland, enz. *Heesters* van 1 tot 2 voeten hoog, met wit-purperagtige bloemen.

2°. *Andromeda Mariana, pedunculis aggregatis, corollis cylindricis, foliis alternis ovatis integerrimis.* Marylandsche Andromede, met vergaarde bloemsteeltjes, en cylindrische bloemen, de bladen overhoeks ey-rond en ganfch effenrandig.

De zelve met lancetvormige bladen.

Groei-pl. In Virginien, *Heesters* van 2 voeten hoog, met witte bloemen in Juny en July.

3°. *Andromeda paniculata, racemis secundis nudis paniculatis, corollis subcylindricis, foliis alternis oblongis crenulatis.* Gephuimde, Andromede, met naakte pluims wys' hellende trosjes, en rol-ronde bloempjes, de bladen overhoeks langwerpig en gekarteld.

Groei-pl. In Virginien en Carolina. *Heester* van 2 of 3 voeten hoog, met witte bloemen in Juny en July.

4°. *Andromeda racemosa, foliis oblongis ferratis.* Trofagtige Andromede, met langwerpige tandswyze bladen.

Groei-pl. In Penfylvanien. *Heester* van 4 of 5 voeten hoog, met roode bloemen in Juny.

5°. *Andromeda arborea, racemis secundis nudis, corollis rotundo-ovatis.* Boomagtige Andromede, met hellende naakte troffjes, en rondagtige ey-vormige bloemen. De zuuring Boom.

Groei-pl. In Virginien en Carolina. *Heester* van 10 of 12 voeten hoog, met groenagtige bloemen.

6°. *Andromeda calyculata, racemis secundis foliaceis, corollis subcylindricis, foliis alternis lanceolatis obtusis punctatis.* Gekelkte Andromede, met hellende bladerige troffen, de bloemen rol-rondagtig, de bladen overhoeks ftomp lancetswys' geftipeld.

Groei-pl. In Virginien, Canada, Siberien Rusland. *Heester* van eenen voet en half hoog, met witte bloemen in April.

Daar zyn nog de volgende foorten.

Andromeda ferruginea, foliis ovatis. Andromede met rooſtkleurige ovaale bladen.

Andromeda lucida, foliis latis nitidis. Andromede met breede glanzige bladen.

Andromeda Myrtifolia. Andromede met Myrthus bladen.

Andromeda axillaris latifolia. Andromede met brede bladen en oxelbloemen.

Andromeda axillaris angustifolia. Andromede met smalle bladen en oxel-bloemen.

Andromeda globulifera. Andromede met witte bol-ronde bloemen.

Andromeda pilulifera. Andromede met kleine witte tros-bloemen.

Andromeda ferratifolia. Andromede met fcherp-puntige zaagswyze bladen.

Aankweeking. (*a.* Door zaad gekomen uit de Landen daar zy van zelfs groeyen , in potten of bakken te zaaiën , en in een broei-of-run-bak te stellen ; inlegging en fcheuring ; (*b.* Maart , April ; (*c.* goede , niet te drooge aarde ; (*d.* opene warme plaats ; (*e.* op twee voeten en half afstand , N°. 5°. verder planten ; (*f.* N°. 5°. wilt fomers veel begooten en s' winters gedekt worden.

ANNONA , Linn. *Guanabanns* , Plumier. (In't Engelsch , *Papaw Tree* , or *Custard-Apple* ; in't Franfch , *Affiminier* , *Guanabane* , *Annone* ;) Vlaa-appel-boom.

Linn. XIII. Klas, 7. Rang.

1°. *Annona glabra* , *foliis lanceolato-ovatis* , *fractibus conoidibus glabris*. Gladde Vlaa-appel-boom , met lancetswys' ovaale bladen , en kegel-vormige gladde vrugten.

2°. *Annona triloba* , *foliis lanceolatis* , *fractibus trifidis*. Driekwabbige Vlaa-appel-boom , met lancetvormige bladen , en in drieën gedeelde vrugten.

De andere foorten hebben de ftook-kas noodig.

Groei-pl.

Groei-pl. In Carolina. *Heefsters* van 10 of 12 voeten hoog, met groenagtige bloemen in April en geele vrugten.

Aankweeking. (*a.* Door zaad uit America gebragt ; inlegging ; (*b.* Vroeg in de Lente , of zoo haast ontfangen in een broei - bak zaaiën ; (*c.* Vette vogtige grond ; (*d.* warme opene , dog lommerige plaats ; (*e.* Op 8 of 10 voeten afstand ; (*f.* Het zaad legt dikwyls een jaar in de grond eer het uitschiet. De 3 of 4 eerfte jaaren , de jonge planten s'winters in't Oranje-huis bewaaren , daarna tegen de noorde winden en koude met dekking bevryden.

A R A L I A. (In't Engelfch , *Berry-bearing Angelica* ; in't Franfch , *Angelique épineufe.*) *Aralia* , gedoornde *Angelica*.

Linn. V. Klas , 5. Rang.

Aralia spinosa arborescens , caule foliolifque aculeatis. Boomagtige *Aralia* , met de ftam , zoo als de bladen gedoornd.

Groei-pl. In Canada en Virginien. *Heefster* van 6 tot 8 voeten hoog , met witgroenagtige kroontjes bloemen in September en October.

Aankweeking. (*a.* Door zaad uit America gebragt , zoo draa ontfangen , in potten te zaaiën en in een broei-bak te ftellen ; door uitloopers , en door wortels van de fteng te fcheiden ; (*b.* Maart , April ; (*c.* Goede loffe grond ; (*d.* Warme plaats ; (*e.* Op 10 voeten tuffchenwydte planten ; (*f.* Het zaad legt doorgaans een heel jaar in d'aarde eer

het uitkomt. Tegen het benadeelen vanden winter, de wortels en fteng dekken.

A R B U T U S. (In't Engelfch , *Strawberry Tree* ; in't Franfch , *Arboufier* , *Fraifer en arbre* .) Aard-bezie-boom.

Linn. X. Klas , 1. Rang.

1°. *Arbutus Unedo* , *caule arboreo* , *foliis glabris ferratis* , *baccis polyspermis*. Aard-bezie-boom, met een boomagtige fteng, gladde zaagswys' getande bladen, en veelzaadige beziën. Aard-bezie-boom met witte bloemen.

De zelve met witte dubbelde bloemen.

De zelve met roode bloemen.

De zelve met langwerpige bladen, witte bloemen en ey-ronde vrugten.

Groei-pl. In Italiën, Spanjen, Corfica, Ierland. *Heesters*, met altoos groene bladen; de bloemen ontluiken in October en November, de vrugten zyn het jaar daar-na ryp.

2°. *Arbutus Uva ursi* , *caulibus diffusis* , *foliis emarginatis*. Aard-bezie-boom met beeren druiven, de ftengen uitgefpreid, en de bladen uitgerand.

Groei-pl. In Zwitterland, Savoyen, in de gebergten van Languedoc, Provence en in Spanje. *Heester* van 1 tot 2 voeten hoog, met witagtige purper-geftreepde tros-bloemen.

De andere zyn niet van de volle grond.

Aankweeking. (a. Door zaad te bewaaren in droog zand, te zaaiën in een zeer matig-warme broei-bak; inlegging; uitloopers. (b. Maart, April. (c. Goede loffe, wat vog-

tige grond ; (*d.* N°. 1°. warme , N°. 2°. lommerige plaats (*e.* N°. 1°. op 10 , N°. 2°. op 3 of 4 voeten planten ; (*f.* De jonge planten van N°. 1°. in April van het jaar daar-na elk in een potje verplanten en in de broei-bak ftellen ; 4 voeten hoog zynde in de volle grond plaatfen en s'winters de wortels en fteng dekken. N°. 2. met een kluit aarde om de wortel verplanten.

A R M E N I A C A , Tournef. *Prunus Armeniaca* , Linn. *Mala Armeniaca* , Bauhin. (in't Engelfch , *Apricot-Tree* ; in't Fransch , *Abricotier* ,) Abrikoos-boom.

Linn. XII. Klas , 1. Rang.

1°. *Armeniaca fructu majori , nucleo amaro*. Abrikoos-boom met groote vrugten en bittere pitten. De gemeene Abrikoos-boom.

De zelve met geel-bonte bladen.

2°. *Armeniaca fructu majori , nucleo dulci*. Abrikoos-boom met groote vrugten en zoete pitten.

3°. *Armeniaca mala minora*. Abrikoos-boom met kleine vrugten.

4°. *Armeniaca betulae folio & facie , fructu exsucco*. Abrikoos-boom , met bladen en gedaante van de Birk , en met drooge vrugten. Siberifche Abrikoos-boom.

Groei-pl. In Armenien zoo het fchynd de zelve hunnen oorfprong te hebben , en van daar eerft in Europa gebragt te zyn. *Boomen* met witte bloemen in Maart , April.

Wy verzwynen verfcheide andere foorten die men kweekt by de Enteniers , ons voor-

werp niet zynde hier van te melden, terwylen'er genoegzaam van veele over de vrugt-boomen is gehandelt.

Aankweeking. (*a.* Door afzuiging; beter enting of okuleering op witte Slee-pruim en op blaauwe vroege Damas-ftammetjes; (*b.* in July; (*c.* Goede loffe niet te zwaare grond; (*d.* Opene warme plaats; ook tegen muuren; (*e.* Op 16 voeten afstand planten; (*f.* Altemets de takken inkorten.

A T R I P L E X. (In't Engelfch, *Orach*, or *Sea purslane Tree*; in't Franfch, *Arroche ou Pourpier de Mer.*) Zee - Melde, Zee-Porfelyn.

Linn. XXIII. Klas, 1. Rang.

1°. *Atriplex Halimus*, *caule fruticoso*, *foliis deltoidibus integris*. Zee-Melde, met een heefterige fteng en driekantige effenrandige bladen.

Groei-pl. Aan de Zee kant, op vogtige plaatfen in Portugaal, Spanje, Virginien en Siberie. altyd groene *Heefter* van 8 tot 10 voeten hoog met paarfchagtige bloemen in Juny.

2°. *Atriplex Portulacoides*, *caule fruticoso*, *foliis obovatis*. Melde of Zee-Porfelyn, met een heefterige fteng, en ftomp ey-ronde bladen.

Groei-pl. Aan de ftranden der Noorde-lyke en Zuidelyke deelen van Europa. kruidagtig *Heefter* van 3 of 4 voeten hoog, met groenagtige bloemen in Juny.

Aankweeking. (*a.* Door inlegging en ftee-

king; (*b.* Maart, April; (*c.* N°. 1°. goede loffe wat vogtige, N°. 2°. fchraale keizelgruizige grond. (*d.* Opene warme plaats; (*e.* Op 5 of 6 voeten afstand planten; (*f.* De ftekken op 't eynde September verplanten. De wortels van N°. 1. s'winters dekken, en fomers fomtyds nat maken.

Huish. gebr. De uitspruitzels van N°. 1°. zyn by de Portugeezen tot fpyze in gebruik. De wortels komen in de genees-middelen. De bladen van N°. 2°. worden als de kappers ingelegd en tot toefpyze gegeten.

A Z A L E A. (In't Engelsch , *American upright Honeysuckle*; in't Fransch , *Azalee* , *Chevrefeuille érigé d'Amérique.*)
Azalea.

Linn. V. Klas, 1. Rang.

1°. *Azalea viscosa, foliis margine scabris, corollis piloso-glutinosis.* Lymerige *Azalea*, met bladen ruuw van rand, en klevige gehaairde bloemen.

Heester van 2 tot 3 voeten hoog, met witte bloemen met geel gemengd, in Juny.

De zelve met vallende takken en gestreepte witte bloemen.

2°. *Azalea nudiflora, foliis ovatis, corollis pilosis, staminibus longissimis.* Naaktbloemige *Azalea*, met ovaale bladen, haarrige bloemen en zeer lange helm- ftyltjes.

Heester van 12 voeten hoog in America, en hier te lande ten hoogfte 6 voeten, met roode bloemen, in Mei, Juny.

De zelve met witte bloemen.

De zelve met vleefch-kleurige bloemen.

Groei-pl. Deze *Heesters* groeyen in vogtigitommerige gronden in verſcheide deelen van Noord-America.

Men heeft nog de volgende.

Azalea glauca scabra. Azalea met zee-groene ruuwe bladen, en witte bloemen die vroeg bloeyen.

Azalea glauca glabra. Azalea met gladde zee-groene bladen, en witte bloemen die laat bloeyen.

Azalea coccinea. Azalea met groote ſcharlake bloemen.

Azalea tomentosa. Azalea met witte wollige bladen, en vleefch-kleurige bloemen.

Azalea lucida. Azalea met glanzige bladen en witte bloemen.

Aankweeking. (*a.* Door uitloopers; inlegging van eenjarige takken; (*b.* In't voorjaar en 't eynde September; (*c.* Goede watvogtige grond; (*d.* Opene ſchaduwagtige plaats; (*e.* Op 4 of 5 voeten afstand planten. (*f.* De jonge inleggers met oude rundekken.

BACCHARIS, Linn. *Senecio*, Tournef. (In't Engelfch, *Ploughman's Spikenard*, or *Groundfel Tree*; in't Franſch, *Bacchante*, *Senecion en arbre*.) Kruiskruid, Boomagtig Roer-kruid.

Linn. XIX. Klas, 2. Rang.

Baccharis halimifolia, *foliis obovatis superne emarginato-crenatis.* Zee-Melde-bladig Kruiskruid, met ſtomp ovaale bladen die aen 't end met uitranding gekarteld zyn.

Groei-pl. In Virginien en andere Oorden van Noord-America. Kruidagtig Heester van 6 tot 8 voeten hoog, met onafvallende bladen en geel-witte bloempjes in Septemb. en Octob.

Aankweeking. (*a.* Door zaad; inlegging; steeking; (*b.* April, Mei; (*c.* Goede wat vogte grond; (*d.* Opene warme plaats (*e.* Op 6 voeten afstand; (*f.* s'Winters de steng en wortels dekken.

BERBERIS. (In't Engelfch, *Barberry*, or *Pipperidge-bus*; in't Fransch, *Epinevinette*, *Vinetier*;) Berberisse, Saufeboom, Boom-Surkel, Zuur-boom.

Linn. V I. Klas, 1. Rang.

1°. *Berberis vulgaris*, *pedunculis racemosis*. Gemeene Berberisse met getroste bloem-steeltjes, en roode vrugten.

De zelve met witte vrugten.

De zelve met paarsche vrugten.

De zelve zonder korrels.

Groei-pl. In de Haagen, Boffchen en op dorre plaatsen van Europa. Heesters van 8 tot 10 voeten hoog met geele bloemen in Mei.

2°. *Berberis Canadensis*, *foliis latissimis obverse-ovatis*. Canadafche Berberisse, met zeer breede, stomp ey-ronde bladen.

Groei-pl. In Canada Heester van 8 tot 10 voeten hoog, met zwarte vrugten.

3°. *Berberis Cretica*, *pedunculis unifloris*. *Berberis Buxifolio*. Cretifche Berberisse met enkele bloem-steeltjes. Berberisse met Buks-boom-bladen.

Groei-pl. In Candien, *Heester* van 3 of 4 voeten hoog.

Aankweeking. (*a.* Door zaad ; uitloopers ; inlegging van eenjarige takken ; (*b.* In't voor-of-na-jaar ; (*c.* Goede loffe wat vogte grond ; (*d.* Opene, N°. 3 warme plaats ; (*e.* Op 6 of 8 voeten afstand planten ; (*f.* In't na-jaar de uitloopers afsnyden om meer en grootere vrugten te hebben. N°. 3°. s'winters dekken , beter in't Oranje-huis bewaaren.

Huish. gebr. Het hout en wortels word gebruikt tot inleg-werken. De binne bast gekookt in loog-water, geeft eene schoone geele verwe. De bladen kunnen dienen tot saufen in plaats van zuuring. De vrugten worden geconfyt , en dienen ook om aan't leir eene glans te geven.

B E T U L A. (In't Engelfch, *Birch Tree* ; in't Franfch, *Bouleau* ,) Berke-boom, Berkelaar, Birk.

Linn. X X I. Klas, 4. Rang.

1°. *Betula alba* , *folis ovatis acuminatis ferratis*. Witte Berke-boom, met eyvormige gefpitfte zaags-wys' getande bladen. De gemeene Birk , met regt opwaarts groeyende takken.

De zelve met nederwaarts hangende takken.

Groei-pl. In Neder-en-Hoog-Duitschland en meest overal in Europa in slegte dorre zandige gronden. *Kleine-boomen.*

2°. *Betula nigra* , *foliis rhombeo-ovatis*

acuminatis duplicato-ferratis. Zwarte Berkeboom, met ruitswys' eyvormige gespitsde dubbeld getande bladen. De Virginische Birk.

3°. *Betula lenta, foliis cordatis oblongis acuminatis ferratis*. Taaye Berke-boom, met langwerpig-hartvormige gespitsde zaagtandige bladen.

Groei-pl. In Virginien, Canada. *Kleine Boomen.*

4°. *Betula nana, foliis orbiculatis crenatis*. Laage Berke-boom, met rondagtige gekartelde bladen.

Groei-pl. In de Noordfche deelen van Europa en op de Alpen. *Heester* van 2 of 3 voeten hoog.

De volgende zyn'er nog.

Betula Populi-folia. Berke-boom met Popelier-bladen.

. . . . *excelsa Canadensis*. Hoogwafschende Canadafche Berke-boom.

. . . . *pumila Canadensis*. Kleine Canadafche Berke-boom.

. . . . *papyrifera*. Papier - dragende Berke-boom.

. . . . *rotundifolia*. Rond-bladige Berke-boom.

Aankweeking. (a. Door zaad; inlegging; (b. Maart, April; (c. In drooge, ook in natte en in allerlei schraale gronden; (d. Opene plaats; (e. Op 1 of 2 voeten tot haagen; op 6 tot bofchen en N°. 4 op 3 voeten planten. (f. De jonge Boomptjes op 2 of 3 jaaren wasdom verplanten, als dan de pin-wortel korten, maar niet de top of takken.

Huish. gebr. Het Hout van N°. 1, 2, 3, is tamelyk hard en tay en op 8 of 10 jaaren gekapt zynde tot brand-hout genoeg bekwaam; De kolen worden van de Metaal-smelters begeert. De takken dienen voor hoepels en de ryzen tot beezems; De schors is vast en langdurend, de Zweeden en Noorwegers dekken hunne huizen daar mede; men vlegt'er ook touwen van; in d'oude tyden wird de binnenste schors gebruikt om te schryven.

BIGNONIA. (In't Engelsch, *Trumpet-flower, or Scarlet jasmine*; in't Fransch, *Bignone, Fleur à Trompette, Jasmin écarlate de Virginie.*) Bignonia, Trompet-bloem, Scharlaken Jasmyn.

Linn. XIV. Klas, 2. Rang.

1°. *Bignonia Catalpa, foliis simplicibus cordatis ternis, caule erecto, floribus dian-drus.* Bignonia Catalpa-boom, met enkelde hartvormige drievoudige bladen, een regtopstaande steng, en twee-mannige bloemen.

Groei-pl. In Carolina. *Kleine Boom*, met parelkleurige bloemen met geele en paarfche vlakken besprengd, in July en Augustus.

2°. *Bignonia radicans, (major) foliis pinnatis: foliolis incis, caule geniculis radicatis. Bignonia fraxini foliis.* Groote wortelende Trompet-bloem, met gevinde bladen; ingesneeden blaadjes, en de steng met gewortelde knietjes. Bignonia met Efsche bladen.

De zelve met scharlake bloemen.

Groei-pl. In Virginien, Canada. *Klimmende Heesters*, van 40 of 50 voeten met Oranje-kleurige bloemen in Augustus, September.

3°. *Bignonia radicans*, (*minor*) *foliis pinnatis minoribus; foliolis mucronatis, marginibus serratis, caule geniculis radicatis.* Kleine Trompet-bloem, met kleinder gevinde bladen, scherp-puntige blaadjes met zaagswyze randen, en de steng met gewortelde knietjes.

De zelve met roode bloemen.

Groei-pl. In Carolina. *Klimmende Heesters* met kleynder bleek-geele bloemen in't begin van Augusti.

Aankweeking. (*a.* N°. 1°. Door zaad uit America bekomen, en in de broei-bak te stellen; *steeking*; N°. 2, 3 door inlegging, uitloopers; (*b.* April, Mei; (*c.* Goede losse zandige wat vogte grond; (*d.* N°. 1. Opene warme plaats; N°. 2, 3 wel ter zonne tegen een muur of staketfel; (*e.* N°. 1. op 16 en N°. 2, 3 op 6 voeten afstand planten. (*f.* De jonge planten van N°. 1°. de twee eerste jaaren van de vorst bevryden; De uitloopers van N°. 2, 3 jaarlycx afsnyden en de tak-scheuten op 2 voeten inkorten.

BUPLURUM. (In't Engelsch, *Hare's-ear*, *Hartwort*; in't Fransch, *Oreille de Lievre*, *Sésélie d'Ethiopie*, *Perce-feuille*;) Haazen-oor.

Linn. V. Klas, 2. Rang.

Bupleurum fruticosum, *foliis obovatis integerrimis.* Heesterige Haazen-oor, met stomp ey-ronde effenrandige bladen.

Groei-pl. In Ethiopien, Italiën, Frankryk aan de Zee-oever. Altyd groene *Heefster* van 5 of 6 voeten hoog, met geel-groene bloemen in Augustus.

Aankweeking. (a. Door zaad; inlegging; steeking; (b. In de Herfst; (c. Gemeene wat vogte grond; (d. Opene, ook lommerige plaats; (e. Op 5 of 6 voeten planten; (f. In de winter de wortels en fteng dekken, of in't Oranje-huis bewaaren.

B U X U S. (In't Engelfch, *Box Tree*; in't Franfch, *Buis*.) Palm, Palm-boom, Buksboom.

Linn. XXI. Klas, 4. Rang.

1°. *Buxus arborefcens foliis ovatis*. Boomagtige Palm, met eyronde bladen. De groote Palm.

2°. *Buxus anguftifolia arborefcens, foliis lanceolatis*. Boomagtige finalbladige Palm, met lancetswyze bladen.

Groei-pl. In de Boffchen en Bergagtige plaatzen van Brabant, Frankryk, Zwitferland, Savoyen, Italiën. *Boomen* van 20 tot 30 voeten hoog, met geel-groene bloemen in Maart, April, Mei.

3°. *Buxus fuffruticofa humilis, foliis orbiculatis*. Laage Heefterige Palm met rondagtige bladen.

Groei-pl. In Zwitferland, Italiën, enz. *Laage Heefster*.

Van deze hoofd-soorten heeft men de volgende verfcheidenheden.

1°. De groote Palm met geel-bonte bladen.

2°. De groote Palm met wit-kantige bladen.

3°. De groote Palm met geel-kantige bladen.

4°. De groote Palm met lange bladen die in een geele punt eindigen.

5°. De groote Palm met groote gezenuwde bladen.

6°. De groote Palm met stompe gezenuwde bladen.

7°. De groote Palm met gezenuwde bladen, geele randen en geele punten.

8°. De groote Palm met smalle heel lange bladen.

9°. De laage verzilverde Palm.

10°. De laage vergulde Palm.

11°. De laage Palm met geel-kantige randen.

12°. De laage Palm met kleine lange smalle bladen.

13°. De laage Palm met heel smalle en lange kleine bladen.

Aankweeking. (*a.* Door zaad ; fteeking ; fcheuring ; inlegging ; (*b.* Maart , April ; het zaad op 't einde October ; (*c.* Goede vette grond ; (*d.* Opene plaats ; (*e.* N°. 1 , 2 tot haagen op 2 tot 2 en half voeten afstand ; ook tot Boomtjes en Pyramiden N°. 3. tot boordzels , en loof werken in bloemperken. (*f.* De bonte foorten door inlegging en fteeking vermeerderen ; De haagen en boordzels , niet in de zomer , maar in't voorjaar fcheren.

Huish. gebr. Het hout van N°. 1 2 , is hard , digt , glad , zwaar en geelkleurig , en

aan de worm niet onderhevig; het word gebruikt van de Draayers, Beeldfnyders, Inleggers en Schrynwerkers, Kammen-maakers, Muzikaalfche Instrument-maakers, en tot allerlei cierlyke dingen.

CALYCANTHUS, Linn. *Basteria*, Miller. *Beureria*, Ehret. *Butneria*, Du Hamel. (In't Engelfch, *All-spice*; in't Franfch, *Faux Giroflie*, *La Pampadour*.) Specery-boom, Kelk-bloem-boom.

Calycanthus floridus, *petalis inferioribus longioribus*. Bloeyende Specery-Boom, met de binnenfte bloemblaadjes 't langft.

Groei-pl. In Carolina. *Heefter* van 4 tot 6 voeten hoog, met hoog-purpere Anemone gelykende bloemen in Mei, Juny, July.

Aankweeking. (*a.* Door inlegging; fcheuring; (*b.* In't voor-of-na-jaar; (*c.* Loffe goede niet te drooge grond (*d.* Lommerige ook opene plaats; (*e.* Op 6 voeten afstand; (*f.* Wil jonk verplant weezen.

CARPINUS. (In't Engelfch, *Hornbeam* or *Hardbeam*; in't Franfch, *Charme*.) Weil-boom, Jok-boom, Haane-beuk, Heffelter.

Linn. XXI. Klas, 8. Rang.

1°. *Carpinus vulgaris*, *squamis strobilorum planis*. Gemeene Weil-boom, met de fchubben der vrugt-aairen plat.

De zelve met wit-bonte bladen.

Groei-pl. In de Boffchen van Brabant,

Duitschland, Frankryk. *Boom*, met groenagtige bloemen in April, Mei.

20. *Carpinus Ostrya, squamis strobilorum inflatis*. Hop-Weil-boom, met de schubben der vrugt-airen gezwollen.

Groei-pl. In Italiën, Virginien. *Boom* met groenagtige bloemen.

30. *Carpinus Orientalis, foliis ovato-lanceolatis serratis, strobilis brevibus*, Oosterfche Weil-boom, met ovaal-lancetswyze getande bladen, en korte vrugt-airen.

Groei-pl. In de Levant. *Heester* van 10 of 12 voeten hoog.

40. *Carpinus Virginiana floescens, foliis lanceolatis acuminatis, strobilis longissimis*. Virginifche bloeyende Weil-boom, met lancetswys' gefpitste bladen, en zeer lange vrugt-airen.

Groei-pl. In Virginien, Carolina, *Boom* met groenagtige bloemen.

Aankweeking. (a. Door zaad kort na dat het ryp is te zaaiën; inlegging; (b. Novemb. Maart, April; (c. Goede zand-grond; (d. Opene en lommerige plaats; (e. Op ander half tot 2 voeten tot haagen, en op 18 tot 20 voeten tot Boffchen, laanen enz. (f. Het zaad blyft dikwyls tot het tweede jaar in de grond eer 't opkomt.

Huish. gebr. Het hout van N°. 1, 2, 4 is wit hard en taay, zeer dienftig voor Draayers, Molen-en-Wagen-maakers, en ander werk dat fterkte vereifcht; ook tot heften en hand-werks gereedschappen; 't is zeer goed brandhout dat veel hitte geeft. De koolen van dit hout worden voor de

beste gehouden. Van de jonge takken vlegt men heel duurzaame horden.

CASSIA. (In't Engelsch, *Cassia*, or *Wild-senna*, in't Fransch, *Casse*, *sené sauvage*.) Cassie-boom, Basterd fenne.

Linn. X. Klas, 1. Rang.

Cassia Marilandica, *foliis octojugis ovato-oblongis aequalibus*, *glandulâ baseos petiolorum*. Marilandische Cassie-boom, met agtpaarige langwerpige eyronde gelyke bladen, die een klier hebben onder aan de steeltjes.

Groei-pl. In Virginien, Mariland. *Heester* van 4 of 5 voeten hoog, wiens stengen in de Herft vergaan, en de nieuwe in de lente uitfpruiten, met bleek-geele bloemen in September.

Aankweeking. (a. Door uitloopers; (b. In't voor-of-na-jaar. (c. Goede losse drooge grond; (d. Opene plaats; (e. Op 5 voeten afstand planten.

CASTANEA, Tournef. *Fagus Castanea*, Linn. (in't Engelsch, *Chestnut Tree*; in't Fransch, *Chataignier* ou *Marronier*.) Kastanje-boom.

Linn. XXI. Klas, 8. Rang.

1°. *Castanea sativa*, *foliis lanceolatis acuninato-ferratis subtus nudis*. Tamme-Kastanje-boom, met lancetswyze spits getande van onder effen bladen.

De zelve met bonte bladen.

Groei-pl. In Frankryk, Italiën, Savoyen, Spagnjen,

Spanjen , Zwitferland. *Groote Boom* met groenagtige bloemen in Juny.

2°. *Castanea pumila* , *foliis lanceolato-ovatis acute ferratis subtus tomentosis* , *amentis filiformibus nodosis*. Dwerg Kaftanjeboom , met lancetswys' ovaale spits getande van onder wollige bladen , en draadvormige katjes met knoopen.

3°. *Castanea Sloanea* , *foliis oblongo-ovatis ferratis* , *fructu rotundo maximo echinato*. Sloane Kaftanjeboom , met langwerpig-ovaale getande bladen , en zeer groote ronde steekelige vrugten.

4°. *Castanea humilis Virginiana racemosa* , *fructu parvo in singulis capsulis echinatis unico*. Virginische laage trosagtige Kaftanjeboom , met een eenige kleine vrugt in ider steekelig kapzel. De *Chinquapin* der Engelfche.

Groei-pl. In Carolina , Virginien en elders in die gewesten. *Heesters* van 10 tot 16 voeten hoog , met groene katjes in Juny , July.

Aankweeking. (*a.* Door gemeukte kaftanjen ; uitloopers ; inlegging ; okuleering ; (*b.* Maart , April ; (*c.* Goede drooge vrugtbare , N°. 2 , 4 tamelyk natte grond ; (*d.* Opene warme plaats ; (*e.* N°. 1 op 20 tot 24 voeten tot Boffchen , Laanen ; de andere op 14 voeten planten ; (*f.* Noit de topenden korten , maar wel de zyd takken.

Huish. gebr. Het hout van N°. 1. is tamelyk hard , en word gebruikt in de Landen daar die Boomen veel groeyen , tot Balken , Planken , Kaffen , Vaten , enz. De takken bezigt men tot Wynftoks-paalen en tot

hoepels. Het hout is niet goed om te branden, vermits het geduurig kraakt en spat. De afch deugt niet tot loog, dewyl zy de linnen finet. De vrugten dienen tot spyze.

C E A N O T H U S. (In't Engelsch, *New-Jersey Tea*; in't Franfch, *Ceanothe*, *The du nouveau Jersey*.) *Ceanothus*.

Linn. V. Klas, 1. Rang.

Ceanothus Americanus, *foliis trinerviis*. *Evonymus novi Belgii*, *corni feminae foliis*. Americaanfche *Ceanothus*, met drieribbige bladen. Paapen-hout van nieuw Engeland met bladen der Wyfjes-kornoelje-boom.

Groei-pl. In Virginien, Carolina, Pennfylvanien. *Heefter* van 2 of 3 voeten hoog, met witte aairfwyze bloemen in July, fomtyds ook in October.

Aankweeking. (*a.* Door zaad in potten te zaaiën en in een matige run-bak te ftellen; inlegging; (*b.* October November; (*c.* Loffe drooge grond; (*d.* Warme plaats; (*e.* Op 4 of 5 voeten afstand planten; (*f.* Wil niet veel begoten worden.

Huish. gebr. De Americaanen gebruiken de bladen in plaats van The. De wortels, die van buiten rood zyn; dienen om te verwen.

C E L A S T R U S, Linn. *Evonymoides*, Isnard. (In't Engelsch, *Staff Tree*; in't Franfch, *Bourreau des arbres*, *Fufain grim pant*, *Arbre à bâton*, *Bois-de-Merle*.) *Celafter*, Bafterd Paapen - Muffenboom, Booms-Beul.

Linn. V. Klas, 1. Rang.

Celastrus scandens inermis, *caule volu-*

bili, foliis ferrulatis. Ongedoornde klimmende Celaster, met een windende steng en gekartelde bladen.

De zelve met bonte bladen.

Groei-pl. In Canada. Heesters van 18 en meer voeten hoog, met groenagtig-witte bloemen in Juny, en geele vrugten in September

Aankweeking. (a. Door zaad; inlegging; (b. Maart, April, November; (c. Vaste wat vogte grond; (d. Opene, dog lommerige plaats; (e. Aan staaken planten. (f. De takken strengelen zig zoo dicht om den stam van andere Boomen, dat'er die dikwyls door vergaan.

CELTIS, Linn. *Lotus Arbor*, Lobel. (in't Engelsch, *Lote*, or *Nettle Tree*; in't Fransch, *Micocoulier*, *Micacoulier*) Lotus-boom, Netel-boom.

Linn. XXIII. Klas, 1. Rang.

1°. *Celtis Australis, foliis lanceolatis acuminatis Serratis nervosis.* Zuidelyke Lotus-Boom, met lancetswyze spits getande ribbige bladen.

Groei-pl. In Italiën, Spanje, Provence, Languedoc, en in de Noordelyke deelen van Africa. Boom, met witte bloemen in de Lente en zwarte vrugten, dog draagt hier te lande bloem nog vrugt.

2°. *Celtis Occidentalis, foliis obliquè ovatis serratis acuminatis.* Westersche Lotus-boom, met schieff-eyronde zaagswys' getande gespitsde bladen.

Groei-pl. In Virginien. *Boom*, met witte bloempjes in Mei en donker-purpere vrugten.

Aankweeking. (*a.* N°. 1. Door zaad uit haar groei-plaats gekregen, in potten of bakken te stellen ; N°. 2 brengt hier goed zaad voort; Inlegging ; (*b.* November Maart April ; (*c.* Goede vette vogte grond ; (*d.* Opene warme plaats ; (*e.* Op 14 of 16 voeten planten ; (*f.* De jonge planten 2 of 3 jaaren tegen de vorst befchermen, en dan verplanten zonder de wortels te hinderen.

CEPHALANTHUS, Linn. *Platanocephalus*, Vaillant. (in't Engelsch, *Button Wood*; in't Franfch, *Bois-Bouton*, *Cephalanthe*.) Kogel-boom, Knoopen-boom.

Linn. IV. Klas, 1. Rang.

Cephalanthus Occidentalis, *foliis oppositis ternisque*. Westersche Kogel-boom, met drie tegen elkander over staande bladen.

De zelve met twee en drie tegen elkander overstaande bladen.

Groei-pl. In Virginien. *Heesters* van 5 of 6 voeten hoog, met geelagtig-witte bol-ronde bloemen in July.

Aankweeking. (*a.* Door zaad uit Noord-America overgezonden ; inlegging ; (*b.* November, Maart, April ; (*c.* Loffe vogte grond ; (*d.* Opene lugtige plaats ; (*e.* Op 5 of 6 voeten planten ; (*f.* De jonge planten 2 of 3 jaaren s' winters dekken. De bladen komen grooter in vogte, als in drooge grond.

CERASUS, Tournef. *Prunus Cerasus*, Linn. (in't Engelsch, *Cherry Tree*; in't Fransch, *Cerisier*, *Bigarreautier*, *Merisier*;) Kerse-boom, Kerfelaar, Krieke-boom.

Linn. XII. Klas, 1. Rang.

1°. *Cerasus vulgaris*, *foliis ovato-lanceolatis ferratis*. Gemeene Kerse-boom, met ovaal lancetswyze getande bladen.

De zelve met dubbelde witte bloemen en lange steelen.

De zelve met dubbelde witte bloemen en korte steelen.

De zelve met half-dubbelde witte bloemen.

De zelve met bonte bladen.

2°. *Cerasus nigra*, *foliis ferratis lanceolatis*. De wilde zwarte Krieke-boom, met getande lancetswyze bladen.

3°. *Cerasus hortensis*, *foliis ovato-lanceolatis, floribus confertis*. Tuin Kerse-boom, met ovaal lancetvormige bladen en tros-swyze bloemen. De Tros-Kerse-boom.

Groei-pl. In Nederland, Duitschland, Zwitserland, Frankryk, Engeland, enz. *Boomen*, met witte bloemen in April, Mei, N°. 3 tot in September.

4°. *Cerasus Mahaleb*, *floribus corymbosis, foliis ovatis*. Steen-rots Kerse-boom, met getroste bloemen en eyronde bladen.

Groei-pl. Op de Bergen in Zwitserland, De Alpen, Lorrynen. *Boom* met welriekende bloemptjes in Mei, en zwarte vrugten in July.

5°. *Cerasus Canadensis*, *foliis lanceolatis glabris integerrimis subtus caesius, ramis*

patulis. Canadafche Kerfe-boom, met lancetvormige gladde effenrandige bladen, dié van onder blaauwagtig groen zyn, en uitgebreide takken.

Groei-pl. In Canada. *Heefter*, van 5 of 6 voeten hoog, met witte bloemen in Mei.

Aankweeking. (*a.* Door de fteenen zoo draa ryp te zaaiën; uitloopers; Enting en Okuleering; N°. 5. inlegging; (*b.* Maart, April, July; (*c.* Verfche ongemefte kleiagtige grond; (*d.* Opene plaats; N°. 1, 4 op 16 of 20 voeten; N°. 5 op 6 voeten planten; (*f.* Niet te planten daar een Kerfe-boom geroeyt is, nogte daar omtrent de grond melten, maar met verrotte bladen en takken verbeteren.

Huish. gebr. Het Hout van de Kers-en Kriek-boomen is hard en bruin-roskleurig; het word zeer gezogt van de Draayers, Schrynwerkers, Lyft-en Stoelmaakers. Het hout van N°. 4. is zeer goed riekende en word tot Inlegwerken, Doofjes, Kookers enz. gebruikt.

C E R C I S, Linn. *Siliquastrum*, Tournef. *Arbor Judæ*, Dodon. (in't Engelfch, *Judas Tree*; in't Franfch, *Guainier*, *Gainier*, *Arbre de Judée*.) Judas-boom.

Linn. X. Klas, 1. Rang.

1°. *Cercis Siliquastrum*, *foliis cordato-orbiculatis glabris*. Europifche Judas-boom, met hartvormig-ronde gladde bladen. De gemeene Judas-boom met bruine blad-fteeltjes en purpere vlinder bloemen.

De zelve met witagtige blad-fteeltjes en bloemen.

De zelve met vleefchkleurige bloemen.

Groei-pl. In Spanjen, Italien, Provence; *Boomen* van 12 tot 14 voeten, en tegen een muur tot 20 voeten hoog. De bloemen openen in Mei.

2°. *Cercis Canadensis, foliis cordatis pubescentibus.* Canadafche Judas-boom, met hartvormige wollige bladen. Judas-boom, met roode knoopen.

Groei-pl. In Virginien, Canada, *kleine Boom* van 10 of 12 voeten hoog, met roode bloemen in de Lente.

3°. *Cercis Caroliniensis, foliis acuminatis glabris, floribus parvis.* Caroliensche Judas-boom, met spitze gladde bladen, en kleine bloemen.

Groei-pl. In Carolina. *Kleine Boom* van 10 of 12 voeten hoog, met roode bloemen, in Mei.

Aankweeking. (a. Door zaad; uitloopers; inlegging; (b. Maart, April; d'inlegging in July; (c. Loffe wat drooge grond; (d. warme opene plaats; (e. Op 10 of 12 voeten ook tegen muuren; (f. De zaaylingen 3 of 4 jaaren s'winters in huis bewaaren, de wortels in't verplanten niet befchadigen; de overtollige takken digt aen de ftam fnoyen.

Huish. gebr. Het hout van deze Boomen is fraay met zwarte en groene aders doormengd en laat zig wel polysten. De bladen blyven van de Thuin-diertjes ongehinderd; De bloemen van N°. 2 worden tot toefpyze in edik opgelegd.

CHAMAELEA, Tournef. *Cneorum*, Linn.
(in't Engelfch, *Widow-wail*; in't Franfch,
Camelée.) Camælea.

Linn. III. Klas, 1. Rang.

Chamaelea tricoccos. Cneorum tricoecum.
Camælea met drie beziën. Driezaadig Cneorum.

Groei-pl. In Italiën, Spanjen, en in de Zuidelyke-deelen van Frankryk. *Altoos groen.* *Heeftertje* van anderhalf voet hoog, met bleek-geele bloempjes van, in Mei tot in September.

Aankweeking. (a. Door zaad zoo haast ryp in bakken te zaaiën; fcheuring; (b. November; (c. Gemeene zand-grond; (d. Warme opene plaats; (e. op 3 of 4 voeten planten; (f. Wil tegen de ftrenge vorst gedeckt of in huis bewaart worden.

CHIONANTHUS. (in't Engelfch, *Fringe, or Snow-drop Tree*; in't Franfch, *Arbre de Neige, Arbre à Franges, Amelanchier de Virginie.*) Sneeuw-Boom, Franje-boom.

Linn. II. Klas, 1. Rang.

Chionanthus Virginiana, pedunculis trifidis trifloris. Virginifche Sneeuw-Boom, met bloemfteeltjes in driën verdeeld en driebloemig.

De zelve met langwerpige bladen.

De zelve met wollige bladen.

Aankweeking. (a. Door zaad gekomen uit America, fteffens in bakken of potten te

zaaiën en in de broei-bak te stellen ; Inlegging ; Enting op den Effchen-boom ; (*b.* Maart April ; (*c.* Vogte loffe mergel-grond ; (*d.* Gemaatigde niet te veel ter zonne en tegen de winden bevryde plaats , (*e.* Op 8 of 10 voeten planten ; (*f.* Het zaad komt maar het tweede jaar uit , en de inleggers zyn twee jaaren eer zy genoegzaame wortels hebben. In de drooge zomers dikwyls begieten.

CLEMATIS , Linn. *Clematitis* , Tournef. (in't Engelsch , *Virgin's Bower* , or *Climber* ; in't Fransch , *Clématite* ; *Herbe aux Gueux.*) Vuur-kruid , Klim.

Linn. XIII. Klas , 7. Rang.

1°. *Clematis Viticella* , *foliis compositis decompositisque : foliolis ovatis sublobatis integerrimis*. Wyn-rankig Vuur kruid , met samengestelde en verdeelde bladen : de blaadjes ovaal , eenigzins gekwabd en effenrandig. Vuur-kruid , met enkelde blaauwe bloemen.

Het zelve met dubbelde blaauwe bloemen.

Het zelve met enkelde purpere bloemen.

Het zelve met dubbelde purpere bloemen.

Het zelve met enkelde roode bloemen.

Het zelve met dubbelde roode bloemen.

Groei-pl. In de Boffchen en Haagen van Italien en Spanje. *Klimmende Heesters* , die bloeyen in Juny , July , Augustus.

2°. *Clematis Viorna* , *foliis compositis decompositisque : foliolis quibusdam trifidis*. Viorne-bladig Vuur-kruid , met samengestelde en verdeelde bladen : en sommige vinblaadjes driedeelig.

Groei-pl. In Virginien, Carolina. *Klimmende Heester*, met bloemen van buiten purper en van binnen blaauw, in July.

3°. *Clematis Virginiana*, *foliis ternatis: foliolis cordatis sublobato-angulatis scandentibus*, *floribus dioicis*. Virginifch Vuurkruid, met drievoudige bladen: de blaadjes hartvormig eenigzins gekwabt, hoekig en klimmende, de bloemen tweehuizig.

Groei-pl. In Virginien en andere deelen van Noord-America. *Klimmende Heester*, met zeer welriekende witte bloemen in July.

4°. *Clematis Vitalba*, *foliis pinnatis: foliolis cordatis scandentibus*. Wit-wynrankig Vuurkruid, met gevinde bladen en hartvormige klimmende blaadjes.

Groei-pl. In de Haagen en Boffchen van Neder en Hoog-Duitschland, Frankryk, Engeland. *Klimmende Heester*, met witte welriekende bloempjes in Juny, July.

5°. *Clematis Flammula*, *foliis inferioribus pinnatis laciniatis: summis simplicibus integerrimis lanceolatis*. Schroeyende Vuurkruid, met de onderfte bladen gevind gefnipperd: de bovenfte enkeld effenrandig lancetvormig. Bedelaarskruid.

Groei-pl. In Italien, Provence, Languedoc. *Klimmende Heester*, met roodagtige bloemen in Juny, July.

6°. *Clematis Canadensis*, *foliis ternatis: foliolis cordatis acutis dentatis scandentibus*. Canadafche Vuurkruid, met drievoudige bladen, en hartvormige fcherpe getande klimmende blaadjes.

Groei-pl. Byna in geheel Noord-America.

Klimmende Heester, met witte bloempjes in Juny.

7°. *Clematis Alpina*, *foliis compositis, ternatisque: foliolis acutis ferratis*. Alpiſche Vuur-kruid, met ſamengeſtelde dubbeld drie-voudige bladen: en ſcherpe zaag-tandige blaadjes.

Groei-pl. Op de Alpen en op andere Bergen van Italiën. *Klimmende Heester*, met kleine witte bloemen in Mei.

8°. *Clematis Orientalis*, *foliis compositis: foliolis incisifs angulatis lobatis cuneiformibus, petalis interne villoſis*. Ooſterſche Vuur-kruid, met ſamengeſtelde bladen: de blaadjes ingefneeden hoekig gekwabd wiegvormig; met bloem-blaadjes van binnen ruig.

Groei-pl. In de Levanten en in Rusland. *Klimmende Heester*, met groenagtig-geele bloemen in April, Mei.

9°. *Clematis erecta*, *foliis pinnatis: foliolis ovato lanceolatis integerrimis, caule erecto, floribus pentapetalis tetrapetalisque*. Opſtaande Vuur-kruid, met gevinde bladen: de blaadjes ovaal lancetswys' effenrandig, de ſteng opgeregt, de bloemen vyf en vierbladig.

Groei-pl. In Zuid-Frankryk, Italiën, Opper-en-Neder-Ooſtenryk en in verſcheide deelen van Duitschland. *Kruidagtig Heester*, van 4 of 5 voeten hoog, wiens ſtengen jaarlyx vergaan, met witte bloemen in Juny.

10°. *Clematis integrifolia*, *foliis ſimplicibus ſeſſilibus ovato-lanceolatis, floribus cernuis*. Heel-bladig Vuur-kruid, met enkele ongeſteelde eyrond-lancetvormige bladen, en knikkende bloemen.

Groei-pl. In Oostenryk, Hongariën, Tartariën. *Kruidagtig Heester*, van 2 voeten hoog, wiens steng en s' winters vergaan, met blaauwe nederhangende bloemen, hebbende in 't midden een bolletje van geelagtige pluis, in Juny, July.

110. *Clematis maritima, foliis pinnatis linearibus caulibus simplicibus hexagonis.* Zeekants Vuur-kruid, met gevinde liniaale bladen, en enkelde zeshoekige stengen.

Groei-pl. Aan de Oevers van de Zee en omtrent Montpellier. *Kruipend Heesterje*, met witte bloemen in Juny.

Aankweeking. (a. Door inlegging; scheuring; (b. Maart, April; (c. Gemeene losse grond; (d. Opene plaats; (e. Op 4 of 6 voeten afstand planten aan prielen, overdekte laanen, staketten, uitgenomen N°. 10. (f. Somtyds de ranken opbinden; N°. 8 is teder.

C L E T H R A. Dit Heester-gewas heeft geene byzondere naam in de andere taalen.

Linn. X. Klas, 1. Rang.

Clethra Alnifolia. Alnifolia Americana serrata, floribus pentapetalis albis in spicam dispositis. Elsbladige *Clethra*. Amerikaansche *Heester*, met zaag-tandige Elze-bladen, en met vyfsteelige witte bloemen in aairen geschikt.

De zelve dwergagtiger.

De zelve met purpere bloemen.

Groei-pl. In Carolina, Virginien, Pensylvanien, Maryland. *Heester* van 5 of 6 voeten hoog, met witte aair-bloemen in July.

Aankweeking. (*a.* Door zaad uit America bekomen, zoo haast ontfangen in bakken te zaayen; inlegging; uitloopers; (*b.* In't voor-en na-jaar; (*c.* Loffe vogtige grond; (*d.* Opene tegen de winden bevryde plaats; (*e.* Op 4 of 6 voeten planten. (*f.* Het gezaayde fomers in de lommer en s'winters onder glazen ftellen; het zaad komt maar het tweede jaar uit, en de inleggers hebben ook maar het tweede jaar wortels.

C O L U T E A. (In't Engelfch , *Bladder Sena*; in't Franfch, *Baguenaudier*, *Faux-Sené*, *Sené en veflie*) Linzen-boom, Lombaartfche Linzen, valfche Senne-boom, Blaas-boom.

Linn. X V I I. Klas , 4 Rang.

1°. *Colutea arborea, foliis obcordatis. Colutea vesicaria.* Boomagtige Linzen-boom, met ftomp eyronde blaadjes. Blaafagtige Linzen-boom.

De zelve met roodagtige peulen.

De zelve met wit-bonte bladen.

Groei-pl. In Ooftenryk , Hongariën , Italiën , Provence. *Heesters* van 12 of 14 voeten hoog, met geele bloemen in Juny en July, gevolgt van groote blaafagtige haauwen.

2°. *Colutea Istria, foliolis ovatis integerrimis, caule fruticoso.* Iſtriëfche Linzen-boom met eyronde ongekartelde blaadjes, en een heeſteragtige fteng.

Groei-pl. In de Levant en in Italiën. *Heeſter* van 6 of 7 voeten hoog, met helder-geeले bloemen van Mei tot in October.

3°. *Colutea Orientalis*, *foliolis cordatis minoribus*, *caule fruticoso*. Oosterfche Linzenboom, met kleinder hartvormige blaadjes, en een heefteragtige fteng.

Groei-pl. In de Levant. *Heefter* van 5 of 6 voeten hoog, met bruin-roode, geel gevlaakte bloemen in Juny.

Aankweeking. (a Door zaad; uitloopers; inlegging; (b. Maart, April; (c. Gemeene goede zandige grond; (d. Opene plaats; (e. Op 8 of 10 voeten afstand planten; (f. Het zaad in de Herfst verzamelen.

CORIARIA. (In't Engelsch, *Myrtle-Leaved sumach*; in't Fransch, *Redoul*, *Roudou*, *l'Arbre aux Tanneurs*, *sumach à feuilles de Myrte*.) Leder-boom, Leertouwers-boom, Sumak met Myrte-bladen.

Linn. X XII. Klas, 9. Rang.

1°. *Coriaria Myrtifolia*, *foliis ovato-oblongis*. *Coriaria mas*. Myrte-bladige Leder-boom, met langwerpig eyronde bladen. Mannetjes Leder-boom.

2°. *Coriaria semina vulgaris Myrtifolia*. Gemeene wyfjes Leder-boom, met Myrte-bladen.

Groei-pl. In Languédoc, Provence. *Heesters* van 3 of 4 voeten hoog, met roode bloemen in April, Mei.

Aankweeking. (a. Door zaad; uitloopers; (b. Maart, April; (c. Leemagtige grond; (d. Opene warme plaats, beschut tegen de Noorde en Oofte winden; (e. Op 5 of 6 voeten planten; (f. Willen s' winters gedekt worden.

Huish. gebr. Om Montpellier dient dit gewas, gemaalen zynde, tot de leer-bereiding, een derde of een vierde gemengt met Rui verhaast het, maar 't is zoo deugzaam niet tot het gebruik. Het word ook zeer geprezen tot het zwart verwen der Leders. De beziën zyn zeer schadelyk aan de Mensch en Beesten.

CORNUS. (In't Engelsch, *Cornelian-cherry*, *Dog-wood*; in't Fransch, *Cornouiller*.)
Kornoelje-boom.

Linn. IV. Klas, 1. Rang.

1°. *Cornus mas arborea, umbellis involucrium aequantibus*. Boomagtige mannetjes Kornoelje-boom, met bloemkroontjes van gelyke groote als het omwindzel. De gemeene Kornoelje-boom.

De zelve met groote roode vrugten.

De zelve met witte vrugten.

De zelve met wit-bonte bladen.

Groei-pl. In de Haagen en Boffchen van Duitschland, Saxon, Oostenryk, Frankryk en elders. *Kleine Boomen*, met geele bloemen in Maart, April, Mei.

2°. *Cornus florida arborea, involucrio maximo, foliis obversè cordatis*. Boomagtige bloemryke Kornoelje-boom, met het omwindzel zeer groot en omgekeerde hartvormige blaadjes. Virginische mannetjes Kornoelje-boom.

Groei-pl. In Virginien, Pensylvanien. *Kleine Boom*, met witte bloemen in Mei, Juny.

3°. *Cornus arborea, foliis oppositis ovato-*

oblongis, pediculis brevibus utrinque viridibus. Cornus sanguinea femina, cymis nudis, ramis rectis. Boomagtige Kornoeljeboom, met overhoekse langwerpige ovaale wederzyds groene bladen en korte bloemsteelen. Roodtakkige wyfjes kornoeljeboom met bloote bloemtuiltjes en regte takken.

De zelve met wit-bonte bladen.

4°. *Cornus sanguinea arborea, foliis alternis amplissimis, pediculis longis pendentibus.* Boomagtige roodtakkige Kornoeljeboom, met zeer breede overhoekse bladen, en lange hangende bloemsteelen.

Groei-pl. In de Boffchen van Duitschland, Frankryk, Engeland. *Heesteragtige Boomtjes*, (N°. 4. met een gefpikkelde fchors) met witte bloemen in Mei, Juny.

5°. *Cornus sauguinea arborea, foliis angustis lanceolatis, utrinque viridibus, nervis infra rubescentibus. Cornus femina Virginiana angustiori folio.* Boomagtige roodtakkige Kornoeljeboom, met smalle lancetvormige, aan beide zyden groene bladen, en ribben van onder roodagtig. Virginifche Wyfjes Kornoeljeboom, met de bladen fmaller.

6°. *Cornus arborea, foliis ovatis petiolatis, floribus corymbosis terminalibus. Cornus Americana sylvestris.* Boomagtige Kornoeljeboom, met ovaale gefteelde bladen, en endelingse kroontjesbloemen. Wilde Amerikaanse Kornoeljeboom.

7°. *Cornus candidissima arborea, foliis lanceolatis acutis glabris: umbellis involucro minoribus; baccis ovatis. Cornus femina*

mina candidissimis foliis. Zeer witte Boomagtige Kornoelje-boom, met lancetswyze spitse gladde bladen : de bloemptjes kleinder als 't omwindzel en de beziën ey-rond.

Groei-pl. In de Boffchen van Virginien, nieuw Engeland, Maryland en Carolina. *Heesters*, met witte bloemen in Mei, Juny.

8°. *Cornus arborea, foliis oblongo-ovatis nervosis, infernè albis; floribus corymbosis terminalibus.* Boomagtige Kornoelje-boom, met langwerpig ovaale geribde bladen, die van onder wit zyn; en kroontjes bloemen endelings.

Groei-pl. In Siberien, Tartarien, Canada. *Heester* met witte bloemen in Mei, Juny en witte vrugten in October.

Aankweeking. (*a.* Door gemeukte zaadsteeenen, of kort na dat zy ryp zyn te zaaiën; uitloopers; inlegging; (*b.* in't voorjaar; (*c.* Vogtige ligte grond (*d.* Opene, ook lommerige plaats, zelfs onder Boomen, N°. 5, 6, 7, warme plaats; (*e.* Op 2 of twee en half voeten afstand planten tothaagen en prieelen; op 8 of 10 voeten tot Boomtjes; (*f.* De uit zaad gegroeyde planten na 2 of 3 jaaren ter plaatze planten, en de pinwortel korten.

Huish. gebr. Het hout van N°. 1. is zeer hard en dienftig aan Draayers, Molenen Wagen-maakers-werk. De regte stengen gebruikt men tot hoepels en zwikjes. De rype beziën worden geconfyt, en de bynarype in edik en zout ingelegd. De vrugten van N°. 5, 6, 7, in water wat gekookt geven door uitpersling een olie, zeer nut tot branding in lampen. D

CORYLUS. (In't Engelsch, *Hazel*, or *Nut Tree*; in't Franfch, *Noisetier*, *Avelinier*, *Coudrier*.) Hazelaar, Hazel-nootboom.

Linn. X XI. Klas, 8. Rang.

1°. *Corylus Avellana*, *stipulis ovatis obtusis*. *Corylus sylvestris*. Hazelaar, met ovaale ftompe ftoppeltjes. De wilde of Bosch Hazelaar.

De zelve genaamd de Tros-noot.

Groei-pl. In de Haagen en Boffchen van Europa. *Heesters*.

2°. *Corylus maxima*, *stipulis oblongis obtusis*, *ramis erectioribus*. *Corylus sativa*. Groote Hazelaar met langwerpige ftompe ftoppeltjes, en met regter takken. De tamme of Zaay-Hazelaar.

De zelve met roode vrugten, of de roode Baard-noot.

De zelve met roode vrugten en witte fchillen.

De zelve met groote ronde witte vrugten.

De zelve met gehoornde vrugten.

Groei-pl. In de Tuinen van Europa. *Heesters*.

3°. *Corylus Colurna*, *stipulis linearibus acutis*. *Corylus Bizantina*. Levantfche Hazelaar, met fmalle fpitfe ftoppeltjes. Bizantifche Hazelaar.

Groei-pl. Omtrent Constantinopelen. *Heester* van 4 of 5 voeten hoog.

4°. *Corylus Hispanica*, *fructu majore anguloso*. Spaanfche Hazelaar, met groote hoekige vrugten.

Groei-pl. Omtrent Barceloniën. *Kleine Heester.*

5^v. *Corylus cornuta* , *fructu solitario cornuto*. Gehoornde Hazelaar , met eenzaame hoornvormige vrugten.

Groei-pl. In Noord-America. *Heester* van 3 of 4 voeten hoog.

Alle deze Struik-gewassen bloeyen in Februari en Maart.

Aankweeking. (*a.* Door gemenkte Nooten ; inlegging ; scheuring ; uitloopers ; (*b.* In't voor-en najaar ; (*c.* Gemeene goede wat vogtige grond ; (*d.* Opene , ook beschaaduwde plaats , maar niet onder uitkroonende boomen. (*e.* Op 7 of 8 voeten afstand planten. (*f.* De struiken wat oud wordende , tot aan de wortels afkappen.

Huish. gebr. Het hout is wit , zeer taay en buigzaam , en tot hoepels voor klein vaatwerk bekwaam. De Mandemaakers gebruiken het in hunne werken. Het dunne schaafzel in dikke onklaare wynen en mosten geworpen , maakt de zelve binnen 24 uren , helder en klaar. Van de jonge takken brand men koolen tot't Teekenen. De wortel is fraay gadert en daarom gezogt tot Inlegwerken. De Nooten tot versnapering in gebruik , geven door uitpersing een Olie die niet ondienstig is.

C R A T A E G U S. (In't Engelfch, *Wild Service*; In't Franfch, *Alifier*, *Azerolier*, *Epine*, *Aube-Epine*, *Sorbier sauvage*.)
Berg-forben-boom, Wilde Sorben-boom, Haag-Appel-boom, Haag-doorn, Doorn-boom.

Linn. XII. Klas, 2. Rang.

1°. *Crataegus Aria*, *foliis ovatis inaequaliter serratis*, *subtùs tomentosis*. Berg-forben-boom, met ovaale ongelyk getaande, van onder wollige bladen.

Groei-pl. In Bourgonjen, Lorrynen, op de Bergen van Zwitferland, Ooftenryk. *Boom* met witte bloemen in Mei en roode wollige vrugten in October.

2°. *Crataegus Suecica inermis*, *foliis ellipticis serratis transverfaliter finuatis Subtùs villosis*. Ongedoornde Zweedsche Berg-forben-boom, met lang-ronde getande dwars uitgehoekte bladen, die van onder wollig zyn.

Groei-pl. In Zweeden, Engeland. *Boom*, met witte bloemen in Mei.

3°. *Crataegus torminalis*, *foliis cordatis septangulis: lobis infimis divaricatis*. Wilde Sorben-boom, met hartvormige zevenhoekige bladen, wiens onderfte kwabben van elkander verfpreden.

Groei-pl. In Engeland, Duitfchland, Zwitferland, Bourgonjen. *Boom*, met witte bloemen in Mei en roodagtige vrugten in September, October.

4°. *Crataegus Alpina*, *foliis oblongo-ovatis serratis*, *utrinque virentibus*. Italiaanfche Berg-forben-boom, met langwerpige ovaale getaande, wederzyds groene bladen.

Groei-pl. Op den Berg Baldus en andere gebergten van Italiën. *Kleine Boom* van 18 of 20 voeten hoog, met witte bloemen in Mei.

5°. *Crataegus Coccinea*, *foliis ovatis repando-angulatis ferratis glabris*. Hoog-roode Haag-doorn, met eyronde uitgegulpte hoe-kige getande gladde bladen.

De zelve met de bloemen en vrugten grooter.

Groei-pl. In Virginien, Canada. *Kleine Boomen* van 18 of 20 voeten hoog, met witte bloemen in Mei en vuur-kleurige vrugten in October.

6°. *Crataegus Crus galli*, *foliis lanceolato-ovatis ferratis glabris, ramis spinosis*. Haag-doorn of Haane-Spoor, met lancetswys' eyvormige getande gladde bladen, en ge-doornde takken.

Groei-pl. In Virginien. *Kleine Boom* van 15 of 18 voeten hoog, met witte bloemen op 't einde Mei en in Juny.

7°. *Crataegus Oxyacantha*, *foliis obtusis subtrifidis subdentatis*. Gemeene haag-doorn, met itompe byna in driën gedeelde zaagswyze bladen, en witte bloemen.

De zelve met witte dubbelde bloemen.

De zelve met roode bloemen.

De zelve met wit-bonte bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

De zelve met witte vrugten.

De zelve met fyn gefnippelde bladen.

De zelve twee maal in't jaar bloeyende, of de Engelsche Haag-doorn van *Glastenbury*.

Groei-pl. In Neder-en Hoog-Duitschland, Frankryk, Italiën, Engeland. *Kleine Boomen* bloeyende in Mei.

8°. *Crataegus Tomentosa, foliis cuneiformi-ovatis serratis subangulatis subtus villosis, ramis spinosis.* Wollige Haag-doorn, met wigvormig ovaale getande eenigzins hoekige van onder wollige bladen, en gedoornde takken.

Groei-pl. In Virginien. *Kleine Boom* van 12 of 14 voeten hoog, met witte bloemen in Juny en geele vrugten gelykende aan kleine Mispelen.

9°. *Crataegus Lucida, foliis lanceolatis serratis lucidis, spinis longissimis, floribus corymbosis.* Glimmende Haag-doorn, met lancetvormige getande glanzige bladen, zeer lange doornens, en tuilagtige bloemen.

Groei-pl. In Noord-America. *Kleine Boom* van 16 of 18 voeten hoog, met witte bloemen in Mei, Juny, en hoog-roode vrugten in September October.

10°. *Crataegus Acerifolia, foliis oblongo-ovatis acuminatis angulato-serratis glabris, ramis spinosis.* Ahorn-blaadige Haag-doorn, met langwerpig-ovaale spitze hoekig-getande gladde bladen, en gedoornde takken.

11°. *Crataegus Pyrifolia, foliis ovatis obtusis supernè serratis glabris, fructu ovato.* Peer-blaadige Haag-doorn, met ovaale stompe, na boven getande gladde bladen, en eyronde vrugten.

12°. *Crataegus dulcis, fructu eduli.* Zoete Haag-doorn, met eetbaare vrugten.

13°. *Crataegus Prunifolia, foliis lance-*

latis dentatis. Pruijn-blaadige Haag-doorn, met lancetvormige getande bladen.

14°. *Crataegus salicifolia non spinosa, foliis oblongis*. Ongedoornde Wilge-blaadige Haag-doorn, met langwerpige bladen.

Groei-pl. In Virginien. *Kleine Boomen*, met witte bloemen in Mei, Juny.

15°. *Crataegus Azarolus, foliis obtusis subtrifidis subdentatis*. Azarol-boom, met stompe byna in driën, eenigermate getande bladen.

De zelve met zoete vrugten.

16°. *Crataegus Aronia, apii folio, subtus hirsuto*. Haag-doorn of Aronia boom, met Eppe-bladen, die van onder ruig zyn.

Groei-pl. In Italiën, Carniole, Montpelier. *Kleine Boomen* met witte bloemen in Mei, Juny, en eyronde vrugten in September.

17°. *Crataegus Pensylvanica altissima*. Zeer hooge Pensylvanische Haag-doorn.

Groei-pl. In Noord-America. *Boom*, met witte bloemen in Mei, Juny.

Aankweeking. (a. Door gemeukt zaad; Inlegging; Enting op de gemeene Haag-doorn, Quee-hout, Peer-en Sorben boom; (b. Maart, April; (c. Gemeene losse wat vogtige grond; (d. Opene plaats; (e. Op 12 of 16, N°. 7 tot haagen op 1 voet afstand planten. (f. N°. 7 Beter in de winter als in de zomer scheiren.

Huish. gebr. Het hout is wit, zeer hard, vast en taay, zeer gezogt tot allerlei Timmer-en Draai-werk, ook, voornaamlyk N°. 7, tot kammen en raden van Molen-werk en andere zaaken die hart hout vereiffchen.

CUPRESSUS. (In't Engelsch , *Cypress* ;
in't Franfch *Cyprès* .) Cypresse-boom.

Linn. XXI. Klas, 9. Rang.

1°. *Cupressus sempervirens, foliis imbricatis, ramis erectioribus. Cupressus femina*. Altoos groene Cypresse-boom, met schubbige bladen, en regt-opgaande takken. De wyfjes Cypresse-boom.

2°. *Cupressus Horizontalis, foliis imbricatis acutis, ramis horizontalibus. Cupressus mas*. Horizontaale Cypresse-boom, met schubbige fcherpe bladen, en horizontaale takken. Mannetjes Cypresse-boom.

Groei-pl. In Griekenland, Candien, Turkyen, Spanjen, Italiën, Zuid-Frankryk. *Altoos groene Boomen.*

3°. *Cupressus disticha, foliis distichis patentibus*. Twee-zydige Cypresse-boom, met gevinde breede bladen.

Groei-pl. In Virginien, Carolina. *Groote Boom* wiens bladen tegen den winter afvallen.

4°. *Cupressus Thyoides, foliis imbricatis, frondibus ancipitibus*. Levens-boom Cypresse, met schubbige bladen, en wederzyds fcherpe loveren.

Groei-pl. In Penfylvanien, Canada, enz. *Kleine Boom.*

Aaankweeking. (*a.* Door zaad uit de natuurlyke groei-plaatzen gekreegen, in bakken of potten te zaaiën en in de broei-bak te ftellen; (*b.* Maart, April, Mei; (*c.* Goede loffe zandige grond; (*d.* Opene warme plaats; (*e.* Op 18 of 20 voeten afstand plan-

ten; (*f.* De jonge planten s'winters dekken, of in huis bewaaren; twee jaar daarna in't voor jaar in potten verplanten, en het 4 of 5 jaar met een klomp aarde om de wortel in Mei in de volle grond stellen. N°. 1, 2, 4, zyn teder, en moeten s'winters gedekt worden.

Huish. gebr. Het Hout van deze Boomen is hard, glad, welriekend, langduurend en aan de worm-steeking niet onderhevig. In de landen daar 't veel groeyt, word het gebruikt tot allerhande huisgeraden, als Tafels, Stoelen, Kabinetwerken, enz. T'is ook nut in de geneeskunde.

CYDONIA, Tournef; *Pyrus Cydonia*, Linn. (in't Engelsch, *Quince Tree*, in't Franfch, *Cognassier*.) Kwee-Peer-boom, Kwee-Appel-boom, Kwee-boom.

Linn. XII. Klas, 4. Rang.

1°. *Cydonia oblonga, foliis oblongo-ovatis subtis tomentosis, pomis oblongis basi productis.* Langwerpige Kwee-Peer-boom, met langwerpig-eyronde van onder wollige bladen, en langwerpige vrugten die aan de voet uitgerekte zyn.

2°. *Cydonia fructu oblongo laeviori.* Kwee-Peer-boom, met langwerpige hairlooze vrugten.

3°. *Cydonia Maliformis, foliis ovatis subtis tomentosis, pomis rotundioribus.* Appelvormige Kwee-Appel-boom, met eyronde van onder wollige bladen, en de vrugten ronder.

Groei-pl. Omtrent de Oevers van den Donau en elders. *Kleine Boomen*, dikwyls heefteragtig, met witte bloemen in't einde Mei.

4°. *Cydonia Lusitanica*, *foliis obversè ovatis latissimis subtùs tomentosìs*, *fructu maximo*. Portugeefche Kwee-boom, met stomp-eyronde zeer breede van onder wolvige bladen, en dikke vrugten.

Groei-pl. In Portugal. *Kleine Boom*, met witte bloemen in't begin van Juny.

Aankweeking. (*a.* Door zaadkorrels; uitloopers; inlegging steeking; Enting op Doorn, Kwee-en Peere stammen; (*b.* In't voor-of na-jaar; (*c.* Vrugtbaare wat vogtige, niet al te zandige grond; (*d.* Opene vrye lugt; (*e.* Op 8 of 10 voeten afstand planten. (*f.* Willen niet veel gesnoeit nog gekort wezen, dan het dunne, mager en overvloedig hout.

Huish. gebr. De stammen van deze Boomen, inzonderheid N°. 4, zyn by de vrugters in agting om'er smiltende Peeren op te okuleeren, dog groeyen zoo sterk niet en zyn min duurzaam als op vry Peer-hout. De vrugten en korrels worden in de geneskunde en door de Konfituur-maakers gebruikt.

CYTISUS. (In't Engelsch, *Base Tree* *Trefoil*; in't Fransch, *Cytise*.) Geiteklaver-boom, Valsche Ebbenhout-boom, Citifus.

Linn. XVII. Klas, 4. Rang.

10. *Cytifus Laburnum*, *foliis oblongo-ovatis*, *racemis brevioribus pendulis*, *caule*

arboreo. Geite-klaver-boom of Laburn, met langwerpig-eyronde bladen, korte hangende bloem-trossen, en een boomagtige steng. De valsche Ebbenhout-boom met breede bladen en welriekende bloemen.

2°. *Cytisus Alpinus, foliis ovato-lanceolatis racemis longioribus pendulis, caule fruticoso*. Alpische Geite-klaver-boom, met ovaal-lancetswyze bladen, lange hangende bloem-trossen, en een heesterige steng. De valsche Ebben-hout-boom met smalle bladen.

De zelve met wit-bonte bladen.

Groei-pl. In Zwitserland, Savoyen, op de Alpen en op de bergen van Dauphiné. *Boomen*, met geele bloemen in Mei, Juny.

3°. *Cytisus nigricans, racemis simplicibus erectis, foliolis ovato-oblongis*. Zwartagtige Geite-Klaver-boom, met enkele opstaande trossen, en langwerpig-eyronde blaadjes. De zwarte gladde Geite-Klaver-boom.

Groei-pl. In Oostenryk, Bohemen, Duitschland, Italiën. *Heester* van 3 of 4 voeten hoog, met geele bloemen in July, August.

4°. *Cytisus sessilifolius, racemis erectis, calycibus bractea triplici, foliis floralibus sessilibus*. Ongesteelde Geite-Klaver-boom, me opstaande trossen, de kelken met een driedubbeld blikje, en de bloei-bladen ongesteeld. De driebladige Geite-Klaver-boom.

Groei-pl. In Zuid-Frankryk, Italiën, Spanjen. *Heester* van 3 of 4 voeten hoog, met geel-glanzige bloemen in Juny.

5°. *Cytisus Austriacus, floribus umbellatis terminalibus, caulibus erectis, foliolis lanceolatis*. Oostenryksche Geite-Klaver-

boom, met kroontjes-bloemen aan 't end, opstaande ftengen, en lancetswyze blaadjes.

Groei-pl. In Oostenryk, Siberien, Italiën. *Heester* van 7 of 8 voeten hoog, met geele bloemen in't begin van Mei.

6°. *Cytisus Tartaricus, floribus capitatis, foliolis ovato-oblongis, caule fruticoso.* Tartarische Geite-Klaver-boom, met bloemen hoofdswys' vergadert, langwerpig-eyronde blaadjes, en een heesteragtige fteng.

Groei-pl. In Tartariën. *Heester* van 4 voeten hoog, met geel-glanzige bloemen in Mei.

Aankweeking. (*a.* Door zaad; uitloopers; inlegging; steeking; (*b.* Maart, April; (*c.* Goede loffe zandige, N°. 5, 6, zwaare grond; (*d.* Opene, N°. 3 warme, N°. 5, 6, lommerige noordlyke plaats; (*e.* N°. 1, 2, op 16 of 18 voeten, de andere op 6 of 8 voeten planten; (*f.* De jonge planten van N°. 3. de 2 of 3 eerste jaaren s' winters dekken.

Huish. gebr. Het hout van N°. 1, 2, is uitermaaten hard en neemt aan de schoonste polyitering; 't is ongemeen dienftig voor Konft-draaijers en Inlegwerkers.

D A P H N E, Linn. *Thymelaea*, Tournef. (in't Engelsch, *Spurge Laurel, or Mezereon*; In't Fransch, *Garou, Laureole, Bois-gentil, Mezereon, Daphné, Thymelé.*) Peper-boom, Berg-Peper, Mezereon.

Linn. VIII. Klas, 1. Rang.

1°. *Daphne Laureola, racemis axillaribus quinquefloris, foliis lanceolatis glabris.* *Laureola mas.* Laurieragtige Peper-

boom, met vyf-bloemige oxel-trossen, en lancetswyze gladde bladen. Mannetjes Laureola.

De zelve met geel-bonte bladen.

Groei-pl. In de wildernissen van Engeland, Frankryk, Zwitserland, Duitschland, enz. *Altoos groene Heesters* van 3 voeten hoog, met groenagtig-geele bloemen in January, February en zwarte beziën in July.

2°. *Daphne Mezereum floribus sessilibus ternis caulinis, foliis lanceolatis deciduis. Laureola femina.* Peper-boom of Mezereon, met ongesteelde bloemen, drie by elkander aan de steng, en lancetvormige afvallende bladen. Wyfjes Laureola met roode bloemen.

De zelve met vroege bleek-purpere bloemen.

De zelve met laate hoog-purpere bloemen.

De zelve met geel-bonte bladen.

Groei-pl. In de Boffchen van Duitschland, Frankryk, Norwegen, Zweeden, Nederland. *Heesters* van 4 tot 7 voeten hoog. Zy bloeijen in February, Maart, en hebben roode beziën in Juny.

3°. *Daphne foliis lanceolatis deciduis; flore albo, fructu luteo.* Peper-boom, met lancetvormige afvallende bladen, witte bloemen en geele vrugten.

Groei-pl. Als de voorgaande.

4°. *Daphne Thymelaea, floribus sessilibus axillaribus, foliis lanceolatis, caulibus simplicissimis.* Thymelé Peper-boom, met ongesteelde oxel-bloemen, lancetvormige bladen, en geel enkelde stengen. De gladde Peper-boem.

Groei-pl. In Italiën , Provence , Spanjen. *Heester* van 3 of 4 voeten hoog , met groenagtig-geele bloemen in Maart en geele beziën in July.

5°. *Daphne Tarton-raira* , *floribus sessilibus aggregatis axillaribus* , *foliis ovatis utrinque pubescentibus nervosis*. Tarton-raire Peper-boom , met ongesteelde vergaarde oxelbloemen , en ovaale bladen wederzyds ruig en ribbig. De witte Peper-boom.

Groei-pl. In Zuid Frankryk. *Kleine Heester* van een voet hoog , met witte bloemen in Juny.

6°. *Daphne Alpina* , *floribus sessilibus aggregatis lateralibus* , *foliis lanceolatis obtusiusculis* , *subtus tomentosis*. Alpische Berg-Peper-boom , met ongesteelde vergaarde zydelingse bloemen , en lancetswyze stompagtige , van onder wollige bladen.

Groei-pl. In de Zwitserische Gebergten en in die van Italiën , Oostenryk. *Heester* van 3 voeten hoog , met welriekende purpere bloemen in Maart , April.

7°. *Daphne Cneorum* , *floribus fasciculatis terminalibus sessilibus* , *foliis lanceolatis nudis mucronatis*. Berg-Peper-boom , met bondelswyze endelingse ongesteelde bloemen , en lancetvormige effen gespitsite bladen. *Cneorum* met welriekende purper-roode bloemen.

De zelve met witte bloemen.

Groei-pl. Op de Alp , Pyrenée , Verona en andere Gebergten van Italiën , Frankryk en Zwitserland. *Altoos groene Heesters* van 1 voet hoog , die in Mei en ook dikwyls in Augustus bloeijen.

8°. *Daphne Gnidium, panicula terminali, foliis lineari-lanceolatis acuminatis*. Peper-boom, met een endelings bloem-pluim, en smal-lancetvormige gespitsde bladen.

Groei-pl. In Italiën en omtrent Montpelier. *Altoos groene Heester* van 2 voeten hoog, met kleine purpere bloemen in Juny.

Aankweeking. (a. Door zaad, kort na dat het ryp is te zaaiën, ook door gemeukt zaad; uitloopers; inlegging; (b. Maart, April; (c. Lofte zandige ongemeste drooge grond; (d. Opene en ook lommerige, N°. 4, 5, 8, warme plaats; (e. op 4 of 6 voeten afstand planten; (f. N°. 4 ... 8 op 't einde September met een kluit aarde om de wortel verplanten, N°. 4, 5, 8, tegen de strenge vorst dekken of in't Oranje-huis bewaaren.

D I O S P Y R O S, Linn. *Guajacana*, Tournef. (in't Engelsch, *Indian Date Plumb*; in't Fransch, *Plaqueminier*, *Prunier Dattier des Indes*.) Basterd-Lotus.

Linn. XXIII. Klas, 2. Rang.

1°. *Diospyros Lotus, foliorum paginis discoloribus. Lotus Africana latifolia*. Basterd-Lotus, met blad-zyden van verschillende kleuren. Afrikaanse breedbladige Lotus.

De zelve met smalle bladen.

Groei-pl. Uit Afrika in Italiën en Zuid-Frankryk gebragt. *Boomen* van 20 tot 30 voeten hoog, met witte bloemen in Juny en blaauwe vrugten in October.

2°. *Diospyros Virginiana, foliorum paginis concoloribus*. Virginische Basterd-Lotus met eenskleurige blad-zyden.

Groei-pl. In Virginien, Carolina, Louifiane, enz. *Kleine Boom* van 12 of 16 voeten hoog, met witte bloemen in Juny, en Vrugten met een zwart huidje gedekt, trekkende in groote naer een Dadel.

Aankweeking. (*a.* Door gemeukt zaad uit warme gewesten gekreegen, in potten te planten en in de Run-bak te ftellen; uitloopers; inlegging; (*b.* April, Mei; (*c.* Goede loffe grond; (*d.* Opene warme plaats; (*e.* Op 12 tot 16 voeten afstand planten; (*f.* De wortels en ftengen s'winters dekken byzonderlyk van N°. 2.

DIRCA. (In't Engelsch, *Leatherwood*; in't Franfch, *Bois de Plomb*, *Bois de cuir*.)
Leder-hout.

Linn. VIII. Klas, 1. Rang.

Dirca palustris. Thymelaea floribus albis primo vere erumpentibus, foliis oblongis acuminatis, viminibus & cortice valde tenacibus. Moeraffig Leder-hout. Thymelé met witte bloemen in't begin van de Lente bloeyende, lange fpitze bladen, en zeer taaye ryfjes en Baf.

Groei-pl. Aan de Oevers der Rivieren en Moeraffen in Virginien, Canada, en in andere deelen van Noord-America, *Heefter* van 3 of 4 voeten hoog, met groenagtig-witte bloemen in Maart.

Aankweeking. (*a.* Door zaad kort na dat het ryp is te zaaiën; inlegging; fteeking; (*b.* In November; (*c.* natte, redelyk ftraffe grond; (*d.* Lommeragtige plaats; (*e.* Op

4 of 6 voeten afstand planten; (f. De ingelegde takken en stekken schieten maar het tweede jaar wortels.

Huish. gebr. In America gebruikt men de bast tot het maaken van Water-puts Touwen.

ELAEAGNUS. (In't Engelsch , *Oleaster* , or wild Olive; in't Fransch , *Olivier sauvage* , *Olivier de Bohême*.) Wilde Olyf-boom , Boheemsche Olyf-boom , Olyf-Wilg , Oleaster.

Linn. IV. Klas, 1. Rang.

1°. *Elaeagnus spinosa aculeata* , *foliis lanceolatis*. *Elaeagnus latifolia*. Wilde gedoornde steekelige Olyf-boom , met lancetswyze bladen. Wilde breedbladige Olyf-boom.

2°. *Elaeagnus inermis* , *foliis lineari lanceolatis*. *Elaeagnus angustifolia*. Wilde ongedoornde Olyf-boom , met smal-lancetswyze bladen. Wilde smalbladige Olyf-boom.

Groei-pl. In de Levant , Syrien , Italiën , Spanjen , N°. 1. ook in Boheemen. *Kleine Boomen* van 12 tot 14 voeten hoog , met geele bloemen in Juny , July.

Aankweeking. (a. Door uitloopers ; inlegging , steeking ; (b. Maart , April ; (c. Goede losse vette grond ; (d. Opene plaats ; (e. Op 12 tot 16 voeten afstand planten ; (f. De stengen aan stokken binden , om door de winden niet gebroken te worden.

EMERUS, Tournef. *Coronilla Emerus*, Linn. (In't Engelsch, *Scorpion Sena*; in't Fransch, *Emerus*, *Sené bâtard*, *Securidaca des Jardiniers*.) Emerus.

Linn. XVII. Klas, 4. Rang.

1°. *Emerus major*, caule fruticoso, pedunculis longioribus caule angulato. Grootte *Emerus*, met een heesterige steng, lange bloem-steelen, en een hoekige steng.

2°. *Emerus minor*, foliolis obcordatis, pedunculis brevioribus, caule fruticoso. Kleine of laage *Emerus*, met hartvormige blaadjes, korte bloem-steelen, en een heesterige steng.

Groei-pl. Omtrent Geneve, Montpellier, Weenen, enz. *Heesters*, N°. 1 van 8 of 9 voeten en N°. 2 van 4 of 5 voeten hoog, met geele bloemen in Mei en somtyds in September.

Aankweeking. (*a.* Door zaad; uitloopers; scheuring; inlegging; (*b.* In de Lente; (*c.* Goede losse zandige grond; (*d.* Opene, ook lommeragtige plaats; (*e.* Op 8 voeten, en tot haagen op 1 of 2 voeten afstand planten. (*f.* Omtrent het midden van September snoeyen, of kort na dat zy uitgebloeyd hebben.

EMPETRUM. (In't Engelsch , *Blakberried Heath, Crow Berries, or Crake Berries.* in't Fransch , *Bruyère à baies noires, Grande Bruyère, Vaccinet, Camarigne.*) Heide-bezië , Heide met zwarte beziën , Kraay-bezië.

Linn. XXII. Klas , 3. Rang.

Empetrum nigrum procumbens. Empetrum montanum fructu nigro. Zwarte nederhurkende Heide-bezië. Berg-Heide met zwarte vrugten.

Groei-pl. In de vogtige Berg-dalen der noordelyke deelen van Europa , op de Bergen van Oostenryk , Zwitserland , op de heiden van Engeland , en in de wouden van Vriesland , Zeeland en elders. *Heestertje* met witagtige bloemen in de zomer.

Aankweeking. (*a.* Door zaad kort na dat ryp is ; uitloopers ; inlegging ; (*b.* In't na-jaar (*c.* Styve natte grond ; (Beschaduwde plaats ; (*e.* Op 3 of 4 voeten afstand planten. (*f.* Het zaad komt maar het tweede jaar op , en moet met een klomp aarde om de wortel verplant worden.

EPHEDRA. (In't Engelsch , *Shrubbi Horse Tail;* in't Fransch , *Raisin de Mer, Queue de cheval en arbrisseau.*) Zee-druif , Heesteragtige Paarde-staart.

Linn. XXII. Klas , 12. Rang.

1°. *Ephedra distachya, pedunculis oppositis : amentis geminis.* Tweeairige Zee-

druif, met gepaarde bloem-steelten, en dubbelde Katten.

Groei-pl. Aan de Zee-kust der zuidelyke deelen van Frankryk en in Spanjen. *Kleine altoos groene Heester*, met groenagtige bloemen.

2°. *Ephedra monostachya*, *pedunculis pluribus*: *amentis solitariis*. Eenaairige Zee-druif, met veele bloem-steeltes, en enkelde katten.

Groei-pl. In Siberien op de dorre velden, aan de Rivieren en elders. *Laage altoos groene Heester*, met groenagtige bloemen.

Aankweeking. (*a.* Door afzetsels, welke zy in grooten overvloed voortfchieten; inlegging; (*b.* In de Lente; (*c.* Natte straffe grond; (*d.* Opene plaats; (*e.* Op 3 of 4 voeten afstand planten; (*f.* De planten van N°. 1. warden eertyds in potten bewaard en s' winters in huis gebragt, maar men heeft zederd ondervonden, dat zy beter in den vollen grond tieren.

E P I G A E A. (In't Engelsch, *Trailing Arbutus*, in't Fransch, *Arbousier rampant.*)
Kruipende Aardbezië-boom.

Linn. X. Klas, 1. Rang.

Epigaea repens. *Arbutus foliis ovatis integris*, *petiolis laxis longitudine foliorum*. Kruipende Aardbezië-boom. Aardbezië-boom met eyronde effenrandige bladen, en losse bladsteelten zoo lang als de bladen.

Groei-pl. Op drooge dorre gronden in de

Pyn-boom-boffchen van Virginien en Canada. *Altyd groene kruipende Heester* , met witte bloemen in July.

Aankweeking. (*a.* Door zaad uit Noord-America gebragt ; fcheuring ; (*b.* In't voor-of-na-jaar ; (*c.* Schraale dorre grond ; (*d.* Lommerige plaats ; (*e.* Onder Boomen planten. (*f.* De jonge verplante Heeftertjes de eerfte winter dekken.

ERICA. (In't Engelsch , *Heath* ; in't Franfch , *Bruyère.*) Heide.

Linn. VIII. Klas , 1. Rang.

1°. *Erica vulgaris , antheris bicornibus inclusis ; corollis inaequalibus campanulatis mediocribus ; foliis oppositis sagittatis.* Gemeene Heide , met twee-hoornige inwendige helmtjes ; ongelyke klokswyze middelmaatige bloemkranzen ; en bladen pylvormig tegen over elkander. Heide met witte bloemen.

De zelve met ruige bladen en roode bloemen.

2°. *Erica herbacea antheris bifidis simplicibus exsertis ; corollis campanulatis longioribus ; foliis quinis linearibus patentibus.* Kruidige Heide , met uitwendige enkelde tweevoudige helmtjes ; verlengde klokswyze bloemkranzen ; en vyfvoudige fmalle uitgebreide bladen. Heide met roode bloemen.

3°. *Erica cinerea , antheris bicornibus inclusis , corollis ovatis , racemosis ; ternis gla-*

bris linearibus. Afchgrauwe Heide, met tweehoornige inwendige helmtjes; eyronde trofagtige bloemkranzen; en drievoudige gladde fmalle bladen. Heide met witte bloemen.

De zelve met roodagtige bloemen.

4°. *Erica ciliaris, antheris simplicibus inclusis; corollis ovatis irregularibus; floribus terno-racemosis; foliis ternis ciliatis.* Gehaarde Heide, met enkele ingeslote Helmtjes; eyronde onvormige bloemkranzen; en drievoudige gehaarde bladen.

Groei-pl. Door geheel Europa op drooge dorre zandvlakten. *Kleine Heesters* van 1 tot 2 voeten en N°. 2. van 4 of 5 duimen hoog, bloeyende in Maart, July, Augustus, September.

5°. *Erica arborea, antheris bicornibus inclusis, corollis, campanulatis longioribus; foliis quaternis patentissimis, caule subarboreo tomentoso.* Boomagtige Heide, met ingeslote vorkswyze helmtjes; verlengde klok-vormige bloemkranzen; de bladen by vieren zeer uitgebreid; en een wollige boomagtige steng.

Groei-pl. In Portugaal, Provence. *Heester* van 6 of 7 voeten hoog, met witte bloemen in Mei.

Aankweeking. (a. Moeten met een kluit aarde aan de wortels uit de natuurlyke groei-plaetzen gehaald worden; Door zaad; in-legging; (b. In de Lente of Herfst; (c. Magere schraale ongemeste grond; (d. Opene, N°. 5. warme plaats; (e. Op 3 of 4 voeten afstand planten. (f. Willen door 't omspitten

niet benadeeld worden , hoe minder de grond omgeroerd word , hoe beter de planten tieren zullen , want hunne wortels schie- ten doorgaans digt aan d'oppervlakte der aarde.

EVONYMUS. (In't Engelsch , *Spindle Tree , or Prickwood* ; in't Fransch , *Fu- sain , Bonnet de Prêtre , Bois de Chien.*)
Papen-hout , Papen-muts , Spil-boom.

Linn. V. Klas , 1. Rang.

1°. *Evonymus vulgaris , foliis lanceola- tis , floribus tetrandriis , fructu tetragono.*
Evonymus Europaeus Gemeen Papen-hout , met lancetswyze bladen , de bloemen met vier helm-styltjes , en vierhoekige roode vrugten. Europisch Papen-hout , met hoog-roode zaadhuisjes.

Het zelve met witte zaad - huisjes.

Het zelve met geele vrugten.

Het zelve met wit-bonte bladen.

Groei-pl. In de Boffchen van Neder-en Hoog-Duitschland , Frankryk , enz. *Kleine-boomen*, met groenagtig-witte bloemen in Mei, Juny , en roode en geele vrugten in October.

2°. *Evonymus latifolius , foliis ovato-lan- ceolatis , floribus pentandriis , fructu pen- tagono , pedunculis longissimis.* Breed-bladig Papen-hout , met ovaal-lancetvormige bla- den , de bloemen met vyf helm - styltjes , de vrugt vyfhoekig , en zeer lange bloemstee- len. Papen-hout met roode vrugten.

Het zelve met zwarte vrugten.

Groei-pl. In Boheemen , Oostenryk Honga-

rien. *Boomen* van 20 tot 24 voeten hoog, met groenagtig-witte bloemen die purperagtig worden in Juny.

3°. *Evonymus Americanus, floribus omnibus quinquesidis, foliis sessilibus.* Americaans Papen-hout, met alle bloemen in vyven gedeeld, en ongesteelde bladen.

Het zelve met bonte bladen.

Groei-pl. In Virginien, Carolina en in andere gewesten van Noord-America. *Kleine altoos groene Boomen* van 6 of 8 voeten hoog, met groenagtig-witte bloemen in July.

4°. *Evonymus verrucosus, foliis dentatis, caule rigido, cortice scabro.* Gepokt Papen-hout, met getande bladen, een styve steng, en ruuwe schors.

Groei-pl. In Virginien. *Kleine Boom* van 14 of 16 voeten hoog, met geele bloemen in Juny, July.

Aankweeking. (a. Door zaad zoo draa ryp te zaayen; uitloopers; inlegging; steeking; (b. November Maart, April; (c. Gemeene goede, liefst zandige grond; (d. Opene plaats; (e. Op 10 of 12 voeten, N°. 1 tot haagen op 1 of 2 voeten planten; (f. Het zaad blyft gemeenlyk tot het tweede jaar in de grond, eer de planten opkomen.

Huish. gebr. Het hout van N°. 1. is hard en geelkleurig; men gebruikt het tot Lard-deer-priemen, Breynaalden tot Netten, Pluggen, Tandstookers, enz. De Draayers maken'er Sluik-spillen en andere kleine werken van. De jonge takken in Roer-loopen tot kool gebrand, dienen aan de Teeke-naars. De bladen zyn zeer aan de rups onderhevig.

FAGUS. (In't Engelfch, *Beech Tree* ; in't Franfch, *Hêtre, Fau, Fouteau ou Foyard.*)
 Beuken-boom, Beuk, Boeken-boom.

Linn. XXI. Klas, 8 Rang.

Fagus sylvatica, foliis ovatis obfoletè ferratis. Beuken-boom met ovaale flaauw getande bladen.

De zelve met wit-bonte bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

De zelve met donker-purperagtige bladen.

Sommige onderscheiden nog deze Boom in roode Beuk, en witte of Steen-Beuk, welke verrandering aan de invloeying der lucht ofaan de grond daar zy in gezaayd zyn, toe te wyten is.

Groei-pl. In de Boffchen van Hoog-Duitfchland, Frankryk, Nederland, Engeland en elders. *Groote Boomen*, met groenagtige bloemen in Mei.

Aankweeking. (*a.* Door zaad; de bonte foorten door inlegging, Enting en Okuleering; (*b.* In't voor-jaar; (*c.* Drooge ongemeste zand-grond; (*d.* Opene plaats; (*e.* Op 24 voeten tot Dreeven en Prieel-boffchen, en op 10 of 12 duimen tot Haagen; (*f.* Het plantzoen 4, 5, of 6, jaaren oud zynde verplanten, en de pinwortel wat inkorten.

Huish. gebr. Het hout is van groot gebruik voor Draaijers, Wagen en Molenmaakers en Witwerkers. T'is van 't beste tot brand-hout. Van de takken brand men goede kopen. De vrugten dienen tot mesting der

zwynen en hoenders; men perft'er ook een olie uit bekwaam tot spys-bereiding, en tot branding in lampen.

F O T H E R G I L L A.

Linn. XIII. Klas, 2. Rang.

Fothergilla Gardeni. *Fothergilla*, *foliis fructuque Hamameli similis*, *flore diversissima*. Fothergill van Garden. Fothergill met bladen en vrugt naar de *Hamamelis* gelykende, dog de bloem daar van grootelyks verschillende.

De zelve met lancetswyze bladen.

Groei-pl. In Carolina door Doktor Garden ontdekt, en aan Fothergill tot Londen omtrent het jaar 1769 toegezonden. *Heesters* van 2 of 3 voeten hoog met witte geaarde bloemen in Mei.

Aankweeking. (*a.* Door inlegging; (*b.* October, Maart, April; (*c.* Goede vogtige grond. (*d.* Lugtige lommeragtige plaats; (*e.* Op 4 of 5 voeten afstand planten.

FRANGULA, Tournef. *Rhamnus*, Linn. (in't Engelsch, *Berry-bearing Alder*; in't Fransch, *Bourdaine*, *Bourgene*, *Aune noir*.) Sporken-boom, Spork, Pyl-hout, Zwarte Els.

Linn. V. Klas, 1. Rang.

1°. *Frangula Alnus*, *foliis ovato-lanceolatis glabris*. *Alnus nigra*. Sporken-boom, met ovaal-lancetvormige gladde bladen. Zwarte Els.

Groei-pl. In de Boffchen van Nederland , Hoog-Duitschland , Frankryk , Engeland. *Heester* van 16 of 20 voeten hoog , met groenagtig-witte bloemen in Mei , Juny , en roode beziën die daarna zwartagtig worden.

2°. *Frangula latifolia , foliis lanceolatis rugosis.* Breedbladige Sporken-boom , met lancetvormige ruuwe bladen.

Groei-pl. Op de Alpen en andere gebergten van Europa. *Heester* van 14 of 16 voeten hoog , met groenagtig-witte bloemen in Juny.

3°. *Frangula rotundifolia , foliis ovatis nervosis.* Rondbladige Sporken-boom , met eyronde ribbige bladen.

Groei-pl. Op de Pyreneefche Bergen. *Heester* van 2 voeten hoog , met groenagtig-witte bloemen in Juny.

4°. *Frangula Americana , foliis oblongo-ovatis nervosis glabris.* Americaanfche Sporken-boom , met langwerpig-eyronde ribbige gladde bladen.

Groei-pl. In Noord-America. *Heester* van 16 of 18 voeten hoog , met groenagtig-witte bloemen in Mei , Juny.

Aankweeking. (*a.* Door zaad , kort na dat het ryp is te zaayen ; uitscheuten ; inlegging ; fteeking ; (*b.* November , Maart , April ; (*c.* Goede vogtige , N°. 3 , 4 , fterke grond ; (*d.* Opene , ook befchaduwde plaats ; (*e.* Op 4 of 6 voeten planten tot ftruyk , en op 1 of 2 voeten tot haagen.

Huish. gebr. Het hout is hard en dient tot hoepels van klein Vat-werk , voor Takke-

boffen , tot Tuin-roedjes voor de Hoveniers en tot Schoenmakers-pinnen. De koolen van dit hout worden gebruikt tot het maaken van Bus-kruid. De Beziën verwen de wol en andere dingen groen , en de schors geel.

FRAXINUS. (In't Engelsch, *Ash Tree*; in't Fransch, *Frêne.*) Esche-boom, Esch.

Linn. XXIII. Klas, 2. Rang.

1°. *Fraxinus excelsior, foliolis serratis, floribus apetalis.* Gemeene hooge Esche-boom, met zaagswys' getande vin-bladen en bladellooze bloemen.

De zelve met witte-bonte bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

Groei-pl. In Neder-en Hoog-Duitschland, Frankryk, Italiën, Engeland. *Groote Boom*, met groenagtige bloemen in Maart, April.

2°. *Fraxinus rotundifolia, foliolis ovato-lanceolatis serratis, floribus corollatis.* Rondbladige Esche-boom, met ovaal-lancetvormige zaagswys' getande vin-bladen, en bloemen met bloemblaadjes. Esch van Calabrie. Manna Esch.

Groei-pl. In Italiën, Siciliën, Provence, omtrent Napels in Calabrie. *Boom* van 15 of 16 voeten hoog, met purperagtige bloemen in de Lente.

3°. *Fraxinus Ornus, foliolis serratis, floribus corollatis.* Wilde Esche-boom, met zaagswys' getande vin-bladen, en bloemen met bloemblaadjes. Dwerg-Esch van *Theophrast.* Esch van Montpellier.

Groei-pl. Omtrent Lions , Montpellier.
Laage Boom, met groenagtige bloemen in
Maart, April.

4°. *Fraxinus paniculata*, *foliolis lanceo-*
latis glabris, *floribus paniculatis termina-*
tricibus. *Fraxinus florifera*. Getuilde Efche-
boom, met lancetswyze gladde vin-bladen,
en tuilswyze bloemen, geplaatst op 't einde
der takken. Bloem-draagende Efch.

Groei-pl. In Italiën. *Kleine Boom* met
witagtige bloemen op 't einde Mei.

5°. *Fraxinus ex Novâ Angliâ*, *foliolis*
integerrimis, *petiolis teretibus*. Nieuw-En-
gelandfche Efche-boom, met ongekartelde
bladen en ronde bladfteelen.

Groei-pl. In Nieuw-Engeland in Noord-
America. *Boom* van 16 of 17 voeten hoog,
met groenagtige bloemen in April.

6°. *Fraxinus Caroliniana*, *foliolis lan-*
ceolatis, *minimè ferratis*, *petiolis teretibus*
pubescentibus. *Fraxinus foliis angustioribus*
latiore fructu. Carolina Efche-boom, met
lancetvormige fyn getande blaadjes, en ron-
de wollige bladfteelen. Efch met fmalle bla-
den en breede vrugten. Efch met Noote-
bladen.

7°. *Fraxinus foliolis latioribus ab utrâ-*
que extremitate mucronatis, *raris*, *extremo*
majori. *Fraxinus nigra juglandi folia*. Efche-
boom, met breeder vin-bladen, die aan de
twee einden puntig zyn, waar af d'uiteerste het
breedfte is. zwarte Efch met noote bladen.

8°. *Fraxinus foliolis latissimis recurvo-*
cuspidatim definentibus. Efche - boom met
zeer breede vin-bladen, die omgekromd en
fpits eindigen.

Groei-pl. In Carolina, Canada en in andere Deelen van Noord-America. *Kleine Boomen* met groenagtige bloemen.

9°. *Fraxinus ramis pendulis*. Esche-boom met afhangende takken.

Aankweeking. (*a.* Door zaad; inlegging; ook door enting en okuleering op de gemeene; (*b.* October, November; (*c.* N°. 1. Goede kleiagtige wat vogte, de overige liever loffe grond; (*d.* Opene plaats; (*e.* N°. 1. op 20 of 24 voeten; d'andere op 10 of 12 voeten afstand planten; (Het zaad legt doorgaans een geheel jaar in de grond, eer het opkomt, als men 't zaayd in de Lente.

Huish. gebr. Het hout van N°. 1. is heel hard, taay en buigzaam, daarom zeer dienftig tot allerhande Wagenmaakers-werk, handwerk gereedschappen, &c. De jonge takken leveren zeer goede hoepels uit. Het is ook een goed brand-hout zelfs nog groen zynde. De beste tyd om deze Boomen uit te hakken is van November tot Maart. N°. 2. brengt voort in de warmer Landen het *Manna* der Apotheeken.

GENISTA. (In't Engelfch *Broom*; in't Franfch, *Genêt.*) Brem, Akker-Brem, Ginfter.

Linn. XVII. Klas, 4 Rang.

1°. *Genista sagittalis, ramis ancipitibus membranaceis articulatis, foliis ovato-lanceolatis*. Pylvormige Brem, met twee-fnydende vliezige gewrigte takken, en lancetswys' eyronde bladen.

Groei-pl. In Neder-en Hoog-Duitschland, Frankryk, Italien. *Kruidagtig Heestertje*, met geele bloemen in Juny.

2°. *Genista foliis lanceolatis, ramis striatis teretibus erectis. Genista tinctoria Germanica foliis angustioribus.* Brem met lancetswyze bladen, en gestreepte ronde regt opstaande takken. Kleine duitfche Verwers Akker-Brem met smalle bladen.

3°. *Genista tinctoria, foliis lanceolatis acutis, ramis striatis teretibus lateralibus.* Verwers Brem, met lancetswyze fcherpe bladen, en gestreepte ronde zydelingfche takken. De groote Verwers Akker-Brem.

De zelve met dubbelde bloemen.

Groei-pl. Omtrent de zandige Akkers en op bergagtige plaatzen in Neder-en Hoog-Duitschland, Frankryk, Engeland, enz. *Heesters* N°. 2 van 3, en N°. 3 van 5 of 6 voeten hoog met fraaye geele bloemen in Juny.

4°. *Genista florida, foliis lanceolatis sericeis, ramis striatis teretibus, racemis secundis. Genista tinctoria Hispanica.* Bloemende Brem, met lancetvormige zyige bladen, gestreepte ronde takken, en bloemtrossen over eene zyde. Spansche Verwers Akker-Brem.

Groei-pl. In Spanjen. *Heester* van 2 of 3 voeten hoog met geele bloemen in Juny, July.

5°. *Genista pilosa, foliis lanceolatis obtusis caule tuberculato decumbente.* Haairige Brem, met lancetvormige stompe bladen, en een geknobbelde leggende fteng.

Groei-pl. In de Boffchen van Duitschland

en Frankryk. laag nederhellend Heestertje met kleine bleek-geele bloemen in Mei, Juny.

6° *Genista Anglica*, *spinis simplicibus*, *ramis floriferis inermibus*, *foliis lanceolatis*. Engelsche Brem, met enkele doornen, ongedoornde bloeyende takken, en lancetvormige bladen. Steekende Brem of Kattedoorn.

Groei-pl. Op de Hey-velden in Engeland, Vriesland, &c. Heester van 2 voeten hoog, met geele blompjes in April, Mei.

7°. *Genista Germanica*, *spinis compositis*, *ramis floriferis inermibus*, *foliis lanceolatis*. Duitsche Brem, met samengestelde doornen, ongedoornde bloeyende takken, en lancetswyze bladen.

Groei-pl. In de Boffchen van Duitschland, en omtrent Frankfort op de Mein. Kleine Heester met geele bloemen in Juny, July.

Aankweeking. (*a.* Door zaad; (*b.* October, Maart, April; (*c.* Goede losse zandige grond; (*d.* Opene plaats; (*e.* Op 3 of 4 voeten afstand planten en tot Haagjes op 12 voet. (*f.* Willen liefst jonk verplant worden.

Huish. gebr. De bloemen van N°. 2, 4, worden gebruikt tot 't geel verwen, en om met het blaauw der Weede een groene koleur te maaken.

G I N K G O.

Ginkgo biloba, *foliis petiolatis bilobis*. Japaanische Note-boom, met gesteelde tweelobbege bladen.

Groei-pl.

Groei-pl. In Japan, omtrent Nagafaki in't Eiland Nipon en elders. *Groote Boom.*

Aankweeking. (a. Door fteeking in eene warme broei-bak ; inlegging ; (b. Maart, April ; (c. Goede losse, niet al te drooge grond ; (e. Op 20 of 24 voeten planten ; (f. De 3 of 4 eerste jaaren de planten tegen de vorst bevryden of in't Oranje-huis bewaaren.

GLEDTISIA. (In't Engelsch , *Honey Locust* ; or *three-thorned Acacia* ; in't Fransch , *Févier, Acacia à trois épines.*)
Gleditsch, Driedoornige Acacia.

Linn. XXIII. Klas, 2. Rang.

1°. *Gleditsia triacanthos, caule spinis triplicibus axillaribus. Gleditsia spinis robustis cruciatim dispositis, foliis pinnatis, siliquis latis longissimis. Gleditsia mas & femina.* Driedoornige Gleditsch, met drievoudige doornen aan de zyden der takken. Gleditsch met sterke kruiswys' gestelde doornen, gevinde bladen, en breede zeer lange haauwen. Mannetjes en vrouwtjes Gleditsch.

Groei-pl. In Louifiane en Canada. *Boom* van 30 tot 40 voeten hoog, met groenagtige bloemen in't laatst van July en in Augustus, en roode haauwen.

2°. *Gleditsia inermis, spinis paucioribus, foliis bipinnatis, siliquis ovalibus monospermis.* Ongedoornde Gleditsch, met mindere doornen, dubbeld gevinde bladen, en ovaale eenzaadige haauwen.

Groei-pl. In Carolina. *Boom* van 16 of

18 voeten hoog, met purperagtige bloemen in July.

Aankweeking. (a. Door zaad uit America ontfangen, in potten te zaayen en in een maatige Broey-bak te ftellen; ook in de volle grond; wortel-fcheiding; inlegging; (b. Maart, April; (c. Goede loffe diepe grond; (d. Opene tegen de winden gedeckte plaats; (e. Op 16 of 18 voeten afstand planten. (f. De zaaden in de volle grond geplant, komen altemets maar het tweede jaar te voorfchyn, en de inleggers fchieten doorgaans het derde jaar wortels.

GLYC YR R H I Z A. (in't Engelfch, *Liquorice*; In't Franfch, *Régliffe*.) Zoet-hout.

Linné X VII. Klas, 4 Rang.

Glycyrrhiza glabra, leguminibus glabris, stipulis nullis, folio impari petiolato. Glad Zoet-hout, met gladde hauwtjes, geen ftoppeltjes, en het endelings blaadje gefteeld.

Groei-pl. In Frankenland, omtrent Bamberg, Spanjen, Italiën, Frankryk; *Heefter* van 4 voeten hoog, met roodagtige bloemen op 't einde July. De ftengen verdroogen in de winter, en fchieten nieuwe uit in de Lente.

Aankweeking. (a. Door fcheuring; (b. Maart, April; (c. Goede loffe diepe, liefst zandige grond; (d. Opene plaats; (e. Op 2 of 3 voeten afstand planten; (f. Op 3 of 4 jaaren opneemen en verplanten. Het zaad van dit gewas rypt hier te lande niet.

Huish. gebr. De wortels, die naauwlyks uit te roeyen zyn, groen of gedroogd, zoo wel als het verdikte sap of af-kookzel, *drop* van *zoethout* genaamd, worden in veele vermengingen en bereidingen in de Medicynen gebruikt.

GROSSULARIA, Tournef. *Ribes*, Linn. (In't Engelsch, *Gooseberry*; in het Fransch, *Großeillier épineux.*) Kruis-bezië-boom, Steekelbezië-boom, Kroes-bezië-boom.

Linn. V. Klas, 1. Rang.

1°. *Grossularia spinosa simpliciacino*. *Grossularia silvestris*. Kruis-bezië-boom, met doornen en enkelde zaad-korrels. Wilde-kruis-bezie-boom, met kleine groene vrugten.

2°. *Grossularia spinosa sativa*. Gemeene gedoornde Kruis-bezië-boom, met groene vrugten.

3°. *Grossularia spinosa, fructu rotundo maximo virescente*. Gedoornde Kruis-bezië-boom. met groote ronde groene vrugten.

4°. *Grossularia spinosa sativa, fructu albo*. Gemeene gedoornde Kruis-bezië-boom, met witte vrugten.

De zelve met bonte bladen.

5°. *Grossularia fructu maximo hispido, margaritarum ferè colore*. Kruis-bezië-boom met groote haarige parelkleurige vrugten.

6°. *Grossularia maxima, subflava oblonga*. Kruis-bezië-boom met groote langwerpige geelagtige vrugten.

7°. *Grossularia fructu rubro rotundo*. Kruis-bezië-boom met kleine ronde roode vrugten.

De zelve met groote ronde roode vrugten.

8°. *Grossularia spinosa, fructu obscure purpurascente*. Gedoornde Kruis-bezië-boom met donker-paarisse vrugten.

9°. *Grossularia simplici acino caeruleo, non spinosa*. Ongedoornde Kruis-bezië-boom met een enkele blaauwe zaad-korrel.

Groei-pl. In Duitschland, Zwitserland, Frankryk, Nederland, Engeland, en elders, N°. 9 in Canada. *Kleine Heesters*, met groenagtige bloemen in April, Mei.

Aankweeking. (a. Door zaad; fteeking; uitloopers; (b. Maart, April, October; (c. Goede losse, vette wel gemeste grond; (d. Opene plaats; (e. Op 4 of 5 voeten afstand planten; (f. s'Winters de Loten inkorten en 't oud Hout weg snyden, en jaarlyks in de Herfst of vroege voorjaar met oud Mest bemesten.

Huish. gebr. Behalven dat men de vrugten rouw eet, zoo worden de witte, eer zy ryp zyn, met suiker gestooft, om'er op de tafels een bygeregt van te maaken, en wel ryp zynde, leveren zy door uitperffing een zeer kragtige wyn uit, veel hoofdiger als die der druiven.

G U A L T H E R I A.

Linn. X. Klas, 1. Rang.

Gualtheria procumbens, Pyrolae folio. Hurkende Gualtheria, met wintergroen bladen.

Groei-pl. In Canada en andere deelen van Noord - America. *Altoos groen kruipend Heestertje* met witagtige bloemen.

Aankweeking. (*a.* Door zaad ; inlegging ; scheuring ; (*b.* Maart , April ; (*c.* Lofte ongemeste vogtige grond ; (schaduwagtige plaats ; (*e.* Op 3 voeten afstand planten.

Huish. gebr. De Zweeden drinken het aftrekzel der bladen in plaats van The , en noemen het *Thebuske*.

G U I L A N D I N A , Linn. *Bonduc* , Plumier. (In't Engelsch , *Nickar Tree* ; in't Fransch , *Bonduc* , *Chicot* , *Cniquier* .)
Bonduc.

Linn. X. Klas , 1. Rang.

Guilandina inermis , *foliis bipinnatis* : *basif apiceque simpliciter pinnatis*. Ongeoornde Bonduc , met dubbeld gevinde bladen , die van agteren en aan 't end enkeld gevind zyn.

Groei-pl. In Canada. *Boom* van 20 tot 30 voeten hoog , met witte bloemen.

Aankweeking. (*a.* Door zaad in bakken te zaayen en in de warme broey-bak te stellen , en door de wortels te planten in stukken van 6 of 7 duimen lang gesneden ; (*b.* Maart , April ; (*c.* Ligte niet al te vogtige grond (*d.* Opene plaats , (*e.* Op 16 of 18 voeten afstand planten ; (*f.* Het zaad blyft gemeenlyk een of twee jaaren in de grond , eer 't opkomt.

H A L E S I A.

Linn. XI. Klas, 1. Rang.

1°. *Halesia tetraptera foliis lanceolato-ovatis; petiolis glandulosis.* Vierwiekige Halesia, met lancetswys' ovaale bladen, en geklierde steelen.

2°. *Halesia diptera, foliis ovatis; petiolis laevibus.* Tweewiekige Halesia, met eyronde bladen, en effen steelen.

Groei-pl. In de Noord-zyde van Carolina. *Heesters* van 12 en meer voeten hoog, met witte klokswyze bloemen in Mei.

Aankweeking. (*a* Door zaad uit Carolina, zoo haast ontfangen in potten te planten; inlegging; (*b*. Maart, April; (*c*. Goede losse wat vogtige grond; (*d*. Lommerige, en ook opene plaats; (*e*. Op 10 of 12 voeten afstand planten; (*f*. De zaaden schie-ten dikwyls maar het tweede jaar uit.

H A M A M E L I S, Linn. *Trilopus*, Mitchel. (In't Engelsch, *Witch Hazel*; in't Fransch, *Noisetier magique.*) Tover-Hazelaar.

Linn. IV. Klas, 2. Rang. beter XXII Klas, 2 Rang.

Hamamelis Virginica. Pistachia Virginiana nigra coryli foliis. Virginische Tover-Hazelaar. Zwarte Virginische Pistache met Hazelaars bladen.

Groei-pl. In Noord-America. *Heester* van 3 of 4 voeten hoog, met groenagtig-geele bloemen in de Herfst.

Aankweeking. (*a.* Door inlegging; (*b.* October, Maart, April; (*c.* Goede vogtige grond; (*d.* Lugtige lommerige plaats; (*e.* Op 3 of 4 voeten afstand planten; (*f.* Dit gewas brengt hier te Lande geen ryp zaad voort, en wil somers veel begooten weezen.

HEDERA. (in't Engelsch, *Ivy Tree*; in't Fransch, *Lierre.*) Boom-Veil, Veil, Eyloof, Klyf of Klim-op.

Linn. V. Klas, 1. Rang.

1°. *Hedera arborea, foliis ovatis lobatisque semper virentibus.* Boom-veil, met altoos groene eyronde gekwabde bladen.

De zelve met wit-bonte bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

Groei-pl. Overal in Europa aan Muuren, Toorens, Huizen en Boomen. *Klimmende Heesters*, met witte bloemen in Augustus, September.

2°. *Hedera quinquefolia, foliis quinatis ovatis serratis.* Vyf-bladige Boom-Veil, met vyf-voudige eyronde getande bladen. Vyf-bladige Wyngaard van Canada.

Groei-pl. In Canada, Virginien *Klimmende Heester*, met witte bloemen.

3°. *Hedera poëtica fructu luteo.* Poëtische Boom-Veil met geele vrugten.

Groei-pl. In Virginien *Klimmende Heester*.

Aaankweeking. (*a.* Door zaad zoo draa ryp te zaayen; s'cheuring; inlegging; steec-

king; (*b.* October, Maart, April; (*c.* in alle gronden, inzonderheid die vogtig zyn. (*d.* Opene, ook lommerige plaats; (*e.* Tegen Muuren, staaken, enz. Planten; (*f.* N°. 2, 3, verliezen s' winters hunne bladen.

HIBISCUS, Linn. *Ketmia*, Tournef. *Althaea frutex*, Baar. (In't Engelsch, *Syrian Mallow*; in't Fransch, *Mauve de Syrie*, *Ketmia*, *Althea des Jardiniers*.) Boomagtige Althéa, of Heemst, Syrische *Ketmia*, Boom-Malve.

Linn. XVI. Klas, 5. Rang.

Hibiscus Syriacus, foliis cuneiformi-ovatis: supernè inciso dentatis, caule arboreo. Althaea frutex. Boomagtige Syrische Althéa, met wiegswys' eyronde aan 't end diep getande bladen, en de steng boomagtig. Boom-Althéa, met purpere bloemen.

De zelve met roode bloemen.

De zelve met dubbelde roode bloemen.

De zelve met roos-kleurige bloemen.

De zelve met blaauwagtige bloemen.

De zelve met geele bloemen.

De zelve met witte bloemen.

De zelve met dubbelde witte bloemen.

De zelve met wit-en roode bloemen.

De zelve met wit-en blaauwagtige bloemen.

De zelve met wit-bonte bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

Groei-pl. In Syrien. *Heesters* van 6 tot 8 voeten hoog, bloeyende in Augustus, September.

Aankweeking. (*a.* Door zaad ; uitloopers ; Inlegging ; steeking. De bonte foorten door okuleering ; (*b.* Maart, April ; (*c.* Goede losse grond , (*d.* Opene plaats ; (*e.* Op 5 of 6 voeten afstand planten ; (*f.* De bonte foorten s' winters dekken , of in potten planten , en in huis bewaaren.

HIPPOPHAE, Linn. *Rhamnoïdes*, Tournef. (In't Engelsch , *Bastard Rhamnus*, *Sea Buckthorn*, or *Sallow - Thorn*, in't Fransch , *Rhamnoïde*.) Duinbezië , Zanddoorn , Rynwilg , Boksdoorn.

Linn. XXII. Klas , 4. Rang.

1°. *Hippophaë Rhamnoïdes*, *foliis lanceolatis*. Wegedoornige Duinbezië , met lancetvormige bladen.

Groei-pl. In Hoogduitschland , Frankryk , Engeland. *Heester* van 12 of 14 voeten hoog met groenagtige bloemen in July , en geele beziën. Eene verschillenheid van deze met roode beziën , groeit op de Zee-duinen van Holland , Zeeland en Vlaanderen.

2°. *Hippophaë Canadensis*, *foliis ovatis*. Canadafche Duinbezië , met eyronde bladen.

Groei-pl. In Canada , *Heester* van 8 of 10 voeten hoog , met groenkleurige bloemen in April , Mei.

Aankweeking. (*a.* Door uitloopers ; inlegging ; (*b.* Maart, April ; (*c.* Gemeene losse zandige , wat vogtige grond ; (*d.* Opene plaats ; (*e.* Op 8 of 10 voeten afstand planten.

H Y D R A N G E A.

Linn. X. Klas, 2. Rang.

Hydrangea arborescens, foliis oblongo-cordatis glabris serratis, floribus in cymam digestis. Boomagtige Hydrangea, met langwerpig hartvormige gladde getande bladen en zonneschermswyze bloemen.

Groei-pl. In Virginien. *Heester* van 3 of 4 voeten hoog, met kleine welriekende witte bloemen in July en Augustus.

Aankweeking. (*a.* Door scheuring; inlegging; (*b.* October, April; (*c.* Gemeene vogtige grond; (*d.* Opene, ook lommerige plaats; (*e.* Op 4 of 5 voeten afstand planten. (*f.*

HYPERICUM. (In't Engelsch, *St. John's-wort*; in't Fransch, *Millepèrtuis*, *Toute-saine.*) Heesteragtig St. Jans Kruid.

Linn. XVIII. Klas, 4. Rang.

1°. *Hypericum hircinum, floribus trigynis, staminibus corollá longioribus, caule fruticoso ancipiti.* *Hypericum fœtidum frutescens.* Bokkig St. Jans Kruid, met driewyvig bloemen, de helmstyltjes langer dan de bloem, en de steng heesteragtig tweefnydende. Heesteragtig stinkende St. Jans Kruid.

Het zelve met een kleinder steng en bladen.

Groei-pl. In Sicilien, Calabrien, Spanjen, &c. *Kruidagtige Heesters* van 4 voeten hoog,

met geele bloemen in Juny, July, August.

2°. *Hypericum inodorum, floribus trigynis, calycibus obtusis, staminibus corolla longioribus, capsulis corollatis, caule fruticoso. Hypericum Orientale foetido simili, sed inodorum.* Reukeloos St. Jans Kruid, met diewyvige bloemen, stompe kelken, de helm-styltjes langer dan de bloem, de kapsels bloemkranswys', en de steng heesteragtig. Oosterfch St. Jans Kruid, gelykende aan het stinkende, maar zonder reuk.

Groei-pl. In de Levant. *Kruidagtig Heester* van 6 of 7 voeten hoog, met geele bloemen in Mei, Juny, July.

3°. *Hypericum Olympicum, floribus trigynis, calycibus acutis, staminibus corolla brevioribus, caule fruticoso.* Olympifch St. Jans Kruid, met driewyvige bloemen, spitse kelken, de helmstyltjes korter dan de bloem, en de steng heesteragtig.

Groei-pl. Op de Pyreneefche Bergen, en op den Berg Olympus in klein Afie. *Kruidagtig Heester* van 10 of 12 duimen hoog, met groote ligt-geele bloemen in July, Augustus.

4°. *Hypericum prolificum, floribus trigynis, primordialibus sessilibus, caule ancipiti fruticoso, foliis lanceolato-linearibus.* Voort-teelend St. Jans Kruid, met driewyvige bloemen, de laagften ongesteeld de steng tweefnydig heesteragtig, de bladen lancetswys' en final.

Groei-pl. In Noord-America. *Klein altoos groen heesterig Gewas*, met fraaye geele bloemen in July.

5°. *Hypericum Androsaemum*, *floribus trigynis*, *fructibus baccatis*, *caule fruticoso ancipiti*. St. Jans Kruid, of Mansbloed, met driewyvice bloemen, bezië-agtige vrugten, de fteng heefteragtig wederzyds fcherp.

Groei-pl. In Engeland, Sicilien, Italien. *Heefter gewas* van 2 voeten hoog, met geele bloemen in Juny, July.

6°. *Hypericum Afcyron*, *floribus pentagynis*, *caule tetragono herbaceo erecto simplici*, *foliis laevibus integerrimis*. Grootbloemig St. Jans Kruid, met vyfwyvice bloemen, een vierhoekige kruidige regtopftaande enkele fteng, en glatte effenrandige bladen.

Groei-pl. In Siberie, Canada en op de Pyreneefche Bergen. *Kruidagtig Heefter* van 2 voeten hoog, met groote ligt-geele bloemen in Juny, July.

7°. *Hypericum Kalmianum*, *floribus pentagynis*, *caule fruticoso*, *foliis lineari-lanceolatis*. Kalm's St. Jans Kruid, met vyfwyvice bloemen, de fteng heefteragtig, en de bladen smal lancetvormig.

Groei-pl. In Virginien. *Kruidagtig Heefter* van 2 tot 3 voeten hoog, met fraaye geele bloemen van Augustus tot in October.

Aankweeking. (*a.* Door uitloopers; fcheuring; (*b.* Maart, April; (*c.* Goede loffe grond; (*d.* Opene, ook befchaduwde plaats; (*e.* Op 4 of 6 voeten afstand planten; (*f.* De planten in de Lente fuiveren van alle verdorde takken; N°. 3, 4, 5, 6, tegen de ftrenge vorft met bladen, &c. dekken.

JASMINUM. (In't Engelsch, *Jasmine*,
or Jessamine Tree; In't Fransch, *Jasmin.*)
 Jasmyn.

Linn. II. Klas, 1. Rang.

1°. *Jasminum officinale, foliis oppositis pinnatis, foliolis acuminatis.* Gemeene Jasmyn, met gepaarde vin-bladen, en spitse blaadjes. De witte Jasmyn.

Groei-pl. In Oost Indiën, en van daar in Zwitserland en elders gebragt. *Slap-steelige Heester*, met witte bloemen in Juny.

2°. *Jasminum fruticans, foliis alternis ternatis simplicibusque, ramis angulatis.* Heesteragtige Jasmyn, met overhoekse drievoudige enkele bladen, en hoekige takken. De geele Jasmyn.

Groei-pl. In Provence, Languedoc, Italiën, Spanjen en elders. *Slap-steelige Heester*, met geele bloemen in Mei, Juny.

3°. *Jasminum bacciferum, foliis alternis, foliolis integerrimis ternatis & quinatis, extimo cuspidatim desinente, ramis angulatis, cortice glabro.* Bezië-draagende Jasmyn, met overhoekse bladen, breede effenrandige drievoudige en vyfvoudige vin-blaadjes, wiens uiterste puntig is, hoekige takken, en een gladde schors.

Groei-pl. In Italiën, Frankryk. *Heester* van 10 of 12 voeten hoog, met geele bloemen in Juny, July.

De andere soorten kunnen in de opene grond de winter koude niet uitstaan.

Aankweeking. (*a.* Door inlegging; Steeking; uitloopers; (*b.* Maart, April; (*c.*

Goede loffe zandige grond; (*d.* Opene warme plaats; ook tegen Muuren, Latwerken; (*e.* op 5 of 6 voeten afstand planten; (*f.* De wortels van N°. 1, 2, s' winters dekken.

Huish. gebr. Uit de bloemen van N°. 1, word in Italiën en andere warme Landen een Olie overgehaald, die eenig gebruik heeft in de Geneeskunde.

I L E X, Linn. *Aquifolium*, Tournef. (In't Engelfch, *Holly Tree*; in't Franfch, *Houx*.)
Hulft.

Linn. I V. Klas, 3. Rang.

1°. *Ilex Aquifolium, foliis oblongo-ovatis undulatis, spinis acutis.* Europifche Hulft, met langwerpig-ovaale gegolfde bladen, en fcherpe doorns. De gemeene Hulft.

Groei-pl. In de Boffchen en op zandige dorre plaatzen van Duitfchland, Frankryk, Nederland, Engeland, enz. *Kleine altoos groene Boom* van 20 en meer voeten hoog, met groenagtig-witte bloemen in Mei, en roode beziën in October.

Van deze foort zyn veel verfcheidenheden, als :

De Hulft met geele Beziën.

De Hulft met witte Beziën.

De Hulft met geaderde bladen van verfcheide koleuren.

De Hulft met wit-bonte bladen.

De Hulft met geel-bonte bladen.

De Hulft met langwerpige bladen.

De Hulft met langwerpige geele randen en geele doorns.

De Hulft met rondagtige bladen, witte randen en witte doorns.

De Hulft met rondagtige bladen , geele randen en geele doorns.

De Hulft met rondagtige bladen , witte randen en puperagtige doorns.

De Hulft met geel-bonte bladen en zeer lange doorns,

De Hulft met purpere randen en purpere doorns.

De Hulft met kleine zomtyds naauwelyks gedoornde bladen , en witte randen.

2°. *Ilex echinata* , *foliis ovatis undulatis* , *marginibus aculeatis* , *paginis supernè spinosis*. Steekelige Hulft , met ovaale gegolfde bladen , wiens randen en bovenste bladzyden doornagtig zyn. De egelagtige Hulft.

De zelve met wit-bonte bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

De zelve met witte randen en witte doorns.

De zelve met geele randen en geele doorns.

Groei-pl. In Canada. *Kleine altoos groene Boomen* , met groenagtig-witte bloemen in Mei.

3°. *Ilex Caroliniana* , *foliis ovato-lanceolatis ferratis*. Caroliensche Hulft , met langwerpig - ovaale zaagswys' getande bladen. De ongedoornde Hulft.

Groei-pl. In Virginien en Carolina. *Kleine altoos groene Boom* van 18 of 20 voeten hoog , met groenagtig-witte bloemen in Mei.

Aankweeking. (*a.* Door gemeukt zaad ; inlegging ; de bonte soorten door okuleering op de gemeene ; (*b.* Vroeg in't voorjaar in greppels van 1 duim diep te zaayen , de verplanting in Mei , Juny , met regenag-

tige lugt ; de okuleering in Juny , July ; (*c.* Goede vette niet te natte , ook zandige grond ; (*d.* Opene plaats ; (*e.* Op 12 of 16 voeten , de bonte foorten op 6 of 8 voeten , en tot Haagen op een of ander half voet planten ; (*f.* De bonte foorten , inzonderheid de vreemde , s'winters dekken , of in potten in huis bergen.

Huish. gebr. Het hout is tamelyk hard , en dienftig tot heften en handwerkers gereedfchappen. Uit de binnen-fchors en bladen word de beste Vogel-lym gemaakt. De beziën gebruikt men in de geneeskunde.

I T E A , Linn. *Diconangia* , Mitch.

Linn. V. Klas , 1. Rang.

1°. *Itea Virginica major*. Groote Virginiſche Wilg.

2°. *Itea Virginica minor*. Kleine Virginiſche Wilg.

Groei pl. In Virginien , Canada en Louifiane *Kleine Heesters* , N°. 1 van 4 of 5 voeten hoog , N°. 2 minder , met witte bloemen in July.

Aankweeking. (*a.* Door inlegging ; (*b.* In het voor-en na-jaar ; (*c.* Goede loſſe vogtigit grond ; (*d.* Opene dog lommerige plaats ; (*e.* Op 5 of 6 voeten afstand planten. (*f.* Zy kwynen in drooge en ſteenagtige gronden.

I V A.

Linn. XXI. Klas , 5. Rang.

Iva frutescens , *foliis lanceolatis* , *caule fruticoso*. Struikagtige Iva , met lancetswyze bladen , en een hefterige ſteng.

Groei-pl.

Groei-pl. In Virginien, Peru. *Heester* van 5 of 6 voeten hoog, met bleek-purpere bloemen in Augustus, September.

Aankweeking. (a. Door inlegging; stee-king; (b. Maart, April; (c. Goede losse drooge grond; (d. Opene warme plaats; (e. Op 5 of 6 voeten afstand planten. (f. Tegen de harde winters de wortels met dekking beschermen.

JUGLANS, Linn. *Nux*, Tournef. (In't Engelsch, *Walnut*; in't Fransch *Noyer*.) Okkernoot-boom, Noot-boom, Walnoot-boom.

Linn. XXI. Klas, 8. Rang.

1°. *Juglans regia, foliolis ovalibus glabris subserratis subaequalibus.* Koninglyke Okkernoot-boom, met eyronde gladde eenigzins zaagswys' getande byna even groote vin-bladen. De gemeene Okkernoot-boom,

Groei-pl. In Perſien, van daar overgegaan na Griekenland, daar na in Italien, eindelijk in't grootſte deel van Europa overgebragt. *Groote Boom*, met geelagtige katten in April, Mei.

Uit deeze ſoort zyn verſcheide veranderingen door't zaad voortgekomen welke zyn :

De Okkernoot met een dunne ſchelp, of de Kraak-noot.

De Okkernoot met een roode pit.

De vroege Okkernoot.

De laate Okkernoot.

De groote Okkernoot , genoemd de Franfche Okkernoot.

De dubbelde Okkernoot , of paarde noot.

De Steen Okkernoot.

De Tros-Okkernoot.

De Okkernoot met getande bladen.

De Okkernoot met gefnippelde bladen.

De Okkernoot met bonte bladen.

2°. *Juglans nigra , foliolis quindenis lanceolatis ferratis ; exterioribus minoribus , gemmulis superaxillaribus.* Zwarte Okkernoot-boom , met vyfthien lancetswyze getande vin-bladen , de buitenfte kleinft , en knopjes boven d'oxelen.

De zelve met langwerpige eyronde Okkernooten.

Groei-pl. In Virginien en Mariland. *Groote Boomen.*

3°. *Juglans oblonga , foliolis cordato-lanceolatis infernè nervosis , pediculis foliorum pubescentibus.* *Juglans cinerea.* Langwerpige Okkernoot - boom , met hartvormig-lancetswyze van onder ribbige vinbladen , en wollige blad - steelen. De afchgraauwe Okkernoot-boom.

4°. *Juglans alba , foliolis-lanceolatis ferratis , exterioribus latioribus.* Witte Okkernoot-boom , met lancetswyze getande vinbladen , de buitenfte breedft.

5°. *Juglans glabra , foliolis cuneiformibus ferratis , exterioribus majoribus.*

Gladde Okkernoot-boom , met wigvormige zaagswys' getande vin-bladen , de buitenfte grootft.

6°. *Juglans ovata , foliolis lanceolatis*

ferratis glabris subaequalibus. Ovaale Okkernoot boom , met lancetswyze getande gladde byna even groote vin-bladen.

Groei-pl. In Virginien en andere daar omtrent gelegen landstreeken. N°. 3 , 4 , *Groote Boomen*. N°. 5 , 6 , *Boomen*.

Aankweeking. (*a.* Door Nooten zoo haast ryp met de bolsters te planten ; ook door in zand gemeukte Nooten ; (*b.* October , Februari , Maart , April ; (*c.* Loffe vette , niet al te drooge grond ; (*d.* Opene plaats ; (*e.* Op 20 of 24 voeten planten ; (*f.* De vreemde foorten de 2 eerste jaaren s' winters dekken , en op 4 of 5 jaaren ter plaats planten.

Huish. gebr. Het Hout is zeer hard , taai , glad en bruinkleurig , dog aan de wurmen onderhevig. Het word veel gebruikt , zoo als de wortels tot Draay-en Inlegwerken en andere dingen. T'is ook een goed brand-hout. Uit de rype Nooten word een olie geperst , tot spys bereiding , branding in lampen , voor Schilders , enz. dienstig. De groene onrype Nooten worden in Suiker of honing geconfyt. De buitenschillen of bolsters in water of bier gekookt , dienen tot bruin verwen.

JUNIPERUS. (In't Engelsch , *Juniper* ; in't Fransch , *Génévrier*) Genever-boom.

Linn. XXII. Klas , 12. Rang.

1°. *Juniperus communis , foliis ternis patentibus mucronatis , baccâ longioribus*. Gemeene Genever-boom , met drievoudige uitgespreide gespitsde blaadjes , die langer zyn dan de bezië.

2°. *Juniperus Montana, folio latiore, fructu longiore.* Berg Genever-boom, met de bladen breeder, en de vrugten langwerpiger.

Groei-pl. In de Boffchen van Neder-en Hoog-Duitfchland, Boheemen, Zwitferland, Frankryk, Engeland, &c. N°. 2 op de Gebergten. *Heefsters* van 7 of 8 voeten hoog, met groenagtig-geele bloemen in Mei.

3°. *Juniperus Suecica, foliis ternis patentibus, longioribus acutioribusque, ramis erectioribus.* Zweedsche Genever-boom, met drievoudige uitgefpreide langere en fcherpere blaadjes, en opgeregte takken. De groote gemeene Genever-boom.

Groei-pl. In Zweeden, Denemarken, Noorwegen. *Boom* van 12 tot 16 voeten hoog, met groenagtig-geele bloemen in Mei.

4°. *Juniperus Virginiana, foliis ternis omnibus patentibus.* Virginifche Genever-boom, met drievoudige blaadjes, die alle zyn uitgefpreid. De roode Ceder-boom.

De zelve met Zavel-boom bladen.

De zelve met Cypres bladen.

5°. *Juniperus Caroliniana, foliis ternis basi adnatis: junioribus imbricatis, senioribus patulis.* Carolienfche Genever-boom, met drievoudige, by den grondfteun aangegroeide bladen: de jongften op elkander leggende, de oudften uitgefpreid. De witte Ceder-boom.

Groei-pl. In Virginien, Carolina, Canada. *Boomen* van 20 voeten hoog, met groenagtig-geele bloemen in April, Mei.

6°. *Juniperus thurifera, foliis quadrifariam imbricatis acutis.* Wierook geevende

Genever-boom , met viervoudige op elkander leggende spitse bladen.

Groei-pl. In Istrien. *Laage Heester* , met groote blaauwe vrugten.

7°. *Juniperus phaenicea* , *foliis ternis obliteratedis imbricatis obtusis*. Purperagtige Genever-boom , met drievoudige naauwlyks onderscheidelyke op elkander leggende stompe bladen.

Groei-pl. In Portugaal , Spanjen , Italiën. *Kleine Boom*.

8°. *Juniperus Lycia* , *foliis ternis undique imbricatis ovatis obtusis*. Lycifche Genever-boom , met drievoudige overal op elkander leggende eyronde stompe bladen. Ceder-boom van Lycien.

Groei-pl. In Spanjen , Italiën , Provence , Languedoc , &c. *Kleine Boom*.

9°. *Juniperus oxycedrus* , *foliis undique imbricatis obtusis ; ramis teretibus*. Steekende Cederagtige Genever-boom , met overal op elkander leggende stompe bladen , en langwerpig-ronde takken.

Groei-pl. In de steenagtige gronden van Spanjen en Languedoc. *Boom* , met bruinagtige vrugten.

10. *Juniperus Hispanica* , *foliis quadrefariam imbricatis acutis*. Spaanfche Genever-of Ceder-boom , met viervoudige fcherpe op elkander leggende blaadjes.

Groei-pl. In Spanjen , Portugaal. *Boom* , met groote zwarte vrugten.

Aankweeking. (*a.* Door gemeukte beziën ; inlegging ; (*b.* Maart , April ; (*c.* Lofte zandagtige drooge grond ; (*d.* Opene ook

lommerige , N°. 6 . . . 10 warme plaats ; (*e*. N°. 1 , 2 , op 4 , of 5 voeten , en tot haagen op een of ander half voet , de andere op 16 tot 20 voeten planten. (*f*. N°. 6 . . . 10 s'winters dekken.

Huish. gebr. Het Hout van deze Boomen is hard , duurzaam , vetagtig , roskeurig en welriekend. Het word gebruikt van de Kabinet-maakers , Schrynwerkers , Draayers , enz. De Beziën behalven haare groote nuttigheid in de Geneeskunde , dienen tot berooking en voor de Genever-stookers , enz.

K A L M I A , Linn. *Chamaerhododendros* ,
Tournef.

Linn. X. Klas , 1. Rang.

1°. *Kalmia latifolia* , *foliis ovatis* , *corymbis terminalibus*. Breedbladige Kalmia , met eyronde bladen , en endelingse troffen.

Groei-pl. In Virginien , Pensylvanien , en in andere oorden van Noord-America. *Heester* van 6 tot 8 voeten hoog , met bleek-roode bloemen in Juny.

2°. *Kalmia angustifolia* , *foliis lanceolatis* , *corymbis lateralibus*. Smalbladige Kalmia , met lancetswyze bladen en zydelingse troffen.

Groei-pl. Op de voornoemde plaatzen. *Heester* van 2 of 3 voeten hoog , met schoon-roode bloemen , in Mei , Juny.

De zelve met bleek-roode bloemen.

De zelve met bonte bladen.

3°. *Kalmia Polifolia glauca* , *foliis lanceolatis subtus incanis*. Blaauwagtige Polifolia

bladige Kalmia , met lancetsvormige van onder gryze bladen.

Groei-pl. In Canada. *Kleine Heester* van 1 voet hoog , met roode bloemen in Juny.

4°. *Kalmia tenuifolia* , *foliis lanceolatis tenuis*. Dunbladige Kalmia , met lancetvormige dunne bladen.

Groei-pl. In Penfylvanien. *Heester* van omtrent 1 voet hoog , met bleek-roode bloemen , in Mei , Juny.

Aankweeking. (*a.* Door uitspruitfels ; inlegging ; (*b.* Maart , April ; (*c.* Loffe goede wat vogtige grond ; (*d.* Opene , ook lommerige plaats ; (*e.* Op 3 of 4 voeten planten , (*f.* De wortels s' winters dekken. Het loof word geagt fchadelyk te zyn voor het Wol-Vee.

L A R I X , Tournef. *Pinus* , Linn. (In't Engelfch , *Larch Tree* ; in't Franfch , *Mé- lèfe.*) Lorken-boom , Larix-boom.

Linn. X X I. Klas , 9 Rang.

1°. *Larix decidua* , *foliis deciduis* , *conis ovatis obtufis*. Lente - bladige Lorken-boom , met bladen die s' winters afvallen , en ovaale ftompe kegels.

Groei-pl. Op de Alp-Pyrenée en andere gebergten van Italië , Tirol , Duitschland , Boheemen , Frankryk , Zwitferland. *Groote Boom* , met geele mannetjes-en bruine vrouwtjes bloemen in Maart.

2°. *Larix nigra* , *conis minimis laxis* , *cortice nigricante*. zwarte Lorken - boom , met zeer kleine kegels , en een bruine fchors.

Groei-pl. In Noord-America. *Boom.*

3°. *Larix foliis longioribus, conis majoribus.* Lorken-boom, met langere bladen, en grootere kegels.

Groei-pl. In Siberien. *Boom.*

4°. *Larix Chinenfis, foliis deciduis, conis mucronatis, squamis acutis.* Chineefche Lorken-boom, met afvallende bladen, fcherp puntige kegels, en fpitfe fchubben.

Groei-pl. In China. *Boom.*

5°. *Larix Cedrus, foliis acutis perennantibus, conis obtufis. Cedrus Libani.* Ceder-Lorken-boom, met gefpitfte onafvallende bladen, en ftompe kegels. Ceder-boom van Libanon met groote kegels.

De zelve met lange fnalle kegels.

Groei-pl. Op de Bergen van Syrien, Libanon, Taurus, en elders in Afia. *Groote Boomen.*

Aankweeking. (a. Door zaad; inlegging; (b. Maart, April; (c. Goede loffe drooge zandige, N°. 3. wat vogtige grond; (d. Open plaats; (e. Op 20 of 25 voeten planten tot Laanen, en op 2 of 3 voeten tot Haagen, Prieelen, Zitplaatzen, Muuren, enz. (f. In natte vaste gronden willen zy bezwaarlyk aarden.

Huish. gebr. Het Hout van de zelve is tamelyk hard, langduurend en roodagtig van kleur, zeer dienftig tot allerlei Timmermans, Kift-en Lyftmaakers, Draayers en Mufikaal-inftument-makers-werk, enz. Daar vloeit een weeke Harft uit, welk gewoonlyk voor het Veneetfche Terpentyn verkogt en gebruikt word. Nog komt'er een

Manna van ; dog zoo goet niet als dat van de Manna-boom. Ook groeit'er aan No. 1. een wit sponragtig uitwas, die in't Latyn *Fungus Lariceus* , en in de Apotheeken *Agaricus* genoemd word.

LAURUS *Benzoin*. (In't Engelfch, *Benjamin Tree* ; in't Franfch , *Laurier Benzoin* , *Arbre du Benzoin* .) Benzöin-boom.

Linn. IX. Klas, 1. Rang.

Laurus Benzoin , *foliis ovato-lanceolatis obtusis integris annuis*. *Arbor Virginiana* , *Citreae vel Limonii folio* , *Benzoinum fundens*. Benzöin-boom , met ovaal-lancetswyze stompe effenrandige , jaarlyks afvallende bladen. Virginifche-boom , met Citroen-of Limoen bladen , Benzöin afvloeyende.

Groei-pl. In Virginien. *Kleine Boom* van 8 of 10 voeten hoog. met groenagtig-witte bloemen in de Lente.

Aankweeking. (*a.* Door uitloopers ; inlegging ; (*b.* November, April ; d'inlegging in July ; (*c.* Goede wat vogtige grond ; (*d.* Opene, dog lommerige plaats ; (*e.* Op 6 of 8 voeten planten.

Huish. gebr. De welriekende Harft uit deze Boom zypelende , die men *Benzoin* en *Afa* of *Affa* noemt , is van groote nuttigheyd in de Apotheeken. Men gebruikt het in de Reuk-ballen , of ook in wyn-geest ontbonden , tot het maaken der Maagde-melk , een bekend Blanketzel.

LE D U M , Linn. *Cistus Ledon* , Bauhin. (In't Engelfch , *Marsh Cistus* , or *wild Rosemary* ; in't Franfch , *Ciste des Marais* , ou *Romarin fawavage* .) *Cistus Ledon* , of wilde Rozemaryn .

Linn. X. Klas , 1. Rang .

1°. *Ledum paluftrc* , *foliis linearibus fubtilis hirsutis* , *floribus corymbofis* . Moeraffige wilde Rozemaryn , met lang-finalle van onder haairige bladen , en troswyze bloemen . De groote wilde Rozemaryn .

2°. *Ledum* , *foliis falicis anguftifoliae* . Wilde Rozemaryn , met finalle wilge bladen . De kleine wilde Rozemaryn .

Groei-pl. In de vogtige Broek-en Bofchagtige plaatzen van Zweeden , Silefien , Boheemen , Polen , Mofcovien , enz. *Heefsters* , N°. 1 van 2 voeten en N°. 2 van 1 voet hoog , met roodagtige bloemen in Mei , Juny .

Men heeft meer foorten van wilde Rozemaryn , maar dewyl die by ons in de open lugt de winters niet wel kunnen uitduuren , zoo gaan wy die hier voorby .

Aankweeking. (*a.* Door inlegging ; fcheuring ; (*b.* Maart , April ; (*c.* Goede zandige wat vogtige grond ; (*d.* Opene , ook wat fchaduwagtige plaats ; (*e.* Op 2 of 3 voeten afstand planten .

Huifh. gebr. De takjes in bloem fttaande , by de kleederen gelegd , bewaaren de zelve voor de Mot , en verdryven ook de Wandluizen . In Mofcovien word de olie van deze plant met Berken fchors gebruikt tot het

Leer bereiden , waar van het den reuk behoud. De bladen in plaats van Hoppe in't Bier gedaan , maakt het kragtiger , maar veroorzaakt de dronkenschap en schrikke-lyke hoofdpyn.

L I G U S T R U M. (In't Engelsch , *Privet*; in't Fransch , *Troëne*.) Liguster , Mondhout , Merre-hout , Keel-kruid , Maagdekens-palm.

Linn. II. Klas , 1. Rang.

1°. *Ligustrum vulgare* , *foliis lanceolato-ovatis obtusis*. Gemeene Liguster , met lancetswys' ovaale stompe bladen.

De zelve met wit-bonte bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

De zelve met witte Beziën.

Groei-pl. In de Haagen en Boffchen van Brabant , Vlaanderen , Duitschland , Zwitserland , Frankryk , Engeland , enz. *Heesters* van 16 voeten hoog , met witte bloemen in Juny en zwarte beziën in de Herfst.

2°. *Ligustrum semper virens* , *foliis lanceolatis acutis*. Altyd groene Liguster , met lancetvormige spitze bladen.

Groei-pl. In Italien. *Heester* van 15 of 16 voeten hoog , met witte bloemen in Juny.

3°. *Ligustrum latifolium* , *foliis lanceolatis*. Breed-bladige Liguster , met lancetvormige bladen.

Groei-pl. In Carolina. *Heester* van 18 of 19 voeten hoog , met witte bloemen in Juny.

Aankweeking. (*a.* Door uitloopers ; inlegging ; steeking ; gemeukt zaad ; (*b.* Maart ,

April; (*c.* Goede wat vogtige, de bonte foor-
ten fchraale grond; (*d.* Opene, ook lom-
lerige plaats; (*e.* Op 1 of ander half voet
tot Haagen, en op 8 of 10 voeten tot Boomp-
jes; (*f.* Het zaad ligt dikwyls een jaar in de
grond eer't uitkoomt. De wit-bonte Liguf-
ter is wat teder.

Huish. gebr. Het Hout is hard en dient
tot verſcheide kleinigheden, als tandſtoo-
kers, enz. De bloemen en bladen worden
in de geneeskunde gebruikt. De rype vrug-
ten geven aan de wynen en andere vogten
een donker-rood koleur.

LIQUIDAMBAR. (In't Engelfch, *Liquidambar*, *Sweet Gum*, or *Storax Tree*; in't Franſch, *Liquidambar*, *Arbre de Storax*.) Amber-boom.

Linn. XXI. Klas, 8. Rang.

1°. *Liquidambar Styraciflua*, *foliis quinquelobatis acutis*. *Styrax* vloeyende Amber-boom, met vyflobbige ſpitſe bladen. Amber-boom met Ahorn bladen.

2°. *Liquidambar peregrinum*, *foliis quinquelobatis ſinuatis obtuſis*. *Liquidambar Afplenii folio*. Vreemde Amber-boom, met vyflobbige gedolſde ſtompe bladen. Gombom met Milt-kruid bladen.

Groei-pl. In Virginien en andere Deelen van Noord-America, N°. 1 *Boom* van 40 en meer voeten hoog; N°. 2 van 3 voeten hoog, met ſaffraan-kleurige bloemen in Maart, April.

Aankweeking. (*a.* Door inlegging ; uitspruitsels en zaad uit hunne groei-plaatzen gekregen, en in bakken te zaayen ; (*b.* April ; (*c.* Goede loffe wat vogte grond ; (*d.* Opene lugtige plaats ; (*e.* N°. 1. op 20 voeten N°. 2 digter planten ; (*f.* Het zaad komt maar het tweede jaar te voorſchyn. N°. 2 s' winters dekken. De beſte verplandt tyd is November.

Huish. gebr. Het Hout is niet te hard, dog zeer fyn van Nerf, konnende zeer glad gepolyft worden en tot fyn ſnywerk en huisraad dienen, dog krimpt of kromt als het wat digt aan't vuur komt. Uit deze Boomen zypeld zekere welriekende Harſt, wanneer men'er eene inſnyding in maakt.

LIRIODENDRON, Linn. *Tulipifera*
Catesb. (In't Engelfch, *Tulip Tree* ; in't
Franſch, *Tulipier.*) Tulpen-boom.

Linn. XIII. Klas, 7. Rang.

Liriodendron, foliis lobatis. Tulipifera
Virginiana, tripartito aceris folio : media
lacinia velut abscissa. Tulpen-boom, met
gekwabde bladen. Virginifche Tulp-draagende
Boom, met driekwabbige Eſch doorn bla-
den, de middelſte ſlippen als afgetneeden.

Groei-pl. In Virginien. *Groote Boom*, met
groenagtige bloemen die van buiten geel
en rood zyn in July.

Aankweeking. (*a.* Door zaad uit Louy-
ſiane gebragt, in bakken te zaaien ; inleg-
ging ; (*b.* Maart, April ; (*c.* Ligten leemi-

gen , niet te droogen grond ; (*d.* Opene stand-plaats ; (*e.* Op 20 of 24 voeten planten ; (*f.* De jonge planten de twee of drie eerste jaaren tegen de zomer hitte en de winter koude befchermen , en in't verplanten nooit de pinwortel korten. De inleggers zyn dikwyls 2 of 3 jaaren in de grond , eer zy wortel vatten , en willen veel begooten worden.

Huish. gebr. In zyn geboorte plaats word het Hout van deze Boom tot veelderhande Timmerwerk gebruikt ; daar worden balken , planken , ribben en latten van gezaagd ; Hys-blokken , Bakken , Kisten en allerley Schrynwark van gemaakt , een gebrek is'er in , dat het door de nattigheyd sterk uitzwelt , en door droogte geweldig barft en fcheurt.

LONICERA , Linn. *Camacerasus* , Tournef. (In't Engelsch , *Upright Honeyfuckle* ; in't Fransch , *Lonicere* , *Chevrefeuille érigé* , *Chamaecerifer* .) Hondskers , Hondskers-bezië , regt opgroeyend Kaperfoelie.

Linn. V. Klas , 1. Rang.

1°. *Lonicera nigra* , *pedunculis bifloris* , *baccis distinctis* , *foliis serratis*. Zwarte Hondskers , met tweebloemige steeltjes , afgezonderde Beziën , en zaagswys' getande bladen.

Groei-pl. Op de Alpen en Zwitserfche Gebergten. *Heester* van 4 of 5 voeten hoog , met witte bloemen in Mei , en zwarte beziën in Augustus.

2°. *Lonicera Tartarica* , *pedunculis bifloris* , *baccis distinctis* , *foliis cordatis obtusis*. Tartarische Hondskers , met twee-bloemige steeltjes , afgezonderde Beziën , en hartvormige stompe bladen.

Groei-pl. In Tartarien. Heester van 4 of 5 voeten hoog , met roodagtige bloemen in April , Mei , en roode Beziën in July , Augustus.

3°. *Lonicera Xylosteum* , *pedunculis bifloris* , *baccis distinctis* , *foliis integerrimis pubescentibus*. Hondskers , met twee-bloemige steeltjes , afgezonderde Beziën , en eisenrandige ruige bladen.

Groei-pl. In Duitschland , Karniolie en Zwitserland. Heester van 5 of 6 voeten hoog , met witte bloemen in Juny , en lymrige roode Beziën in Augustus , September.

4°. *Lonicera Pyrenaica* , *pedunculis bifloris* , *baccis distinctis* , *foliis oblongis glabris*. Pyreneesche Hondskers , met twee-bloemige steeltjes , afgezonderde Beziën , en langwerpige gladde bladen.

Groei-pl. Op de Pyreneesche Bergen en in Canada. Heester van 3 of 4 voeten hoog , met witte bloemen in April.

5°. *Lonicera Alpigena* , *pedunculis bifloris* , *baccis coadunatis axillaris* , *foliis ovali-lanceolatis*. Alpische Hondskers , met twee-bloemige steeltjes , samen gegroeyde gepaarde Beziën , en lancetswys' ovaale bladen.

Groei-pl. Op de Alpische Bergen , Zwitserland , Savoyen. Heester van 6 of 7 voeten hoog , met roodagtige bloemen in April , Mei , en roode Beziën in Augustus.

6°. *Lonicera caerulea*, *pedunculis bifloris*, *baccis coadunatis globosis*, *stylis indivisis*. Blaauwe Hondskers, met twee-bloemige steeltjes, famen gegroeyde ronde Beziën, en onverdeelde stylen. De laage Bergkers.

Groei-pl. Op de Bergen van Zwitserland. *Heester* van 4 of 5 voeten hoog, met geelagtige bloemen in April, en blaauwe Beziën in Augustus.

7°. *Lonicera Symphoricarpos*, *capitulis lateralibus pedunculatis*, *foliis petiolatis*. Hondskers, met zydelingse gesteelde hoofdjes, en gesteelde bladen.

Groei-pl. In Virginien, Carolina. *Heester* van 3 voeten hoog, met groenagtige bloempjes in Augustus, en roode beesjes in de winter.

Aankweeking. (a. Door uitloopers; inlegging; steeking; zaad; (b. Maart, April, November; (c. Gemeene goede wat vogtige grond; (d. Opene, ook lommerige plaats; (e. Op 4 of 5 voeten afstand planten; en tot kleine Haagen op 1 of ander half voet.

LYCIUM, Linn. *Jasminoïdes*, Niffle. (In't Engelsch, *Boxthorn*; in't Fransch, *Jasmenoïde*, *Jasmin bâtard*.) Boksdoorn, Bafterd Jafnyn.

Linn. V. Klas, 1. Rang.

Lycium Barbarum, *foliis lanceolatis crassiusculis*, *calycibus subbifidis*. Barbarische Boksdoorn, met lancetswyze tamelyk dikke

ke bladen , en kelken meest in tweeën gedeeld.

Groei-pl. In Asia , Afrika , Europa. *Heester* van 12 en meer voeten lang , met paarfe bloemen in July , Augustus en langwerpige roode Beziën in October.

Aankweeking. (*a.* Door scheuring ; inlegging ; steeking ; (*b.* Maart , April ; (*c.* Gemeene losse grond. (*d.* Opene , ook lommerige plaats ; (*e.* Op 4 of 6 voeten afstand planten aan Prieelen , Staketsels , enz. (*f.* Altemets wat opbinden en dikwyls snoeyen en inkorten.

MAGNOLIA. ((In't Engelsch , *Laurelleaved Tulip Tree* ; in't Fransch , *Magnolier* , *Laurier Tulipier* , *Tulipier à feuilles de Laurier.*) Magnolia , Laurierbladige Tulp-boom.

Linn. XIII. Klas , 7. Rang.

1°. *Magnolia glauca* , *foliis ovato-lanceolatis* , *subtùs glaucis*. Blaauwbladige Magnolia , met eyronde lancetswyze , van onder blaauwagtige bladen.

De zelve met dubbelde bloemen.

Groei-pl. In Virginien , Carolina , Pensylvanien. *Kleine Boomen* van 14 of 16 voeten hoog , met witte bloemen in Mei Juny.

2°. *Magnolia acuminata* , *foliis ovato-lanceolatis acuminatis annuis* , *petalis obtusis*. Spits-bladige Magnolia , met ovaal-lancetvormige gespitsfe jaarlykfe bladen , en stompe bloem-bladen.

Groei-pl. In Penfylvanien. *Boom*, met blaauw-witte bloemen in de Lente.

3°. *Magnolia tripetala, foliis lanceolatis ampliffimis annuis, petalis exterioribus dependentibus.* Drie-bloem-bladige Magnolia, met lancetvormige zeer breede jaarlykfe bladen, de buitenfte bloem-bladen afhangende.

Groei-pl. In Carolina. *Boom*, van 16 of 20 voeten hoog, met witte bloemen in Mei, Juny.

4°. *Magnolia grandiflora, foliis lanceolatis perffistentibus, caule erecto arboreo.* Groot-bloemige Magnolia, met lancetswyze aanblyvende bladen, en een opgeregte boomagtige fteng.

Groei-pl. In Floride en in de zuidzyde van Carolina. *Groote Boom*, met witte bloemen in Juny.

Aankweeking. (a. Door inlegging, ook door zaad uit de groei-plaatzen verkreegen, zoo draa ontfangen in bakken te zaayen en in een broey-bak te zetten; (b. April, Mei; (c. Goede wel bewerkte wat vogtige grond; (d. Opene warme plaats; (e. Op 12 of 14 voeten plaatzen. (f. De jonge planten s' winters in huis bewaaren, die ouder zyn met run of bladen de wortels, en met ftroo of matten de ftengen dekken. N°. 4 is het tederfte.

MALUS, Tournef. *Pyrus Malus*, Linn. (In't Engelfch, *Apple Tree*; in't Franfch, *Pommier.*) Appel-boom.

Linn. XII. Klas, 4. Rang.

1°. *Malus sylvestris, foliis ovatis serratis, caule arboreo.* Wilde Appel-boom, met

ovaale zaagswys' getande bladen en een boomagtige steng.

De zelve met dubbelde bloemen.

De zelve met wit-bonte bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

Groei-pl. In Hoogduitschland , Nederland , Frankryk , Engeland , enz. *Boomen* , met witte bloemen gemengd met rood , in April , Mei.

2°. *Malus coronaria* , *foliis serrato-angulosis*. *Malus sylvestris* , *floribus odoratis*. Appel-boom , met hoekig-gekartelde bladen. Wilde Appel-boom , met welruikende bloemen.

Groei-pl. In Virginien. *Kleine Boom* , met wit en rood gemengde bloemen in April , Mei.

3°. *Malus baccata* , *foliis serratis* , *pedunculis confertis* , *pomis baccatis*. Beziëdraagende Appel-boom , met gekartelde bladen , de bloemen vergaard , en vrugten als beziën. De Kers-Appel-boom.

4°. *Malus crystallina* , *pomis perlucidis*. Glas-Appel-boom , met doorschynende vrugten.

Groei-pl. In Moscovien. *Kleine Boomen* , met witte bloemen in Mei.

5°. *Malus pumila* , *foliis ovatis* , *caule fruticoso*. *Pyrus Malus paradisiaca*. Dwerg Appel-boom , met eyronde zaagswys' getande bladen , en een heesterige steng. De Parady's Appel-boom.

De zelve met geel-bonte bladen.

Groei-pl. In Duitschland , Nederland , Frankryk , Engeland , enz. *Heesters* , met wit en rood-gemengde bloemen in April , Mei.

6°. *Malus rubelliana sativa*, fructu sanguinei coloris. Aangekweekte roodagtige Appel-boom, met bloed-roode vrugten.

Groei-pl. In Tartarien. *Kleine Boom*, met wit en rood gemengde bloemen in Mei.

7°. *Malus fructifera*, flore fugaci. Vrugtdraagende Appel-boom, die niet ſchynt bloemen voorts te brengen. De Vyg-Appel-boom.

Groei-pl. In Noord-America. *Kleine Boom.*

Aankweeking. (*a.* Door gemeukte zaadkorrels; enting; okuleering; (*b.* Maart, July, Auguſtus; (*c.* Goede vette wat natte grond; (*d.* Opene plaats; (*e.* Op 14 tot 18 voeten planten, de kleine ſoorten digter.

MENISPERMUM. (In't Engelfch, *Moonſeed*; In't Franſch, *Menisperme.*)
Menisperme, Mondſaame, Virginifche Klyf.

Linn. XXII. Klas, 10. Rang.

1°. *Menispermum Canadense*, foliis peltatis cordatis subrotundo-angulatis. Canadafche Menisperme, met ſchildswys' hartvormige, rondagtig gehoekte bladen.

2°. *Menispermum Virginicum*, foliis peltatis cordatis lobatis. Virginifche Menisperme, met ſchildswys' hartvormige gekwabde bladen.

Groei-pl. In Virginien, Canada. *Klimmende Heesters*, welkers ſtengen tegen de Zon omdraayen, met groenagtige bloemen in July.

3°. *Menispermum Carolinum*, foliis cordatis subtus villoſis. Carolienifche Menisper-

me, met hartvormige van onder hairige bladen.

Groei-pl. In Carolina. *Klein Heestertje*, wiens stengen naauwelyks heesteragtig zyn.

Aankweeking. (*a.* Door uitloopers die zy in menigte uitleveren; inlegging; (*b.* Maart, April, (*c.* Goede losse grond; (*d.* Opene ook schaduwagtig plaats tegen muuren, pri-eelen, staaken, boomen; (*e.* Op 8 of 10 voeten afstand planten; (*f.* Somtyds snoeyen en opbinden.

MESPILUS. (In't Engelsch, *Medlar*; in't Fransch, *Nesflie*.) Mispel-boom, Mispelaar.

Linn. XII. Klas, 4. Rang.

1°. *Mespilus sylvestris inermis, foliis lanceolatis dentatis acuminatis subtus tomentosis, calycibus acuminatis.* Wilde ongedoornde Mispel boom, met lancetvormige getande puntige, van onder wollige bladen, en spitse kelken.

Groei-pl. In Sicilien. *Boom*, met witte bloemen in Mei, en Peervormige vrugten in October.

2°. *Mespilus Germanica inermis, foliis lanceolatis integerrimis subtus tomentosis, calycibus acuminatis.* Gemeene of Duitfche ongedoornde Mispel-boom, met lancetvormige geheel effenrandige, van onder wollige bladen, en spitse kelken.

De zelve met groote vrugten.

Groei-pl. In Duitfchland, Zwitferland, Frankryk, Nederland, Engeland, enz. *Kleine Boomen*, met witte bloemen in Mei.

3°. *Mespilus Pyracantha spinosa, foliis lanceolato-ovatis crenatis, calycibus fructus obtusis.* Gedoornde peer-bladige Mispel-boom, met lancetswys' eyvormige gekartelde bladen, en stompe vrugt-kelken.

Groei-pl. In Italiën, Provence. *Altoos groen laag Boompje*, met witte bloemen in Mei, en roode vrugten in November.

4°. *Mespilus cordata, foliis cordato-ovatis acuminatis acutè serratis, ramis spinosis.* Hartvormige Mispel-boom, met hartvormig-ovaale spitse scherp-getande bladen, en doornige takken.

Groei-pl. In Noord-America. *Heester* van 4 of 6 voeten hoog, met witte bloemen in Mei.

5°. *Mespilus Amelanchier inermis foliis ovalibus serratis, cauliculis hirsutis.* Ongedoorude Amelanchier Mispel-boom, met eyronde zaagswys' getande bladen, en ruige takjes.

Groei-pl. In Oostenryk, Zwitserland, Provence, Montpellier, Fontainebleau en elders. *Heester* van 3 of 4 voeten hoog met witte bloemen in Mei en zwarte vrugten in October.

6°. *Mespilus Canadensis, foliis ovato-oblongis glabris serratis, caule inermi.* Canadafche Mispel-boom, met langwerpige eyronde gladde getande bladen, en een ongedoornde steng.

Groei-pl. In Virginien, Canada. *Heester* van 14 of 16 voeten hoog, met witte bloemen in April, en purperagtige rype beziën in July.

7°. *Mespilus Cotoneaster inermis, foliis ovatis integerrimis, subtus tomentosus*. Ongedoornde ruigbladige Mispel-boom, met geheel effenrandige eyronde, van onder wollige bladen.

Groei-pl. Op de Pyreneesche Bergen, in Zwitserland, Zweeden, enz. *Heester* van 5 of 6 voeten hoog, met kleine purperagtige bloemen in April, Mei, en roode beziën in July, Augustus, enz.

8°. *Mespilus Chamae-mespilus inermis, foliis ovalibus acutè serratis glabris, floribus capitatis, bracteis deciduis linearibus*. Ongedoornde laage Mispel-boom, met eyronde spits getande gladde bladen, hoofdswyze bloemen, en smalle afvallende lovertjes.

Groei-pl. Op de Zwitserche Alpen en Pyreneen. *Heester* van 4 of 5 voeten hoog, met purperagtige bloemen in Mei en roode beziën in Augustus, September.

9°. *Mespilus Orientalis, foliis ovatis crassis integerrimis, subtus tomentosus, floribus umbellatis axillaribus*. Oosteriche Mispel-boom, met eyronde dikke geheel effenrandige, van onder wollige bladen, en kroonswyze oxel-bloemen.

Groei-pl. Op den Berg Ida, en in't Eyland Candien. *Heester* van 8 voeten hoog, met purperagtige bloemen in Mei, en schoon roode dikke vrugten in Augustus.

10°. *Mespilus Arbutifolia inermis, foliis lanceolatis crenatis, subtus tomentosus*. Ongedoornde Aard-bezië-boom-bladige Mispel-boom, met lancetvormige gekartelde, van onder wollige bladen.

Groei-pl. In Virginien. *Heester* van 2 of 3 voeten hoog, met witte bloemen in Mei, en purperagtige vrugten in September.

11°. *Mespilus Virginiana inermis, foliis oblongo-ovatis, subtus tomentosus, fructu ovato, pedunculis longissimis.* Ongedoornde Virginische Mispel-boom, met langwerpige-eyronde, van onder wollige bladen, eyronde vrugten, en zeer lange bloemsteelen.

Groei-pl. Als de voorgaande. *Heester* van 7 of 8 voeten hoog, met witte bloemen in Mei en blaauwagtige vrugten in Augustus, September.

Aankweeking. (*a.* N°. 1, 2 door zaad kort na dat het ryp is te zaayen, ook door gemeukt zaad; uitloopers; enting. De voordere foorten infigelyks door zaad; inlegging uitloopers; enting of zuiging op de gemeene Mispel-boom, en op Haage-doorn, Peer-en Kwee-itammen; (*b.* October, November, Maart; (*c.* Goede vogtige grond; (*d.* Opene plaats; (*e.* Op 1 voet tot Haagen, en op 8 of 10 voeten tot Boempjes planten.

Huish. gebr. De Mispels van N°. 1, 2 mogen in de Herfst niet te vroeg geplukt worden, maar de eerste vorst er een weinig laten over gaan, waar door zy smakelyker worden. Het Hout van deze Boomen is zeer hard en taay, en dus in't Molenwerk en hands-werks gereedschappen, enz. byzonder gewild.

M I T C H E L L A.

Linn. IV. Klas, 1. Rang.

Mitchella repens. Lonicera, foliis subovatis, germine bifloro, corollis interne hirsutis, stylo bifido. Kruipende Mitchelle. Geiten-blad met eenigzins eyronde bladen, een twee-bloemig vrugtbeginsel, de bloemen van binnen ruig, en een tweedeeligen styl.

Groei-pl. In de natte bemoste gronden van Carolina, Mariland, Virginien. *Altoos groen kruipend Heestertje*, met witte bloemen in Mei, Juny, en kleine roode beziën in September.

Aankweeking. (*a.* Door scheuring; inlegging; (*b.* Maart, April; (*c.* Natte schraale dorre, of Hey grond; (*d.* Noordlyke lommerige plaats; (*e.* Omtrent boomen en aan latten planten.

M O R U S. (In't Engelsch, *Mulberry Tree*; in't Fransch, *Mûrier.*) Moerbezië-boom.

Linn. X X I. Klas, 4. Rang.

1°. *Morus nigra, foliis cordatis scabris.* Zwarte Moerbezië-boom, met hartvormige ruuwe bladen.

Groei-pl. In Persien, en van daar in Europa gebragt. *Boom*, met groenagtige katten en zwarte beziën, die in July en Augustus ryp zyn.

2°. *Morus laciniata, foliis palmatis hirsutis.* Gesnippelde Moerbezië-boom, met gepalmde ruige bladen.

Groei-pl. In Sicilien. *Kleine Boom*, met kleine zwarte vrugten.

3°. *Morus alba*, *foliis oblique cordatis laevibus*. Witte Moerbezië-boom, met schieff hartvormige gladde bladen.

Groei-pl. In China, Perſien. *Kleine Boom*, met groenagtige katten en witte vrugten.

4°. *Morus rubra*, *foliis cordatis subtus villosis, amentis cylindricis*. Roode Moerbezië-boom, met hartvormige van onder ruige bladen, en rol-ronde bloem-katten.

Groei-pl. In Virginien, Canada. *Groote Heester*, met lange groenagtige katten en roode vrugten.

5°. *Morus rosea*, *foliis cordatis majoribus, fructibus roseis*. Rooskleurige Moerbezië-boom, met groote hartvormige bladen, en bleek-roode vrugten.

Groei-pl. In Italiën. *Heester*, met roos-roode vrugten.

6°. *Morus papyrifera*, *foliis palmatis, fructibus hispidis*. Papier-draagende Moerbezië-boom, met gepalmde bladen, en ſteekelige vrugten. De Japaniſche Papier-boom.

Groei-pl. In China, Japonien. *Heester*, met purperagtige katten; en ronde donker-roode vrugten.

Aankweeking. (*a.* Door uitloopers; inlegging; ſteeking; ook door zaad; (*b.* November, Maart, April; (*c.* Goede vette loſſe, liefſt puinagtige van oude muuren gemengde grond; (*d.* Warme ſtandplaats; (*e.* Op 16 voeten, N°. 1, 3 op 20 voeten planten; (*f.* De inleggers s' winters dekken.

Huiſh. gebr. Het Hout dat hard en geel-

agtig is, word gebruikt tot Inleg-en Draaywerken. De bladen, byzonderlyk van N°. 1, 3, 4, dienen tot voedzel van de Zywormen. De zwarte Moerbeziën worden als een aangenaame vrugt gegeten, gekonfyt, enz.

M Y R I C A, Linn. *Gale*, Tournef. (In't Engelsch, *Candleberry Myrtle*, or *Gale*, or *Sweet Willow*; in't Fransch, *Piment-royal*, *Arbre à cire*, *Myrthe à chandelle*.) Gagel.

Linné XXII. Klas, 4 Rang.

1°. *Myrica Gale*, *foliis lanceolatis subserratis*, *caule suffruticoso*. *Myrtus Brabantica*. Ruikende Gagel, met lancetvormige eenigzins getande bladen, de steng laag en heefteragtig. Brabantfche Myrte.

Groei-pl. In de vogtige broekagtige plaatsen van de Nederlanden, Engeland, Zweeden, Noorwegen. *Heefter* van 2 of 3 voeten hoog, met groenagtige katten in July.

2°. *Myrica cerifera*, *foliis lanceolatis subserratis*, *caule arborescente*. Waschdraagende Gagel, met lancetvormige eenigermate getande bladen, en eene boomagtige steng. De Wasch-boom.

De zelve met altoos groene bladen.

Groei-pl. In Virginien, Carolina, Pennfylvanien. *Heefter* van 6 of 8 voeten hoog, met blauwe en als met meel bestrooyde beziën in de Herfst.

3°. *Myrica Caroliniensis*, *foliis lanceolatis serratis*, *caule suffruticoso*. Carolin-

fche Gagel, met lancetvormige getande bladen, en een laage heefteragtige fteng.

Groei-pl. In Carolina. *Heefter* van 3 of 4 voeten hoog met beziën als de voorige.

Aankweeking. (*a.* Door zaad; Wortelſcheuten; inlegging; (*b.* November, Maart, April; (*c.* Gemeene zandige vogte grond; (*d.* Opene plaats; (*e.* Op 3 of 4 voeten afstand planten; (*f.* Het zaad in't voorjaar gezaayd zynde, komt maar het tweede jaar uit.

Hush. gebr. De bladen van N°. 1 in kafſen gelegd, bewaart de kleederen van de Mot. De rype beziën van N°. 2, 3 in water afgekookd, geven een vet ais waſch, gebruikbaar tot het maaken van kaarffen.

NYSSA, Linn. *Tupelo*, Catesby. *Cynoxylon*, Plukenet. (In't Engeliſch, *Tupelo Tree*; in't Franſch, *Tupelo.*) Water Tupelo, Water-boom.

Linn. XXIII. Klas, 2. Rang.

1°. *Nyssa aquatica, foliis integerrimis.* Water Tupelo met effenrandige bladen.

Groei-pl. Op de moeraffige plaatzen omtrent de groote Rivieren in Carolina, Floride, enz. *Groote Boom*, met groenagtige bloemen in Juny en zwarte vrugten in de Herft.

2°. *Nyssa Ogeche, foliis oblongis.* Ogeche, of modder Tupelo, met langwerpige bladen.

Groei-pl. In de waters van Zuider-America. *Boom* van omtrent 30 voeten hoog.

3°. *Nyssa sylvatica*, foliis obversè cordatis integris. Bosch, of Berg Tupelo, met omgekeerde hartvormige effenrandige bladen.

Groei-pl. In Pensylvanien en andere deelen van Noord America. *Boom* van 30 tot 40 voeten hoog.

Aaankweeking. (a. Door geweekt zaad, uit de eigen landlugt gebragt; inlegging; (b. Maart, April; (c. Vette natte, N°. 3 lottie diepe grond; (d. Lommerige plaats; (e. Op 14 tot 18 voeten planten; (f. Het zaad komt dikwyls maar het tweede jaar te voorschyn. De uit zaad gewonne planten somers veel begieten en de drie eerste jaaren s'winters dekken.

Huish. gebr. Het Hout van deze Boomen word in America gebruikt tot Raders Aven en andere gereedschappen tot het landwerk dienende, en de wortels tot Fleffchen kurken.

ONONIS, Linn. *Anonis*. Tournef. (in't Engelsch, *Rest-harrow*, *Cammock*, *Pettywhin*; in't Fransch, *Arrête-Bœuf*, *Bugronde*.) Stal-kruid.

Linn. XVII. Klas, 4 Rang.

1°. *Ononis fruticosa*, floribus paniculatis, pedunculis subtrifloris, stipulis vaginalibus, foliis ternatis lanceolatis serratis. Heesteragtig Stal-kruid, met pluimswyze bloemen, en meest drie op een steeltje, scheidagtige stoppelen, en drievoudige lancetvormige zaagswys' getande bladen.

Groei-pl. In't Gebergte van 't Dauphiné, Provence en elders. *Heester* van 1 of 2 voeten hoog, met purper-roode bloemen in Mei en Juny,

Het zelve met witte bloemen.

2°. *Ononis rotundifolia fruticosa, pedunculis trifloris, calycibus triphyлло-bracteatis, foliis ternatis subrotundis.* Heesteragtiger rondbladig Stal-kruid, met drie bloemen op een steeltje, drie-bladige geblikte kelken, en drievoudige meest ronde bladen.

Groei-pl. Op de Alpische en Zwitserfche Bergen. *Heester* van ander half voet hoog, met bleek-geele bloemen in Juny.

Aankweeking. (*a.* Door zaad; fcheuring; (*b.* April; (*c.* Goede loffe, liefst zandige grond; (*d.* Opene plaats; (*e.* Op 3 of 4 voeten afstand planten.

PADUS, *Prunus Padus*, Linn. *Lauro-Cerasus* Tournef. (In't Engelfch, *Bird Cherry, or Cherry Laurel*; in't Franfch, *Cerifier d'oiseau, ou Laurier-Cerife, Pultier.*) Vogel-kers, Tros-kers, Laurier-kers.

Linn. XII. Klas, 1. Rang.

1°. *Padus avium, glandulis duabus basi foliorum subjectis.* Vogel-kers, met twee kliertjes aan de voet der bladen.

Groei-pl. In de Berg-en Boschagtige plaatzen van Duitfchland, Zwitferland, Frankryk, Engeland, Zweeden. *Kleine Boom* van 16 of 18 voeten hoog, met witte trosbloemen in Mei en zwarte beziën in Augustus.

2°. *Padus rubra*, foliis lanceolato-ovatis deciduis, petiolis biglandulosis. Roode Vogel-kers, met lancetswys' eyronde afvallende bladen, en tweeklierige bladfteelen.

Groei-pl. In Noord-America. *Boom* van 20 en meer voeten hoog, met witte trosbloemen in Mei, en roode beziën in Septemb.

3°. *Padus Virginiana*, foliis oblongo-ovatis serratis acuminatis deciduis, basi antice glandulosis. Virginische Vogel-of Tros-kers, met langwerpig-ovaale zaagtandige gespits afvallende bladen, en by het steeltje van vooren geklierd.

Groei-pl. In Virginien, Carolina. *Boom* van 30 voeten hoog, met witte trosbloemen in Mei, en zwarte beziën in October.

4°. *Padus Lauro-Cerasus*, foliis semper virentibus, lanceolato-ovatis. Gemeene Laurier-kers, met altoos grone, lancetswys' ovaale bladen. De wilde Laurier.

De zelve met wit-bonte bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

Groei-pl. Omtrent Trebizonde in Natolien, van daar in't jaar 1576 in Europa gebragt. *Kleine Boomen*, met witte bloemen in de Lente.

5°. *Padus Lusitanica*, foliis oblongo-ovatis sempervirentibus eglandulosis. Portugeefche Laurier-kers, met langwerpig-ovaale altoos groene ongeklierde bladen. De *Ajarrero* van Portugaal.

Groei-pl. In Portugaal en Penfylvanien.

Kleine Boom, met witte bloemen in Mei, Juny, en zwarte beziën in October.

6°. *Padus Caroliniana*, foliis lanceolatis

acutè denticulatis semper virentibus. Carolienfche Laurier-kers, met fyne fcherptandige altoos groene bladen.

Groei-pl. In Carolina. *Heefter* van 2 of 3 voeten hoog, met witte bloemen in Mei.

Aankweeking. (*a.* Door zaad; uitloopers; inlegging; (*b.* In't voorjaar; (*c.* Goede loffe, N°. 3 vogtige grond; (*d.* Opene, N°. 5, 6, warme plaats; (*e.* Op 10, 12 en meerder voeten planten; (*f.* N°. 4, 5, 6, s'winters dekken. De bonte foorten in potten en in huis bewaaren. N°. 4 kan ook in September door ftek vermeerdert worden.

PALIURUS, Tournef. *Rhamnus Paliurus*, Linn. (In't Engelsch, *Christ's Thorn*; in't Franfch, *Paliure*, *Porte-chapeau*, *Épine de Christ.*) Paliurus, Christus-doorn, Wege-doorn.

Linn. V. Klas, 1. beter 3. Rang.

Paliurus Spina Christi. *Rhamnus aculeis geminatis; inferiore reflexo, floribus trigynis.* Paliurus Christus-doorn. Wege-doorn, met dubbelde ftekels, den onderften omgeboogen, en driewyvice bloemen.

Groei-pl. In Paleftine, Italiën, Spanjen, Portugaal, omtrent Montpellier, in Provence en elders. *Heefter* van 12 of 14 voeten hoog, met kleine geel-groene bloemen in Juny, July.

Aankweeking. (*a.* Door zaad uit de natuurlyke groei-plaatfen bekomen, zoo haast ontfangen te zaayen; inlegging; (*b.* Maart, April; (*c.* Goede loffe drooge grond; (*d.* Opene

Opene warme plaats; (e. Op 8 of 10 voeten planten; (f. De jonge planten de 2 of 3 eerste jaaren s'winters dekken.

PERICLYMENUM, *Caprifolium*,
Tournef. *Lonicera*, Linn. (In't Engelsch,
Honeysuckle; in't Fransch, *Chevrefeuille*.)
Kaperfolie, Kamperfolie, Geiten-blad.

Linn. V. Klas, 1. Rang.

1°. *Periclymenum sempervirens, floribus capitatis terminalibus, foliis omnibus connatis semper virentibus. Periclymenum perfoliatum.* Altoos groene Kaperfolie, met eindingse hoofd-bloemen, en alle de bladen samen gegroeid en altoos groen. Doorbladige trompet Kamperfolie, met na buiten scharlaken en na binnen geele klokswyze bloemen.

De zelve met bleeker-roode klokswyze bloemen.

Groei-pl. In Virginien, Carolina. *Klimmende Heesters*, wiens bladen s'winters afvallen; bloeyende van Juny tot in de Herfst.

2°. *Periclymenum Germanicum, capitulis ovatis, imbricatis terminalibus, foliis omnibus distinctis.* Duitfche Kaperfolie, met eyronde gefchubde eindingse hoofdjes, en alle de bladen onderscheiden.

Groei-pl. In Duitfchland, Nederland en elders. *Heester*, met na buiten purperagtige en na binnen geele bloemen van Juny tot Augustus.

De zelve met langwerpige bloemen.

De zelve met roode bloemen.

3°. *Periclymenum Italicum*, floribus verticillatis terminalibus sessilibus, foliis summis connato-perfoliatis. Italiaansche Kaperfolie, met gekranste ongesteelde eind-bloemen, de bovenste bladen doorwassen en samen gegroeid.

Groei-pl. In Italiën, Frankryk. *Klimmende Heester*, met geel-roode bloemen, in Mey, Juny.

De zelve met witagtige bloemen.

4°. *Periclymenum Vulgare*, floribus corymbosis terminalibus, foliis hirsutis distinctis, viminibus tenuioribus. Gemeene Kaperfolie, met eindelingse kroontjes bloemen, de bladen ruig onderscheiden, en de takjes zeer dun. Bolch Kamperfolie.

Groei-pl. In de Boffchen en Haagen van Duitfchland, Zwitferland, Nederland en elders. *Klimmende Heester*, met geel roode bloemen van Juny tot September.

De zelve met witagtige bloemen.

De zelve met bonte bladen.

De zelve met ingefneede bladen.

De zelve met bogtige bladen.

De zelve met bogtige bonte bladen.

5°. *Periclymenum Americanum*, floribus verticillatis terminalibus sessilibus, foliis connato-perfoliatis semper virentibus glabris. Americaansche Kaperfolie, met gekranste ongesteelde eind-bloemen, en samen gegroeid doorbladige altoos groene gladde bladen.

Groei-pl. In Noord-America. *Altoos groene klimmende Heester*, met na buiten fchit-

terend-roode en na binnen geele bloemen van Juny tot in October.

Aankweeking. (*a.* Door uitloopers ; inlegging ; steking ; (*b.* November , Maart , April ; (*c.* Goede losse vette , wat zandige grond. (*d.* Opene , ook lommerige plaats ; (*e.* Op 6 of 8 voeten , en aan heiningen , priëlen , enz. op 2 voeten planten ; (*f.* Men kan'er stam-boompjes van trekken , byzonder van N°. 2 , dog willen alle liefst ongesnoeid blyven om wel te bloeyen.

PERIPLOCA. (In't Engelsch , *Silk* ; in't Fransch , *Periploca.*) Slinger-plant , Slinger-kruid.

Linn. V. Klas , 2. Rang.

Periploca Graeca , floribus internè hirsutis , foliis lanceolato-ovatis. Grieksche Slinger-plant , met van binnen ruige bloemen , en lancetswys' eyronde bladen.

De zelve met hartvormige spitse bladen.
Groei-pl. In Syrien , Siberien. *Windende Heesters* , met purpere bloemen in July , Augustus.

Aankweeking. (*a.* Door inlegging ; scheuring ; (*b.* In't voor-en najaar ; (*c.* Goede losse grond ; (*d.* Opene plaats ; (*e.* op 4 of 6 voeten aan latten , staketzels , enz. planten.

PERSICA , Tournef. *Amygdalus Persica* , Linn. (In't Engelsch , *Peach Tree* ; in't Fransch , *Pêcher.*) Perzikken-boom.

Linn. XII. Klas , 1. Rang.

1°. *Persica vulgaris , flore duplici.* Gemeene Perzikken-boom , met dubbelde bloemen.

2°. *Perfica nana Africana*, flore *incarnato simplici*. Laage Afrikaanfche Perzikkenboom, met enkele vleefch-kleure bloemen.

De zelve met dubbelde vleefch-kleure bloemen.

Groei-pl. In Perfien, van daar hier te lande gebragt. N°. 1. *Kleine Boom*, met purper-roode bloemen; N°. 2 *Boompjes* van 3 of 4 voeten hoog, met roode bloemen in April.

Aankweeking. (a. Door inlegging; Okuleering op Pruum-of Amandel-boom; (b. Maart, July, Augustus; (c. Goede verfche niet te natte grond; (d. Warme plaats; (e. N°. 1 op 16 en N°. 2 op 6 of 8 voeten planten; (f. In't voorjaar de takken fnoeyen en in de fomer afknellen.

PHILADELPHUS, Linn. *Syringa*, Tournef. (In't Engelfch, *Pipe Tree*, or *Mock Orange*; in't Franfch, *Syringa* ou *Seringa*.) Honing-bloem, Witte Syring, Pyp-boom, Fluiten-boom, Wilde Oranjeboom.

Linn. XII. Klas, I. Rang.

1°. *Philadelphus coronarius*, foliis *subdentatis*. Kroonagtige Honing-bloem, met eenigermate getande bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

2°. *Philadelphus nanus*, foliis *ovatis subdentatis*, flore *solitario pleno*. Laage Honing-bloem, met eyronde eenigermate getande bladen, en eenzaame dubbelde bloemen.

Groei-pl. In Italiën , Zwitserland , Frankryk en elders. *Heesters* N°. 1 van 8 of 10 voeten , N°. 2 van 3 voeten hoog , met witte bloemen in't einde van Mei en in Junius. De bloem van N°. 2 ziet men zelden.

3°. *Philadelphus inodorus , foliis integerrimis.* Reukelooze Honing-bloem , met geheel effenrandige bladen.

Groei-pl. In Carolina. *Heester* van 12 tot 16 voeten hoog , met groote witte reukelooze bloemen in Juny.

Aankweeking. (a. Door uitloopers ; scheuring ; inlegging ; (b. Maart, April ; (c. Goede loffe zandige grond ; (d. Opene plaats ; (e. Op 5 of 6 voeten afstand planten. (f. De wortels van N°. 3 s'winters dekken.

Huish. gebr. Uit de bloemen van N°. 1 kan men een wel reukende olie bereiden , door middel van in Boom-oly katoen te bevogtigen , waar tusschen de bloemen by laagten gelegd en uitgeperst worden.

PHILLYREA. (In't Engelsch , *Phillyrea* , or *Mock Privet* ; in't Fransch , *Filularia* .) Steen-linde , Philiere.

Linn. II. Klas , 1. Rang.

1°. *Phillyrea latifolia , foliis ovato-lanceolatis integerrimis.* Breed-bladige Steen-linde , met lancetswys' eyronde geheel effenrandige bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

2°. *Phillyrea media , foliis ovatis subin-*

tegerrimis. Middelslagtige Steen-linde, met eyronde byna ongekartelde bladen.

3°. *Phillyrea spinosa, foliis cordato-ovatis ferratis*. Doornige Steen-linde, met hartvormig eyronde getande bladen.

4°. *Phillyrea Ligustri-folia, foliis lanceolatis integerrimis*. Ligulter - bladige Steen-linde, met lancetvormige geheel effenrandige bladen.

5°. *Phillyrea Oleae-folio, foliis lanceolato-ovatis integerrimis, floribus confertis axillaribus*. Olyf-boom-bladige Steen-linde, met lancetvormig eyronde geheel effen bladen, en tropswyze oxel-bloemen.

6°. *Phillyrea angustifolia, foliis linearilanceolatis integerrimis, floribus confertis axillaribus*. Smal-bladige Steen-linde, met smal-lancetvormige effenrandige bladen, en tropswyze oxel-bloemen.

7°. *Phillyrea Roris marini folia, foliis linearibus integerrimis. Phillyrea angustifolia secunda*. Rozemaryn - bladige Steen-linde, met smalle geheel effenrandige bladen. De tweede smalbladige Steen-linde.

Groei-pl. In Italiën, Spanjen, Zuid-Frankryk. *Kleine altoos groene Boomen*, N°. 1, 2, 3, van 18 tot 20 voeten, N°. 4, 5, 6, van 8 tot 10, N°. 7 van 4 of 5 voeten hoog, met witagtige bloemen in Mei.

Aankweeking. (a. Door zaad; uit de warme Landen overgebracht in bakken te zaayen; inlegging; (b. In't najaar; (c. Goede zandige niet te natte, ook niet te drooge grond; (d. Opene warme plaats, dog weinig ter Zon. (e. Op 8 of 10 voeten afstand planten.

(*f.* Het zaad komt doorgaans maar 't tweede jaar uit; de inlegging is het vaardigste. In de harde winters moet men de wortels van alle deze foorten dekken.

PINUS. (In't Engelsch , *Pine Tree* ; in't Fransch , *Pin.*) Pyn-boom , Pyn-appel-boom , Harst-boom , Vuuren-boom.

Linn. XXI. Klas , 9 Rang.

1°. *Pinus Sylvestris* , *foliis geminis : primordialibus solitariis glabris. Pinaster.* Wilde Pyn-boom , met tweevoudige bladen ; de eerste enkeld en glad.

Groei-pl. In Italiën , Duitschland , Boheemen , Zwitserland , Noorwegen , Zweeden , enz. *Groote Boom.*

2°. *Pinus Pinea* , *foliis geminis : primordialibus solitariis ciliatis. Pinus fativa.* Tamme Pyn-boom , met tweevoudige bladen ; d'eerste enkeld en aan den rand gehaaid. De tamme Pyn-appel-boom.

Groei-pl. In Italiën , Spanjen , Portugaal , Zuid-Frankryk. *Groote Boom.*

3°. *Pinus rubra* , *foliis geminis brevioribus glaucis : conis parvis mucronatis.* Roode Pyn-boom , met kortere blaauw-groene tweevoudige bladen : en kleine puntige kegels. De schotse Pyn-boom. De roode Sparre-boom.

Groei-pl. Op de Bergen van Schotland , Denemarken , Noorwegen , Zweeden en elders. *Groote Boom.*

4°. *Pinus Tartarica* , *foliis geminis bre-*

rioribus latiusculis glaucis : conis minimis.
Tartarifche Pyn-boom , met de bladen korter , iets breeder , groenagtig tweevoudig : en de kegels allerkleinfte.

Groei-pl. In Tartariën en elders. *Groote Boom.*

5°. *Pinus Montana* , *foliis saepius ternis tenuioribus viridibus : conis pyramidatis , squamis obtusis.* Berg Pyn-boom , met dikwyls drievoudige fmalle groene bladen : De kegels pyramidsvormig , de fchubben bot. *Mugho* Pyn-boom.

Groei-pl. Op de Bergen van Zwitferland, *Groote Boom.*

6°. *Pinus Cembra* , *foliis quinis laevibus.* Cembro Pyn-boom , met vyfvoudige gladde bladen.

Groei-pl. Op de Bergen van Siberiën, Tartariën, Zwitferland, Savoyen. *Groote Boom.*

7°. *Pinus maritima* , *foliis geminis longioribus glabris : conis longioribus tenuioribusque.* Zee Pyn-boom , met bladen die tweevoudig langer en glad zyn : de kegels langer en fmaller.

Groei-pl. Aan de Zee-kusten van Italiën en Zuid-Frankryk. *Groote Boom.*

8°. *Pinus Alepensis* , *foliis geminis tenuissimis ; conis obtusis , ramis patulis.* Aleppo Pyn-boom , met tweevoudige zeer dunne bladen ; botte kegels , en uitgestrekte takken. Jerufalemsche Pyn-boom.

Groei-pl. In Syriën omtrent Aleppo. *Kleine Boom.*

9°. *Pinus Virginiana* , *foliis geminis brevioribus conis parvis , squamis acutis.* Vir-

ginifche Pyn-boom , met kortere tweevoudige bladen , kleine kegels , en fcherpe fchubben. *Jerfey* Pyn-boom.

Groei-pl. In Noord-America. *Groote Boom.*

10°. *Pinus rigida , foliis ternis , conis longioribus , squamis rigidioribus.* Styve Pyn-boom , met drievoudige bladen , de kegels langer , en de fchubben ftyver.

Groei-pl. In Virginien en andere Deelen van Noord-America. *Groote Boom.*

11°. *Pinus taeda , foliis longioribus tenuioribus ternis , conis maximis laxis.* Pik-Pyn-boom , met de bladen langer dunner en drievoudig , de kegels zeer groot en los. Wierook Pyn-boom.

Groei-pl. In Noord-America. *Groote Boom.*

12°. *Pinus echinata Virginiaña , praelongis foliis tenuioribus , cono echinato gracili.* Virginifche fteekelige Pyn-boom , met zeer lange en fnallere bladen , en fteekelige dunne kegels. De driebladige roode basterd Pyn-boom.

Groei-pl. In Virginien , Canada. *Groote Boom.*

13°. *Pinus strobus , foliis quinis margine fcabris , cortice laevi.* Pyn-boom , met vyfbladen die aan den rand ruuw zyn , en een gladde fchors. Lord *Weymouth's* Pyn-boom. De witte Americaanfche Pyn-boom.

Groei-pl. In Noord-America. *Zeer groote Boom.*

14°. *Pinus palustris , foliis longiffimis ternis.* Moeras Pyn-boom , met drievoudige zeer lange bladen.

Groei-pl. In Noord-America. *Boom.*

Aankweeking. (a. Door zaad; (b. In Maart, April; (c. Goede ligte zand-grond, N°. 14 moeraffige; (d. Opene plaats; (e. Op 15 tot 20 voeten afstand planten. (f. De Americaanfse foorten zyn teder als zy in't begin uit zaad voortkomen en willen voor de Zon, groote regens en koude befchermt weezen, en moeten alle jong verplant worden en met een kluit aarde om de wortel.

Huish. gebr. Deze altoos groene Boomen, inzonderheid N°. 3, 12, 13, leveren Scheepsmaften, Balken, Ribben, Planken, enz, uit. Van de zelve word Harft, Pik, Teer, Terpentyn vergadert, even als uit de Denneboomen. Ook word'er het *zwartzel* uit gebrand. De zaad-korrels van N°. 2 als zy verfch zyn, worden in Italiën, gelyk Amandelen tot nafpyze opgedifcht. In de Landen daar N°. 11 veel groeid, word het hout in dunne ftukjes gelpouwen, en tot verlichting in plaats van kaarfen gebruikt, en uit de takken maaken zy toortfen, die helder branden, welke de Ouden *Taëdæ* noemden.

PLATANUS. (In't Engelsch, *Plane Tree*; in't Fransch, *Platane.*) Plataanboom.

Linn. XXI. Klas, 8. Rang.

1°. *Platanus Orientalis, foliis palmatis.* Oosterfche Plataan-boom, met handfwyze bladen.

De zelve met Ahorn-bladen.

Groei-pl. In Griekenland, Candien, Aziën. *Groote Boomen*, met zeer kleine groenagtige bloemen in Juny.

2°. *Platanus Occidentalis*, *foliis lobatis*. Westersche Plataan-boom, met gekwabde bladen.

Groei-pl. In Virginien, Canada. *Groote Boom*, met groenagtige bloemen in Juny.

Men heeft nog de volgende verscheidenheden.

1°. Spaansche Plataan-boom, met breede vyfkwabbige wollige bladen.

2°. Bourgondische Plataan-boom, met weinig ingefneede driekwabbige bladen.

3°. Orleansche Plataan-boom, met rondagtige bladen.

4°. Engelsche Plataan-boom, met kleine kwabbige bladen.

5°. Plataan-boom, met breede stompe bladen, als riemtjes uitgesneeden.

Aankweeking. (a. Door zaad, zoo draaryp te zaayen; inlegging; steeking; (b. November, Maart, April; (c. Goede vette, wat vogtige grond; (d. Opene plaats; (e. Op 18 tot 24 voeten afstand planten; (f. Eer het zaad te zaayen, de hairen met drooge aarde daar af te vryven.

Huish. gebr. Het Hout, byzonderlyk van N°. 1, is fyn van draad, wit en taay, ligt en veerkragtig; het word gebruikt van de Draayers, Schrynwerkers, Beeld-snyders, Vedelmaakers, en van de Koets-maakers tot Paneelen.

POPULUS, (In't Engelfch , *Poplar Tree*, *Abele Tree* ; in't Franfch , *Peuplier* .) Popelier , Popelier-boom , Abeel ,

Linn. XXII. Klas , 7. Rang.

1°. *Populus alba, foliis lobatis dentatis, subtus tomentosus. Populus majoribus foliis.* Witte Popelier , met gekwabde getande , van onder wollige bladen. Abeel met groote bladen.

De zelve met geel - bonte en kleinder bladen.

2°. *Populus alba, foliis subrotundis dentato-angulatis, subtus tomentosus. Populus foliis minoribus.* Witte Popelier , met rondagtige tandswys' gehoekte van onder wollige bladen. Abeel of Vlaamink , met kleinder bladen.

3°. *Populus tremula, foliis subrotundis dentato-angulatis, utrinque glabris.* Trillende Popelier , met rondagtige tandswys' gehoekte wederzyds gladde bladen. Ratelaar. Effen-Abeele.

De zelve met de bladen grooter,

De zelve met geel-bonte bladen.

4°. *Populus nigra, foliis deltoïdibus acuminatis serratis.* Zwarte Popelier met driehoekige gespitte gekarteide bladen. De gemeene roode Popelier.

5°. *Populus nigra, foliis acuminatis dentatis ad marginem undulatis.* Zwarte Popelier , met spitze getande , aan den rand gegolfde bladen. De gemeene witte Popelier.

Groei-pl. In Neder-en Hoog-Duitschland, Frankryk, Engeland, enz. *Groote Boomen.*

6°. *Populus nigra Italica, foliis acuminatis dentatis, ramis erectis.* Zwarte Italiaanfche Popelier, met spitse getande bladen, en regt opftaande takken.

De zelve met wit-bonte bladen.

Groei-pl. In Lombardien en elders. *Groote Boom.*

7°. *Populus Virginiana, foliis cordatis obfoletè crenatis utrinque glabris.* Virginiſche Popelier, met hartvormige een weinig gekartelde, wederzyds gladde bladen. De Popelier van Canada.

Groei-pl. In Virginien. *Groote Boom.*

8°. *Populus Caroliniana, foliis subcordatis oblongis crenatis.* Carolienſche Popelier, met byna hartvormige langwerpige gekartelde bladen.

Groei-pl. In Carolina, Virginien. *Groote Boom.*

9°. *Populus Canadensis, foliis oblongis & obtusè dentatis subtis albicantibus.* Canadaſche Popelier, met langwerpige en bot getande, van onder witagtige bladen. Balfem-Popelier.

Groei-pl. In Louifiane, Virginien, Carolina, Canada. *Boom.*

10°. *Populus Tacamahaca, foliis subcordatis infernè incanis, supernè atro-virentibus.* Tacamahak Popelier, met byna hartvormige van onder witte en van boven donker groene bladen. Welruikende Balfem gevende Populier.

De zelve met bonte bladen.

Groei-pl. In Canada en andere Oorden van Noord-America. *Boom.*

11°. *Populus heterophylla, foliis cordatis, junioribus villosis.* Verschilbladige Popelier, met hartvormige bladen, de jonge bladen ruig.

Groei-pl. In Virginien, Carolina. *Boom.*

12°. *Populus Graeca, foliis rotundioribus crenatis utrinque glabris.* Atheensche Popelier, met ronde gekartelde wederzyds groene bladen.

Groei-pl. In Griekenland, Siberien. *Boom.*

13°. *Populus argentea, foliis cordatis, subtus lanuginosis albidis.* Zilveragtige Popelier, met hartvormige, van onder witte wollige bladen.

Groei-pl. In Noord-America. *Boom.*

Aankweeking. (a. Door uitloopers; inlegging; steeking; de Abeelen door Pooten; (b. In Februari, Maart; (c. Goede natte vaste grond; (d. Opene plaats; (e. Op 18 tot 20 voeten afstand planten.

Huish. gebr. Het Hout van de Abeelen is wit, zagt en los, het geen van de Popelieren, wat vaster en min wit; en dewyl deze houten zeer taay zyn, worden zy van de Timmerlieden, Schrynwerkers, enz. gebruikt tot kisten, kassen en andere huishoudelyke dingen. Na de Wilg is't het beste hout tot het maaken van klompen en hielen. De bloemknoppen van de zwarte Popelieren, gestooten en in water afgekookt, geven een vet even dienstig als wasch; tot het maaken van kaarssen; zy zyn ook nut in de geneeskunde.

POTENTILLA, Linn. *Pentaphylloides*, Tournef. (In't Engelich, *Cinquefoil*; in't Fransch, *Quinte-feuille*.) Vyf-vinger-kruid.

Linn. XII. Klas, 5. Rang.

Potentilla fruticosa, *foliis pinnatis*, *caule fruticoso*. Heesteragtig vyf-vinger kruid, met gevinde bladen, en een heesteragtige steng.

Groei-pl. In Engeland, Zweeden, Moscovien en in Noord-America. *Heester* van 3 voeten hoog, met geele bloemen in Juny, July, Augustus.

Aankweeking. (*a.* Door uitloopers; inlegging; steeking; (*b.* In November, Maart, April; (*c.* Goede losse vogtige grond; (*d.* Opene, ook lommerige plaats; (*e.* op 4 of 5 voeten afstand planten; (*f.* Het verliest jaarlyks zyn bast.

PRINOS. (In't Engelsch, *Winterberry*; in't Fransch, *Apalanche*, *Baies d'hiver*.) Winter-bezië.

Linn. VI. Klas, 1. Rang.

Prinos verticellatus, *foliis longitudinaliter serratis*. Gekranste Winter-bezië, met de bladen in de langte zaags'wyze getand.

Groei-pl. In Virginien en andere Deelen van Noord-America. *Heester* van 6 of 8 voeten hoog, met witte bloemptjes in July, en purpere beziën in November.

2°. *Prinos glaber*, *foliis apice serratis*. Gladde Winter-bezië, met de bladen aan de tippen getand.

Groei-pl. In Canada. *Heester* van 4 of 5 voeten hoog, met witte bloemetjes in July. Volgens de deelen der vrugtmaaking, zoude dit gewas tot't geslagt der Hulften behooren.

Aankweeking. (*a.* Door zaad kort na dat het rypis te zaayen; uitloopers; inlegging; (*b.* November, Maart; (*c.* Goede losse vogtige grond; (*d.* Opene ook lommerige plaats; (*e.* Op 4 of 6 voeten planten; (*f.* Het zaad in Maart gezaaid, komt maar het tweede jaar op.

PRUNUS. (In't Engelfch, *Plum Tree*; in't Fransch, *Prunier*.) Pruim-boom, Prui-melaar.

Linn. XII. Klas, 1. Rang.

1°. *Prunus sylvestris major*. Wilde zwarte Pruim-boom.

2°. *Prunus sylvestris, fructu majori albo*. Wilde witte Pruim-boom.

3°. *Prunus sylvestris spinosa, fructu parvo serotino*. Wilde gedoornde Pruim-boom, met kleine laate vrugten. Slee-Pruim-boom, met zwarte vrugten.

De zelve met witte vrugten.

De zelve met bonte bladen.

Groei pl. In Neder-en Hoog-Duitschland, Frankryk, Italien, Engeland, enz. *Middelbaar boomen*, met witte bloemen in April.

4°. *Prunus cerasifolio, fructu rubro oblongo, calice rubro*. Karffe-bladige Pruim-boom, met langwerpige roode vrugten, en een roode kelk. Mirabolane.

Groei-pl.

Groei-pl. In Canada. *Kleine Boom*, met witte bloemen in April.

5°. *Prunus Virginiana*, *foliis minimis rotundioribus laevibus, ramis tenuioribus, fructu globuloso lucido*. Virginische Pruimboom, met zeer kleine ronde effe bladen, dunne takken, en bolronde glimmende vrugten.

Groei-pl. In Virginien en elders. *Kleine Boom*, met witte bloemen in April.

6°. *Prunus Pertigona*, *foliis maculatis, fructu nigro*. Perdrigon Pruimboom, met gevlake bladen en zwarte vrugten.

7°. *Prunus Imperialis*, *foliis ex albo variegatis, fructu ovato rubente*. Eyerpruimboom, met wit-bonte bladen en eyronde roodagtige vrugten.

Groei-pl. In Frankryk en elders. *Kleine Boomen*, met witte bloemen in April.

8°. *Prunus Damascena*, *foliis per limbos albis*. Damasc Pruimboom, met bladen die wit aan de rand zyn.

Groei-pl. In Damascus. *Kleine Boom*, met witte bloemen in April, Mei.

9°. *Prunus foliis latioribus, flore duplici, fructu rotundo*. Pruimboom, met breede bladen, dubbelde bloemen en ronde vrugten. Dauphine Pruim.

Groei-pl. In Frankryk en elders. *Kleine Boom* met groote dubbelde bloemen in Mei.

Deze alleenlyk uit liefhebbery geplant wordende, verzwynen wy de andere soorten die men in de Vrugtuinen kweekt.

Aankweeking. (a. De wilde, door steenen te planten en uitloopers; de tamme voor-

ten, door zuiging, enting en Okuleering; (*b.* In't voorjaar, d'okuleering in Juny, July en Augustus; (*c.* Goede versche onbemeste, voedsaame, niet te natte grond; (*d.* Opene plaats; (*e.* Op 14 tot 18 voeten planten; (*f.* Willen niet veel gesnoeyd wezen, dan het slegt ondeugend hout, en de overvloedige takken.

Huish. gebr. Het hout van den Pruimboom is bruin-ros, hard en taai, wordende veel geagt van de Draayers, Inlegwerkers en andere, om'er allerlei huifraad van te maaken.

P T E L E A. (In't Engelsch, *Shrub Trefoil*; in't Franfch, *Ptelea*, *Treffle en arbrisseau*, *Orme à trois feuilles*.) Klaverboom, Driebladige Olm, Leder-bloem.

Linn. IV. Klas, 1. Rang.

Ptelea trifoliata, *foliis ternatis*. Driebladige Klaverboom, met drievoudige bladen.

De zelve met geel-gevlakte bladen.

Groei-pl. In Virginien, Carolina. *Kleine Boom* van 12 of 14 voeten hoog, met groen-agtig-witte bloemen in Juny, July.

Men vind'er onder déze soort, die mannetjes bloemen draagen, andere met vrouwtjes bloemen, andere met mannetjes en vrouwtjes bloemen, en andere die manwyvig zyn.

Aankweeking. (*a.* Door zaad; inlegging; steeking en in een broei-bak te zetten;

(*b.* Maart, April; (*c.* Goede loffe, niet te natte grond; (*d.* Opene lugtige plaats, (*e.* Op 8 of 10 voeten plaatzen; (*f.* De uit zaad gewonne planten de twee eerfte winters dekken.

PYRUS. (In't Engelsch, *Pear Tree*; in't Fransch, *Poirier.*) Peere-boom.

Linn. XII. Klas, 4. Rang.

1°. *Pyrus sylvestris, foliis serratis, pedunculis corymbosis.* Wilde Peere-boom, met gekartelde bladen en gesteelde bloemtroesjes.

2°. *Pyrus sativa flore pleno.* Tamme peereboom, met dubbelde bloemen.

3°. *Pyrus sativa biflora.* Tamme Peereboom twee-maal s'jaars bloeyende.

4°. *Pyrus sativa, foliis per lymbos albis.* Tamme Peere-boom, met bladen die aan de rand wit zyn.

5°. *Pyrus sativa, foliis ex auro variegatis.* Tamme Peere-boom, met geel-bonte bladen.

Daar zyn verscheide andere soorten van Peere-boomen, maar dewyl die van de liefhebbers der Ooft-vrugten zyn opgegeven, zullen wy ze hier niet optellen.

Groei-pl. In Neder-en Hoog-Duitschland, Frankryk, Engeland en elders. *Middelmaatige Boomen*, met witte bloemen in April.

Aankweeking. (*a.* Door gemeukte zaadkorrels; enting; okuleering; (*b.* Maart,

April, Juny, July; (*c.* Goede zandige, diep bewerkte, niet te vogtige grond, (*d.* Opene plaats, N°. 5, lommerige, (*e.* Tot Pyramiden op 12 en tot stamboomen van 18 tot 20 voeten afstand planten; (*f.* Jaarlyks de Pyramiden van Novembertot April snoeyen, en aan d'andere de drooge takken uythaalen.

Huish. gebr. Het Hout van de Peereboom, vooral de wilde, is hard, zwaar, digt, fyn van draad en rood-kleurig; Het laat zig wel zwart verwen en polyfteren, en is aan de wurm niet onderhevig. De Timmerlieden gebruyken het voor zydbalken van perffen en in't molen-werk. Het word zeer gezogt van de Schrynwerkers, Draayers, Inlegwerkers, Musikaal-instrumente Maakers, Beeld-en houte-plaat snyders; 't is ook een tamelyk goed brandhout.

QUERCUS. (In't Engelfch, *Oak Tree*; in't Franfch, *Chêne.*) Eik, Eiken-boom.

Linn. XXI. Klas, 8. Rang.

1°. *Quercus robur, foliis deciduis oblongis supernè latioribus, sinibus acutioribus, angulis obtusis petiolatis, glandibus sessilibus.* Gemeene Eik, met afvallende langwerpige bladen, naar't end verbreedende, met de infnydingen spitfer, de hoeken stomp gesteeld, en de eikels ongesteeld. Steen-Eik.

Groei-pl. In veel gewesten van Europa. *Groote Boom.*

2°. *Quercus femina*, foliis deciduis oblongis obtusis pinnato-sinuatis, petiolis brevissimis, pedunculis glandium longissimis. Wyfjes of tamme Eik, met afvallende langwerpige stompe gevind-uitgefneede bladen, zeer korte bladfteelen, en zeer lange fteelen aan de eikels.

De zelve met wit-bonte bladen.

Groei-pl. In Engeland, Frankryk, Nederland, Duitschland, enz. *Groote Boom.*

3°. *Quercus foliis oblongis obtusè sinuatis, setaceo mucronatis sessilibus, glandibus majoribus.* Eik met langwerpige hot uitgehoekte, borstelig gespitsfe ongesteelde bladen, en dikke eikels.

Groei-pl. In verscheide Provintien van Frankryk. *Groote Boom.*

4°. *Quercus semper virens, foliis oblongis sinuatis obtusis perennantibus, pedunculis glandium longissimis.* Altoos groene Eik, met langwerpige uytgehoekte stompe aanblyvende bladen en zeer lange fteelen aan de eikels.

Groei-pl. Op het Apenninfsche Gebergte, in Swaben en Portugaal. *Groote Boom.*

5°. *Quercus tomentosa, foliis oblongis pinnato-sinuatis subtùs tomentos; glandibus sessilibus, calycibus tomentos.* Wollige Eik, met langwerpige, vinfwys' getande van onder wollige bladen, steel-looze eikels, en donfge kelken.

6°. *Quercus humilis, foliis oblongis obtusè dentatis; fructibus sessilibus conglomeratis.* Laage Eik, met langwerpige stomp getande bladen, en ongesteelde getropte eikels. Spaanfsche Aker. Haag-Eik.

Groei-pl. In Italien, Spanjen, Portugaal en Ooft-Frankryk. N°. 5 *Groote Boom*; N°. 6 *Kleine Boom* van 8 of 9 voeten hoog.

7°. *Quercus Cerris, foliis oblongis lyratopinnatifidis; laciniis transversis acutis, subtus tomentosis.* Steekelige Eik, met de bladen langwerpig lieragtig vinfwyze verdeeld, en met slippen dwars en spits, van onder wollig.

Groei-pl. In Bourgonjen, Spanjen, Italien, Ooltenryk. *Groote Boom.*

8°. *Quercus Esculus, foliis pinnato-sinuatis laevibus, fructibus sessilibus.* Spys Eik, met vinswys' gegulpte gladde bladen, en óngesteelde eikels. Eik met eetbaere vrugten.

Groei-pl. In Italien, Spanjen. *Kleine Boom.*

9°. *Quercus Aëgilops, foliis ovato-oblongis glabris serrato-dentatis. Quercus calice echinato glande majore.* Ruige Eik, met langwerpig eyronde gladde zaagswys' getande bladen. Eik met eene steekelige kelk, en groote eikels.

De zelve met kleinder eikels.

Groei-pl. In de Levant en in Italien omtrent Pefaro. *Groote Boomen.*

10°. *Quercus rubra, foliis obtusè sinuatis setaceo mucronatis.* Roode Eik, met stomp uitgegulpte, borstelig-gespifte bladen.

11°. *Quercus rubra Montana, foliorum sinubus obtusis, angulis acutis seta terminatis, margine integerrimis.* Roode Berg Eik, met de uitsnydzels der bladen stomp, wiens hoeken borstelig eindigende scherp zyn, en effe randen.

Groei-pl. In Virginien en andere deelen van Noord-America. *Groote Boomen.*

12°. *Quercus Prinus, foliis obovatis utrinque acuminatis sinuato-ferratis; denticulis uniformibus.* Kastanje-bladige Eik, met spatelvormige wederzyds spits golfagtig getande bladen, en ronde eenvormige tandjes.

De zelve met kleinder bladen.

13°. *Quercus nigra, foliis cuneiformibus obsolete trilobis.* Zwarte Eik, met wigvormige flaauw driekwabbe bladen. Eik met een zwarte bast.

Groei-pl. In Noord-America. *Groote Boomen.*

14°. *Quercus alba, foliis obliquè pinnatifidis: sinubus angulisque obtusis.* Witte Eik, met de bladen scheef vinswyze verdeeld, de inhammen en hoeken stomp.

Groei-pl. In Virginien, Carolina. *Groote Boom.*

15°. *Quercus Phellos, foliis lineari-lanceolatis integerrimis glabris.* Smalbladige Eik, met lang-finalle lancetswyze effenrandige gladde bladen. Wilgen-bladige Eik.

De zelve met breede bladen.

De zelve met verschillende bladen.

Groei-pl. In Noord-America. *Groote Boomen.*

16°. *Quercus Lucomba, foliis ovatis acutis semper virentibus.* Lucombische Eik, met ovaale spitse altoos groene bladen.

Groei-pl. In Engeland omtrent Devonshire, door den Heer *Lucombe* gewonnen. *Altoos groene Boom.*

17°. *Quercus Virginiana, foliis lanceo-*

lato-ovatis integerrimis petiolatis semper virentibus. Virginische Eik , met lancetswys' ovaale effenrandige gesteelde altoos groene bladen.

Groei-pl. In Virginiën , Mariland , Carolina. *Altoos groene Boom.*

18°. *Quercus Gramuntia , foliis oblongo-ovatis sinuato-spinosis subtùs tomentosìs , glandibus pedunculatis.* Gramonts Eik , met langwerpig ovaale uitgesneede doornagtige van onder wollige bladen , en gesteelde eikels.

Groei-pl. Omstreeks Montpellier in het Gramonts Bosch. *Kleine altoos groene Boom.*

19°. *Quercus Ilex , foliis oblongo-ovatis subtùs tomentosìs integerrimis.* Groene Eik , met langwerpig ovaale van onder wollige effenrandige bladen. Huftbladige Eik. Steen-Eik.

De zelve met getande bladen.

Groei-pl. In Provence, Languedoc. *Kleine altoos groene Boom.*

20°. *Quercus coccifera , foliis ovatis indivisis spinoso-dentatis , utrinque glabris.* Kermes-boom , met ovaale onverdeelde steekelig getande wederzyds gladde bladen. Karmezyn-boom.

Groei-pl. In Provence, Languedoc , Italien , Spanjen , Portugaal , Candien , enz. *Kleine altoos groene Boom* , groeyende dikwyls struikig als een Heester.

21°. *Quercus suber , foliis ovato-oblongis indivisis ferratis subtùs tomentosìs ; cortice rimoso fungoso.* Kork Eik , met langwerpig ovaale onverdeelde getande van on-

der wollige bladen; en eene barftige sponsagtige schors. Kurk-boom.

De zelve met breede bladen.

De zelve met smalle bladen.

Groei-pl. In Provence, Spanjen, Portugaal, en op de Pyreneeſche gebergten, alwaar zy *groote altoos groene Boomen* worden

Aankweeking. (a. Door gemeukte Akers; inlegging; enting, beter afzuiging op de gemeene; (b. In't voorjaar; (c. Goede loſſe zandige grond; (d. Opene plaats; (e. De gemeene ſoorten tot Houw-boſchjes op 4 of 6 voeten, tot Laanen en groote Boſſchen op 12 of 15 voeten aſtand planten, om als de Boomen wat groot geworden zyn de helft uit te roeyen; N°. 6 tot Haagen op ander half of 2 voeten; (f. N°. 19 tegen de harde winters dekken; N°. 20 en 21 konnen niet wel in de volle grond groeyen.

Huish.gebr. Het Eiken-hout is zeer hard, taai en langduurend, wordende daarom gebruikt tot Paalwerken, Rooſters, Buizen, Huis-en Scheeps Timmering en allerlei huisraad, dat ſterkte noodig heeft. 'T is ook een goed brand-hout. De ſchors en zaagſel der jonge Boomen, is tot de Leer-bereiding de beſte Run, en dient daar na tot broeying in de broeibakken; vervolgens verrot zynde, is het een zeer nutte ſtoffe tot meſting der Tuinen.

R H A M N U S. (In't Engelfch, *Buckthorn*; In't Franfch, *Nerprun*, *Bourg-Epine*.) Rhyndebezië-boom, Duindebezië-boom, Wegedoorn.

Linn. V. Klas, 1. Rang; beter XXII. Klas, 2. Rang.

1°. *Rhamnus catharticus*, *floribus axillaribus*, *foliis ovato-lanceolatis serratis nervosis*. Purgierende Rhyndebezië-boom, met oxelbloemen, en lancetfchwys' eyronde getande ribbige bladen.

Groei-pl. In de zand-en bergagtige plaatzen van Hoog-Duitschland, Frankryk, Engeland, in de Provintie van Luxembourg, en op de zee-duinen van Holland, Zeeland, en Vlaanderen. *Heester* van 8 of 10 voeten hoog, met groenagtige bloemen in Juny en zwarte beziën in de Herfst.

2°. *Rhamnus infectorius*, *spinis terminalibus*, *floribus quadrifidis dioicis*, *caulis procumbentibus*. *Rhamnus minor*. Verwende Rhyndebezië-boom, met endelinge doornen, vierdeelige tweehuizige bloemen, en hurkende ftengen. De kleine Rhyndebezië-boom.

Groei-pl. In't zuider deel van Frankryk. *Heester* van 3 voeten hoog, met groen geele bloemen in Juny, geen beziën in dit land gevende.

3°. *Rhamnus longifolius*, *foliis lanceolatis*, *floribus axillaribus*. Langbladige Rhyndebezië-boom, met lancetfchwysze bladen, en oxelbloemen.

Groei-pl. In Spanjen, Italiën. *Heester* van 5 of 6 voeten hoog, met kleine geelagtige bloemen in Juny.

Aankweeking. (a. Door uitloopers; inlegging; steeking; (b. Maart, April; (c. Lofte zandige grond; (d. Opene plaats; (e. Op 8 of 10 voeten planten tot struik en tot Haagen op ander half voet.

Huish. gebr. Het Hout van N°. 1 is schoon geel-kleurig en kan tot inlegwerken dienen. De beziën onryp zynde, geven een geel kleur, en de rype een groen kleur, het welk men onder de naam van *blaas-groen*, of *zap-groen* verkoopt; zy worden ook in de geneeskunde gebruikt. De gedroogde vrugten van N°. 2 en 3 komen uyt Frankryk en worden tot 't geel verwen gebezigt, men noemt 'ze Fransche beziën of zaad van *Avignon*.

R H O D O D E N D R O N, Linné. *Chamaerhododendros*, Tournef. (In't Engelsch, *Dwarf Rose-bay*; in't Fransch, *Laurier-Rose nain*.) Lauwer-Rooze-boom, Rooze-Laurier.

Linn. X. Klas, 1. Rang.

1°. *Rhododendron ferruginium*, *foliis glabris subtus leprosis*, *corollis infundubilibus*. Roestkleurige Lauwer-rooze-boom, met gladde van onder schurftige bladen, en trechteragtige bloem-kranfen.

Groei-pl. Op de Alpische en Pyreneefche Gebergten. *Heester* van 3 voeten hoog, met

bleek-roode bloemen gemengd met purpere stippen in Juny.

2°. *Rhododendron ponticum*, *foliis nitidis lanceolatis utrinque glabris, racemis terminalibus*. Pontifche Lauwer-rooze-boom, met glanzige lancetswyze wederzyds gladde bladen, en endelingfe bloem-troffen.

Groei-pl. Omtrent Trebizonde, Gibraltar. *Heefter* van 6 voeten hoog, met blaauwagtige bloemen.

3°. *Rhododendron maximum*, *foliis nitidis ovalibus obtusis venosis, margine acuto reflexo, pedunculis unifloris*. Allergrootfte Virginifche Lauwer-rooze-boom, met glanzige eyronde ftompe geaderde bladen, die een fpitfen omgeboogen rand hebben, en eenbloemige steeltjes.

Groei-pl. Op de Berg-Rotfen in Noord-America. *Altoos groene Heefter* van 6 of 8 voeten hoog, met roos-kleurige geftippte bloemen.

4°. *Rhododendron hirsutum*, *foliis ciliatis nudis, corollis infundibuliformibus*. Ruijge Lauwer rooze-boom, met kaale op de kant gehaairde bladen en trechteragtige bloem-kranfen.

Groei-pl. Op de Zwitferfche Alpen, in Ooftenryk, Styrien. *Altoos groene Heefter*, van twee en half voeten hoog, met bleek-roode bloemen in Mei.

Aankweeking. (a. Door zaad zoo haaft ryp in potten te zaayen; inlegging; (b. November, Maart; (c. Loffe verfche vette wat natte grond; (d. Befchaduwde plaats; (e. Op 5 of 6, N°. 3 op 8 of 10 voeten zetten;

(*f.* Somers in droog weer geduurig ver-
verffen en s' winters wat dekken, en N°. 3 in
huis behouden. N°. 4 word in dit land zeer
bezwaarlyk bewaard.

R H U S. (In't Engelsch, *Sumach*; in't
Franfch, *Sumac.*) Sumak, Smak-boom.

Linn. V. Klas, 3. Rang.

1°. *Rhus coriaria, foliis pinnatis obtu-
susculè-ferratis ovalibus subtùs villosis.*
Gemeene Sumak, met gevinde stompagtig
getande eyronde van onder wollige bladen.
Leertouwers Sumak. Olmbladige Sumak.

Groei-pl. In Italien, Spanjen, Turkyen,
Provence, Languedoc. *Kleine Boom* van 10
of 13 voeten hoog, met groenagtig-witte
Tros-bloemen in July en roode vrugten in
October.

2°. *Rhus typhinum, foliis pinnatis argutè-
ferratis lanceolatis, subtùs tomentosis.* Herts-
hoorn Sumak, met gevinde spits-getande
lancetvormige bladen, die van onder wollig
zyn.

Groei-pl. In Virginien, Pensylvanien.
Kleine Boom van 12 tot 15 voeten hoog,
met groenagtige bloemen in July, en wol-
lige purpere vrugten in de Herfst.

3°. *Rhus glabrum, foliis pinnatis ferra-
tis lanceolatis utrinque nudis.* Gladde Su-
mak, met zaagswys' getande lancetvormige
wederzyds kaale vinbladen.

Groei-pl. In verscheide gewesten van Noord
America. *Kleine Boom* van 8 of 10 voeten

hoog, met groenagtig-witte bloemen in July en hoogroode vrugten in September, October.

4°. *Rhus Carolinianum*, *foliis pinnatis serratis lanceolatis subtus incanis, paniculâ compressâ*. Caroliensche Sumak, met zaagswys' getandelancetvormige van onder gryze bladen, en een gedronge tuilswyze bloem.

Groei-pl. In Carolina. *Heester* van 7 of 8 voeten hoog, met scharlake bloemen in July, Augustus.

5°. *Rhus Canadense*, *foliis pinnatis obsolete serratis lanceolatis utrinque glabris, paniculâ compositâ*. Canadafche Sumak, met flaauw getande lancetvormige wederzyds gladde vinbladen, en een samengestelde tuilswyze bloem.

Groei-pl. In Canada. *Heester* van 7 of 8 voeten hoog, met roode bloemen in July, Augustus.

6°. *Rhus Copallinum*, *foliis pinnatis integerrimis, petiolo membranaceo articulato*. Copal Sumak, met gevinde effenrandige bladen en het steeltje vliezig met gewrigten. Gom-Copal-boom.

Groei-pl. In Noord-America. *Heester* van 6 of 8 voeten hoog, met garskleurige bloemen in July en roodagtige vrugten in October.

7°. *Rhus Cotinus*, *foliis simplicibus obovatis*. Sumak, of Verf-loof, met enkele spatelvormige bladen. Fustet-hout.

Groei-pl. In de Levant, Italien, Spanjen, Frankryk, Oostenryk, enz. *Heester* van 10 of 12 voeten hoog, met kleine witte bloemen in July.

De andere foorten zyn niet van de volle grond.

Aankweeking. (*a.* Door uitloopers ; inlegging ; (*b.* Maart, April, (*c.* Gemeene goede loffe grond ; (*d.* Opene , ook lommerige plaats ; (*e.* Op 8 of 10 voeten afstand planten.

Huish. gebr. De jonge wortel-spruiten en takken , voornaamlyk van N°. 1 , 2 , ge- maalen zynde , worden in de warme Lander tot de leer-bereiding gebezigt , waar toe die veel beter zyn als de Eike schors. Het Hout van N°. 2 is groenagtig en van N°. 7 fraay geel , weshalven zeer geagt van de Inleg- werkers, Draayers en andere. De schors en het hout van N°. 7 word tot 't geel ver- wen , en de wortel tot 't rood en donker- geel gebruikt , en tot dien einde overal ver- zonden. N°. 6 geeft den zoogenaamden Gom Copal.

RIBES, Linn. *Grossularia* , Tournef. *Ribesum* , Dillenius. (In't Engelsch , *Currant Tree* ; (in't Fransch , *Groseillier.*) Aalbezië-boom.

Linn. V. Klas , 1. Rang.

1°. *Ribes rubrum inerme , racemis gla- bris pendulis , floribus planiusculis.* Roode ongedoornde Aalbezië-boom , met hangende gladde trosjes en platagtige bloemen. De ge- meene Aalbezië-boom met kleine roode vrugten.

De zelve met groote roode vrugten.

De zelve met vleesch-kleurige vrugten.

De zelve met kleine witte vrugten.

De zelve met groote witte vrugten.

De zelve met wit-bonte bladen.

Groei-pl. In Hoog-Duitschland, Nederland, Boheemen, Zwitserland, Frankryk en elders. *Kleine Heester* van 4 of 5 voeten hoog, met groenagtige bloemen in April, Mei.

2°. *Ribes Alpinum inerme, racemis erectis, bracteis flore longioribus.* Ongedoornde Berg Aalbezië-boom, met opgeregte trosfen, en blikjes langer dan de bloem.

Groei-pl. Op de Alp-bergen, Zwitserland. *Kleine Heester*, met bleek-geele bloemen in April en Kleine vrugten.

3°. *Ribes nigrum inerme, racemis pilosis, floribus oblongis.* Zwarte ongedoornde Aalbezië-boom, met haairige trosjes, en langwerpige bloemen.

De zelve met wit-bonte bladen.

Groei-pl. In Zwitserland, Zweeden, Duitschland, Siberie. *Heester* van 5 of 6 voeten hoog, met ruikende bladen en zwarte vrugten.

4°. *Ribes Americanum inerme, racemis glabris, floribus campanulatis.* Ongedoornde Amerikaanse Aalbezië-boom, met gladde trosjes, en klokswyze bloemen.

Groei-pl. In Pensylvanien. *Heester* van 5 of 6 voeten hoog, met onruikende bladen en kleine zwarte vrugten.

5°. *Ribes inerme, racemis perquam pendulis, floribus proximè assidentibus purpurascens.* Ongedoornde Aalbezië-boom,

met

met zeer afhangende trosjes , en zeer genaderde purperagtige bloemen.

Heefter van 5 of 6 voeten hoog , met donker-purpere bloemen in Mei.

Aankweeking. (*a.* Door zaad ; uitloopers ; steeking ; (*b.* Maart , April , October ; (*c.* Goede loffe vette wat gemeste grond ; (*d.* Opene plaats en vrye zonneschyn ; (*e.* Op 1 of ander half voet planten tot haagjes ; op 5 of 6 tot ftruik , boompjes , enz ; (*f.* S' winters , of in't vroege voorjaar de zwaarste loten tot op 3 of 5 oogen inkorten , het oude hout wegnoeyen , en de grond met oude mest bemesten .

Huish. gebr. Behalven dat men de rype vrugten rauw eet , zoo worden de roode en witte ook geconfyt , en fyroop , gelée , fap en wyn van gemaakt .

ROBINIA , Linn. *Pseudo-Acacia* , Tournef. (In't Engelsch , *False Acacia* ; in't Fransch , *Faux Acacia* .) Bafterd Acacia , Robinia .

Linn. XVII. Klas , 4 Rang .

10. *Robinia Pseudo-Acacia* , *racemis pedicellis unifloris* , *foliis impari-pinnatis* , *stipulis spinosis* . Robinia , of Bafterd Acacia , met eenbloemige gefteelde troffen , de bladen oneffen gevind en doornige stoppeltjes . Robinia met doorns aan de fteng en takken .

De zelve met wit-bonte bladen .

De zelve met geel-bonte bladen .

De zelve zonder doorns, heesterig en laag groeyende.

Groei-pl. In Virginien, van waar het zaad in Frankryk is gebragt door den Heer Robin. *Boom* van 40 tot 50 voeten hoog, de bonte soorten laager, met witte welruikende bloemen in Juny.

2°. *Robinia echinata, pedunculis racemosis, foliis impari-pinnatis, leguminibus echinatis.* Doornige Basterd Acacia, met troffige bloem-steelen, oneffen gevinde bladen, en steekelige peulen.

Groei-pl. In Virginien, Canada. *Boom* met witte bloemen in Juny.

3°. *Robinia hispida, foliis impari-pinnatis; foliolis ovatis, ramis pedunculisque hispidis.* Steekelige Basterd Acacia, met oneffen gevinde bladen; eyronde blaadjes, en de takken en bloemsteeltjes haairig.

Groei-pl. In Carolina. *Boompje* van 6 of 8 voeten hoog, met roos-kleurige bloemen in Mei, Juny, September.

4°. *Robinia frutescens, pedunculis simplicibus, foliis quaternatis subpetiolatis, terminatis spina inermi.* Heesteragtige Basterd Acacia, met enkele bloemsteeltjes, de bladen by vieren kort gesteed, en in een slappe doorn uitlopende.

Groei-pl. In Siberien, Tartarien. *Heester* van 6 of 8 voeten hoog, met geele bloemen in Mei.

5°. *Robinia pigmaea, pedunculis simplicibus, foliis quaternatis sessilibus.* Dwerg-Basterd Acacia, met enkele bloemsteeltjes, en bladen by vieren ongesteed.

Groei-pl. In Siberien. *Heester* van 3 voeten hoog, met geele bloemen in Mei.

6°. *Robinia Caragana, pedunculis simplicibus, foliis abruptè pinnatis, petiolis inermibus.* Siberische Basterd Acacia, met enkele bloemsteeltjes, afgebroken vinbladen, en ongedoornde bladsteelen.

Groei-pl. In Siberien. *Boompje* van 14 en meer voeten hoog, met geele bloemen in Mei.

De meerdere foorten zyn niet van de volle grond.

Aankweeking. (a. Door zaad ; uitloopers ; inlegging ; enting en okuleering op N°. 1 ; (b. Maart , April ; (c. Goede zandige wat vogtige , ook vette grond ; (d. Opene , voor de sterke winden gedekte plaats ; (e. N°. 1 , 2 , 6 , op 14 of 16 voeten , d'andere digter planten ; (f. N°. 3 geeft in dit land geen zaad.

Huish. gebr. De *Robinia* N°. 1 groeyt ongemeen gaauw, en het hout is zeer hard. In de landen daar het veel waft, word het tot balken, paalen planken, enz. en ook tot brand-hout gebruikt. De bladen, inzonderheid van de ongedoornde, zyn een uitnemend voedsel voor het vee.

R O S A. (In't Engelsch , *Rose Tree* ; in't Fransch , *Rosier, Eglantier.*) Roozen-boom, Roozelaar.

Linn. XII. Klas , 5. Rang.

1°. *Rosa canina germinibus ovatis pedunculisque glabris, caute petiolisque aculeatis. Rosa sylvestris vulgaris, flore odo-*

rato incarnato. Hond's-Roozen-boom , met eyronde knoppen , gladde bloemsteelen , en de stam en bladsteelen gedoornd. Gemeene wilde Roozen-boom , met enkele welruikende vleesch-kleurige bloemen.

De zelve met enkele roode bloemen.

De zelve met enkele witte bloemen.

Groei-pl. In de Haagen , en in de kanten der Akkers door geheel Europa. *Heesters* van 6 of 8 voeten hoog , bloeyende in Mei , Juny.

2°. *Rosa spinosissima , germinibus globosis glabris , pedunculis hispidis , caule petiolisque aculeatissimis. Rosa campestris , flore albo odorato.* Sterk-gedoornde Roozen-boom , met ronde gladde knoppen , steekelige bloemsteelen , de steng en bladsteelen uitermaate sterk gedoornd. Veld-Roos , met enkele welruikende witte bloemen.

De zelve met enkele roode bloemen.

Groei-pl. Byna door geheel Europa. *Heesters* van 3 voeten hoog , bloeyende in Mei.

3°. *Rosa pumila , germinibus ovatis , petiolis pedunculisque hispidis , caule supernè aculeatissimo.* Laage Roozen-boom , met eyronde knoppen , de blad- en bloem-steelen steekelig en de steng om hoog zeer gedoornd. De Peervormige Roos. De kleine Aard-Roos , met enkele bloemen.

De zelve met dubbelde bloemen.

Groei-pl. In Oostenryk en elders. *Kleine Heesters* met roode bloemen in Mei , Juny en groote Peervormige vrugten in October.

4°. *Rosa villosa , germinibus globosis aculeatis , pedunculis hispidis , caule acu-*

leis sparsis, petiolis aculeatis, foliis tomentosis. Rosa sylvestris pomifera major. Ruigbladige Roozen-boom, met ronde gedoornde knoppen, de bloemsteeltjes steekelig, de steng met verspreide doornen, steekelige bladsteelen, en wollige bladen. De wilde bottel-roos met groote appel-vormige vrugten. Appel-Roos met enkele roode bloemen.

5°. *Rosa Eglantheria, germinibus globosis pedunculisque glabris, caule aculeis sparsis rectis, petiolis scabris, foliolis acutis. Rosa rubiginosa, foliis odoratis.* Eglantier Roozen-boom, met ronde knoppen, gladde bladsteelen, de steng met verspreide rechte doornen, ruwe bladsteelen, en spitse vinbladen. Enkelde bleek-roode Eglantier-roos met ruikende bladen.

De zelve met dubbelde bleek-roode bloemen.

De zelve met dubbelde hoog-roode bloemen.

De zelve met onafvallende bladen en roode dubbelde bloemen.

Groei-pl. In Neder-en Hoog-Duitschland, Frankryk, Engeland, enz. *Heesters* van 8 of 10 voeten hoog, bloeyende in Juny.

6°. *Rosa Scotica, caule petiolisque aculeatis, foliis pinnatis, foliolis apice incisifis, fructu globoso. Rosa Pimpinella minor, flore livide rubente.* Schotse Roozen-boom, met de steng zoo wel als de bladsteelen gedoornd, gevinde bladen, de vinblaadjes aan de punt ingesneeden, en ronde vrugten. Kleine Pimpernel-bladige Roofen-boom, met enkele zeer bleek-roode bloemen. De Duin-Roos.

De zelve met enkele roode bloemen.

De zelve hooger groeyende met enkele witte bloemen.

De zelve met enkele witte met rood doorstreepte bloemen.

De zelve met bonte bladen.

Groei-pl. In de Duinen van Holland , Zeeland , Vlaanderen , Engeland ; en op zandige plaatzen van Duitſchland , Frankryk , enz. *Kleine Heesters*, bloeyende in Mei.

7°. *Rosa cinnamomea*, *germinibus globosis pedunculisque glabris, caule aculeis stipularibus, petiolis subinermibus. Rosa odore cinnamomi simplex.* Kaneel-Roozenboom, met ronde knoppen, en gladde bloemsteelen, de ſteng met doornige stoppeltjes, en bladsteelen byna ongedoornd. Kaneelreukige Roos, met enkele roode bloemen.

De zelve met dubbelde roode bloemen.

Groei-pl. In de Zuidelyke deelen van Europa, en zyn in de Tuinen gemeen. *Heesters* van 4 of 5 voeten hoog, bloeyende in Mei, Juny, September.

8°. *Rosa inermis, caule inermi, pedunculis hispidis, calycis foliis indivisis, fructibus oblongis. Rosa Alpina.* Ongedoornde Roozenboom, met een ongedoornde ſteng, ruuwhaairige bloemsteelen, onverdeelde kelk-blaadjes, en langwerpige vrugten. Enkelde helder-roode Alpifche Roos.

De zelve met dubbelde bloemen.

De zelve met kleinder dubbelde bloemen.

Groei-pl. In de Boſſchen der Zwitſerſche Alpen. *Heesters* van 6 of 7 voeten hoog,

bloeyende in't begin van Mei, en in't einde van Augustus.

9°. *Rosa Hispanica*, foliis utrinque villosis, calycis foliolis acutè serratis, fructu glabro. Spaanſche Roozen-boom, met wederzyds haairige bladen, ſpits getande kelkblaadjes, en gladde vrugten.

Groei-pl. In Spanjen. *Heester* van 4 of 5 voeten hoog, met helder roode bloemen in het begin van Mei en dikke vrugten in Augustus.

10°. *Rosa scandens*, caule aculeato, foliis perennantibus lucidis, flore odorato. Klimmende Roozen-boom, met een ge-doornde ſteng, aanblyvende glanzige bladen, en welruikende bloemen.

Groei-pl. In de Boſſchen omtrent Floren-ciën. *Altoos groene klimmende Heester* van 12 of 14 voeten hoog, met kleine enkele witte muskuſgeurige bloemen in Juny.

11°. *Rosa sempervirens*, germinibus globosis pedunculisque hispidis, caule petiolisque aculeatis, floribus subumbellatis. *Rosa moschata semper virens*. Altyd groene Roozen-boom, met ronde knoppen, de bloemſteeltjes ſteekelig, de ſteng en bladſteelen gedoornd, en kroontjeswyze bloemen. Altoos groene Muskus-Roos.

Groei-pl. In Spanjen. *Altoos groene Heester* van 4 of 5 voeten hoog, met enkele witte Muskus-ruikende bloemen van Augustus tot October.

12°. *Rosa Virginiana inermis*, foliis pinnatis, foliolis ovatis serratis utrinque glabris, calycis foliolis indivisis. *Rosa pimpinifolia*.

nelleae majoris folio. Ongedoornde Virginiſche Roozen-boom , met gevinde bladen , eyronde getande wederzyds gladde vinblaadjes , en onverdeelde kelk - blaadjes. Grootte Pimpernelbladige Roos.

Groei-pl. In Virginien en andere Deelen van Noord-America. *Heeſter* van 5 of 6 voeten hoog , met enkele wynig reukende bleekroode bloemen in July.

13°. *Rosa Carolina* , *germinibus globosis hispida* , *pedunculis subhispida* , *caule aculeis stipularibus* , *petiolis aculeatis*. *Rosa Carolina fragrans*. Carolienſche Roozen-boom , met ronde knoppen , die zoo wel als de bloemſteelen ſteekelig zyn , de ſteng met doornagtige ſtoppeltjes en gedoornde bladſteelen. Welruikende Carolienſche-Roos.

Groei-pl. In Carolina. *Heeſter* van 5 of 6 voeten hoog , met enkele roode bloemen , die laat in de Herſt bloeyen.

14°. *Rosa lutea simplex* , *caule aculeato* , *foliis pinnatis* , *foliolis ovatis serratis utrinquè glabris* , *pedunculis brevissimis*. Enkelde geele Roozen-boom , met een gedoornde ſteng , gevinde bladen , eyronde getande wederzyds gladde vinblaadjes , en zeer korte bloemſteeltjes.

De zelve met dubbelde geele bloemen.

Groei-pl. In Zwitſerland , Duitschland , Engeland. *Heeſters* van 3 voeten hoog , bloeyende in't einde Mei.

15°. *Rosa punicea* , *caule aculeato* , *foliis pinnatis* , *foliolis rotundioribus serratis petalisque emarginatis bicoloribus*. *Rosa Austriaca*. Hoog-roode Roozen-boom , met een

gedoornde steng, gevinde bladen, ronde getande vinblaadjes, en uitgerande tweekleurige bloemblaadjes. Oostenryksche Roos, met enkele bloemen die van binnen vermilioen-rood en van buiten Oranje-geel zyn.

De zelve met enkele bloemen die van binnen Oranje-geel en van buiten vermilioen-rood zyn.

Groei-pl. In Oostenryk, Hongariën. *Heesters* van 6 of 7 voeten hoog, bloeyende in't laatste van Mei.

16°. *Rosa Francofurtensis, inapertis floribus, alabastro crassiore.* Frankfortsche Roozen-boom, met onopen bloemen en dikke voetstukken.

Groei-pl. In Duitschland. *Heester* van 7 of 8 voeten hoog, met zeer bleek-roode of witte dubbelde boemen, die nooit geheel open gaan.

17°. *Rosa moschata, caule aculeato scandente foliis semiglabris, floribus umbellatis.* Muskus Roozen-boom, met een gedoornde klimmende steng, half gladde bladen en kroontjeswyze bloemen. Enkelde witte Muskus-Roos-

De zelve met dubbelde witte bloemen.

Groei-pl. In Alexandriën. *Heesters* van 7 of 8 voeten hoog, bloeyende van July tot in October.

18°. *Rosa centifolia, germinibus ovatis pedunculisque hispidis, caule hispido aculeato, petiolis inermibus.* *Rosa centifolia Batavica.* Honderdbladige Roozen-boom, met eyronde knoppen, die zoo wel als de bloemsteelen steekelig zyn, de steng ruuw-

haairig gedoornd , de bladfteelen onge-
doornd. Hollandfche honderdbladige Roos ,
met dubbelde bleek-roode Roozen.

19°. *Rosa centifolia multiplex media*.
Kleine honderdbladige Roozen-boom , met
dubbelde bleek-roode Roozen. Juffers Roos.

Groei-pl. Overal in de Nederlanden en
elders. *Heesters* N°. 18 van 5 of 6 voeten
hoog , en N°. 19 van 2 of 3 voeten hoog ,
bloeyende in Juny , July.

20°. *Rosa Damascena, caule aculeato ,
pedunculis hispidis, calycibus pinnatifidis
hirjutis*. Damas Roozen-boom , met een ge-
doornde fteng , steekelige bloemfteelen , en
gevinde ruige kelken. Half dubbelde bleek-
roode Roos.

De zelve met witte bloemen.

Groei-pl. In Aziën , en overal in de Tui-
nen zeer gemeen. *Heesters* van 8 of 10 voe-
ten hoog , die in Juny bloeyen.

21°. *Rosa alba, germinibus ovatis gla-
bris, pedunculis hispidis, caule petiolisque
aculeatis*. Witte Roozen-boom , met eyron-
de gladde knoppen , steekelige bloem-fee-
len , de fteng en bladfteelen gedoornd. De
gemeene witte dubbelde Roos.

De zelve met half dubbelde witte bloe-
men.

De zelve laag groeyende met kleine witte
bloemen.

Groei-pl. In veel gewesten van Europa.
Heesters van 8 of 10 voeten hoog , bloeyende
in Juny.

22°. *Rosa Belgica, caule aculeato, fo-
liis subtus hirjutis, calycibus semipinnatis*

villosis. Rosa flore rubicante. Belgische Roozen-boom , met een gedoornde steng , de bladen van onder ruig , en de kelken half gevind en haairig. Zeer dubbelde vleeschkleurige Roos.

De zelve met dubbelde hoog-roode bloemen.

Groei-pl. In Nederland en elders. *Heesters* van 3 of 4 voeten hoog , bloeyende in Juny.

23°. *Rosa incarnata , caule inermi , pedunculis aculeatis , calycibus semipinnatis.* Vleeschkleurige Roozen-boom , met een ongedoornde steng , gedoornde bloemsteelen , en halfvinnige kelken.

Groei-pl. In Engeland , Frankryk , enz. *Heester* van 3 of 4 voeten hoog , met bleek-roode muskusgeurige bloemen in Juny.

24°. *Rosa Provincialis , caule petiolifque aculeatis , foliis subtus villosis , calycibus semipinnatis hispidis. Rosa flore pleno ruberrimo.* Provincie Roozen-boom , met de steng en bladsteelen gedoornd , de bladen van onder haairig , en de kelken half gevind en ruig. Dubbelde groote hoog-roode Roos.

De zelve met half dubbelde bloemen.

De zelve met kleine dubbelde bloemen.

De zelve met bonte bloemen.

De zelve met enkelde sulpige bloemen.

De zelve met dubbelde sulpige bloemen.

Groei-pl. In Verscheide gewesten van Frankryk. *Heesters* van 4 of 5 voeten hoog , bloeyende in Juny , July.

25°. *Rosa Gallica , caule subinermi , fo-*

liis quinis subtis villosis, calycis foliolis indivisis. Franfche Roozen-boom, met de fteng eenigzins ongedoornd, de bladen vyf by faamen en van onder haarig, en de kelk-blaadjes onverdeeld. De gemeene enkele hoog roode Roos. De Apoteekers Roos.

De zelve met dubbelde bloemen.

De zelve met geftrepte bloem-bladen, genoemt de Wareld Roos.

De zelve met bonte bloemen.

Groei-pl. In Frankryk en elders. *Heesters* van 3 of 4 voeten hoog, bloeyende in Mei, Juny.

26°. *Rosa omnium calendarum flore pleno carneo.* Maand-Roozen-boom, met dubbelde vleefchkleurige bloemen.

De zelve met hoog-roode enkele bloemen.

De zelve met enkele purpere bloemen.

De zelve met dubbelde witte bloemen.

De zelve met bonte bloemen.

Groei-pl. Uit de Damaft Roos, zoo men wil, voortgekomen. *Heesters* van 3 of 4 voeten hoog, bloeyende van July tot in Octob.

27°. *Rosa muscosa, caule petiolisque aculeatis, pedunculis calycibusque pilosissimis.* Mofagtige Roozen-boom, met de fteng en bladfteelen gedoornd, en met haarige bloem-steelen en kelken. Mos-Roos. Province Roos met ruige mofagtige bloem-steelen en knoppen.

Groei-pl. In verfcheide plaatzen van Frankryk. *Heester* van 4 voeten hoog, met dubbelde vleefchkleurige bloemen in Juny, July.

Aankweeking. (*a.* Door inlegging ; uitloopers ; wortel-ftukjes ; gemeukt zaad ; Okuleering ; (*b.* In't voorjaar ; d'okuleering in July , Augustus ; (*c.* Goede loffe grond ; (*d.* Opene plaats ; (*e.* Op 1 of ander half voet tot haagjes , anders op 4 tot 8 voeten planten ; (*f.* De oude ftengen en overtollige uitloopers , in't voorjaar by de wortel weg snyden. N°. 11 en 17 s'winters dekken.

Huish. gebr. De Vrugten van N°. 4 en 5 , de korrels uitgedaan zynde , worden gekonfyt , en marmelade van gemaakt. De bloembladen van verfcheide Roozen zyn van veel gebruik in de Medicynen , men diftileert'er een water af , men maakt'er een conferf , fyroop , en olie , welke in de Apotheeken bereid worden.

R U B U S. (In't Engelfch , *Bramble , or Raspberry Bush* ; (in't Franfch , *Ronce , Framboisier.*) Braam , Braambees , Braamftruik , Framboos-boom.

Linn. XII. Klas , 5. Rang.

1°. *Rubus fruticosus , foliis quinato-digitatis ternatifque , caule petiolifque aculeatis. Rubus vulgaris , fructu nigro.* Heefteragtige Braam , met gevingerde vyfen drie-vinnige bladen , de takken en bladftelen gedoornd. Wilde Braam met zwarte vrugten.

De zelve met witte vrugten.

De zelve met dubbelde bloemen.

De zelve met fraaye gefnippelde bladen.

De zelve met bonte bladen.

De zelve zonder doorns.

Groei-pl. Op zandige dorre plaatzen , en aan wegen , slooten , zoo in deze Nederlanden , als in andere gewesten. *Kruipende Heesters* met witte bloemen in Juny , July.

2°. *Rubus caesius , foliis ternatis subnudis : lateralibus bilobis , caule aculeato tereti. Rubus repens fructu caesio.* Blaauwe Braam , met drievinnige bykans kaale bladen : de zydelingse tweekwabbig , en een gedoornde ronde steng. *Kruipende Braam* , met blaauwe Brummelen.

De zelve met bonte bladen.

Groei-pl. Op Boschagtige plaatzen in Nederlanden Hoog-Duitschland , Frankryk , Engeland , enz. *Kruipende Heesters* , met witte bloemen in Juny , July.

3°. *Rubus idaeus , foliis quinato-pinnatis ternatisque , caule aculeato , petiolis canaliculatis.* Gemeene Framboos-boom , met vyf-en drievinnige bladen , de steng gedoornd , en de blad-steelen met sleuven. Roode Framboos , of Hinne-bezië.

De zelve met geelagtig - witte vrugten.

De zelve tweemaal s'jaars vrugten gevende.

De zelve met bonte bladen.

Groei-pl. In Zweeden , Engeland , Duitschland , Frankryk , Italiën , en in Nederland niet dan in de Hoven. *Struik-Heesters* , met witte bloemen in Mei , Juny.

4°. *Rubus idaeus , foliolis in longum cuspidem desinentibus , ligno purpurascete.* Gewoone Framboos-boom , met de blaadjes

in lange punten eindigende , en purperagtig hout.

Groei-pl. In Noord-America. *Struik-gewas*, met witte bloemen in Mei , Juny , en roode vrugten , welke zoo geurig niet zyn als die van N°. 3.

5°. *Rubus glaber , foliis ternatis , subtùs tomentosìs , caule glabro.* Gladde Framboosboom , met drievinnige van onder wollige bladen , en een ongedoornde steng.

Groei-pl. In Engeland. *Struik-gewas* , met witte bloemen in Mei , Juny , en zeer kleine roode vrugten.

6°. *Rubus occidentalis , foliis quinato-pinnatis ternatisque , caule aculeato , petiolis teretibus.* Westersche Framboosboom , met vyf-en drievinnige bladen , de steng gedoornd , de blad-steelen rond. Framboosboom , met zwarte vrugten.

Groei-pl. In Canada. *Struik-gewas* , met witte bloemen in Juny.

7°. *Rubus odoratus , foliis simplicibus palmatis , caule inermi multifolio multifloro.* Welriekende Framboosboom , met enkele gepalmdede bladen ; de steng ongedoornd , veel-bladig en veelbloemig. Americaanse Framboos.

Groei-pl. In Virginien , Canada. *Heester* van 8 en meer voeten hoog , met purperroode bloemen in July , Augustus , September en roozekeurige vrugten.

8°. *Rubus hispidus , foliis ternatis nudis , caulibus petiolisque hispidis.* Ruige Framboosboom , met drievinnige kaale bladen , de stengen en bladsteelen met styve haartjes bezet.

Groei-pl. In Canada. *Struik-gewas*, met witte bloemen in Juny.

Aankweeking. (*a.* Door uitloopers, beter door inlegging; (*b.* November, Februari, Maart; (*c.* Goede sterke wat vogtige grond; (*d.* Opene lommeragtige plaats; (*e.* Op 2 of 3 voeten planten; (*f.* In Maart van het dood hout zuiveren, de jonge scheuten op 2 voeten korten, en alle 4 jaaren verplanten. Moeten in Boffchen, of afgelegene hoecken in de Thuin geplant worden, alwaar zy andere planten niet kunnen benadeelen.

Huish. gebr. De rype vrugten worden rauw gegeten en ook heel gekonfyt, daar word inſgelyks een Gelei en Liqueur van gemaakt.

RUSCUS. (In't Engelfch, *Knee-holly*, or *Butchers-broom*; in't Franſch, *Houx-Frêlon*, *Petit Houx*, *Buis-piquant*, *Fragon*, *Brufque*.) Muis-doorn, Steekende Palm.

Linn. XXII. Klas, 13 Rang.

1°. *Ruscus aculeatus*, *foliis supra floriferis nudis*. Steekelige Muis-doorn, met de bladen van boven naakt bloemdraagende. De gemeene Steek-Palm.

Groei-pl. Op lommerige plaatzen in Frankryk, Italiën, Engeland. *Hæſter* van 2 voeten hoog, met purperagtige bloemen in Juny en roode beziën in de winter.

2°. *Ruscus Hypophyllum*, *foliis subtus floriferis nudis*. Onderbladige Muis-doorn, met de bladen van onder naakt bloemdraagende. *Groei-pl.*

Groei-pl. Op de Bergagtige plaatzen van Italien. *Heester* van 2 voeten hoog, met groenagtige bloemen in July en kleine roode *Beziën* in de winter.

3°. *Ruscus Hypoglossum*, *foliis supra floriferis sub foliolo*. Getongde Muis-doorn, met de bladen van boven onder een blaadje boem draagende.

Groei-pl. Op de schaduwagtige plaatzen in de Gebergten van Italien, Hongariën, Lombardien. *Heester* van 8 of 10 duimen hoog, met bleek-geele bloemen in July, en roode *Beziën* in de winter.

4°. *Ruscus racemosus*, *racemo terminali hermaphroditico*. *Laurus Alexandrina*. Getroste Muis-doorn, met een tweeslagtige tros-bloem aan 't end der takken. Alexandrynse Laurier.

Groei-pl. In d'Eilanden van den Archipel, en in Italien. *Heester* van 3 of 4 voeten hoog, met groenagtig-geele bloemen in Juny, July, en groote heider roode *beziën* in de winter.

5°. *Ruscus trifolius*, *foliis ternis ovatis acuminatis supra floriferis nudis*. Driebladige Muis-doorn, met drivoudige ovaale gespitsde bladen van boven naakt bloem draagende.

Groei-pl. In Morea in't Eiland Zante. *Heester* van 2 voeten hoog.

6°. *Ruscus flexuosus*, *foliis ovatis acuminatis supra floriferis nudis*, *caulibus flexuosis*. Buigzaame Muis-doorn, met ovaale gespitsde bladen van boven naakt bloem draagende, en buigelyke stengen.

Groei-pl. In Italiën. *Heester* van 4 of 5 voeten hoog, met groen-witte bloemen in July, en kleine bleek-roode Beziën in de winter.

Aankweeking. (*a.* Door scheuring; (*b.* November, Maart, April; (*c.* Gemeene losse grond; (*d.* Lommerige en ook opene, N°. 4, 5, 6, warme standplaats. (*e.* Op 3 of 4 voeten afstand planten. (*f.* Alle deze foorten blyven in de winter hunne bladen aan houden.

Huish. gebr. De wortels en Beziën van N°. 1, 2, worden gebruikt in de Geneeskunde.

R U T A. (In't Engelsch, *Rue*; in't Fransch, *Rhue.*) Wynruit, Ruite.

Linn. X. Klas, 1. Rang.

Ruta graveolens, foliis decompositis, floribus lateralibus quadrifidis. Ruta hortensis latifolia. Sterk-ruikende Wynruit, met samengestelde bladen, en zydelingse in vieren gedeelde bloemen. Breedbladige Hof-Ruite.

De zelve met smalle bladen.

De zelve laager groeyende.

De zelve met wit-bonte bladen.

Groei-pl. In Provence, Languedoc, Italiën, Spanjen, enz. *Heesters* van 3 of 4 voeten hoog, met groenagtig-geele bloemen in Juny.

Aankweeking. (*a.* Door zaad; scheuring; steeking; (*b.* Maart, April; (*c.* Goede losse

niet al te natte grond ; (*d.* Opene plaats ;
(*e.* Op 3 of 4 voeten planten.

Huish. gebr. De bladen en het zaad zyn
van gebruik in de geneeskunde.

S A B I N A, Tournef. *Juniperus Sabina*,
Linn. (In't Engelsch , *Savin* ; in't Franfch ,
Sabine , *Savinier* .) Zavel-boom , Zeven-
boom.

Linn. XXII. Klas , 12. Rang.

1°. *Sabina Cupressifolio* , *foliis oppositis
patulis decurrentibus ; ramis erectioribus*.
Sabina mas. Cypresse-bladige Zavel-boom ,
met gepaarde uitgebreide afloopende blaad-
jes ; en takken meer opgeregt. De grove man-
netjes Zeven-boom.

De zelve met geel-bonte bladen.

2°. *Sabina Tamariscifolio* , *foliis oppositis
erectis decurrentibus ; ramis patulis*. *Sa-
bina femina*. Tamarifch-bladige Zavel-boom ,
met gepaarde regtopstaande afloopende blaad-
jes ; en uitgebreide takken. De fyne vrouw-
tjes Zeven-boom.

Groei-pl. In Portugaal , Italiën , Siberien ,
in de Oosterfche Landen , en op de Ber-
gen Olympus en Ararat. *Altoos groene Heef-
zers*, N°. 1 van 5 of 6, en N°. 2 van 3 of 4 voe-
ten hoog.

Aankweeking. (*a.* Door inlegging ; stee-
king ; (*b.* Maart April , Mei ; (*c.* Goede
loffe liefst zandige grond ; (*d.* Opene ook
beschaduwde plaats ; (*e.* op 5 of 6 voeten
planten , en tot haagjes op een of anderhalf

voet; (*f.* Zyn dikwyls maar het tweede jaar beworteld, en kunnen dan in April of Mei verplant worden.

Huish. gebr. De bladen en de Olie daar uit geperst, worden als nuttige genees-middelen in de Apotheecken gebruikt.

S A L I X. (In't Engelsch, *Sallow, or Willow Tree*; in't Fransch, *Saule, Osier, Marseau.*) Wilg, Wilge-boom.

Linn. X X I I. Klas, 2. Rang.

1°. *Salix hermaphroditica, foliis serratis glabris, floribus hermaphroditis diandris.* Manwyvige Wilg, met gladde getande bladen, en tweekunnige tweemannige bloemen.

Groei-pl. In Zweeden omtrent Upsal. *Kleine Boom.*

2°. *Salix triandra, foliis serratis glabris, floribus triandris.* Driemannige Wilg, met gladde getande bladen, en drie helmstyltjes in de bloemen. De taaye buigzaame Wilg.

Groei-pl. In Zwitserland, Siberie, Duitschland. *Boom.*

3°. *Salix pentandra, foliis serratis glabris, floribus pentandris. Salix foliis laurinis glabris odoratis.* Vyfmannige Wilg, met gladde getande bladen, en vyf helmstyltjes in de bloemen. De Laurierbladige ruike Wilg.

Groei-pl. Aan de waterkanten van verscheide plaatzen in Europa. *Kleine Boom.*

4°. *Salix phylicifolia, foliis serratis gla-*

bris lanceolatis : crenis undatis. Phylcabladige Wilg, met gladde getande lancetswyze bladen, en gegolfde kartelingen.

De zelve met gladde getande langwerpige ovaale bladen.

Groei-pl. In de Velden van Wester-Bothnie in Zweeden, en in de Boffchen van Lapland. *Kleine Boomen.*

5°. *Salix vitellina, foliis ferratis ovatis acutis glabris : ferraturis cartilagineis, petiolis calloso-punctatis.* Geele Wilg, met gladde getande spits ovaale bladen, de tandjes kraakbeenig, en de steeltjes met eeldagtige stippen. De gemeene Bind-Wilg. De geele Wym.

Groei-pl. Naast Slooten, Gragten, Rivieren, zoo van Nederland, Frankryk, Engeland als elders, en kan, onbesnoeyd blyvende, een groote Boom worden.

6°. *Salix amygdalina, foliis ferratis glabris lanceolatis petiolatis, stipulis trapeziformibus.* Amandel-bladige Wilg, met gladde getande lancetswyze gesteelde bladen, die ruitagtige stoppeltjes hebben. De taaye Wilg.

Groei-pl. In verscheide Boffchen van Europa. *Kleine Boom.*

7°. *Salix hastata, foliis ferratis glabris subovatis acutis sessilibus, stipulis subcordatis.* Piekswyze Wilg, met gladde getande ovaalagtige spitse ongesteelde bladen, en byna hartvormige stoppeltjes.

Groei-pl. In Lapland, Zwitserland, Duitschland. *Kleine Boom.*

8°. *Salix fragilis, foliis ferratis glabris ovato-lanceolatis, petiolis dentato-glandulosis.*

Brofche Wilg , met glatte getande lancetswys' ovaale bladen , en tandswys' geklierde bladsteeltjes. Kraak-Wilg. Katten-hout.

Groei-pl. Aan de Oevers der Rivieren by Bern , Bafel en elders in Zwitferland , ook aan de Slooten in Gelderland. *Boom.*

9°. *Salix auriculata , foliis ferratis glabris lanceolatis omnibus alternis. Salix folio amygdalino corticem abjiciens.* Geoorde Wilg , met getande glatte lancetswyze bladen , die alle overhoeks zyn. Amandelbladige Wilg , wiens baf afvalt.

Groei-pl. In de Boffchen van de noorde-lyke deelen van Europa. *Kleine Boom* , met brofche takken.

10°. *Salix Babylonica , foliis ferratis glabris linearilanceolatis , ramis pendulis.* Babylonifche Wilg , met glatte getande smal lancetswyze bladen , en nederhangende takken.

Groei-pl. In de Oofterfche Landen. *Boom.*

11°. *Salix purpurea , foliis ferratis glabris lanceolatis , inferioribus oppositis.* Purper-roode Wilg , met zaagswys' getande lancetvormige glatte bladen , de onderfte gepaard. Mandemaakers Wilg.

Groei-pl. In de middelste deelen van Europa. *Kleine Boom.*

12°. *Salix helix , foliis ferratis glabris lanceolatis linearibus ; superioribus oppositis obliquis.* Beek-wilg , met zaagswys' getande glatte smal lancetvormige bladen , de bovenfte gepaard en fcheef. Geele dwerg-wilg. Allerbefte Bind-wilg.

Groei-pl. Aan de Riviertjes , Beeken en

Op vogtige plaatzen in de middelste en zuidelyke deelen van Europa. *Heester.*

13°. *Salix Pensylvanica*, *foliis oblongis ferratis, subtus albicantibus*. Pensylvanische Wilg, met langwerpige zaagswys' getande, van onder witagtige bladen.

Groei-pl. In Noord-America. *Heester* van 2 of 3 voeten hoog.

14°. *Salix myrsinites foliis ferratis glabris ovatis venosis*. Glanzende Wilg, met zaagswys' getande eyronde gladde geaderde bladen.

Groei-pl. In de Laplandsche, Zwitserfche en Italiaansche Alpen. *Kleine Heester.*

15°. *Salix Aegyptiaca*, *foliis subserratis lanceolato-ovatis nudis venosis, petiolis simplicibus exstipulatis*. Egyptische Wilg, met eenigzins gezaagde lancetswys' eyronde naakte geaderde bladen, en enkele ongestoppelde bladsteelen.

Groei-pl. In Egypten, Syrien. *Heester.*

16°. *Salix arbuscula*, *foliis subserratis glabris subdiaphanis subtus glaucis, caule suffruticoso*. Naantjes wilg, met flauw getande gladde byna doorschynende van onder zeegroene bladen, en een laage heesteragtige steng.

Groei-pl. In de zandige Velden van Lapland. *Kleine Heester.*

17°. *Salix retusa*, *foliis subserratis glabris obovatis obtusissimis*. Stompbladige Wilg, met eenigzins getande gladde zeer stomp eyronde blaadjes.

Groei-pl. Op de gebergten van Zwitserland, Italien, Oostenryk. *Kruidagtig Heestertje.*

18°. *Salix reticulata*, foliis integerrimis glabris ovatis obtusis. *Salix foliis subtus reticulatis*. Netswyze Wilg, met effenrandige gladde eyronde stompe bladen. Wilg met bladen van onder netswys geaderd.

Groei-pl. Op de Laplandfche en Zwitferfche Bergen. *Kruidagtig Heefsterje.*

19°. *Salix myrtilloides*, foliis integris glabris ovatis acutis. Myrti-bladige Wilg, met effenrandige gladde fpits eyronde bladen.

Groei-pl. In de veenige Moeraffen van Lapland en Zweeden. *Kleine Heefster.*

20°. *Salix glauca*, foliis integerrimis, subtus tenuiffime villosis ovato-oblongis. Zee-groene Wilg, met ongezaagde, van onder zeer fyn gehaairde langwerpige eyronde bladen.

Groei-pl. Op de Laplandfche Berg-valeyen en op de toppen der Pyreeneen. *Kleine Heefster.*

21°. *Salix rubra*, foliis integris glabris, lineari-lanceolatis acutis. Roode wilg, met ongezaagde gladde lineaal lancetswyze fpitfe bladen. De Roode Wym.

Groei-pl. In Nederland, Duitschland, Frankryk, Engeland en elders. *Heefster.*

22°. *Salix lanata*, foliis utrinque lanatis subrotundis acutis. Wollige Wiig, met de bladen wederzyds wollig, rondagtig en gepunt.

Groei-pl. Op de Laplandfche Alpen. *Heefster.*

23°. *Salix Lapponum*, foliis integerrimis hirsutis lanceolatis. Laplandfche Wilg,

met geheel effenrandige ruige lancetvormige bladen.

Groei-pl. In alle de Valleyen der Laplandfche Bergen, en in de Boffchen van Zweeden. *Heester.*

24°. *Salix arenaria, foliis integris ovatis acutis: supra subvillosis, subtus tomentosis.* Zand-Wilg, met effenrandige fpits eyronde bladen, die van boven ruigagtig, en van onder wollig zyn.

Groei-pl. In de moeraffige gronden van Engeland, Duitschland en in vogtige plaatzen aan den Ryn. *Kleine Heester.*

25°. *Salix Alpina pumila rotundifolia repens, infernè subcinerea.* Alpifche kruipende dwerg-wilg, met ronde van onder byna afs-kleurige bladen. De Kruipende Water-Wilg.

Groei-pl. Op vogtige plaatzen tuffchen de Bergen in Zweeden, en in andere deelen van Europa. *Kruipende Heester.*

26°. *Salix fusca, foliis integerrimis ovatis, subtus villosis nitidis.* Bruine Wilg, met effenrandige ovaale bladen, die van onder glanzig en gehaaid zyn.

Groei-pl. In de vogtige Weilanden van verfcheide plaatzen van Europa. *Kleine Heester.*

27°. *Salix Rosmarinifolia, foliis integerrimis lanceolato-linearibus firictis sessilibus, subtus tomentosis.* Rosmaryn-bladige Wilg, met effenrandige final lancetvormige uitgestrekte ongesteelde bladen, die van onder wollig zyn. Smalbladige Heide wilg.

Groei-pl. Op de Heiden in Engeland, Nederland, Duitschland. *Laage Heester.*

28°. *Salix caprea*, foliis ovatis rugosis, subtus tomentosus, undatis, supernè denticulatis. Geiten, of ruige Wilg, met ovaale rimpelige bladen, van onder wollig, aan den rand gegolfd, en aan de punt gekarteld. Water-wilg. Pezelaar. Wervelen-hout.

De zelve met wit-honte bladen.

29°. *Salix acuminata*, foliis oblongo-ovatis acuminatis rugosis, subtus tomentosus albicantibus. Scherp-puntige Wilg, met langwerpige ovaale spitse gerimpelde bladen, die van onder wollig en witagtig zyn. De groote Water-Wilg.

Groei-pl. In Nederland en elders, naast slooten en andere wateren. Heester.

30°. *Salix viminalis*, foliis subintegerrimis lanceolato-linearibus longissimis acutis subtus sericeis, ramis virgatis. Teenwilg, met byna geheel effenrandige lancetswys' liniaale zeer lange spitse van onder zydeagtige bladen, en takken als rys. Korf-wilg. Wym.

Groei-pl. Overal in Europa. Kleine Boom.

31°. *Salix cinerea*, foliis subserratis oblongo-ovatis, subtus subvillosis, stipulis dimidiato-cordatis. Afchgrauwe Wilg, met eenigzins getande langwerpige ovaale, van onder ruige bladen, de stoppeltjes half hartvormig.

Groei-pl. In de Laplandsche Boffchen, en in Zweeden op moerassige plaatzen. Kleine Boom.

32°. *Salix alba*, foliis lanceolatis acuminatis serratis utrinque pubescentibus: serraturis infimis glandulosis. Witte Wilg,

met lancetvormige gespittte zaagswys' getande, wederzyds donzige bladen, de onderste tandjes geklierd. De gemeene witte Wilg.

Groei-pl. Op de vogtige plaatzen in Nederland, en in veele gewesten van Europa.
Boom.

Aankweeking. (*a.* Door steeking; inlegging; (*b.* Maart, October, November; (*c.* Vogtige goede grond; (*d.* Opene plaats; (*e.* De *Boomen* op 18 voeten en de *Heesters* op 4, 6 en 8 voeten planten.)

Huish. gebr. Het Hout van deze Boomen is wit, zeer week, voos, en ras vergankelyk, en derhalven tot Timmer-en Brandhoud van weinige waarde; dog de Wagenmakers, Schrynwerkers, Draayers, en inzonderheyd de klompmakers gebruiken het, om dat het zeer taay is, en niet door de zon barft. De takken dienen tot vat-hoe-pels, en de koolen, voornaamlyk die van de *Water-wilg*, worden zeer geagt tot het maaken van Bus-kruid, als ook van de Schilders tot teken-pennen. De jonge Telgen van N°. 2, 6, 11, 21, 30, dienen tot het maaken van groote en kleine korven en andere teene-werken, en in de Tui-nen tot aanbinding van allerhande Boomen, waar toe voor al N°. 5, 12, om haare buigzaamheid 't best zyn.

SALSOLA, Linn. *Chenopodium*, Tournef. (In't Engelsch, *Glaas wort*; in't Fransch, *Pied d'Oison*.) Loog-kruid, Ganze-voet.

Linn. V. Klas, 2. Rang.

Salsola erecta fruticosa, foliis filiformibus obtusiusculis. Chenopodium sedi-folio minimo, frutescens perenne. Regtopstaande heesterig Loog-kruid, met draadwys' dunne stompagtige bladen. Heesterig overblyvende Ganze-voet, met kleine Huis-look bladen.

Groei-pl. Aan de Zeekusten van Spanjen, Frankryk, enz. *Klein altoos groen Heestertje*, met groenagtige bloemen in Juny.

Aankweeking. (a. Door inlegging; stee-king; (b. April, Mei; (c. Gemeene, ook goede grond, (d. Opene warme plaats (e. Op 3 of 4 voeten planten (f. s'Winters tegen de sterke vorst beschutten.

SALVIA. (In't Engelsch, *Sage*; In het Fransch, *Sauge*.) Salie, Saly, Savie, Zelf.

Linn. II. Klas, 1. Rang.

1°. *Salvia officinalis, foliis lanceolato-ovatis integris crenulatis, floribus spicatis, calycibus acutis. Salvia major.* Gemeene Salie, met lancetswys' eyronde onverdeelde gekartelde bladen, aairswyze bloemen en gespitsite kelken. De groote of grove Salie. De zelve met geel-gerande bladen.

De zelve met de bladen wit en groen.

De zelve met de bladen wit en groen gemarmerd.

De zelve met de bladen purper-rood, wit en groen.

De zelve met gekronkelde bladen.

2°. *Salvia tomentosa, foliis infimis cordatis, summis oblongo-ovatis, serratis tomentosis, floribus verticillato-spicatis*. Wollige Salie, met de onderste bladen hartvormig de bovenste langwerpig ovaal getand en wollig, en gekranste aairswze bloemen.

3°. *Salvia auriculata, foliis lanceolatis, saepius auriculatis, subtus tomentosis, floribus spicato-verticillatis, calycibus ventricosis*. *Salvia minor*. Geoorde Salie, met lancetvormige dikwyls als oortjes gesneede, van onder wollige bladen, aairswys' gekranste bloemen, en opgezwolle kelkjes. De kleine of fyne Salie met blaauwe bloemen.

De zelve met witte bloemen.

Groei pl. In Provence, Languedoc, Italien. *Kleine Heesters*, bloeyende in Juny.

4°. *Salvia Hispanica, foliis lineari-lanceolatis integerrimis tomentosis, floribus spicatis, calycibus brevissimis ventricosis acutis*. Spaansche Salie, met smal lancetvormige ongekartelde wollige bladen, geaairde bloemen, en zeer korte opgezwolle scherpe kelkjes.

Groei pl. In Sanjen. *Kleine Heester*, met blaauwe bloemen in Juny.

Aankweeking. (a. Door zaad; scheuring; inlegging; Steeking; (b. Maart, April; (c.

Goede loffe vette grond; (*d.* Opene, ook wat fchaduwagtige plaats; (*e.* Op 12 of 14 duimen afstand planten, ook tot boordzel. (*f.* de witte bonte foorten s'winters dekken, of in huis bewaaren.

Huish. gebr. De Salie word in de keuken en in de geneeskunde zoo wel groen als droog gebruikt. In de zomer fnyd men de bladen af eer zy begint te bloeyen, om de zelve te droogen tot het gebruik. De bladen van N°. 2 ftelt men voor alle andere tot thevormige inweekingen.

§ A M B U C U S. (In't Engelfch, *Elder Tree*; in't Franfch, *Sureau*.) Vlier, Vlier-boom, Vlaar-boom.

Linn. V. Klas, 3. Rang.

1°. *Sambucus nigra, caule arboreo ramoso, floribus umbellatis.* Zwarte Vlier, die Boomagtig en takkig is, met kroontjeswyze bloemen. De gemeene Vlier met zwarte beziën.

De zelve met wit-bonte bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

De zelve met wit-geftipte bladen.

2°. *Sambucus viridis, caule arboreo, foliis subrotundis, denticulis mucronatim recurvis, fructu viridi umbellato.* Groene Boomagtige Vlier, met blaadjes een weinig gerond, de tandjes fcherp-puntig omgekromd, en groene kroonswyze vrugten.

3°. *Sambucus laciniata, foliis pinnatifidis, floribus umbellatis, caule fruticoso*

ramoso. Gefnippelde Vlier , met vin-deelige bladen , kroontjeswyze bloemen , en een heefterige takkige fteng. De Peterfelie bla- dige Vlier.

Groei-pl. In Hoog-Duitfchland , Italiën , Frankryk , Nederland , Engeland , enz. *Kleine Boomen* , met witte bloemen in Juny.

4°. *Sambucus racemosa , racemis com- pofitis , ovatis , caule arboreo. sambucus Montana rubra.* Troswyze Vlier , met fa- mengeftelde eyronde troffen , en eene boom- agtige fteng. De roode Berg-Vlier.

Groei-pl. Op de bergagtige plaatzen van Duitfchland , Zwitferland , Italiën. *Kleine Boom* , met roode bloentroffen in April.

5°. *Sambucus Americana , caule arboreo , foliolis ovatis latis , infernè obliquè corda- tis , petiolis robuftioribus , racemis latio- ribus.* Americaanfche Boomagtige Vlier , met eyronde zeer breede , beneden fchuyns hart- vormige blaadjes , dikkere bladfteelen , en breedere troffen. De Vlier met roode vrugten.

Groei-pl. In Noord-America. *Heefter* , met witte bloemen die in 't midden violet zyn in April , Mei , en hoog-roode beziën in July , Auguftus.

6°. *Sambucus Canadensis , cymis quin- quepartitis , foliis subbipinnatis , caule frutescente.* Canadafche Vlier , met vyfdee- lige hoofdjes , de bladen byna dubbeld ge- vind , en een heefterige fteng.

Groei-pl. In Canada. *Heefter* , met witte bloemen in Maart , April.

7°. *Sambucus ebulus , caule herbaceo ramoso , foliolis dentatis.* Wilde Vlier , of

Hadik, met een eenjarige takkige fteng, en getande blaadjes.

8°. *Sambucus humilis*, caule herbaceo ramoso, foliolis lineari-lanceolatis. *Sambucus ebulus folio laciniato*. Laage Vlier met een kruidige takkige fteng, en smal lancetswyze fcherp getande blaadjes. Wilde Vlier of Hadik met gefnippelde bladen.

Groei-pl. In Neder-en Hoog-Duitschland, Frankryk, Engeland, enz. *Heefter*, met kruidige ftengen die des Winters vergaan, met witte bloemen in July, Augustus, en zwartagtige besjes in't begin van October.

Aankweeking. (a. Door uitloopers; inlegging; Steeking; (b. In't voor-en najaar; (c. Gemeene goede vogtige, N°. 4 drooge grond; (d. Opene en fchaduwagtige plaats; (e. Op 12 voeten afstand tot boompjes; op 2 voeten tot Haagen. N°. 6, 7, 8, op 4 of 5 voeten planten; (f. N°. 6. nog kruidagtig zynde is teder.

Huish. gebr. Het Hout van N°. 1, 2, 3, 4, is hard, taay en geelagtig van kleur, en word van de Draayers, Inlegwerkers en andere verwerkt. In de geneeskunde worden de middelste baf, bladen, bloemen, beziën, en zaaden gebruikt. Van de beziën maekt men ook Azyn. Aan de ftam van N°. 1 groeyt eene Gom van eene famentrekkende hoedanigheid.

SOLANUM. (In't Engelfch, *Nightshade*, *Bitter-sweet*; In't Franfch, *Morelle*, *Douce-Amere*, *Vigne-Vierge*.) Alfsranke Nagfchade, Bitterzoet.

Linn. V. Klas, 1. Rang.

Solanum Dulcamara, caule inermi frutescente flexuoso, foliis superioribus hastatis, racemis cymosis. *Solanum scandens*. Alfsranke met een ongedoornde heefterige bogtige fteng, de bovenfte bladen piekvormig, de trosjes gekroond. Klimmende Alfsranke met paars-blaauwe bloemen.

De zelve met witte bloemen.

De zelve met dubbelde bloemen.

De zelve met wit-bonte bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

Groei-pl. In de Haagen en op vogtige plaatzen van Neder-en Hoog-Duitfchland, Engeland, Frankryk. enz. *Klimmende Heefsters*, bloeyende in July en Auguftus, met roode beziën in September.

Aankweeking. (a. Door zaad; fcheuring; fteeking; inlegging; (b. Maart, April; (c. Gemeene goede vogtige grond; (d. Opene, ook lommerige plaats; (e. Tot kleine Haagen, Prieelen en tegen Muuren op 1 of 2 voeten afstand planten.

Huish. gebr. Men gebruikt dit gewas in de Geneeskunde.

S O P H O R A.

Linn. X. Klas , 1. Rang.

Sophora Japonica foliis pinnatis : foliolis pluribus ovatis glabris , caule arboreo.
Sophora Robiniae foliis. Japanfche Sophora met gevinde bladen : de blaadjes menigvuldig ovaal en glad, de fteng boomagtig. Sophora met basterd Acacia bladen.

Groei-pl. In China en Japan. *Boom* van 40 en meer voeten hoog, met kleine trofpen van bleek-geele bloemen in July.

Aankweekng. (*a.* Door zaad uit de natuurlyke groei-plaatzen gebragt, in potten te zaayen, en in de broey-bak te ftellen; wortel-fcheuring; inlegging; (*b.* April, Mei; (*c.* Goede vette, wat vogtige grond; (*d.* Opene warme, tegen de noordfche winden bevryde plaats; (*e.* Op 18 of 20 voeten afstand planten; (*f.* De 3 of 4 eerfte jaaren de jonge planten s'winters in't Oranje-huis bewaaren, en in de volle grond geplant zynde jaarlykx dekken, tot dat zy 8 of 9 voeten hoog geworden zyn. Deze Boom bloeyd maar als hy groot is.

S O R B U S. (In't Engelfch , *Service Tree*, *Quickbeam*; in't Franfch , *Sorbier*, *Cormier*, *Corretier*, *Cochéne.*) Sorben-boom, Lyfter-bezië-boom, Haver-Efch, Qualfter-boom.

Linn. XII. Klas , 3. Rang.

1°. *Sorbus aucuparia* , *foliis pinnatis utrinque glabris.* *Sorbus sylvestris.* Sorben-

of Lyfter-bezië-boom, met gevinde wederzyds gladde bladen. Wilde Sorben-boom.

De zelve met geel bonte bladen.

Groei-pl. In Boſchagtige zandige gronden van Neder-en Hoog-Duitſchland, Frankryk, enz. *Boomen* van 20 voeten hoog, met witte bloemen in Mei, en roode beziën in September, October.

2°. *Sorbus domestica, foliis pinnatis subtis villoſis.* Tammie Sorben-boom, met gevinde van onder ruige bladen.

Groei-pl. Op Bergagtige plaatzen van Italiën, Frankryk, Duitſchland, enz. *Boom* van 20 en meer voeten hoog, met witte bloemen in Mei, en roode beziën in September.

Van deze vind men verſcheide verranderingen, die egter niet verſchillen als in de gedaante, grootte en kleur der vrugten, zynde zommige rond, andere Peerswys, min of meer rood, enz.

3°. *Sorbus hybrida, foliis ſemipinnatis ſubtis tomentofis.* Baſterd Sorben-boom, met half gevinde van onder wollige bladen.

Groei-pl. Uit den Berg-Sorben-boom, *Aria* genaamd, en den Lyfter-bezië-boom geſproten, thans in Gothland voortgroeyende. *Boom* van 20 en meer voeten hoog, met witte bloemen in Mei, en roode beziën in September.

Aankweeking. (*a.* Door gemeukt zaad; uitloopers; inlegging; N°. 2, 3, ook door enting, okuleering en afzuiging op N°. 1, Doorn, Peer-en Quee-ftammetjes; (*b.* Maart, April; (*c.* Goede loſſe grond; (*d.* Opene

plaats; (*e.* Op 10 of 15 voeten afstand planten.

Huish. gebr. Het Hout is hard en vast, en word op plaatzen daar het in menigte groeyt, van de Schrynwerkers, Draayers en Wagenmaakers veel gebruikt. De beziën zyn zeer dienstig om in strikken Lyfters te vangen. Uit de vrugten, na dat zy wat gestaan hebben te gesten, kan een goede Brandewyn gestookt worden.

SPARTIUM, Linn. *Genista Spartium*, Tournef. (In't Engelsch, *Broom Tree*; In't Fransch, *Spart-Genét.*) Brem, Bremboom, Priem-kruid.

Linn. XVII. Klas, 4. Rang.

1°. *Spartium scoparium, foliis ternatis solitariisque, ramis inermibus angulatis.* Bezem Brem, met drievoudige enkelde bladen, en ongedoornde hoekige takken. De gemeene Brem met geele bloemen.

De zelve met witte bloemen.

Groei-pl. In Neder-en Hoog-Duitschland, Frankryk, Engeland, enz. *Heesters* van 5 of 6 voeten hoog, bloeyende in Mei.

2°. *Spartium radiatum, foliis ternatis linearibus subsessilibus, petiolis persistentibus, ramis oppositis angulatis. Genista stellularis.* Gestraalde Brem, met drievoudige smalle eenigzins ongesteelde bladen, en aanbiyvende steelen, de takken hoekig tegen over elkander. De gesternde Brem.

Groei-pl. In Italien, Carniole. *Kleine*

Heester van omtrent 2 voeten hoog, met kleine onruikende geele bloemen in Mei.

3°. *Spartium junceum*, ramis oppositis teretibus apice floriferis, foliis lanceolatis Biesagtige Brem, met ronde tegen over elkander staande takken, die aan de toppen bloem draagen, en lancetvormige bladen. De Spaansche Brem.

De zelve met dubbelde bloemen.

Groei-pl. Aan de Wegen, Haagen en Boffchen in Spanjen, Provence, Italiën en in de Oosterfche Landen. *Heesters* van 8 of 10 voeten hoog, met geele welruikende bloemen in July.

Aankweeking. (a. Door zaad; uitloopers; (b. October, Maart, April; (c. Loffe zandige grond; (d. Opene, N°. 3. warme plaats; (e. Op 4 of 5 voeten planten; (f. Willen niet gaarne verplant wezen. N°. 3 s'winters dekken.

Huish. gebr. De ryfen kunnen dienen tot Bezems, en om'er met te binden. De bloemknoppen, worden ingezouten of in azyn gelegd inzonderheyd van N°. 1, en met olie en azyn, even als de kappers gegeten.

S P I R A E A.

Linn. XII. Klas, 4. Rang.

1°. *Spiraea laevigata*, foliis lanceolatis integerrimis sessilibus, racemis compositis. Gladbladige Spiréa, met lancetswyze effenrandige ongesteelde bladen, en famen gestelde troffen.

Groei-pl. In Siberie. *Heester* van 2 of 3 voeten hoog, met witte tros-bloemen, in't begin van Mei.

2°. *Spiraea salicifolia*, *foliis lanceolatis obtusis serratis nudis*, *floribus duplicato-racemosis*. Wilg-bladige Spiréa, met stomp lancetvormige zaagswys' getande naakte bladen, en dubbeld getroste bloemen. Druifjes-wilg met bleek-roode bloemen.

De zelve met witte bloemen.

Groei-pl. In Siberien en Tartarie. *Heesters* van 5 of 6 voeten hoog, bloeyende in Juny, July.

3°. *Spiraea tomentosa*, *foliis lanceolatis inaequaliter serratis subtus tomentosis*, *floribus duplicato-racemosis*. Wolbladige Spiréa, met lancetvormige ongelyk getande van onder wollige bladen, en dubbeld getroste bloemen.

Groei-pl. In Philadelphia. *Heester* van 1 voet hoog, met kleine ichoon-roode bloemen, in July, Augustus.

4°. *Spiraea opulifolia*, *foliis lobatis serratis*, *corymbis terminalibus*. Swelken-bladige Spiréa, met gekwabde getande bladen, en tuiltjes aan 't end der takken. Spiréa met Aalbezië bladen.

Groei-pl. In Virginien. *Heester* van 8 of 10 voeten hoog, met witte bloemen in't begin van Juny.

5°. *Spiraea hypericifolia*, *foliis obovatis integerrimis*, *umbellis sessilibus*. St. Jans-Kruid-bladige Spiréa, met stomp ovaale effenrandige bladen, en ongesteelde kroontjes.

Groei-pl. In Canada. *Heester* van 5 of 6 voeten hoog , met een menigte witte bloemen in Mei , Juny.

6°. *Spiraea chamaedrifolia* , *foliis ovatis inciso-serratis glabris* , *umbellis pedunculatis*. *Spiraea ulmifolia*. Gamander bladige Spiréa , met eyronde diep zaagswys' ingesneede gladde bladen , en gesteelde kroontjes. Olm-bladige Spiréa met roode bloemen.

De zelve met witte bloemen.

Groei-pl. In Siberie , Carniole. *Heesters* van 5 of 6 voeten hoog , bloeyende in Juny.

7°. *Spiraea crenata* , *foliis oblongiusculis apice serratis* , *corymbis lateralibus*. Gekartelde Spiréa , met langwerpige aan de punt gekartelde bladen , en zydelingse bloemtuitjes.

Groei-pl. In Spanjen. *Heester* van 5 of 6 voeten hoog , met witte bloemen in't begin van Mei.

8°. *Spiraea triloba* , *foliis lobatis crenatis* , *umbellis terminalibus*. Drie-kwabbe Spiréa , met gekwabde gekartelde bladen en kroontjes-bloemen aan 't end der takken.

Groei-pl. In Siberie. *Heester* van 4 of 5 voeten hoog , met kleine rooskleurige bloemen in Juny.

9°. *Spiraea sorbifolia* , *foliis pinnatis : foliolis uniformibus serratis* , *caule fruticoso* , *floribus paniculatis*. Sorbenbladige Spiréa , met gevinde bladen ; de blaadjes eenvormig getand , de steng heesteragtig , de bloemen gepluimd.

Groei-pl. In de vogtige gronden aen de Rivier Jenifcea in Siberie. *Heester* van 3

of 4 voeten hoog, met witte pluimswyze bloemen in April, Mei, Augustus.

Aankweeking. (*a.* Door uitloopers; scheuring; N°. 1, 3, door inlegging; (*b.* November, Maart, April; (*c.* Goede loffe wat vogtige grond; (*d.* Opene, N°. 3 lommerige plaats; (*e.* Op 5 of 6 voeten afstand planten; (*f.* N°. 3 is teder, en moet s' winters een weinig gedekt worden.

STAPHYLAE A, Linn. *Staphylo dendron*, Tournef. (In't Engelsch, *Bladder-Nut*; in't Fransch, *Staphilée*, *Nez coupé*, *Faux Pistachier.*) Pimper-noot; Blaas-noot, Wilde Pistachie-boom.

Linn. V. Klas, 3. Rang.

1°. *Staphylaea pinnata*, *foliis pinnatis*. Gevinde Pimper-noot, met gevinde bladen.

Groei-pl. Op boschagtige plaatzen in Duitschland, Boheemen, Zwitserland, Frankryk, en elders. *Kleine Boom* van 18 of 20 voeten hoog, met witte bloemen in Mei.

2°. *Staphylaea trifoliata*, *foliis ternatis*. Driebladige Pimpernoot, met drievoudige bladen.

Groei-pl. In Virginien. *Kleine Boom* van 16 of 18 voeten hoog, met witte bloemen in Mei.

Aankweeking. (*a.* Door uitloopers of wortelscheuten; inlegging; zaad zoo draa ryp te zaayen. (*b.* November, Maart, April; (*c.* Goede loffe zandige wat vogte grond; (*d.* Opene plaats; (*e.* Op 10 of 12 voeten

planten; (*f.* Het zaad in't voorjaar gezaayd, komt maar het volgende jaar uit.

Huish. gebr. Het Hout dezer Boomen is heel hard, en word gebruikt om daar van, byzonderlyk van N°. 1, Tandestokers, Larder-en Net-brei-naalden en meer andere kleinigheden te maaken.

S T E W A R T I A, Linn. *Malacodendron*, Mitch.

Linn. XVI. Klas, 5. Rang.

Stewartia cerasi foliis acutissimè serratis, subtus villosis. Malacodendron. Stewartie met bladen als van den Kerseboom zeer scherp getand, en van onder wollig ruig. Maluw-boom.

Groei-pl. In beschaduwde zwaare gronden van Virginien en Canada. *Heester* van 10 of 12 voeten hoog, met groote witte bloemen in Mei, Juny.

Aankweeking. (*a.* Door zaad uit haar eigen land-lugt bekomen; inlegging; (*b.* Maart, April; (*c.* Vette vogtige grond; (*d.* Lommerige plaats; (*e.* Op 8 of 10 voeten planten; (*f.* Het zaad moet onder glazen gezaayd, en de grond met mosch belegt en dikwyls nat gemaakt worden, zorg draagende de glazen tegen de hitte der zon te dekken.

S Y R I N G A , Linn. *Lilac* , Tournef. (in't Engelfch , *Lilac* ; in't Franfch , *Lilac*.)
Siring , Lilac , Negel-boom.

Linn. II. Klas , 1. Rang.

1°. *Syringa vulgaris* , *foliis ovato-cordatis*. Gemeene Siring , met hartvormig ovaale bladen. Siring met purper-roode bloemen.

De zelve met bleek-roode bloemen.

De zelve met afch-verwige bloemen.

De zelve met witte bloemen.

De zelve met blaauwagtige bloemen.

De zelve met geel-bonte bladen.

De zelve met wit-bonte bladen.

De zelve met groote bladen.

Groei-pl. In d'Oofterfche Landen. *Kleine Boomen* van omtrent 18 voeten hoog , bloeyende in Mei.

2°. *Syringa Persica* , *foliis lanceolatis*. Perfifche Siring met lancetvormige bladen. Perfifche Jafmyn met bleek-purpere bloemen.

De zelve met witagtige bloemen.

3°. *Syringa foliis petiolum versùs profundè serratis*. Siring met bladen omtrent het steeltje diep zaagswys' getand. Lilac met roodagtige bloemen.

4°. *Syringa laciniata* , *foliis lanceolatis integris dissectisque*. Gefnippelde Siring , met bladen lancetswys' effenrandig en ingefneeden. Perfifche Jafmyn of Lilac met Pieterfelie bladen , en purperagtige bloemen.

Groei-pl. In Perſien. *Heesters* van 6 tot 10 voeten hoog, bloeyende in Mei, Juny.

Aankweeking. (*a.* Door zaad kort na dat dat het ryp is te zaayen; uitloopers; inlegging; (*b.* November, Maart, April; (*c.* Goede loſſe, ook gemeene grond; (*d.* Lugtige plaats; (*e.* Op 1 voet tot Haagen en op 6 tot 10 voeten tot Boompjes planten; (*f.* Aan ſtokken binden om regt te groeyen.

T A M A R I X, Linn. *Tamariscus*, Tournef. (In't Engelfch, *Tamarisk*; in't Franſch, *Tamarisc.*) Tamarifch.

Linn. V. Klas, 3. Rang.

1°. *Tamarix Gallica*, *floribus pentandris*. Franſche Tamarifch, met vyfmannige bloemen.

Groei-pl. Omſtreeks Narbonne, Montpelier en in Spanjen, Italiën, enz. *Kleine Boom* van 14 voeten hoog, met bleek-roode air-bloemen in July, Auguſtus.

2°. *Tamarix Germanica*, *floribus decandris*. Duiſche Tamarifch, met thienmannige bloemen.

Groei-pl. Omtrent de Rivieren in ſommige geweften van Duiſchland, Salzburg, Tirol, Zwiſſerland. *Heester* van 6 of 7 voeten hoog, met paarſchagtig-witte bloemen in July.

Aankweeking. (*a.* Door uitloopers; inlegging; ſteeking; N°. 2 ook door zaad; (*b.* November, Maart, April; (*c.* Goede loſſe

zandige vogtige grond ; (*d.* Opene warme plaats ; (*e.* Op 6 of 8 voeten afstand planten ; (*f.* De ingelegde takken van N°. 1 moeten 2 jaaren in de grond blyven eer zy wortels hebben , en zyn ook tederder als N°. 2.

Huish. gebr. Het Hout van N°. 1 dat heel hard is , word in die gewesten daar het veel groeit , tot allerlei draaywerk gebruikt. Het hout , de bast , de wortelen en de bladen , zyn in de Apotheeken bekend.

TAXUS. (In't Engelsch , *Yew Tree* ; in't Franfch , *If.*) Taxis-boom , Iben-boom , Boom des doods.

Linn. XXII. Klas , 12. Rang.

1°. *Taxus baccata , foliis approximatis.* Beziëagtige Taxis-boom , met de blaadjes digt by elkander.

De zelve met breeder en glanziger bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

Groei-pl. In Spanjen , Italiën , Zwitferland , Frankryk , Griekenland. *Altoos groene Boomen* van 30 en meer voeten hoog , met bleek-groene bloemen op 't eynde Mei , en roode beziën in September.

2°. *Taxus Americana minor procumbens.* Kleine neder-hurkende Americaanfche Taxis-boom.

Groei-pl. Op de bergagtige plaatzen van Noord-America. *Heester* van 3 tot 5 voeten hoog.

Aankweeking. (*a.* Door zaad kort na dat

het ryp is te zaayen ; fteeking ; inlegging ;
 (*b.* October , November , Maart , April ;
 (*c.* Goede vette , wat zandige vogte , dog
 geen natte grond ; N°. 2 fteenagtige grond ;
 (*d.* Opene , ook lommeragtige plaats ; (*e.*
 Op 2 of 3 voeten tot Haagen , en op 18
 voeten tot Boomen planten ; (*f.* Het zaad
 legt gemeenlyk een jaar in de grond eer
 't opkomt , en wil s'winters gedekt wor-
 den. Tot de fteeking moet men regt-spillige
 fcheuten die in de ronde met bladen en
 takjes bezet zyn , verkiefen.

Huish. gebr. Het Hout is geelagtig ros
 van kleur en met veel roode aderen door-
 groeyd , zeer hard en vaft , weshalven tot
 Draay-Schryn-en Molen-werken dienftig.
 De bladen en bafz zyn voor het Vee een
 groot vergift.

THUJA , Tournef. Linn. *Arbor vitae* ,
 Clufius. (In't Engelfch , *Thuja Tree* , or
Life , *The Arborvitae* ; in't Fransch , *Ar-
 bre de vie* , *Thuia* .) Levens-boom , Boom
 des Levens.

Linn. XXI. Klas , 9. Rang.

1°. *Thuja Occidentalis* , *strobilis laevibus* ,
squamis obtusis. *Thuja uncinata* ,
tegulis bubulosis. Weftersche Levens-boom ,
 met effen vrugten en ftompe fchubben.
 Levens-boom , met overhoekfe hartshoorne
 takjes en puiftige bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

Groei-pl. In Canada , Siberien en andere

Westerfche gewesten. *Altoos groene Boom* van 30 tot 40 voeten hoog, met groene bloemen in de Herfst.

2°. *Thuja Orientalis, strobilis squarrosifis, squamis acuminatis reflexis. Thuya uncinis oppositis, tegulis sulcatis.* Oosterfche Levens-boom, met ruuwe vrugten, en gefpitste omgeboogene fchubben. Levens-boom, met gepaarde hartshoorne takjes, en geſleufde bladen.

Groei-pl. In China. *Altoos groene Boom* van 40 tot 50 voeten hoog.

Aankweeking. (*a.* Door zaad ; inlegging ; (*b.* Maart, April ; (*c.* N°. 1. Goede loffe wat natte, N°. 2. allerhande grond ; (*d.* Opene warme plaats ; (*e.* Op 2 voeten tot Haagen, Prieelen ; en op 20 voeten tot Laanen, enz. planten ; (*f.* De kegels van N°. 1. in 't begin van October, en van N°. 2 op 't einde van de winter inzamelen.

THYMUS. (In't Engelfch, *Thyme* ; in't Franfch, *Thym.*) Thym.

Linn. XIV. Klas, 1. Rang.

1°. *Thymus vulgaris erectus, foliis revolutis ovatis, floribus verticillato-spicatis.* Gemeene regtopftaande Thym, met omgekrulde eyronde bladen, en kranfwys' geaairde bloemen.

De zelve met wit-bonte bladen.

Groei-pl. In Provence, Languedoc, Italiën, Spanjen op rouwe berg-en ſteenagtige plaatzen. *Laag altoos groen Heeftertje*, met blaauwe bloemen in July.

2°. *Thymus serpillum*, *floribus capitatis*, *caulibus repentibus*, *foliis planis obtusis basi ciliatis*. Quendel of wilde Thym, met hoofdjes bloemen, kruipende stengen, en bladen die plat stomp, en aan de voet kant-haairig zyn.

De zelve met snaller bladen.

De zelve met breeder bladen.

De zelve met bloemen na den Citroen ruikende.

De zelve met pluizige of wollige hoofdjes.

De zelve met wit-bonte bladen.

Groei-pl. Door geheel Europa, op zandige drooge gronden en Hey-velden. *Kleine Heestertjes*, met blaauwe bloemen in Juny, July.

Aankweeking. (a. Door scheuring; inlegging; zaad; (b. October, Maart, April; (c. Goede loffe, lieft zandige grond; (d. Opene zonnige plaats; (e. Op 5 of 6 duinen afstand planten tot boordzel; (f. N°. 1 in de zomer de bladen afsnyden eer het begint te bloeyen, en die droogen tot het gebruik; en op twee jaaren in Septemb. verplanten.

Huish. gebr. Het kruid van N°. 1. zoo wel groen als gedroogd, is van groot gebruik in de keuken, en niet min nuttig in de Medicynen; N°. 2 word meest in de kruid-wynen gebezigt.

TILIA. (In't Engelsch, *Lime, or Linden Tree*; in't Fransch, *Tilleul*.) Linde-boom, Linde.

Linn. XIII. Klas, 1. Rang.

1°. *Tilia cordata, foliis cordatis acuminatis inaequaliter serratis, fructibus quinquelocularibus tomentosis*. Hartvormige Linde-boom, met hartvormige gespitsde ongelijk getande bladen, en vyfvakkige wollige vrugten. De Linde-boom, met kleine bladen, of Steen-linde.

2°. *Tilia europaea, foliis acuminatis serratis subhirsutis, fructibus quadrangularibus subpilosis*. Europische Linde-boom, met gespitsde getande tamelyk ruige bladen, en vierhoekige wat gehaairde vrugten.

De zelve met groote bladen, of de Hollandfche Linde-boom.

3°. *Tilia rubra, foliis molliter hirsutis, viminibus rubris, fructu tetragono*. Roode Linde-boom, met zagt gehaairde bladen, roode telgen en vierkantige vrugten.

Groei - pl. In de gematigde deelen van Europa. *Groote Boomen* met groenagtige bloemen in Juny.

4°. *Tilia Americana, foliis cordatis acuminatis serratis subtus pilosis, floribus nectario instructis. Tilia nigra, amplissimis glabris foliis*. Americaanfche Linde-boom, met hartvormige gespitsde getande van onder wollige bladen, wiens bloemen een honingbakje hebben. Zwarte Linde-boom, met zeer groote gladde bladen.

De zelve met groote fcherp-puntige bladen.

Groei-pl. In Virginien , Canada. *Groote Boomen* met groenagtige bloemen in 't einde Juny.

5°. *Tilia Caroliniana* , *foliis cordatis obliquis glabris subserratis cum acumine, floribus nectario instructis.* Caroliensche Linde-boom , met hartvormige fchuynse gladde eenigermaate met een fcherpe punt getande bladen , en bloemen met een honingbakje voorfien. Linde-boom , met groote lang-puntige bladen.

Groei-pl. In Carolina. *Boom* , met groenagtige bloemen omtrent het einde July.

Aankweekng. (*a.* Door inlegging ; fteeking ; zaad ; (*b.* October , November , Maart , April ; (*c.* Goede loffe vette grond ; (*d.* Opene plaats ; (*e.* Op 20 tot 24 voeten tot Laanen , Cingels ; Op 2 voeten tot Haagen , Prieelen , enz. (*f.* Door 't zaad komen veel verranderlyke , meest verergerde foorten , met kleine bladen en dikwyls van slegte groei , voort.

Huish. gebr. Het Hout is wit , zagt , glad , niet ligt barftende en gemakkelyk te bewerken , wordende weshalven , inzonderheid N°. 1 van de Beeldhouwers , Houteplaatfnyders , Lyftmakers , Draayers , enz. veel gebruikt ; tot branding is het van weinige waarde. Men wil dat de befte koolen tot Buskruid en voor Teekenaars daar van gebrand worden. Uit de binnen fchors , word in Moscovien matten en tauwen gemaakt.

TOXICODENDRON, Tournef. *Rhus*,
Linn. (In't Engelfch , *Poison-Tree* ; in't
Franfch , *Arbre à poison* .) Vergift-boom.

Linn. V. Klas , 3. Rang ; beter in de 5.
Rang van de XXII Klas.

1°. *Toxicodendron vulgare* , *foliis ternatis* , *foliolis obcordatis glabris integerrimis* , *caule radicante*. *Rhus radicans*. Gemeene Vergift-boom , met drievoudige bladen , die omgekeerd hartvormig glad en effenrandig zyn , met wortel fchietende ranken. Wortelende Sumak.

2°. *Toxicodendron pubescens* , *foliis ternatis* , *foliolis ovatis inciso-angulatis pubescentibus*. *Rhus Toxicodendron*. Ruige Vergift-boom , met drievoudige bladen , die ovaal hoekig-ingesneeden en wollig zyn. Vergiftige Sumak.

Groei-pl. In Virginien , Canada. N°. 1 *Heefter* van 2 of 3 voeten hoog ; N°. 2 *krui-
pende Heefter* van 5 of 6 voeten lang , beide met groenagtige bloemen in July.

3°. *Toxicodendron glabrum* , *foliis ternatis* , *foliolis ovato-lanceolatis glabris* , *caule erecto fruticoso*. *Toxicodendron rectum* , *foliis minoribus glabris*. Gladde Vergift-boom , met drievoudige bladen , die lancetswys' ovaal en wolloos zyn , met een regtopftaande fteng. Regtopftaande Vergift-boom met kleinder gladde bladen.

Groei-pl. In Noord-America. *Heefter* van 6 of 7 voeten hoog , met groenagtige bloemen in July.

4°. *Toxicodendron pinnatum*, foliis pinnatis, foliolis ovato-lanceolatis integerrimis. *Rhus Vernix*. Gevinde Vergift-boom, met gevinde bladen, die lancetswys' ovaal en effenrandig zyn. Vernis-boom.

Groei-pl. In Virginien, Carolina, Pensylvanien, Nieuw Engeland, Japan. *Boom* van 20 en meer voeten hoog, met groengeele bloemen in July.

5°. *Toxicodendron crenatum*, foliis ternatis, foliolis ovatis crenato-dentatis glabris. Gekartelde Vergift-boom, met drievoudige bladen, die ovaal tandswys' gekarteld en glad zyn.

Groei-pl. In't Noorden van America. *Heester* van 8 of 10 voeten hoog, met kleine wit-groene bloemen in Juny, July.

6°. *Toxicodendron volubile*, foliis ternatis, foliolis ovatis inciso-sinuatis glabris, caule volubili radicante. Windende Vergift-boom, met drievoudige bladen, die ovaal ingefneede uitgehoekt en glad zyn, en een omwindende wortelende steng.

Groei-pl. In Noord-America. *Klimmende Heester* van 6 of 8 voeten hoog, met groenagtige bloemen in Juny.

7°. *Toxicodendron serratum*, foliis saepius ternatis, foliolis oblongo-ovatis rugosis serratis, caule radicante. Getande Vergift-boom, met dikwyls drievoudige bladen, die langwerpig ovaal rimpelig en zaagtandig zyn, en een wortelende steng.

Groei-pl. In Pensylvanien omtrent Philadelphie. *Heester* van 10 of 12 voeten hoog.

8°. *Toxicodendron altissimum*, foliis pin-

natis sessilibus, lobis acuminatis. Zeer hooge Vergift-boom, met ongesteelde gevinde bladen, en scherfpuntige kwabben.

Groei-pl. In China. *Heester* van 18 voeten hoog.

Aankweeking. (*a.* Door inlegging; uitloopers die zy in menigte uitschieten; zaad; (*b.* Maart, April; (*c.* Gemeene losse wat natte grond; (*d.* Lommerige plaats onder Boomen; N°. 4, 8 warme opene; (*e.* Op 6 tot 10 voeten planten; (*f.* N°. 4 s' winters dekken.

Huish. gebr. Het Hout van deze *Heesters* word voor zeer vergiftig gehouden, zoo in't behandelen, het bewerken daarvan, als het te ruiken, wanneer het brand. De bladen, inzonderheid van N°. 1, beginnen in de Medicynen in gebruik te komen.

VACCINIUM, Linn. *Vitis-idaea*, Tournef. (In't Engelsch, *Bill-Berry*, *Whortle-Berry*, or *Cran-berry*; in't Fransch, *Airelle*, *Myrtille*, *Bluet*, *Lucet*, *Maurets*.) Kraak-bezië, Postel-bezië.

Linn. VIII. Klas, 1. Rang.

1°. *Vaccinium Myrtillus*, *pedunculis unifloris*, *foliis serratis ovatis deciduis*, *caule angulato*. Blaauw kraak-bezië, met eenbloemige steeltjes, zaagswys' getande eyronde onaanblyvende bladen, en een hoekige steng.

Groei-pl. In woeste onbewerkte boschagtige plaatzen van Neder-en Hoog-Duitsch-

land, Frankryk, Engeland, enz. *Struik-Heestertje* van 1 of 2 voeten hoog, met groenagtig-witte bloemen in April, Mei, en blaauwagtige vrugten in September.

2°. *Vaccinium Vitis Idaea, racemis terminalibus nutantibus, foliis obovatis revolutis integerrimis, subtus punctatis.*

Roode Kraak-bezië, met knikkende endtrossen, en stomp-ovaale omgekrulde effenrandige van onder gestippelde bladen.

Groei-pl. Op hooge dorre bergagtige gronden en in drooge Bosschen van Duitschland, Zwitserland, Zweeden, enz. *Altoos groen Heestertje* van 8 of 10 duimen hoog, met bleek-roode bloemen in Mei en roode beziën in September.

3°. *Vaccinium Pensylvanicum, foliis ovatis mucronatis, floribus alaribus nutantibus.* Pensylvanische Kraak-bezië, met ovaale scherp-puntige bladen, en knikkende oxelbloemen.

Groei-pl. In Virginien en andere Orden van Noord-America. *Heestertje* van 6 of 8 duimen hoog, met witte bloemen in April, Mei.

4°. *Vaccinium hispidulum, foliis integerrimis revolutis ovatis, caulibus repentibus filiformibus hispidis.* Steekelige Kraak-bezië, met effenrandige omgekrulde ovaale bladen, en kruipende draadagtige steekelige takjes.

Groei-pl. Op Moerassige gronden van Noord-America. *Kleine Heester* met groenagtig-witte bloemen in April.

5°. *Vaccinium Oxycoccus, foliis integerrimis revolutis ovatis, caulibus repentibus*

filiformibus nudis. Kraak-of Veen-bezië, met eifenrandige omgekrulde ovaale bladen, en kruipende draadagtige naakte takjes.

Groei-pl. In vogtige, broekige en veenagtige plaatzen van Holland, Duitſchland, Zweeden, enz. *Kleine Heeſter*, met roode bloemen in Mei.

Aankweeking. Deze Gewaſſeu zyn zeer moeilyk om in Tuinen te kweeken. De eenige wyze is, in de lente de planten uit de plaatzen daar zy van zelfs groeyen met kluiten aarde aan haare wortels op te nemen, en die, te weten : N°. 1, 2, in belommerde heyde-grond, en N°. 3, 4, 5, in een nat beſchaduwd gedeelte van den Hof te verplanten.

VIBURNUM. (In't Engeliſch, *Wayfaring, or pliant Meally Tree*; in't Franſch, *Viorne*.) Viorne, Meel-boom.

Linn. V. Klas, 3. Rang.

1°. *Viburnum lantana, foliis cordatis ferratis venosis, subtus tomentosis*. Gemeene Viorne, met hartvormige zaag-tandige gaderde van onder wollige bladen.

De zelve met geel-bonte bladen.

Groei-pl. In Hoog-Duitſchland, Zwitſerland, Frankryk, Italiën, Engeland. *Kleine Boom* van 16 tot 20 voeten hoog, met witte bloemen in Mei, Juny.

2°. *Viburnum prunifolium, foliis subrotundis crenato-ferratis glabris*. Pruiimbladige Viorne, met rondagtige gekarteld getande gladde bladen.

3°. *Viburnum nudum* , foliis ovato-lanceolatis integerrimis , subtus venosis. Naaktbloemige Viorne , met ovaal-lancetswyze effenrandige , van onder geaderde bladen.

Groei-pl. In Noord-America. Boompjes van 10 of 12 voeten hoog , met witte bloemen in Juny , July.

4°. *Viburnum dentatum* , foliis ovato-orbiculatis profundè serratis venosis. Tandbladige Viorne , met ovaal-ronde diep ingefneede geaderde bladen.

Groei-pl. In Noord-America. Boompje van 8 of 9 voeten hoog , met witte bloemen in Juny , July.

5°. *Viburnum acerifolium* , foliis lobatis , petiolis laevibus. Ahorn-bladige Viorne , met gekwabde bladen en effen bladsteelen.

Groei-pl. In Virginien. Kleine Boom , met witte bloemen in Juny , July.

6°. *Viburnum Opulus* , foliis lobatis , petiolis glandulosis. *Sambucus Palustris flore simplici* , fructu rubro. Viorne met gekwabde bladen en geklierde bladsteelen. Moeras-of Water-vlier , met enkelde witte bloemen en roode beziën. Swelken-hout.

De zelve met rooskleurige bloemen.

De zelve met witte bolronde bloemen , gemeenlyk Geldersche Roos , of sneeuwbal genoemd.

De zelve zeer laag groeyende , met enkelde witte bloemen.

Groei-pl. In de Boffchen van Neder-en Hoog-Duitschland , Frankryk , Engeland , enz. Boomagtige Heesters , bloeyende in Mei , Juny.

7°. *Viburnum lentago*, foliis ferrulatis ovatis acuminatis glabris, petiolis marginatis. Canadafche Viorne of Swelken-hout, met fyn zaagswyze ovaale spitse gladde bladen, en gezoomde fteeltjes.

Groei-pl. In Canada. *Heefster* van 6 of 8 voeten hoog, met witte bloemen in Juny.

8°. *Viburnum Americanum*, foliis cordato-ovatis acuminatis serratis, petiolis longiffimis laevibus. Americaans Swelken-hout, met hartvormig-ovaale gefpitste zaagswyze bladen, en zeer lange effen fteelen.

Groei-pl. In Carolina en in andere Orten van Noord - America. *Boomagtig Heefster* van 8 of 10 voeten hoog, met witte bloemen in Juny en roode beziën in de Herfst.

9°. *Viburnum cassinoïdes*, foliis ovatis crenatis glabris oppositis, petiolis eglandulatis carinatis. Caffine-bladige Viorne, met ovaale gekerfde gladde gepaarde bladen, en ongeklierde gekielde fteeltjes.

Groei-pl. In Zuider America. *Heefster* van 10 of 12 voeten hoog, met witte bloemen in Juny.

Aankweeking. (a. Door inlegging; uitloopers; (b. November, Maart, April; (c. Gemeene goede zandige grond; (d. Opene plaats; (e. Op 8 of 10 voeten afstand planten. (f. N°. 9 s'winters dekken.

Huish. gebr. Uit de fchors van deze *Heefsters* word vogel-lym gemaakt, die de zelve eigenschap heeft als dien van de Hulft.

VINCA, Linn. *Pervinca*, Tournef. (In't Engelsch, *Periwinkle*; in't Fransch, *Pervenche*.) Maagde-palm, Maagde-kruid, Vinkoorde.

Linn. V. Klas, 1. Rang.

1°. *Vinca minor, caulibus procumbentibus, foliis lanceolato-ovatis, floribus pedunculatis. Pervinca repens.* Kleine Maagde-palm, met leggende stengen, lancetswys' eyronde bladen en gesteelde bloemen. Kruipende Vinkoorde, met witte bloemen.

De zelve met blaauwe bloemen.

De zelve met dubbelde hoog-purpere bloemen-

De zelve met wit-bonte bladen, en blaauwe bloemen.

De zelve met geel-bonte bladen, en witte bloemen.

2°. *Vinca major, caulibus erectis, foliis ovatis, floribus pedunculatis. Pervinca latifolia flore caeruleo.* Groote Maagde-palm, met opgeregte stengen, eyronde bladen, en gesteelde bloemen. Breedbladige Vinkoorde, met blaauwe bloemen.

De zelve met witte bloemen.

De zelve met bonte bladen.

Groei-pl. In Italiën, Spanjen, Duitschland, Frankryk, Engeland. *Kleine kruipende altoos groene kruidagtige Heesters*, bloeyende in Maart, April, Mei, en ook laater in't jaar.

Aankweeking. (*a.* Door scheuring; inlegging; (*b.* Maart, April, November. (*c.* Lofse, wat vogtige grond; (*d.* Opene; ook schaduwagige plaats, onder Boomen, enz; (*e.* Op 4 of 6 voeten afstand planten.

VIT E X. *Agnus - castus.* (In't Engelfch, *Chaste Tree*; in't Franfch, *Agnus-castus*, *Arbriffeau chaste.*) Kuifch-boom, Kuifch-Lam.

Linn. XIV. Klas, 2. Rang.

1°. *Vitex Agnus-castus, foliis digitatis serratis, spicis verticillatis.* Europifche Kuifch-boom, met gevingerde zaagswys' getande bladen, en gekranfte aairen. Kuifch-Lam, met paarfche bloemen.

De zelve met witte bloemen.

Groei-pl. In Sicilien, en op de Oevers der Rivieren en in vogtige plaatzen omtrent Napels. *Heesters* van 8 of 9 voeten hoog, bloeyende in Auguftus, September.

2°. *Vitex latifolia, foliis digitatis serratis, spicis paniculatis.* Breedbladige Kuifch-boom, met gevingerde zaagswys' getande bladen en gepluimde aairen.

Groei-pl. In Zuid-Frankryk, Italien. *Heester* van 4 of 5 voeten hoog, met paarfche bloemen in Auguftus.

Aankweeking (*a.* Door inlegging; fteeking; (*b.* April; (*c.* Zagte ligte wat natte grond; (*d.* Warme lommerige, ook opene plaats; (*e.* Op 6 of 8 voeten afstand planten; (*f.* De jonge planten s'winters dekken, om de vorft te beletten van tot haare wortels door te dringen.

VITIS. (In't Engelsch, *Vine* ; in't Fransch, *Vigne*.) Wyngaard , Wynftok.

Linn. V. Klas , I. Rang.

1°. *Vitis Labrusca* , *foliis cordatis subtrilobis dentatis* , *subtus Tomentosis*. *Vitis sylvestris Virginiana*. Americaanfche Wyngaard , met hartvormige byna driekwabbe getande , van onder wollige bladen. Wilde Virginifche Wynftok.

2°. *Vitis vulpina* , *foliis cordatis dentato-ferratis utrinque nudis*. *Vitis nigra*. Voffendruif , met hartvormige zaagswys' getande , wederzyds naakte bladen. Zwarte Wyndruif.

3°. *Vitis laciniosa* , *foliis quinatis* , *foliolis multifidis*. Snipperbladige Wyngaard , met vyfvoudige bladen , die fyn gefnipperd zyn. Pieterfelie-bladige Wynftok.

4°. *Vitis arborea* , *foliis supra decompositis* , *foliolis lateralibus pinnatis*. Boomagtige Wyngaard , met dubbeld verdeelde bladen , de zydblaadjes gevind.

Groei-pl. In Virginien , Canada , en andere Oorten in Noord-America. *Klimmende Heesters* , met groenagtige bloemen.

Aankweeking. (*a.* Door steeking ; inlegging ; (*b.* Maart , April ; (*c.* Loffe zandige grond ; (*d.* Opene zonnige plaats ; (*e.* Op 5 of 6 voeten planten aan Muuren , Prieelen , overdekte laanen , enz.

U L E X, Linn. *Genista Spartium*, Tournef. (In't Engelfch , *Furze* , *Gorfe* , or *Whins* ; in't Franfch , *Genêt épineux* , *Petit Houx* , *Brusque* , *Lande* , *Ajonc.*) Hey-brem , Steekende-brem , Gafpeldoorn.

Linn. X V I I . Klas , 4 . Rang .

Ulex europaeus , *foliis villosis acutis* , *spinis sparsis*. *Genista spinosa major* , *longioribus aculeis*. Europifche Hey-brem , met ruige fpitfe bladen , en verfprede doorns. Groote fteekende Brem , met lange doorns.

De zelve met korter doorns.

Groei-pl. Op rouwe dorre plaatzen en Hey-gronden van Brabant , Frankryk , Duitfchland , Engeland , enz. *Kleine Heesters*.

Aankweeking. (*a.* Door zaad ; fcheuring ; ook uitfteeking op de natuurlyke groei-plaats met een klomp aarde om de wortels ; (*b.* Maart , April ; (*c.* Loffe zandige grond ; (*d.* Opene plaats ; (*e.* Op 4 of 5 voeten planten , en tot Haagen op 1 of 2 voeten ; (*f.* Wilen niet gaerne verplant wezen.

U L M U S. (In't Engelfch , *Elm Tree* ; in't Franfch , *Orme.*) Olm-boom , Olm , Ype-boom.

Linn. V . Klas , 2 . Rang .

1°. *Ulmus campestris* , *foliis oblongis acuminatis duplicato-ferratis basi inaequalibus*. Veld-of gemeene Olm , of Ype-boom , met langwerpige gefpitfte dubbeld getande bladen , die by het fteeltje ongelyk zyn.

2°. *Ulmus scabra*, foliis oblongo-ovatis inaequaliter serratis, calycibus foliaceis. *Ulmus folio latissimo scabro*. Ruuwe Olm-boom, met langwerpig-ovaale ongelyk getande bladen, en bladerige bloem-kelken. Olm met zeer breede ruuwe bladen.

3°. *Ulmus sativa*, foliis ovatis acuminatis duplicato-serratis basi inaequalibus. *Ulmus folio angusto scabro*. Tamme Olm-boom, met ovaale gefpitste dubbeld getande bladen, die by het steeltje ongelyk zyn. Olm met smalle ruuwe bladen.

4°. *Ulmus glabra*, foliis ovatis glabris acutè serratis. Gladde Olm-of Ypen-boom, met ovaale gladde fcherp getande bladen.

5°. *Ulmus Belgica*, foliis ovatis acuminatis rugosis inaequaliter serratis, cortice fungoso. *Ulmus major Hollandica*. Nederlandsche Olm-boom, met spits ovaale ruuwe ongelyk getande bladen, en een sponzfagtige fchors. Groote Hollandsche Olm. Vette Olm.

6°. *Ulmus minor*, foliis oblongo-ovatis glabris acuminatis duplicato-serratis. *Ulmus folio angusto glabro*. Kleine Olm-boom, met langwerpig-ovaale gladde spitse, dubbeld zaag-tandige bladen. Smalbladige gladde Olm. Mager Olm.

Groei-pl. In Nederland, Duitschland, Frankryk, Engeland, enz. *Groote Boomen*, met groenagtige bloemen in Maart, April.

Van deze vier foorten vind men veel veranderingen uit zaad gewonnen, en ook met geel-of wit-bonte bladen.

7°. *Ulmus Americana*, foliis aequaliter serratis, basi inaequalibus. *Americaanse*

Olm-boom , met gelyk getande bladen , die aan het steeltje ongelyk gezaagd zyn.

De zelve met zagter bladen.

Groei-pl. In Virginien. *Boom*, met groenagtige bloemen in April.

8°. *Ulmus pumila*, *foliis aequaliter serratis basi aequalibus*. *Ulmus foliis parvis glabris, cortice fungoso*. Laage Olm-boom , met gelyk gezaagde bladen , die by het steeltje gelyk zyn. Olm met kleine gladde bladen , en met een kurkagtige of sponfige steng.

De zelve met gladder bladen.

Groei-pl. Aan de Rivieren in Siberie. *Kleine Boomen* van 16 voeten hoog , met roodagtige bloemen in Maart.

Aankweeking. (*a.* Door inlegging ; (*b.* Maart , April ; (*c.* Goede vette wat natte grond ; (*d.* Opene plaats ; (*e.* Op 20 of 24 voeten tot Laanen , Cingels , enz. Op 4 of 6 voeten tot kleine Boffchen , die alle 5 jaaren gehakt worden , en N°. 3 op ander half voet tot Haagen , enz. planten ; (*f.* Door het zaad komen meest slegte verbafterde foorten voort.

Huish. gebr. Het Hout is hard , zwaar , vast en taay , derhalven het bekwaamste tot het maaken van allerley grove gereedschappen , Timmer-molen-en Wagen-maakerswerk. Het is tot brand-hout zeer dienftig , gevende groote hitte en goede kolen. De bladen zyn een goed voedzel voor het vee.

ZANTHOXYLUM. *Fagara*. (In't Engelsch, *Tooth-ach Tree* ; in't Fransch, *Arbre du mal de dent*, *Frêne épineux*.) Tandpyn - boom , Bertram , Steekelige Esch. Herkules knots.

Linn. X X II. Klas, 5. Rang.

1°. *Zanthoxylum*, *Clava Herculis*, *foliis pinnatis*. *Zanthoxylum spinosum*, *lentisci longioribus foliis evonymi fructu capsulari*. Tandpyn-boom , of Hercules Knots , met gevinde bladen. Steekelige Bertram , met bladen langer als die van de Mastik-boom , en zaadhuisjes als die van 't paapen-mutzen hout.

Groei-pl. In Virginien , Carolina. *Kleine Boom* van 14 of 16 voeten hoog , met kleine witagtige bloemen in Mei.

2°. *Zanthoxylum Americanum*, *foliis pinnatis*, *foliolis oblongo-ovatis integerrimis sessilibus*. *Fagara fraxini folio*. Amerikaanse Tandpyn-boom , met gevinde bladen , en langwerpige-eyronde effenrandige zittende blaadjes. Steekelige Esch.

Groei-pl. In Pensylvanien , Mariland. *Heester* van 8 of 10 voeten hoog , met kleine groen-witte bloemen in Mei.

3°. *Zanthoxylum trifoliatum*, *foliis ternatis*. *Zanthoxylum aculeis recurvis*. Driebladige Tandpyn-boom , met drie bladen op een steel. Bertram met omgeboogen doornen.

Groei-pl. In China. *Laage Heester*, met roodagtige bloemen.

Aankweeking. (*a.* Door uitscheuten ; inlegging, en door zaad uit haar groei-plaatsen ontfangen ; (*b.* Maart , April ; (*c.* Goede losse niet te drooge grond ; (*d.* Opene plaats ; (*e.* Op 8 of 10 voeten planten.

Z Y G O P H Y L L U M , Linn. *Fabago*, Tournef. (In't Engelsch, *Bean Caper* ; in't Fransch , *Faux Caprier.*) Dubbelblad, Haauw-kapper , Boon-kapper.

Linn. X. Klas, 1. Rang.

Zygophyllum Fabago, foliis conjugatis petiolatis, foliolis obovatis, caule herbaceo. Dubbelblad, of Haauw-kapper, met gepaarde gefteelde bladen, de blaadjes stomp eyrond, en de steng kruidig.

Groei-pl. In Syrie en in de noordelyke deelen van Africa. *Kruidagtig Heester* van 3 of 4 voeten hoog, wiens steng in't najaar verdord, met roodagtige bloemen in Juny, July.

Aankweeking. (*a.* Door zaad, in een maa-tige broey-bak te stellen ; steeking der wortels ; (*b.* Maart, April ; (*c.* Goede losse drooge grond met fyne puin gemengd ; (*d.* Opene warme plaats omtrent muuren ; (*e.* Op 5 of 6 voeten planten ; (*f.* De twee eerste jaaren de jonge planten in de winter met Run of Stroo dekken, of in't Oranje-huis bewaaren.

Huish. gebr. Het Kruid is een groot hulp-middel tegen de wurmen.

B L A D - W Y Z E R.

A.

A Albezië-boom.	159	<i>American Uprigt Ho-</i>	
Aardbezië-boom.	18	<i>neysuckle.</i>	21
Aardbezië-boom (kruipende.)	68	AMORPHA.	11
Abeel.	140	<i>Amorphe.</i>	11
<i>Abele Tree.</i>	140	AMYGDALUS.	11
ABIES.	1	AMYGDALUS PERSICA.	131
<i>Abricotier.</i>	19	ANDROMEDA.	14
Abrikoos-boom.	19	<i>Angelique épineuse.</i>	17
<i>Acacia à trois épines.</i>	81	ANNONA.	16
ACER.	3	ANONIS.	125
AESCULUS.	7	<i>Apalanche.</i>	143
AGNUS CASTUS.	218	Appel-boom.	114
Ahorn.	3	<i>Apple Tree.</i>	114
<i>Airelle.</i>	212	<i>Apricot Tree</i>	19
<i>Ajonc.</i>	220	AQUIFOLIUM.	94
Akker-brem.	78	ARALIA.	17
<i>Alaterne.</i>	8	ARBOR JUDÆ.	38
ALATERNUS.	8	ARBOR VITÆ.	205
<i>Alder Tree.</i>	9	<i>Arboufier.</i>	18
Alfsranke.	193	<i>Arboufier rampant.</i>	68
<i>Alifier.</i>	52	<i>Arbre à Bâton.</i>	34
<i>All-spice.</i>	30	<i>Arbre à cire.</i>	123
<i>Almond Tree.</i>	11	<i>Arbre à franges.</i>	40
ALNUS	9	<i>Arbre à poison.</i>	210
ALTHÆA FRUTEX.	88	<i>Arbre aux Tanneurs.</i>	46
<i>Althea des jardiniers.</i>	88	<i>Arbre de Judée</i>	38
Amandel-boom.	11	<i>Arbre de Neige.</i>	40
<i>Amandier.</i>	11	<i>Arbre de Storax.</i>	108
Amber-boom.	108	<i>Arbre de Vie.</i>	205
<i>Amelancier de Virg-</i>		<i>Arbre du Benzoin.</i>	105
<i>nie.</i>	40	<i>Arbre du mal de dent.</i>	223
<i>American Jupiter's be-</i>		<i>Arbrisseau chaste.</i>	218
<i>ard.</i>	11	ARBUTUS.	18
		ARMENIACA.	19
		<i>Arrête-boenf.</i>	125

Boom des doods.	204
Boom des levens.	205
Booms-beul.	34
Boom-malve.	88
Boom-furkel.	23
Boom-veil.	87
Boon-kapper.	224
Bouleau.	24
Bourdainé.	74
Bourgene.	74
Bourg-épine.	154
Bourreau des arbres.	34
Boxthorn.	112
Box Tree.	28
Braam.	173
Braambees.	173
Braam-struik.	173
Bramble.	173
Brem.	78 196
Brem-boom.	196
Broom.	78
Broom Tree.	196
Brusque.	176 220
Bruyère.	69
Bruyère à baies noires.	67
Bruyère (grande.)	67
Buckthorn.	154
Bugronde.	125
Buis.	28
Buis-piquant.	176
Buks-boom.	28
BUPLEURUM.	27
Butschers-broom.	176
BUTNERIA.	30
Button wood.	36
BUXUS	28

C.

CALYCANTHUS.	30
<i>Camarigne.</i>	67
CAMÆCERASUS.	110
CAMÆLEA.	40
<i>Camelée.</i>	40
<i>Cammock.</i>	125
<i>Candleberry Myrthe.</i>	123
CAPRIFOLIUM.	129
CARPINUS.	30
CASSIA.	32
Cassie-boom.	32
CASTANEA.	32
CASTANEA EQUINA.	7
CATALPA. (BIGNONIA)	26
<i>Ceanothe.</i>	34
CEANOTHUS.	34
Ceder-boom.	100
CEDRUS LIBANI.	104
CELASTRUS.	34
CELTIS.	35
<i>Cephalante.</i>	36
CEPHALANTHUS.	36
CERASUS.	37
CERCIS.	38
<i>Cerisier.</i>	37
<i>Cerisier d'Oiseau.</i>	126
CHAMÆCERASUS.	110
<i>Chamecerisier.</i>	110
CHAMÆLEA	40
CHAMÆRODODENDROS	102
	155
<i>Charme.</i>	30
<i>Chaste Tree.</i>	218
<i>Chataignier.</i>	32
<i>Chêne.</i>	148

B L A D - W Y Z E R.

CHENOPODIUM.	188	CRATAEGUS.	:
<i>Cherry Laurel.</i>	126	<i>Crow berries.</i>	0
<i>Cherry Tree.</i>	37	CUPRESSUS.	1
<i>Chestnut Tree.</i>	32	<i>Currant Tree.</i>	10
<i>Chevrefeuille.</i>	129	<i>Custard-apple.</i>	1
<i>Chevrefeuille érigé.</i>	110	CYDONIA.	1
<i>Chevrefeuille érigé</i>		CYNOXYLON.	10
<i>d'Amérique.</i>	21	<i>Cyprés.</i>	1
<i>Chicot.</i>	85	<i>Cypress.</i>	1
<i>Chinquapin.</i>	33	<i>Cypresse-boom.</i>	1
CHIONANTHUS.	40	<i>Cytife.</i>	1
<i>Christ's Thorn.</i>	128	Cytifus.	1
Christus-doorn.	128		
<i>Cinquefoil.</i>	143	D.	
<i>Ciste des Marais.</i>	106	DAPHNE.	0
CISTUS LEDON.	106	<i>Denne-boom.</i>	
Citifus.	58	DICONANGIA.	0
CLAVA HERCULIS.	223	DIOSPYROS.	0
CLEMATIS. CLEMATI-		DIRCA.	0
TIS.	41	<i>Dogwood.</i>	1
<i>Clematite.</i>	41	DOORN-boom.	1
CLETHRA.	44	<i>Douce-Amère.</i>	10
<i>Climber.</i>	41	Driebladige Olm.	1.
CNEORUM.	40 62	Driedoornige Acacia.	1
<i>Cniquier.</i>	85	Druifjes-wilg.	1
<i>Cochéne.</i>	194	Dubbelblad.	2
<i>Coignassier.</i>	57	Duin-bezië.	
COLUTEA.	45	Duin-bezië-boom.	1
CORIARIA.	46	<i>Dwarf rose-bay.</i>	1
<i>Cormier.</i>	194		
<i>Cornelian-Cherry.</i>	47	E.	
<i>Cornouiller.</i>	47	<i>Eglantier.</i>	1
CORNUS.	47	Eik. Eiken-boom.	1
CORONILLA EMERUS.	66	ELAEAGNUS.	
<i>Corretier.</i>	194	<i>Elder Tree.</i>	1
CORYLUS.	50	<i>Elm Tree.</i>	2
COTONEASTER.	119	Els. Elzen-boom.	
<i>Coudrier.</i>	50	Els. (zwarte)	
<i>Crake-berries.</i>	67	EMERUS	
<i>Cran-berry.</i>	212		

EMPETRUM.	67	<i>Framboisier.</i>	173
EPHEDRA.	67	FRANGULA.	74
EPIGAEA.	68	Franje-boom.	40
<i>Epine.</i>	52	FRAXINUS.	76
<i>Epine de Christ.</i>	128	<i>Frêne.</i>	76
<i>Epine-vinette.</i>	23	<i>Frêne épineux.</i>	223
<i>Erable.</i>	3	<i>Fringe, or Snow-drop</i>	
ERICA.	69	<i>Tree.</i>	40
Erle-boom.	3	<i>Furze.</i>	220
Esch-doorn.	3	<i>Fusain.</i>	71
Effche-boom. Esch.	76	<i>Fusain grim pant.</i>	34
<i>Evergreen privet.</i>	8	Fustet-hout.	158
EVONYMOÏDES.	34		
EVONYMUS.	71		
Ey-loof.	87		
		G.	
		Gagel.	123
		<i>Gainier.</i>	38
		GALE.	123
		Ganze-voet.	188
		<i>Garou.</i>	60
		Gaspeldoorn.	220
FABAGO.	224	Gedoornde Angelica.	17
FAGARA.	223	Geite-klaver-boom.	58
FAGUS.	73	Geiten - blad.	121 129
FAGUS CASTANEA.	32	Geldersche Roos.	215
<i>Falſe Acacia.</i>	161	<i>Genêt.</i>	78
<i>Fau.</i>	73	<i>Genêt épineux.</i>	220
<i>Faux Acacia.</i>	161	Genever-boom.	99
<i>Faux Caprier.</i>	224	<i>Génévrier.</i>	99
<i>Faux Giroflier.</i>	30	GENISTA.	78
<i>Faux Piſtachier.</i>	200	GENISTA SPART.	196 220
<i>Faux-fené.</i>	45	GINKGO.	80
<i>Févier.</i>	81	Ginſter.	78
<i>Filaria.</i>	133	<i>Glaſs wort.</i>	188
<i>Fir Tree.</i>	1	Gleditſch.	81
<i>Fleur à Trompette.</i>	26	GLEDITSIA.	81
Fluiten-boom.	132	GLYCIRRHIZA.	82
FOTHERGILLA.	74	Gom Copal - boom.	158
<i>Fouteau.</i>	73	<i>Gooseberry.</i>	83
<i>Foyard.</i>	73	<i>Gorſe, or Whins.</i>	220
<i>Fragon.</i>	176		
<i>Fraiſier en Arbre.</i>	18		
Frambois-boom.	173		

Greene-boom.	I	HIPPOCASTANUM.	7
<i>Grofeillier.</i>	159	HIPPOPHAE.	89
<i>Grofeillier épineux.</i>	83	<i>Holly Tree.</i>	94
GROSSULARIA. 83	159	Honds-bezië.	110
<i>Groundfel Tree.</i>	22	Honds-kers.	110
GUAJACANA.	63	<i>Honey locuft.</i>	81
<i>Guainier.</i>	38	<i>Honey fuckle.</i>	129
GUALTHERIA.	84	<i>Honey fuckle. (upright)</i>	21
GUANABANUS.	16		110
GUILANDINA.	85	Honing-bloem.	132
		<i>Hornbeam.</i>	30
		<i>Horfe-Cheftnut.</i>	7
		<i>Houx.</i>	94
		<i>Houx-frélon.</i>	176
		Hulft.	94
		HYDRANGIA.	90
		HYPERICUM.	90
		I.	
		<i>Jafmin.</i>	93
		<i>Jafmin bâtard.</i>	112
		<i>Jafmin écarlate de Vir-</i>	
		<i>ginie.</i>	26
		<i>Jafmine Tree.</i>	93
		<i>Jafminoïde.</i>	112
		JASMINOÏDES.	112
		JASMINUM.	93
		Jafmyn.	93
		Jafmyn. (Bafterd)	112
		Iben-boom.	204
		<i>Jeffamine Tree.</i>	93
		<i>If.</i>	204
		Ilex.	94
		<i>Indian date plumb.</i>	63
		<i>Indigo bâtard.</i>	11
		Jok-boom.	30
		ITEA.	96
		IVA.	96
		<i>Ivy Tree.</i>	87
H.			
Haag-appel-boom.	52		
Haag-doorn.	52		
Haane-beuk.	30		
Haauw-kapper.	224		
Haazen-oor.	27		
Hadik.	192		
HALESIA.	86		
HAMAMELIS.	86		
<i>Hardbeam.</i>	30		
<i>Hare's-ear.</i>	27		
Harft-boom.	135		
<i>Hartwort.</i>	27		
Haver-Efch.	194		
Hazelaar. Hazel-noote-			
boom.	50		
<i>Hazel Tree.</i>	50		
<i>Heath.</i>	69		
HEDERA.	87		
Heemft.	88		
Heide.	69		
Heide-bezië.	67		
<i>Herbe aux gueux.</i>	41		
Herkules knots.	223		
Heffelter.	30		
<i>Hêtre.</i>	73		
Hey-brem.	220		
HIBISCUS.	88		

Judas-boom.	38
<i>Judas Tree.</i>	38
JUGLANS.	97
<i>Juniper.</i>	99
JUNIPERUS.	99
JUNIPERUS SABINA.	179
<i>Jupiter's beard. (Amer.)</i>	11

K.

KALMIA.	102
Kamperfolie.	129
Kaperfolie.	110 129
Kastanje-boom.	32
Kastanje-boom. (wilde)	7
Katten-hout.	182
Keel-kruid.	107
Keel-Kruid. (Altyd groen)	8
Kelk-bloem-boom.	30
Kermes-boom.	152
Kerfe-boom. Kerfelaar.	37
KETMIA.	88
Klaver-boom.	146
Klim.	41
Klyf, of Klim-op.	87
<i>Knee-holly.</i>	176
Knoopen-boom.	36
Kogel-boom.	36
Kornoelje-boom.	47
Kraak-bezië.	212
Kraak-wilg.	182
Kraay-bezië.	67
Krieke-boom.	37
Kroes-bezië-boom.	83
Kruis-bezië-boom.	83
Kruis-kruid.	22
Kuifch-boom. Kuifch- Lam.	218
Kurk-boom.	152

Kwee-boom.	57
Kwee-peer-boom.	57

L.

<i>Lande.</i>	103	220
<i>Larch Tree.</i>		103
LARIX.		103
<i>Laurel-leaved Tulip Tree.</i>		113
<i>Laureole.</i>		60
<i>Laurier Benzoin.</i>		105
Laurier-bladige Tulp- boom.		113
<i>Laurier-cerife.</i>		126
Laurier-kers.		126
<i>Laurier-rose nain.</i>		155
<i>Laurier Tulipier.</i>		113
LAURO-CERASUS.		126
LAURUS BENZOIN.		105
Lauwer-rooze-boom.		155
<i>Leatherwood.</i>		64
Leder-bloem.		146
Leder-boom.		46
Leder-hout.		64
LEDUM.		106
Leertouwers-boom.		46
Levens-boom.		205
<i>Lierre.</i>		87
Liguster.		107
LIGUSTRUM.		107
LILAC.		202
<i>Lilac.</i>		202
<i>Lime, or Linden Tree.</i>		208
Linde-boom. Linde.		208
Linzen-boom.		45
LIQUIDAMBAR.		108
<i>Liquorice.</i>		82
LIRIODENDRON.		109
Lombaartse Linzen.		45

LONICERA.	110	129
<i>Lonicere.</i>		110
Loog-kruid.		188
Lorken-boom. Larix- boom.		103
<i>Lote, or Nettle Tree.</i>	35	
LOTUS ARBOR.	35	
Lotus-boom.	35	
<i>Lucet.</i>	212	
Luit-hout.		3
LYCIUM.	112	
Lyster-bezië-boom.	194	

M.

Maagdekens-palm.	107	
Maagde-palm. Maagde- kruid.	217	
Maashoute-boom.	3	
MAGNOLIA.	113	
<i>Magnolier.</i>	113	
MAHALEB.	37	
MALA ARMENIACA.	19	
MALACODENDRON.	201	
MALUS.	114	
Maluw-boom.	201	
<i>Maple Tree.</i>	3	
<i>Marfeau.</i>	180	
<i>Marronier.</i>	32	
<i>Marronier d'Inde.</i>	7	
<i>Marsch Cistus.</i>	106	
Maft-boom.	1	
<i>Maurets.</i>	212	
<i>Mauve de Syrie.</i>	88	
<i>Meally Tree. (pliant)</i>	214	
<i>Medlar.</i>	117	
Meel-boom.	214	
<i>Melese.</i>	103	
<i>Menisperme.</i>	116	
MENISPERMUM.	116	

<i>Merifcier.</i>	37
Merre-hout.	107
MESPILUS.	117
<i>Mezereon.</i>	60
<i>Micocoulier. Micacou- lier.</i>	35
<i>Millepertuis.</i>	90
Mispel-boom. Mispel- laar.	117
MITCHELLA.	121
<i>Mock-orenge.</i>	132
<i>Mock-privet.</i>	133
Moerbezië-boom.	121
Mondhout.	107
Mondsaaame.	116
<i>Moonfeed.</i>	116
<i>Morelle.</i>	193
MORUS.	121
Muis-doorn.	176
<i>Mulberry Tree.</i>	121
<i>Mûrier.</i>	121
MYRICA.	123
<i>Myrthe à Chandelle.</i>	123
<i>Myrtille.</i>	212
<i>Myrtle-leaved Sumach.</i>	46

N.

Nagtschade.	193
<i>Nefflier.</i>	117
Negel-boom.	202
<i>Nerprun.</i>	154
Netel-boom.	35
<i>Nettle Tree.</i>	35
<i>New Jersey Thea.</i>	34
<i>Nez-coupé.</i>	200
<i>Nickar Tree.</i>	85
<i>Nightshade.</i>	193
<i>Noisetier.</i>	50
<i>Noisetier magique.</i>	86

Noote-boom.	97
Noyer.	97
Nut Tree.	50
NUX.	97
NYSSA.	124

O.

Oak Tree.	148
Okkernoote-boom.	97
Oleaster, or Wild Olive	65
Olivier de Bohême.	65
Olivier sauvage.	65
Olm-boom. Olm.	220
Olm. (driebladige)	146
Olyf-wilg.	65
ONONIS.	125
Orach, or sea Purslane Tree.	20
Oranje-boom. (wilde)	132
Oreille de Lievre.	27
Orme.	220
Orme à trois feuilles.	146
Osier.	180

P.

Paarde-kaftanje-boom.	7
Paarde-ftaart. (Heefteragtige)	67
PADUS.	126
Paliure.	128
PALIURUS.	128
Palm-boom. Palm.	28
Pampadour. (La)	30
Papauw Tree, or Custard Apple.	16
Papen-hout. Papenmuts.	71

Peach Tree.	131
Pear Tree.	147
Pécher.	131
Peere-boom.	147
PENTAPHYLLOÏDES.	143
Peper-boom.	60
Percefeuille.	27
PERICLYMENUM.	129
PERIPLOCA.	131
Periwinkle.	217
PERSICA.	131
Pervenche.	217
PERVINCA.	217
Perzikken-boom.	131
Petit-houx.	176 220
Pettywhin.	125
Peuplier.	140
Pezelaar.	186
PHILADELPHUS.	132
Philiere.	133
PHILLYREA.	133
Pied d'Oifon.	188
Piment-Royal.	123
Pimper-noot.	200
Piz.	135
Pine Tree.	135
PINUS.	103 135
Pipperidge-lufch.	23
Pipe Tree.	132
Plane Tree.	138
Plaqueminier.	63
Plataan-boom.	138
Platane.	138
PLATANOCEPHALUS.	36
PLATANUS.	138
Ploughman's-Spikenard.	22
Plum Tree.	144
Poirier.	147

<i>Poison Tree.</i>	210	<i>Quickbeam.</i>	194
<i>Pommier.</i>	114	<i>Quince Tree.</i>	57
<i>Popelier.</i>	140	<i>Quinte-feuille.</i>	143
<i>Poplar Tree.</i>	140		
POPULUS.	140	R.	
<i>Porte-Chapeau.</i>	128	<i>Raisin de Mer.</i>	67
<i>Postel-bezië.</i>	212	<i>Raspberry Bush.</i>	173
POTENTILLA.	143	<i>Redoul.</i>	46
<i>Pourpier de Mer.</i>	20	<i>Réglisse.</i>	82
<i>Prickwood.</i>	71	<i>Rest-harrow.</i>	125
<i>Priem - kruid.</i>	196	<i>Rhamnoide.</i>	89
PRINOS.	143	RHAMNOIDES.	89
<i>Privet.</i>	107	RHAMNUS.	74 154
<i>Pruim-boom. Pruime-</i>		RHAMNUS ALATERNUS.	8
<i>laar.</i>	144	RHAMNUS PALIURUS.	128
<i>Prunier.</i>	144	RHODODENDRON.	155
<i>Prunier Dattier des In-</i>		<i>Rhue.</i>	178
<i>des.</i>	63	RHUS.	157 210
PRUNUS.	144	<i>Rhyn - bezië - boom.</i>	154
PRUNUS ARMENIACA.	19	RIBES.	83 159
PRUNUS CERASUS.	37	RIBESIUM.	159
PRUNUS PADUS.	126	ROBINIA.	161
PSEUDO-ACACIA.	161	<i>Roer - kruid. (Boom-</i>	
PTELEA.	146	<i>agtig)</i>	22
<i>Pultier.</i>	126	<i>Romarin sauvage.</i>	106
<i>Pyl-hout.</i>	74	<i>Ronce.</i>	173
<i>Pyn-boom. Pyn-Appel-</i>		<i>Roozelaar.</i>	163
<i>boom.</i>	135	<i>Rooze - laurier.</i>	155
<i>Pyp - boom.</i>	132	<i>Roozen - boom.</i>	163
PYRACANTHA.	118	ROSA.	163
PYRUS.	147	<i>Rose Tree.</i>	163
PYRUS CYDONIA.	57	<i>Ros - kastanje.</i>	7
PYRUS MALUS.	114	<i>Rosier.</i>	163
		<i>Roudou.</i>	46
Q.		RUBUS.	173
<i>Qualster-boom.</i>	194	<i>Rue.</i>	178
<i>Quendel.</i>	107	<i>Ruite.</i>	178
QUERCUS.	148	RUSCUS.	176
<i>Queue de Cheval en</i>		<i>Ruta.</i>	178
<i>arbrisseau.</i>	67	<i>Ryn - wilg.</i>	89

S.

SABINA.	179
<i>Sabine.</i>	179
<i>Sage.</i>	188
Salie. Saly.	188
SALIX.	180
<i>Sallow, or willow</i> <i>Tree.</i>	180
<i>Sallow-Thorn.</i>	89
SALSOLA.	188
SALVIA.	188
SAMBUCUS.	190
<i>Sapin.</i>	1
Savie.	188
<i>Savin.</i>	179
<i>Savinier.</i>	179
<i>Sauge.</i>	188
<i>Saule.</i>	180
Saufe-boom.	23
<i>Scarlet Jafmine.</i>	26
Scharlaken-beziën-boom.	8
Scharlaken Jafmyn.	26
Schotze Linde.	3
<i>Scorpion Sena.</i>	66
<i>Sea Buckthorn.</i>	89
<i>Sea Purslane Tree.</i>	20
<i>Securidaca des Jardi-</i> <i>niers.</i>	66
<i>Sené bâtard.</i>	66
SENECIO.	22
<i>Seneçon en Arbre.</i>	22
<i>Sené en Veffie.</i>	45
<i>Sené sauvage.</i>	32
<i>Seringa.</i>	132
<i>Service Tree.</i>	194
<i>Séfelie d'Étiopie.</i>	27
<i>Shrubbi Horfe-tail.</i>	67
<i>Shrub trefoil.</i>	146

SILICUASTRUM.	38
<i>Silk.</i>	131
Siring.	202
Slinger-kruid.	131
Slinger-plant.	131
Smak-boom.	157
Sneeuw-boom.	40
<i>Snow-drop Tree.</i>	40
SOLANUM.	193
SOPHORA.	194
Sorben-boom.	194
<i>Sorbier.</i>	194
<i>Sorbier sauvage.</i>	52
SORBUS.	194
Sparre-boom.	1
<i>Spart-Genét.</i>	196
SPARTIUM.	196
Specery-boom.	30
Spil-boom.	71
<i>Spindle Tree.</i>	71
SPIRAEA.	197
Sporken-boom. Spork.	74
<i>Spurge Saurel, or Me-</i> <i>zereon.</i>	60
<i>Staff Tree.</i>	34
Stal-kruid.	125
<i>Staphilée.</i>	200
STAPHYLAEA.	200
STAPHYLODENDRON.	200
Steekelbezië-boom.	83
Steekelige Esch.	223
Steekende Brem.	220
Steekende Palm.	176
Steen-linde.	133
STEWARTIA.	201
St. Jans-kruid. (Heef- teragtig)	90
<i>St. John's-wort.</i>	90
<i>Storax Tree.</i>	108

<i>Strawberry Tree.</i>	18	<i>Trefle en Arbriffseau.</i>	146
<i>Sumac.</i>	157	TRILOPUS.	86
<i>Sumach.</i>	157	<i>Troéne.</i>	107
<i>Sumach à feuilles de Myrte.</i>	46	Trompet-bloem.	26
Sumak met Myrte-bladen.	46	Tros-kers.	126
<i>Sureau.</i>	190	<i>Trumpet-flower.</i>	26
<i>Sweet-Gum.</i>	108	<i>Tulipier.</i>	109
<i>Sweet-willow.</i>	123	<i>Tulipier à feuilles de Laurier.</i>	113
Swelken-hout.	215	TULIPIFERA.	109
<i>Syrian Mallow.</i>	88	<i>Tulip Tree.</i>	109
SYRINGA.	132 202	Tulpen-boom.	109
Syrische Ketmia.	88	<i>Tupelo.</i>	124

T.

Tacamahak Popelier.	141
<i>Tamarisc.</i>	203
TAMARISCUS.	203
TAMARIX.	203
Tandpyn-boom.	223
Taxis-boom.	204
TAXUS.	204
<i>Thé du nouveau Jersey.</i>	34
<i>Three thorned Acacia.</i>	81
THUJA.	205
<i>Thuya Tree, or Life.</i>	205
THYMELAEA.	60
<i>Thymelé.</i>	60
Thym.	206
THYMUS.	206
TILIA.	208
<i>Tilleul.</i>	208
<i>Toot-ack Tree.</i>	223
Tover-Hazelaar.	86
<i>Toute-Saine.</i>	90
TOXICODENDRON.	210
<i>Trailing Arbutus.</i>	68

V.

VACCINIUM.	212
<i>Vacinet.</i>	67
Valsche Hebben-hout-boom.	58
Valsche Senne-boom.	45
Veen-bezië.	214
Veil.	87
Verf-loof.	158
Vergift-boom.	210
<i>Vergne.</i>	9
VIBURNUM.	214
<i>Vigne.</i>	219
<i>Vigne-vierge.</i>	193
VINCA.	217
Vincoorde.	217
<i>Vine.</i>	219
<i>Vinetier.</i>	23
<i>Viorne.</i>	214
Virginische klyf.	116
Virginische wilg.	96
<i>Virgin's Bower, or Climber.</i>	41
VITEX.	218
VITIS.	219
Vitis	

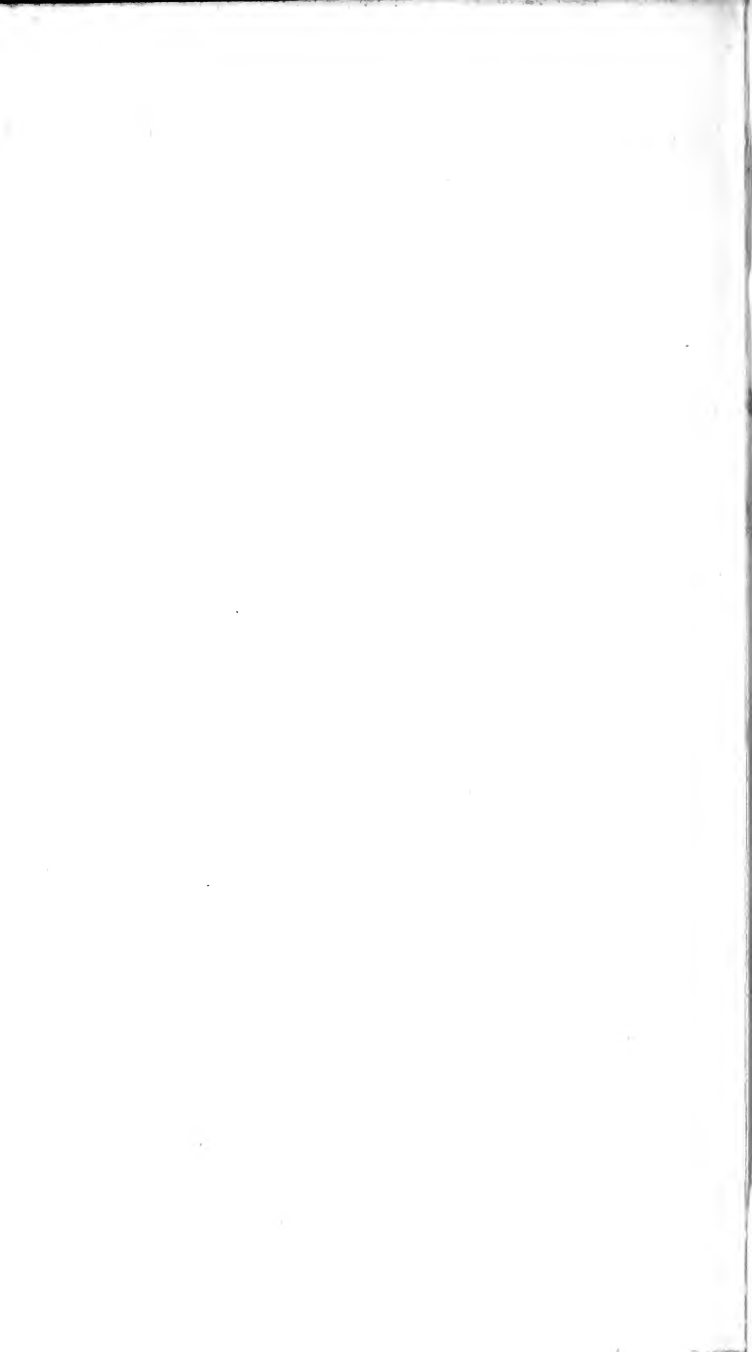
B L A D - W Y Z E R:

VITIS IDAEA.	212	Wilde Vlier.	191	192
Vlaa-Appel boom.	16	Wild Olive.		65
Vlaar-boom.	190	Wild Rosemary.		106
Vlier-boom. Vlier.	190	Wild-Senna.		32
Vogel-kers.	126	Wild Service.		52
Vuuren-boom.	135	Wilg. Wilge - boom.		180
Vuur kruid.	41	Willow Tree.		180
Vyfvinger-kruid.	143	Winterberry.		143
U.				
ULEX.	220	Winter - bezië.		143
ULMUS.	220	Witch Hazel.		86
Upright Honeyfuckle.	110	Witte Syring.		132
W.				
Walnoote-boom.	97	Wortle Berry.		212
Walnut.	97	Wym.	181	184
Water-boom, of Tu- pelo.	124	Wyngaard. Wynstok.		219
Water-wilg.	186	Wynruit.		178
Wayfaring, or pliant Meally Tree.	214	Y.		
Wege-doorn.	128 154	Yew Tree.		204
Weil-boom.	30	Ype-boom.		220
Wervelen - hout.	186	Z.		
Whins.	220	Zand - doorn.		89
Widow-wail.	40	ZANTHOXYLUM.		223
Wilde Kastanje-boom.	7	Zavel - boom.		179
Wilde Olyf-boom.	65	Zee - druif.		67
Wilde Oranje-boom.	132	Zee - melde.		20
Wilde Pistachie-boom.	200	Zee - porfelyn.		20
Wilde Rozemaryn.	106	Zelf.		188
Wilde Sorben-boom.	52	Zeven - boom.		179
		Zoet - hout.		82
		Zuur - boom.		23
		Zwarte Els.		74
		ZYGOPHYLLUM.		224

G O E D K E U R I N G.

*Vidit J.-F. VAN DER MAEREN,
Can. der Metropol. Kerk,
Boek-keurder.*

Samenstel van de geslagten der Planten van den wyd-beroemden Ridder von Linné.

I. KLASSE.
Monandria.
Eenmannige, of een Helm-styltje in een tweeslagtige bloem.

Rangen.
 I. Monogynia. 1. Stampertje.
 II. Digynia. 2. Stampertjes.

II. KLASSE.
Diandria.
Tweemannige, of twee Helm-styltjes in een tweeslagtige bloem.

Rangen.
 I. Monogynia. 1. Stampertje.
 II. Digynia. 2. Stampertjes.
 III. Trigynia. 3. Stampertjes.

III. KLASSE.
Triandria.
Driemannige, of drie Helm-styltjes in een tweeslagtige bloem.

Rangen.
 I. Monogynia. 1. Stampertje.
 II. Digynia. 2. Stampertjes.
 III. Trigynia. 3. Stampertjes.

IV. KLASSE.
Tetrandria.
Viermannige, of vier Helm-styltjes in een tweeslagtige bloem. (Zoo'er twee naast elkander korter zyn, dan behoort het tot de XIV. Klasse.)

Rangen.
 I. Monogynia. 1. Stampertje.
 II. Digynia. 2. Stampertjes.
 III. Trigynia. 3. Stampertjes.
 IV. Tetragynia. 4. Stampertjes.

V. KLASSE.
Pentandria.
Vyfmannige, of vyf Helm-styltjes in een tweeslagtige bloem.

Rangen.
 I. Monogynia. 1. Stampertje.

II. Digynia. 2. Stampertjes.
 III. Trigynia. 3. Stampertjes.
 IV. Tetragynia. 4. Stampertjes.
 V. Pentagynia. 5. Stampertjes.
 VI. Polygynia. Veel Stampertjes.

VI. KLASSE.
Hexandria.
Zesmannige, of zes Helm-styltjes in een tweeslagtige bloem. (Zoo'er twee van, tegenover elkander staande, korter zyn, dan behoort het tot de XV. Klasse.)

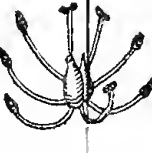
Rangen.
 I. Monogynia. 1. Stampertje.
 II. Digynia. 2. Stampertjes.
 III. Trigynia. 3. Stampertjes.
 IV. Tetragynia. 4. Stampertjes.
 V. Polygynia. Veel Stampertjes.

VII. KLASSE.
Heptandria.
Zevenmannige, of zeven Helm-styltjes in een tweeslagtige bloem.

Rangen.
 I. Monogynia. 1. Stampertje.
 II. Digynia. 2. Stampertjes.
 III. Trigynia. 3. Stampertjes.
 IV. Tetragynia. 4. Stampertjes.
 V. Heptagynia. 7. Stampertjes.

VIII. KLASSE.
Octandria.
Agtmannige, of acht Helm-styltjes in een tweeslagtige bloem.

Rangen.
 I. Monogynia. 1. Stampertje.
 II. Digynia. 2. Stampertjes.
 III. Trigynia. 3. Stampertjes.
 IV. Tetragynia. 4. Stampertjes.

IX. KLASSE.
Enneandria.
Negenmannige, of negen Helm-styltjes in een tweeslagtige bloem.

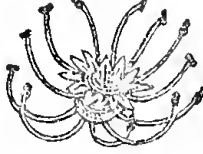
Rangen.
 I. Monogynia. 1. Stampertje.
 II. Trigynia. 3. Stampertjes.
 III. Hexagynia. 6. Stampertjes.

X. KLASSE.
Decandria.
Tienmannige, of tien Helm-styltjes in een tweeslagtige bloem.

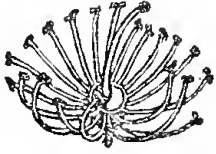
Rangen.
 I. Monogynia. 1. Stampertje.
 II. Digynia. 2. Stampertjes.
 III. Trigynia. 3. Stampertjes.
 IV. Pentagynia. 5. Stampertjes.
 V. Decagynia. 10. Stampertjes.

XI. KLASSE.
Dodecandria.
Twalfmannige, of 12 tot 19 Helm-styltjes in een tweeslagtige bloem.

Rangen.
 I. Monogynia. 1. Stampertje.
 II. Digynia. 2. Stampertjes.
 III. Trigynia. 3. Stampertjes.
 IV. Pentagynia. 5. Stampertjes.
 V. Dodecagynia. 12. Stampertjes.

XII. KLASSE.
Icosandria.
Twintigmannige, of 20 en ook wel meer Helm-styltjes, niet aan het bloem-kasje, maar aan de binnenste zyde van de kelk geplaatst.

Rangen.
 I. Monogynia. 1. Stampertje.
 II. Digynia. 2. Stampertjes.
 III. Trigynia. 3. Stampertjes.
 IV. Pentagynia. 5. Stampertjes.
 V. Polygynia. Veel Stampertjes.

XIII. KLASSE.
Polyandria.
Veelmannige, of van 20 tot 1000 Helm-styltjes in het bloem-kasje ingeplant in een tweeslagtige bloem.

Rangen.
 I. Monogynia. 1. Stampertje.
 II. Digynia. 2. Stampertjes.
 III. Trigynia. 3. Stampertjes.
 IV. Tetragynia. 4. Stampertjes.
 V. Pentagynia. 5. Stampertjes.
 VI. Hexagynia. 6. Stampertjes.
 VII. Polygynia. Veel Stampertjes.

XIV. KLASSE.
Didynamia.
Tweemagtige, of vier Helm-styltjes, waar van twee langer zyn en twee korter; de langsten naast elkander staande.

Rangen.
 I. Gymnospermia. Vier naakte zaaden in de grond van de kelk.
 II. Angiospermia. Veel zaaden besloten in een zaad-huisje.

XV. KLASSE.
Tetradynamia.
Viermragtige, of zes Helm-styltjes, waar van vier langer zyn, dan twee die tegenover elkander staan.

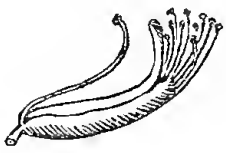
Rangen.
 I. Siliculosa. Met korte haantjes.
 II. Siliquosa. Met lange peultjes.

XVI. KLASSE.
Monadelphina.
Enkelbroederige. De Helm-styltjes zyn met hun styltjes van onder samen gegroeid, of komen uit een lighaam voort.

Rangen.
 I. Pentandria. 5. Helm-styltjes.
 II. Decandria. 10. Helm-styltjes.
 III. Endecandria. 11. Helm-stylt.
 IV. Dodecandria. 12. Helm-stylt.
 V. Polyandria. Veel Helm-styltjes.

XVII. KLASSE.
Diadelphina.
Dubbelbroederige. De Helm-styltjes met de styltjes van onder vereenigd, komen uit twee lighaamen voort.

Rangen.
 I. Pentandria. 5. Helm-styltjes.
 II. Hexandria. 6. Helm-styltjes.
 III. Octandria. 8. Helm-styltjes.
 IV. Decandria. 10. Helm-styltjes.

XVIII. KLASSE.
Polyadelphia.
Veelbroederige. De Helm-styltjes met de styltjes van onder vereenigd, komen voort uit drie of meer afgezondeerde lighaamen.

Rangen.
 I. Pentandria. 5. Helm-styltjes.
 II. Dodecandria. 12. Helm-styltjes.
 III. Icosandria. 20. Helm-styltjes geplaatst aan de binne kant van de kelk.
 IV. Polyandria. Veel Helm-styltjes in het bloem-kasje ingeplant.

XIX. KLASSE.
Syngenesia.
Samenteelige. De Helm-styltjes zyn met haare Helmtjes, zelden met de styltjes, samengegroeid in de gedaante van een Cylinder.

Rangen.
 I. Polygamia aequalis. (De bloem bestaat uit verscheidne tweeslagtige pyp-bloemtjes, zoo in't midden als op de rand.)

II. Polygamia superflua. (De bloemtjes in't midden zyn tweeslagtig, die aan de rand hebben maar stampertjes, en brengen ook zaad voort.)

III. Polygamia frustranea. (De bloemtjes in't midden zyn tweeslagtig en vrugtbaar, die aan de rand by vrugtelooze veelwyvery (gebrek van de stem-pel zyn onvrugtbaar.)

IV. Polygamia necessaria. (De bloemtjes in't midden hebben haare helm-styltjes, en die aan de rand stampertjes.)

V. Polygamia segregata. (Alle de pyp-bloemtjes hebben haare byzondere kelk, en zyn verrat in een geneene kelk.)

Rangen.
 I. Monogamia. (Enkelde pyp-bloemen, welkers helm-styltjes in de top vereenigd zyn.)

XX. KLASSE.
Gynandria.
Mannwyvige. De Helm-styltjes komen voort uit het stampertje, maar niet uit het bloem-kasje.

Rangen.
 I. Diandria. 2. Helm-styltjes.
 II. Triandria. 3. Helm-styltjes.
 III. Tetrandria. 4. Helm-styltjes.
 IV. Pentandria. 5. Helm-styltjes.
 V. Hexandria. 6. Helm-styltjes.
 VI. Decandria. 10. Helm-styltjes.
 VII. Dodecandria. 12. Helm-styltjes.
 VIII. Polyandria. Veel Helm-styltjes.

XXI. KLASSE.
Monoecia.
Eenhuizige. Mannetjes en vrouwtjes bloemen, of bloemen met Helm-styltjes en bloemen met stampertjes van elkander gescheiden op eene zelfde plant.

Rangen.
 I. Monandria. 1. Helm-styltje.
 II. Diandria. 2. Helm-styltjes.
 III. Triandria. 3. Helm-styltjes.
 IV. Tetrandria. 4. Helm-styltjes.
 V. Pentandria. 5. Helm-styltjes.
 VI. Hexandria. 6. Helm-styltjes.
 VII. Heptandria. 7. Helm-styltjes.
 VIII. Polyandria. Veel Helm-styltjes of meer dan zeven.

IX. Monadelphina. (Veel Helm-styltjes uit een lighaam voort-komende.)

X. Syngenesia. (De helm-styltjes vereenigd met haare helmtjes.)

XI. Gynandria. (De helm-styltjes staan ter plaats waar het stampertje zoude moeten zyn.)

XXII. KLASSE.
Dioccia.
Tweehuizige. Mannetjes en vrouwtjes bloemen, of bloemen met helm-styltjes en bloemen met stampertjes op verschillende planten van eene zelfde soort.

Rangen.
 I. Monandria. 1. Helm-styltje.
 II. Diandria. 2. Helm-styltjes.
 III. Triandria. 3. Helm-styltjes.

IV. Tetrandria. 4. Helm-styltjes.
 V. Pentandria. 5. Helm-styltjes.
 VI. Hexandria. 6. Helm-styltjes.
 VII. Octandria. 8. Helm-styltjes.
 VIII. Enneandria. 9. Helm-styltjes.
 IX. Decandria. 10. Helm-styltjes.
 X. Dodecandria. 12. Helm-styltjes.
 XI. Polyandria. Veel Helm-styltjes.

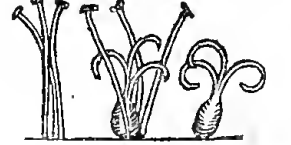
(Veel Helm-styltjes van onder samen gegroeid.)

(De helm-styltjes vereenigd met haare Helmtjes.)

(De helm-styltjes zitten op het stampertje.)

XXIII. KLASSE.
Polygamia.

Veelwyvige. Tweeslagtige, en manneltjes en vrouwtjes bloemen in eene zelfde soort.

Rangen.
 I. Monocia. (Tweeslagtige, mannetje en vrouwtjes bloemen van elkander gescheiden op de zelfde plant.)

II. Dioccia. (Tweeslagtige en manneltjes-bloemen, of tweeslagtige en vrouwtjes bloemen, op twee verschillende planten van de zelfde soort.)

III. Trioecia. (Tweeslagtige, manneltjes en vrouwtjes-bloemen op drie verschillende planten van de zelfde soort.)

XXIV. KLASSE.
Cryptogamia.
Geheim-Echte.

Bloemen binnen de vrugt, of op een byzonderere wyze verborgen.

I. Filices. Varen.
 II. Musci. Mossen.
 III. Alge. Wieren.
 IV. Fungi. Kampernoeljen.

APPENDIX.
Aenhangzel.
 Palmæ. Palmboomen.

